

ပခုက္ကူစာပေဆုရ

၂၀၁၀ ခုနှစ် ပခုက္ကူဦးအုံးဖေ တည်ထောင်သော ပခုက္ကူစာပေဆု ကျမ်းစာပေ ပထမဆုရ

မြန်မာပြဇာတ်ရေစီးနှင့် ရှေ့ခရီး ရေးသူ - ၎င်းမင်း (သမိန်ထော)

မြန်မာပြဇာတ်ရေစီးနှင့် ရှေ့ခရီး

အဖ ဦးအုန်း၊ အမိ ဒေါ်နှင်းတင်တို့မှ ၁၉၄၁ ခုနှစ်တွင် ဖျာပုံ မြို့နယ် သမိန်ထောရွာ၌ မွေးဖွားခဲ့သည်။

၁၉၅၈ ခုနှစ်တွင် တက္ကသိုလ်ဝင်တန်း အောင်မြင်ပြီး ဖျာပုံမြို့ နိုင်ငံတော်ကျားသန်းရောင်းဝယ်ရေးသင်္တန်း အငယ်တန်းစာရေး အဖြစ် ထမ်းဆောင်ရင်း ၁၉၆၇ ခုနှစ်တွင် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်မှ ဝိဇ္ဇာဘွဲ့ ရရှိသည်။ ၁၉၆၈ ခုနှစ်တွင် ငယ်တော်မြို့နယ် လက်ထောက်မြို့ပိုင်၊ ဖောင်ကြီး ဗဟိုပြည်သူ့ခန့်ထမ်းကျောင်း တွင် နည်းပြ-၂ ငါးဖွန်မြို့နယ်တွင် ဒုတိယရုံးအဖွဲ့မှူးနှင့် မြို့နယ်ပြည်သူ့ကောင်စီ အတွင်းရေးမှူး၊ ရော့တတီတိုင်း ပြည်သူ့ ကောင်စီရုံးတွင် ဌာနမှူး၊ မြန်အောင်မြို့နယ် မြို့နယ် အုပ်ချုပ်ရေးမှူး စသည်ဖြင့် နိုင်ငံတာဝန်များထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။ ၁၉၆၁ ခုနှစ်တွင် ငွေတာရီမဂ္ဂဇင်းပါ “လောကအလှ” ကဗျာဖြင့် စာပေနယ်သို့ စတင်ရောက်ရှိပြီး ငွေတာရီ၊ ရှုမဝ စသည့်မဂ္ဂဇင်း များတွင် ကဗျာများ ရေးသားခဲ့သည်။

၂၀၀၀ ခုနှစ်အတွက် အမျိုးသားစာပေဆုကို “ရွှေအမွေပြတော်” စာအုပ်ဖြင့် ချီးမြှင့်ခံရသည်။ စာပေဗိမာန်စာမူဆု ၁၀ ဆုနှင့် ပခုက္ကူဦးအုံးဖေစာပေပြိုင်ပွဲတွင် တစ်ဆု ရရှိခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ ယခုအခါ မြန်အောင်မြို့နယ် စာပေနှင့်စာနယ်ဝင်းအဖွဲ့ ဥက္ကဋ္ဌ အဖြစ် ဆောင်ရွက်ရင်း စာပေများ ဆက်လက်ရေးသားလျက် ရှိသည်။

အမည်ရင်း ဦးသန်းညွန့် ဖြစ်သည်။

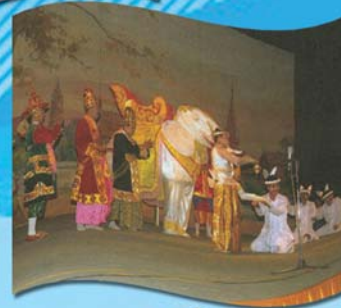
နေရပ်လိပ်စာ - အမှတ် (၂၅၁)၊ စိန်ဝတ်မှုန် (၁) လမ်း၊
မြန်အောင်မြို့။

မြန်မာပြဇာတ်ရေစီးနှင့် ရှေ့ခရီး

၎င်းမင်း၊ သမိန်ထော။

၎င်းမင်း (သမိန်ထော)

၂၀၁၀ ခုနှစ်၊ ပခုက္ကူစာပေဆု
ကျမ်းစာပေ ပထမဆုရ

၂၀၁၁ ခုနှစ်၊ ပထမအကြိမ်၊ အုပ်ရေး- ၂၀၀၀

မြန်မာပြဇာတ်ရေးစီးနှင့် ရွှေခရီး

ဇင်မင်း (သပိန်ထော)

စီစဉ်တည်းဖြတ်သူ - ဒေါ်တင်မွှေး (မွှေးငယ်ငယ်)
စာတည်း

မျက်နှာဖုံးပန်းချီ - ညီညီ

စာပေဗိမာန်ထုတ် ပြည်သူ့လက်စွဲစာစဉ်

တန်ဖိုး (၁၀၀၀) ကျပ်

ပုံနှိပ်ရေးနှင့် စာအုပ်ထုတ်ဝေရေးလုပ်ငန်း
စာပေဗိမာန် စာတည်းမှူးချုပ်က
မှတ်ပုံတင်အမှတ် ၀၇၄၉၂ ဖြင့် ပုံနှိပ်၍
မှတ်ပုံတင်အမှတ် ၀၃၉၁၁ ဖြင့်ထုတ်ဝေသည်။

အောင်ဆန်းပုံနှိပ်စက်ရုံတွင် ပုံနှိပ်သည်။

ဒို့တာဝန်အရေးသုံးပါး

- * ပြည်ထောင်စု မပြိုကွဲရေး ဒို့အရေး
- * တိုင်းရင်းသားစည်းလုံးညီညွတ်မှု မပြိုကွဲရေး ဒို့အရေး
- * အချုပ်အခြာအာဏာ တည်တံ့ခိုင်မြဲရေး ဒို့အရေး

နိုင်ငံရေးဦးတည်ချက် (၄) ရပ်

- * နိုင်ငံတော်တည်ငြိမ်ရေး၊ ရပ်ရွာအေးချမ်းသာယာရေးနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး။
- * အမျိုးသား စည်းလုံးညီညွတ်မှု ခိုင်မာရေး။
- * စည်းကမ်းပြည့်ဝသော ဒီမိုကရေစီစနစ် ရှင်သန်ခိုင်မာအောင် တည်ဆောက်ရေး။
- * ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေနှင့်အညီ ခေတ်မီဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်သော နိုင်ငံတော်သစ်တစ်ရပ် တည်ဆောက်ရေး။

စီးပွားရေးဦးတည်ချက် (၄) ရပ်

- * စိုက်ပျိုးရေးကို ပိုမိုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်အောင် ဆောင်ရွက်ပြီး ခေတ်မီစက်မှု နိုင်ငံ ထူထောင်ရေးနှင့် အခြားစီးပွားရေး ကဏ္ဍများကိုလည်း ဘက်စုံဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်အောင် တည်ဆောက်ရေး။
- * ဈေးကွက်စီးပွားရေးစနစ် ပီပြင်စွာ ဖြစ်ပေါ်လာရေး။
- * ပြည်တွင်းပြည်ပမှ အတတ်ပညာနှင့် အရင်းအနှီးများ ဖိတ်ခေါ်၍ စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်အောင် တည်ဆောက်ရေး။
- * နိုင်ငံတော်၏ စီးပွားရေးတစ်ရပ်လုံးကို ဖန်တီးနိုင်မှုစွမ်းအားသည် နိုင်ငံတော်နှင့်တိုင်းရင်းသားပြည်သူတို့၏ လက်ဝယ်တွင်ရှိရေး။

လူမှုရေးဦးတည်ချက် (၄) ရပ်

- * တစ်မျိုးသားလုံး၏ စိတ်ဓာတ်နှင့် အကျင့်စာရိတ္တမြင့်မားရေး။
- * အမျိုးဂုဏ်၊ ဇာတိဂုဏ် မြင့်မားရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှု အမွေအနှစ်များ၊ အမျိုးသားရေးလက္ခဏာများ မပျောက်ပျက်အောင် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရေး။
- * စစ်မှန်သော မျိုးချစ်စိတ်ဓာတ်ဖြစ်သည့် ပြည်ထောင်စုစိတ်ဓာတ် ရှင်သန်ထက်မြက်ရေး။
- * တစ်မျိုးသားလုံး ကျန်းမာကြံ့ခိုင်ရေးနှင့် ပညာရည်မြင့်မားရေး။

မာတိကာ

စဉ်	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
၁။	နိဒါန်း	
၂။	အခန်း (၁) ပြဇာတ်ဝေါဟာရ	၁
၃။	အခန်း (၂) မြန်မာပြဇာတ်ရေးစီးကြောင်း	၁၂
၄။	အခန်း (၃) ရှေးအကျဆုံးပြဇာတ်	၁၆
၅။	အခန်း (၄) နန်းတွင်းပြဇာတ်တော်ကြီးများခေတ်	၂၈
၆။	အခန်း (၅) ဦးကြင်ဥ၊ ဦးပုညပြဇာတ်ခေတ်	၄၅
၇။	အခန်း (၆) ပုံနှိပ်ပြဇာတ်ခေတ်	၆၈
၈။	အခန်း (၇) ခေတ်ပေါ်ပြဇာတ်များ	၉၅
၉။	အခန်း (၈) စင်တင်ပြဇာတ်များ	၁၂၅
၁၀။	အခန်း (၉) မျက်မှောက်ကာလပြဇာတ်များ	
	အခြေအနေ	၁၅၄
၁၁။	အခန်း (၁၀) မြန်မာပြဇာတ်၏ရှေ့ခရီး	၁၆၂
၁၂။	အခန်း (၁၁) အရေးနှင့်အပြ ကျနစေမှု	၁၇၅
၁၃။	နိဂုံး	၁၈၇
၁၄။	နောက်ဆက်တွဲများ	၁၉၀
၁၅။	ကျမ်းကိုးစာရင်း	၂၂၆

“နိဒါန်း”

‘ကာဗျေသု နာဋကံ ရမ္မံ’ဆိုသည့်အတိုင်း ပြဇာတ်သည် ဓမ္မလျော်ဖွယ်ကောင်းပါ၏။

ရသကို ကောင်းစွာဖော်ထုတ်နိုင်ခြင်းကြောင့် ပြဇာတ်ကို များစွာသော အနုပညာတို့တွင် မြင့်မြတ်သည်ဟု သတ်မှတ်ကြသည်။ ပြဇာတ်ရေးသားမှုအတတ်သည် ရှေးကရော ယခုခေတ်မှာပါ အထက်တန်းကျသည်။ တော်ရုံတန်ရုံပညာစွမ်းရည်ဖြင့် ပြဇာတ်ကို ရေးဖွဲ့ခြင်းမပြုနိုင်ကြောင်း ပညာရှင်များ တညီတညွတ်ဆိုကြသည်။ ပြဇာတ်ဆရာသည် အတတ်ပညာ ပေါင်းစုံကို သဘောပေါက်ထားရသည်ဖြစ်သောကြောင့် တည်း။

ရှေးအစဉ်အလာအရ ‘ကလာ’မည်သော အတတ်ပညာပေါင်း ၆၄ မျိုးရှိပြီး ပြဇာတ်သည်လည်း အတတ်ပညာတစ်ခုအပါအဝင် ဖြစ်ပေ၏။ ထို့ပြင်လည်း ထိုအတတ်ပညာအားလုံးသည် ပြဇာတ်တွင် ပေါင်းစုပါဝင်ပြန်၏။ ပြဇာတ်ဆရာသည် ထိုအတတ်ပညာများဖြင့် ဗဟုသုတအထွေထွေကို ပွဲကြည့်ပရိသတ်အား ဖြန့်ချိပေးခြင်းဖြစ်လေသည်။

သို့နှင့် ပြဇာတ်ပညာရပ်သည် ပြည်သူလူထုအတွင်းသို့ ပညာပေးခြင်း (Education)၊ ဖျော်ဖြေခြင်း (Entertainment)နှင့် ပြန်ကြားခြင်း (Information)တို့ ဖြင့် အနုပညာဩဇာသက်ရောက်လာသည်။”

သက်ဦးဆံပိုင်ကာလတွင်လည်း ပြဇာတ်သည် နန်းတော်မှ တစ်ဆင့် လူ့လောကယဉ်ကျေးမှု၊ လူတို့၏အသိပညာဖွံ့ဖြိုးမှုကို ဆောင်ခဲ့သည်။ ကိုလိုနီခေတ်၊ ဂျပန်ခေတ်တို့တွင်လည်း အမျိုးသားရေးစိတ်ဓာတ်များကို ပြည်သူတို့အကြား ပြန့်ပွားနှံ့ကြားစေခဲ့သည်။ ကိုယ့်နိုင်ငံကိုယ့်လူမျိုးအုပ်ချုပ်သည့် ခေတ်တွင်လည်း အမျိုးသားနိုင်ငံရေးအသိများ ဖြန့်ဖြူးပြီး အနုပညာပန်းများ လန်းဝေစေခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ပြဇာတ်သည် လောကကို လှစေသည်။ လူသားတို့ကောင်းကျိုးကို ဆောင်သည်ဟု ဆိုအပ်ခြင်း ဖြစ်လေသည်။

မြန်မာပြဇာတ်ခရီးကို ပြန်ကြည့်ပါက ကဗျာလင်္ကာတို့ဖြင့် ရေးဖွဲ့သော ခေတ်ဟောင်းပြဇာတ်များနှင့် စကားပြေဖြင့် ရေးဖွဲ့သော ခေတ်သစ်ပြဇာတ် (ခေါ်)ခေတ်ပေါ်ပြဇာတ် (ခေါ်)ခေတ်ပြဇာတ်များဟူ၍ နှစ်ကဏ္ဍပိုင်းခြားတွေ့ရပါမည်။

ခေတ်ပြဇာတ်များကို သုံးသပ်သည့်အခါတွင်

(၁) ဖတ်ရှုရန်အတွက် ရေးသောပြဇာတ်

၁။ ညွန့်ဟံ (ကြူတော)၊ လွတ်လပ်ရေးအကြံခရီးနှင့် ဇာတ်မာန်ပြဇာတ်များ။

(၂) ဖတ်ရန်သာမက စင်တင်ကပြရန် ရည်ရွယ်၍ ရေးသော ပြဇာတ်နှင့်

(၃)စင်တင်ပြီးမှ မှတ်တမ်းတင်ရေးသားသော ပြဇာတ်ဟူ၍ သုံးမျိုးတွေ့ရကြောင်း ပညာရှင်တို့ မှတ်ချက်ပြုကြသည်။^၂

ထိုသုံးသပ်ချက်ကို ချုပ်ကြည့်ပါက

(၁) အရေးပြဇာတ်နှင့်

(၂) စင်တင်ပြဇာတ်

ဟူ၍ပြဇာတ်နှစ်မျိုးကို တွေ့ရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ပြဇာတ်စာပေ ဟုဆိုရာတွင် အရေးပြဇာတ်^၃နှင့် ‘စင်တင်ပြဇာတ်’ဟု နှစ်မျိုးလုံး နားလည်ရပါသည်။ အရေးပြဇာတ်နှင့် စင်တင်ပြဇာတ်သည် ဆက်စပ်၍လည်း တည်ရှိနေပါ၏။

ဤနေရာတွင် ပြဇာတ်နှင့် ပြဇာတ်စာပေနှီးနှောဖလှယ်ပွဲတွင် စင်တင်ပြဇာတ်များနှင့် ပတ်သက်၍ ဦးသိန်းဖေမြင့်၏ ‘ပြည်သူ့ကြိုက်ပုံသဏ္ဌာန်အမျိုးမျိုးဆောင်သော ပြဇာတ်များနှင့်ပြဇာတ်စာပေ’စာတန်းပါ အောက်ပါစကားကို ဖော်ပြလိုပါသည်။

“ကျွန်တော်အထူးတင်ပြလိုသည့်အချက်မှာ ပြဇာတ်ကောင်းများအများကြီး ပေါ်ခဲ့သည်။ သို့သော် ပြဇာတ်စာပေ ဖြစ်မလာခဲ့ပါ။ ဤသည်မှာ ဆုံးရှုံးမှုကြီးတစ်ရပ်ဖြစ်ပါသည်”

ထိုမှတ်တမ်းတင်စကားနည်းတူပင် အရေးပြဇာတ်များနှင့် ပတ်သက်၍ “ပြဇာတ်စာပေကောင်းများ အများကြီး ပေါ်ခဲ့သည်။ သို့သော် စင်တင်ပြဇာတ်များ ဖြစ်မလာခဲ့ပါ။ ဤသည်လည်း ဆုံးရှုံးမှုကြီးတစ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်”ဟု ဆိုချင်ပါသည်။ ဆိုလည်း ဆိုအပ်ပါ၏။

ပြဇာတ်နှင့် ပြဇာတ်စာပေနှီးနှောဖလှယ်ပွဲတွင် ‘လူတိုင်အိုစကုတ်မှ စင်တင်ပြဇာတ်သို့’စာတမ်း၌ ဒဂုန်ဆရာတင်ကလည်း အောက်ပါအတိုင်း မှတ်တမ်းစကားဖော်ပြခဲ့ပါသည်။

“စင်တင်ပြဇာတ်ဆိုသည်မှာ ဖတ်စာပြဇာတ်အဖြစ်၌သာ ရပ်တည်မနေဘဲ ဇာတ်ခုံ ဇာတ်စင်ပေါ်မှ သရုပ်ဆောင်၊ သရုပ်ဖော်၊ သရုပ်ပြခြင်းကို စင်တင်ပြဇာတ်ဟု ခေါ်ရပါသည်”

ယင်းအချက်များကို တွေးရှုဆင်ခြင်၍ မြန်မာပြဇာတ်များ တိုးတက်ထွန်းကားရေးကို တင်ပြလိုပါသောကြောင့် ဤစာအုပ်ကို ပြုစုရေးသားခြင်းဖြစ်သည်။

ဤသို့ ရေးသားပြုစုရာတွင် မြန်မာပြဇာတ်နှင့် ပတ်သက်သော အခြင်းအရာ၊ အကြောင်းအချက်များနှင့် သမိုင်းကောက်ကြောင်းကိုလည်း ဖော်ပြအပ်သည်ဖြစ်၍ ပထမဦးစွာသုတေသနပြု ဖော်ဆောင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ ထို့နောက် မြန်မာပြဇာတ်၏ ရှေ့ခရီးအလားအလာကို တင်ပြမည်ဖြစ်ပါသည်။

၂။ တက္ကသိုလ် မောင်မောင်ကြီး၊ မြန်မာပြဇာတ်စာပေစာတန်း (စာအုပ်စာပေ-ဒုတိယတွဲ)

အခန်း (၁)

စေတီသပုဇ ၂၀ သံ

မြန်မာစာပေတွင် ‘ပြဇာတ်’ ဟူသော ဝေါဟာရမှာ ‘ပြ’ ဟူသော မြန်မာစကားနှင့် ‘ဇာတက’ မှ ဆင်းသက်လာသည့် ‘ဇာတ်’ ဟူသော ပါဠိစကား ဤနှစ်ရပ်ပေါင်း၍ ‘ပြဇာတ်’ ဟူ၍ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းဖြစ်ကြောင်း ပညာရှင်များက မိန့်ဆိုကြသည်။

မြန်မာစကား ‘ပြ’ ဟူသော အဓိပ္ပာယ်မှာ မျက်စိနှင့်မြင်ရအောင် ပြုမူခြင်း၊ မြင်သာအောင် လုပ်ပေးခြင်းဟူသော အဓိပ္ပာယ်ရှိကြောင်း၊ ‘ဇာတက’ ဟူသော ပါဠိစကားသည် ‘မွေးသော’၊ ‘ဖြစ်သော’၊ ‘မွေးသူ’၊ ‘ဖြစ်သူ’ ဟု အဓိပ္ပာယ်ရကြောင်းတို့ကြောင့် ‘ပြဇာတ်’ ဟူသော စကားသည် ‘အဖြစ်ကိုပြချက်’ ဟု အဓိပ္ပာယ်ရကြောင်း ရှင်းလင်းထားသည်။ ‘မျက်စိဖြင့် ကြည့်၍ နားလည်ရန်ဖြစ်သော အဖြစ်အပျက်’ ဟု ဆိုနိုင်ပါ၏။^၂

မြန်မာအဘိဓာန်အကျဉ်းချုပ်တွင် ‘ပြဇာတ်’ ဟူသော စကားရပ်ကို ‘ဇာတ်လမ်းဇာတ်ကွက် တစ်စုံတစ်ရာကို လင်္ကာစပ်စကားပြေ

၂။ ဦးမောင်မောင်တင် (မဟာဝိဇ္ဇာ) မြန်မာပြဇာတ်စာပေသမိုင်း

ဖြစ်စေ၊ အပြန်အလှန်ပြောခန်းများဖြင့် ဖြစ်စေရေးဖွဲ့သော စာပေအဖွဲ့၊ ယင်းအဖွဲ့အဖွဲ့တစ်မျိုးမျိုးကို သရုပ်ဆောင်ကပြသော ပွဲလမ်း’ဟု ဖော်ပြထားသည်။

အင်္ဂလိပ်စာပေတွင် ‘ပြဇာတ်’ကို ‘ဒရမ်မာ’ (DRAMA)ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ‘ပလေး’(PLAY)ဟူ၍လည်းကောင်း သုံးစွဲပါသည်။ အင်္ဂလိပ်မြန်မာအဘိဓာန်(တက်တိုး)တွင် အောက်ပါအတိုင်းဖော်ပြပါသည်။

- Drama ဇာတ်နှင့်ပတ်သက်သော ရုတ်တရက် ဇာတ်ဆန်သော၊ ရုတ်တရက်ထူးခြားသော

- Dramatize ပြဇာတ်အဖြစ် ရေးသားစီရင်သည်။

- Dramatization ပြဇာတ်အဖြစ် ရေးသားစီရင်ခြင်း။

- Dramatist ပြဇာတ်ရေးဆရာ၊

- Dramatic Persons ပြဇာတ်တွင် ပါဝင်ကပြသော ဇာတ်ကောင်များ။

မက္ကရာမင်းသားကြီး အကူအညီဖြင့် Mr. Charles Lane ပြုစုသော A Dictionary, English and Burmese တွင် Drama ကို ဇာတ်၊ Dramatick ဇာတ်နှင့်ဆိုင်သော ၊ Dramatist ကို ဇာတ်စာစီသူ၊ Play ကို ဇာတ်၊ ဇာတ်ပြသည် စသည်ဖြင့် ဖော်ပြထားသည်။

ဒေါက်တာဂျပ်ဆင်၏ မြန်မာအင်္ဂလိပ်အဘိဓာန်တွင် ‘ဇာတ်’ကို Any dramatic Exhibition ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ပြီး၊ ‘ဇာတ်ပြ’ကို to act, as in a play ဟု ဖွင့်ဆိုထားသည်။

ပါဠိ သက္ကတဘာသာများ၌ ‘ပြဇာတ်’ကို ‘နာဋက’ဟု ခေါ်ဆိုသည်။ အဓိပ္ပာယ်မှာ ‘ကပွဲ’ဖြစ်၏။ ‘အဘိဓာန်’ဟူ၍လည်း ခေါ်သည်။ အဓိပ္ပာယ်မှာ ‘ဟန်ပြခြင်း’ဖြစ်သည်။ ရုပ်ဟန်ပြသောကြောင့်လည်း ‘ရူပက’ဟူ၍ သုံးသေးသည်။

အိန္ဒိယစာပေတို့၌ ‘ပြဇာတ်’ကို ကဗျာကဏ္ဍတွင် ထည့်သည်။ ကဗျာတွင် နှစ်မျိုးရှိသည်။ နားထောင်ရသော ‘သဝန ကဗျာ’နှင့် ကြည့်ရှုရသော ‘ဒိသကဗျာ’ဟူ၍ဖြစ်ပြီး၊ ‘ဒိသကဗျာ’သည် ‘ပြဇာတ်’ဖြစ်လေသည်။ ထို့ကြောင့်လည်း ‘ကာဗျေသု နာဋကံ ရမ္မံ’-

ကာဗျေသု - ကဗျာတို့တွင်

နာဋကံ - ပြဇာတ်သည်

ရမ္မံ - မွေ့လျော်ဖွယ်ကောင်း၏

ဟု ဆိုခြင်းဖြစ်၏။^၇

ပြဇာတ်ဝေါဟာရ အစ

‘ပြဇာတ်’ဝေါဟာရ စတင်အသုံးပြုမှုကို လေ့လာကြည့်သောအခါ သက္ကရာဇ် ၉၆၂ ခုနှစ်၊ တပို့တွဲလဆန်း ၅ ရက်နေ့ နာခံတော်ပြောကြီးမှူး ထုတ်ပြန်သည့် ညောင်ရမ်းမင်းသမီးတော်ကို ဆံထုံးထုံး၊ နားထွင်းမင်္ဂလာဆောင်တော်မူသော အမိန့်တစ်ရပ်တွင် အောက်ပါ

အတိုင်း ပါရှိသည်ဖြစ်၍ ထိုကာလ ‘ပြဇာတ်’ဟူ၍ သုံးနှုန်းခြင်းမပြုသေးကြောင်း သိနိုင်သည်။^၅

“သမီးတော်ပန်ထွာမင်းသမီး ဆံထုံးထုံး၊ နားထွင်းမင်္ဂလာ ဆောင်မည်။ ရှေ့တော်ပြေးမျှားနှင့် လူဦးရေ ၉၀၊ မိန်းမစည်၊ မိန်းမစောင်း၊ မိန်းမညှင်းအစုံ။ ကိန္နရာဇာတ်၊ မနော်ဇာတ်၊ ဝိဇ္ဇာဇာတ်၊ ကုမ္ဘာဘယဇာတ်၊ အန္တရဒေဝီဇာတ်များကိုလည်း စာရင်းနှင့်တင်၍ အသင့်ရှိစေ”

ဝန်ကြီးပဒေသရာဇာ (၁၀၄၆ ခန့် - ၁၁၁၆)ရေးသည့် ရှေးအကျဆုံး ပြဇာတ်ဟု မှတ်တမ်းပြုထားသည့် ‘မဏိကက’ပြဇာတ်သည်ပင် ဝန်ကြီးပဒေသရာဇာ၏ စာစုစာရင်းပုရပိုက်တွင် ‘မဏိကကဇာတ်ချင်းများ’ဟု တွေ့ရသည်။

ကုန်းဘောင်ခေတ်နတ်ယဉ်း ဘိုးတော်ဘုရားလက်ထက် ၁၁၅၁ ခုနှစ် နန်းတွင်းဇာတ်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ထုတ်ပြန်သော အမိန့်တော် (သတိုးမင်းရဲဒိဗ္ဗဘွဲ့ခံ လင်းပင်မင်းသားအမှတ်အသား)တွင် “ကေသာသီရိပြဇာတ်မှာ ပဘာဝတီဘွဲ့ခံ သခင်မင်းမိတစ်ပါးတည်း ရေးသည်ဘုရား”ဟု ပါရှိသည်။^၆ သို့သော် ထိုအမိန့်တွင်ပင် အခြားဇာတ်များကို ဇာတ်ဟူ၍ သုံးနှုန်းခြင်းလည်း တွေ့ရ၍ ‘ပြဇာတ်’ဟူသော ဝေါဟာရကို ဝိဝိဉ်ပြင်သုံးနှုန်းခြင်း မပြုသေးဟု ယူဆရပါ၏။

၅။ ဦးမောင်မောင်တင် (မဟာဝိဇ္ဇာ)မြန်မာပြဇာတ်နှင့် ပြဇာတ်စာပေသမိုင်းစာတမ်း
၆။ ဦးသော်ဇင်၊ ပြဇာတ်ကထာနှင့် မြန်မာ့စွယ်စုံကျမ်း အတွဲ-၇၊ စာ ၁၀၇

သက္ကရာဇ် ၁၂၃၇ တွင် ပုံနှိပ်သော ဦးကြင်ဥဇာဝင်္ကန္တ (ပြဇာတ်) စာအုပ်တွင် ‘ဝင်္ကန္တဇာတ်ပုံ’ဟု ရေးထိုးထားကြောင်း၊ ဦးကြင်ဥဇာ မဟော်ဇာတ် စာမူတစ်စောင်တွင်မူ “သက္ကရာဇ် ၁၂၃၆ ခု ပထမဝါဆိုလဆန်း ၁၁ ရက် ၄ ဟူး ညနေ ၃ ချက်တီးကျော် ၁ မောင်းအချိန်တွင် ဆင်ပေါ်ဝဲရွာဇာတ် ဦးကြင်ဥဇာရေးသည့် မဟော်ဇာတ်လင်္ကာကို ရေး၍ ပြီးသည်” ဟူသော မှတ်တမ်းကို တွေ့ရကြောင်း၊ တစ်ဖန် ဦးကြင်ဥဇာ တေဇသူရိန် (ပြဇာတ်)နှင့် ပတ်သက်၍ ‘တေဇသူရိန် ဇာတ်တမ်းလင်္ကာ’ဟု တွေ့ရပြီး နောက်ထပ်မံတွေ့ရသော စာမူတစ်စောင်တွင် “သက္ကရာဇ် ၁၂၂၂ ခု ပြာသိုလဆန်း ၁၁ ရက်နေ့ထွက် မောင်ကျင်အုရေးသည့် လက်ရေးအတိုင်း မောင်ရွှေရုံက ကူးယူသည့် တေဇသူရိန်ဇာတ်”ဟု တွေ့ရကြောင်း၊ မာယာဝုဉ္ဇန(ပြဇာတ်)နှင့်ပတ်သက်၍ ‘မာယာဝုဉ္ဇနဇာတ်’ဟု တွေ့ရကြောင်းဖြင့် မန္တလေးတက္ကသိုလ် သုသေသနမှတ်တမ်းများကို ကိုးကားလျက် ဆရာကြီး ဦးမောင်မောင်တင်က မြန်မာပြဇာတ်နှင့် ပြဇာတ်စာပေသမိုင်းစာတမ်းတွင် ဖော်ပြထားပါသည်။

သို့ဖြစ်၍ ထိုကာလတွင် ‘ပြဇာတ်’ဟူသော ဝေါဟာရမှာ တွင်တွင်ကျယ်ကျယ်သုံးနှုန်းခြင်းမရှိသေးဘဲ ‘ဇာတ်’ဟူသောစကားကို အခြေပြုကာ ‘ဇာတ်ပုံ’၊ ‘ဇာတ်လင်္ကာ’၊ ‘ဇာတ်တမ်းလင်္ကာ’စသည်ဖြင့် သုံးနှုန်းလျက်ရှိသည်ဟု ခန့်မှန်းရပါ၏။

ရာမဇာတ်နှင့်ပတ်သက်၍မူ သက္ကရာဇ် ၁၂၅၅ ခုနှစ်၊ ဝါဆိုလဆန်း ၄ ရက် ရေးကူးသော ပုရပိုဒ်များတွင် ရာမပြဇာတ်တော်ကြီး

ဟူ၍ တွေ့ရသဖြင့် ‘ပြဇာတ်’ဟူသော အသုံးအနှုန်း ထင်ထင်ရှားရှား တွေ့ရသည်ဟု ဆရာကြီး ဦးမောင်မောင်တင်၏စာတမ်းတွင် ပါရှိပါသည်။ လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်းနှစ်ရာခန့်က နေမျိုးနာဋကကျော်ခေါင်ပြုစုခဲ့သော ‘ရာမပြဇာတ်တော်ကြီး’ကို ၂၀၀၁ ခုနှစ်က ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေရာတွင် ၎င်းစာအုပ်နိဒါန်း၌ ‘ပုရပိုဒ်မူများတွင်’ ‘ရာမပြဇာတ်တော်ကြီး’၊ ‘ရာမပြဇာတ်ဝတ္ထုတော်ကြီး’၊ ‘ရာမဇာတ်တော်ကြီး’ဟု အမည်အမျိုးမျိုး တပ်ထားကြောင်း ဖော်ပြထားပါသည်။ သို့သော် ‘ရာမပြဇာတ်တော်ကြီး’ဟူသော အသုံးအနှုန်းတွင်ကျယ်လာခြင်းကား ထင်ရှားပါ၏။

သို့ဖြစ်၍ ရှေးက ကပြရန်ရေးသားသည့်ဇာတ်၊ စင်တင်ပြသရန် ရေးသားသည့်ဇာတ်များကို ထိုခေတ် ထိုအခါများက ‘ဇာတ်’ဟူ၍ အသုံးများပြီး ‘ဇာတ်လင်္ကာ’၊ ‘ဇာတ်တမ်းလင်္ကာ’ဟူ၍လည်း အလျဉ်း သင့်သလို သုံးနှုန်းကြောင်း၊ ‘ပြဇာတ်’ဟူသော အသုံးအနှုန်းလည်း ရှိလာပြီဖြစ်ကြောင်း သုံးသပ်နိုင်ပါသည်။ သို့သော် ထို‘ပြဇာတ်’အသုံး အနှုန်းမှာ ကျွန်ုပ်တို့ ယနေ့ခေတ် နားလည်နေသည့်ပြဇာတ် (ခေတ်ပြဇာတ်) မဟုတ်ပေ။

ပြဇာတ်အသုံးအနှုန်းဖြစ်ပေါ်လာခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ မှတ်သား ဖွယ်တစ်ရပ်အနေဖြင့် ၁၉၇၂ ခုနှစ်၊ ဧပြီလထုတ် ငွေတာရီမဂ္ဂဇင်း စာမျက်နှာ ၄၁ ပါ၊ ဆရာမင်းသုဝဏ်၏ ‘နှစ်တစ်ရာက စာတစ်အုပ်’ ဆောင်းပါးမှ အောက်ပါစာပိုဒ်ကို ထုတ်နုတ်ဖော်ပြလိုပါသည်။

“၁၈၇၂ ခုနှစ်က ဦးပုည ဝိဇယဇာတ်ထွက်ပါသည်။ ယခုနှစ် (ဆောင်းပါးဖော်ပြရာပါ ၁၈၇၃ ခုနှစ်ကိုဆိုလို)တွင် ဦးကြင်ဥ၏ ဒေဝဂုမ္ဘန်ဇာတ်ကို မြန်မာသံတော်ဆင့် ပုံနှိပ်တိုက်က ထုတ်ဝေပါသည်။ ဤဇာတ် ၂-ဇာတ်ထွက် ပေါ်စအခါက ပြဇာတ်ဟူသော ဝေါဟာရအသုံးအနှုန်း မပေါ်သေးဟု ထင်ပါသည်။ သို့မဟုတ်ကလည်း မတွင်ကျယ်သေးဟု ထင်ပါသည်။ စကားဦးသန်း၍ ပြောရပါလျှင် နောက်တစ်နှစ်ဖြစ်သော ၁၈၇၄ ခုနှစ်တွင် ဦးပုည၏ကောသလမင်းကြီးဇာတ်၊ မဟာပဒုမ္မမင်းသားဇာတ်၊ ဥဒရကုမ္ဘာရရေသည်ဇာတ်တို့ကို မြန်မာသံတော်ဆင့် ပုံနှိပ်တိုက်နှင့် ရန်ကုန်ဂေဇက်ပုံနှိပ်တိုက်တို့က အပြိုင်အဆိုင် ထုတ်ဝေကြသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ဤမျှမကသေးပါ။ ၁၈၇၅ ခုနှစ်သို့ရောက်သောအခါ ဗြိတိသျှဘားမားသတင်း ပုံနှိပ်တိုက်က ရေးသူဖော်မပြသော မဟိန္ဒပြဇာတ်နှင့် ဦးခိုရေးသော မဟာဇနကမင်းသားပြဇာတ်တို့ကို ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေပါသည်။ (ပြဇာတ်ဟူသော ဝေါဟာရကို ယခုတွေ့ရပါပြီ။) ဤပြဇာတ်နှစ်စောင်သည် မကြာမြင့်မီပေါ်ပေါက်လတ္တံ့သော ပြဇာတ်ပေါင်း မြောက်မြားစွာ၏ ရှေ့ပြေးနေနှင့်လဖြစ်သည်ဟု ယူမှတ်ရမည် ထင်ပါသည်။

‘ပြဇာတ်’ဝေါဟာရစတင်အသုံးပြုမှုကို ပြည့်စုံနိုင်သမျှ ပြည့်စုံရေးအတွက် ရည်ရွယ်၍သုတေသနပြု ဖော်ထုတ်ခြင်းဖြစ်သော်ငြား။

‘ဇာတ်’ဟူ၍ပဲသုံးသုံး၊ ‘ပြဇာတ်’ဟူ၍ပဲသုံးသုံး ခင်းကျင်းပြသသည့် အဓိပ္ပာယ်ဆောင်သည်ချည်းသာ ဖြစ်ပါသည်။ သိပ္ပံမောင်ဝဏ် ‘မြန်မာ ပြဇာတ်များ’ဆောင်းပါးတွင်လည်း အောက်ပါအတိုင်း ရေးထားသည်ကို တွေ့နိုင်ပါ၏။

“နန်းတွင်းဇာတ်တော်ကြီးများမှာလည်း စင်စစ်အားဖြင့် ပြဇာတ်များသာ ဖြစ်လေသည်။ အီနောင်၊ ရာမဇာတ်များကို ဇာတ်ချင်း ဇာတ်ကွက်များဖြင့် ပွဲကပြကြသည်ကို ထောက် သဖြင့် သိရ၏။

မြန်မာပြဇာတ်အစ

မြန်မာပြဇာတ်ပေါ်ပေါက်လာပုံနှင့် ပတ်သက်၍ အောက်ပါ အယူအဆများကို တွေ့ရပါသည်-

- (က) နတ်ပွဲများမှ တစ်စတစ်စတိုးတက်ကာ ပြဇာတ် ဖြစ် လာသည်။
- (ခ) ငါးရာဦးဆယ်အစရှိသည့်ဇာတ်နိပါတ်များနှင့် ဗုဒ္ဓဝင်ခန်း များကို ခင်းကျင်းပြသရာမှ ပြဇာတ်ဖြစ်ပေါ်လာသည်။
- (ဂ) ပျို့လင်္ကာစာပေများမှ တစ်ဆင့်တိုးတက်ကာ ပြဇာတ် ဖြစ်လာသည်။

အထက်ပါယူဆချက်များအနက် နတ်ပွဲများမှ ပြဇာတ်ဖြစ်လာ သည်ဟူ၍ကား တစ်ထစ်ချဆိုရန် မဖြစ်နိုင်ကြောင်း၊ ဇာတ်နိပါတ်ကို

ပြဇာတ်ခင်းကျင်းပြသည်ဟူ၍လည်း အထောက်အထား အတိအကျ မတွေ့ရှိရကြောင်း၊ ပျို့စသော ဇာတ်လင်္ကာများတွင်မူ ပြဇာတ်စာပေမှာ ကဲ့သို့ အာလုပ်စကားများဖြင့် ဖွဲ့နွဲ့ထားသည်ကို တွေ့ရသဖြင့် ပျို့လင်္ကာ စာပေများမှတစ်ဆင့် တိုးတက်၍ ပြဇာတ်စာပေဖြစ်လာသည်ဟူကား ဆိုရန်ရှိကြောင်း ပညာရှင်များ သုံးသပ်ကြသည်။^၇

ပြဇာတ်အင်္ဂါရပ်များ °

သက္ကတဘာသာပြဇာတ်ကျမ်း၌ ပြဇာတ်အင်္ဂါ (၁၁)ပါးကို ပြဆို ထားသည်။

- (၁) ရသ။ ။ ပြဇာတ်အရသာ (၈)ပါးနှင့် ပြည့်စုံခြင်း။
- (၂) ဘာဝ။ ။ ရသတို့ကို ကိုယ်အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်းတို့ဖြင့် ဖော်ပြခြင်း။
- (၃) အဘိနယ။ ။ ဓားဖြင့်ခုတ်ဟန်စသည်ကို လက်ဖြင့် ပြခြင်း။
- (၄) ဓမ္မ။ ။ ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ် မဟုတ်သောပြဇာတ်ဓမ္မ။
- (၅) ဝိတ္တိ။ ။ ပြဇာတ်အခန်းများကို အမျိုးအစား ၄ မျိုးခွဲခြား ဖော်ပြခြင်း။
- (၆) ပဝိတ္တိ။ ။ တိုင်းပြည်နိုင်ငံများကို ဖော်ပြခြင်း။
- (၇) သိဒ္ဓ္ဓိ။ ။ ဇာတ်ဆောင် ဇာတ်လိုက်များ။

၇။ ဦးမောင်မောင်တင်(မဟာဝိဇ္ဇာ)၊ မြန်မာပြဇာတ်စာပေသမိုင်း
 ၈။ ဦးသော်ဇင်၊ ပြဇာတ်ကထာ

(၈) သရ။ ။ အသံ။

(၉) ဝါချူ။ ။ တီးမှုတ်စရာ တူရိယာ။

(၁၀) ဂါန။ ။ သီချင်း သီဆိုခြင်း။

(၁၁) ရင်။ ။ ဇာတ်ခုံ၊ ဇာတ်ရုံ။

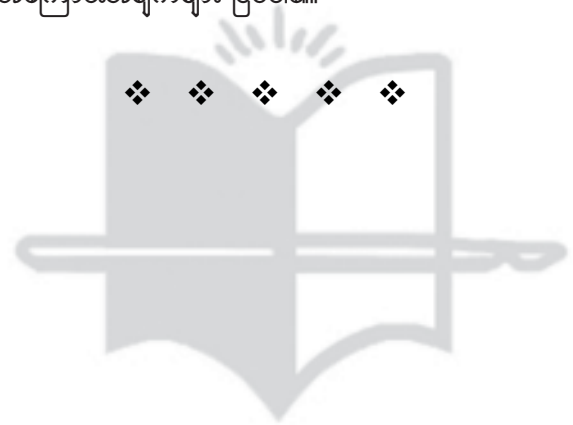
မြန်မာရှေးနန်းတွင်းပြဇာတ်တော်ကြီးများသည် အဆိုပါအင်္ဂါရပ်များနှင့် ပြည့်စုံသည်သာ ဖြစ်ပါ၏။ ထို့ကြောင့်ပြဇာတ်တော်ကြီး များကို ရေးသားဆက်သွင်းကပြသော ပညာရှင်များသည် အဆောက်အအုံ ပညာ၊ ဆင်ယင်ထုံးဖြူမှု၊ လူ့စိုက်စသည့် အတတ်ပညာ၊ အသိပညာများ စုံလင်အောင် တတ်သိကြရသည်။ ရှေးအခါက သဘင်ဝန်ဟူ၍ပင် ရာထူးခန့်အပ်ရှိခဲ့သည်။

သဘင်ဝန်ဆိုသည်မှာ ဗေဒင်အတတ်၊ ဓာတ်ရိုက်ဓာတ်ဆင်အတတ်၊ ဆေးကျမ်းအတတ်၊ ပန်းပုအတတ်၊ ပျို့ကဗျာအတတ်၊ တရားဓမ္မသတ်အတတ်၊ ပိဋကတ်အတတ်များကို တတ်မြောက်ကျွမ်းကျင်မှုသာ သဘင်ဝန်အဖြစ် ခန့်ထားကြောင်း မှတ်တမ်းများရှိပေသည်။

ရှေးနန်းတွင်းပြဇာတ်များတွင် ဖွဲ့ဆိုရေးသားပုံများကို နည်းစနစ်ကျနစွာ တွေ့ရမည်ဖြစ်၏။ ရေးနည်းကျင့်ထုံးများ ခိုင်မာစွာ ရှိသည်။ သဘင်ခလေး၊ ဇာတ်စလျှင်စချင်း လူးတားလျှောက်၊ သံချိုဆိုသည်။ ဇာတ်ချင်း၊ လွှဲချင်းများ ဆိုင်ရာ ဆိုင်ရာ ထည့်သွင်းရေးသည်။ ပြဇာတ်တစ်လျှောက် ‘ထွက်စေ’၊ ‘ဝင်စေ’၊ ‘ခေါ်စေ’၊ ‘ထူးစေ’၊ ‘စံနေစေ’၊ ‘ဆိုစေ’၊ ‘လျှောက်စေ’၊ ‘စံမြဲစံနေစေ’ စသောဇာတ်ညွှန်းစကားများပါ

ရှိသည်။ ထို့ပြင် ‘သပြေခံတီး’၊ ‘သာကွင်းတီး’၊ ‘အယိုင်တီး’၊ ‘ယိုးဒယားတီး’၊ ‘ဇာတ်သွားတီး’၊ ‘ဉိုင်းတီး’၊ ‘အိပ်ချင်းတီး’၊ ‘ကုလားတီး’ စသော သဘင်ခလေးအတီးအမှုတ် ညွှန်ကြားချက်များ စနစ်တကျပါရှိသည်။

ဤသည်တို့ကားပြဇာတ်နှင့် ပတ်သက်သော အင်္ဂါရပ် အခြင်းအရာ၊ အကြောင်းအချက်များ ဖြစ်ပါ၏။

အခန်း (၂)

အခုအသွေး၏သပုဇွန်(မိခင်တစ်ယောက်)

မြန်မာပြဇာတ်၏သမိုင်းကောက်ကြောင်း ရေးစီနင့်ကြောင်းကို အသေးစိတ်တင်ပြခြင်းမပြုမီ မြန်မာပြဇာတ်၏ ရေးစီနင့်ကြောင်းကို တိုတို တုတ်တုတ်နှင့်မြင်သာအောင်၊ ကိုယ်တိုင်ဖြတ်သန်းလျက်ရှိသော စာပေဘဝနှင့် စပ်၍ ရေးသားခဲ့သော ဦးကေတုကျောင်းသား၊ မဏိ အမည်ခံ သိပ္ပံမောင်ဝ၏ ‘မြန်မာပြဇာတ်များ’ဆောင်းပါး (၈-၈-၃၅) ကို အောက်တွင် ထုတ်နုတ်၍ ဖော်ပြလိုပါသည်။

“စာပေအရေးအသားဖြင့် ရှိသော ပြဇာတ်များအနက် မဏိကက်ပြဇာတ်မှာ အကောင်းဆုံးသော ဇာတ်ဖြစ်သည်ဟူ၍ ယူဆဖွယ်ဖြစ်လေသည်။

မြန်မာပြဇာတ်များအကြောင်း ဆွေးနွေးရေးသားလျှင် မပါလျှင် မပြီးသော ပြဇာတ်ကြီးနှစ်စောင်တို့ကား ရာမနှင့် အီနောင်နန်းတွင်းဇာတ်တော်ကြီးများ ဖြစ်ကြလေသည်။ ဤနန်းတွင်းဇာတ်တော်ကြီးများကို တုပြီးလျှင် အနောက်နန်းမ တော် မမြကလေးက ဣန္ဒာဝုဓ၊ နန်းတွင်းဇာတ်တော်ကြီးကို ရေးသားလေသည်။ သို့သော် ထိုဇာတ်မှာ မိမိ၏သမီး လှိုင်ထိပ်

ထားရေးသားသော ဣန္ဒာဝုဓနှင့် ဝိဇယကာရီ နန်းတွင်း ဇာတ်တော်ကြီးများလောက် ကျော်ကြားခြင်းလည်း မရှိပေ။

ဣန္ဒာဝုဓ၊ ဝိဇယကာရီ အစရှိသော နန်းတွင်းဇာတ်တော် ကြီးများ ပေါ်ပေါက်ထွန်းကားခိုက်မှာပင် ပွဲကပြရန်အတွက် သက်သက်စိစဉ်ရေးသားသော ပြဇာတ်တစ်မျိုးကို တီထွင် ရေးသားကြပြန်၏။ ဤပြဇာတ်မျိုးကို စတင်ရေးသားသူတို့ကား ဦးကြင်ဥနှင့်ဦးပုညတို့ ဖြစ်ကြလေသည်။ ဆရာကြီး ဦးကြင်ဥ ရေးသားသော ပြဇာတ်များအနက် ဒေဝကုမ္ဘဏ်ပြဇာတ်မှာ အကောင်းဆုံးဖြစ်၏။ ဦးပုည၏ပြဇာတ်များတွင်လည်း ဝိဇယ ပြဇာတ်မှာ အကောင်းဆုံးဖြစ်လေသည်။

ဦးကြင်ဥ၊ ဦးပုညတို့၏ပြဇာတ်များပေါ်၍ နှစ်ပေါင်းအတော် ကြာလျှင် ပြဇာတ်တစ်မျိုး ပေါ်ပေါက်ထွန်းကားလာပြန်၏။ အဆိုပါပြဇာတ်များမှာ ဝိဇယ၊ ဝက်နွှတ်တို့ကို တူ၍ ရေးသားထား သောပြဇာတ်များဖြစ်လေသည်။ ဤပြဇာတ်မျိုးကို ရေးသားရာ ၌ အတော်ပင်နာမည်ကြီးလိုက်သော ပြဇာတ်ဆရာကား စတိုင်မွတ် ဦးကူးဖြစ်လေသည်။ စတိုင်မွတ်ဦးကူးရေးသားသော ပြဇာတ်များအနက် လူဝံမောင်နှမပြဇာတ်မှာ အကောင်းဆုံး ဖြစ်လေသည်။ လူဝံမောင်နှမပြဇာတ် ခေတ်ကောင်းနေခိုက် မော်လမြိုင်ဆရာရော၏ သထုံရာဇဝင်ပြဇာတ် ထွက်ပေါ်လာ လေသည်။ ထို့နောက် ပဲခူးမြို့တံဆိပ်တော်ရစာရေးကြီး ဦးဆုသာဆိုသူ ရေးသားသော စောဗေ စောမေနှင့် တင်တင်

ခင်ခင်ခေါ် ပြဇာတ်များ ပေါ်လာလေသည်။ ပြဇာတ်ရေးသားသူတို့မှာ စာရေးဆရာချည်းမဟုတ်။ လူတိုင်းလိုလိုပင် ဝင်ရောက်ရေးသားကြလေသည်။ စာရေး၊ စာချီ၊ အယ်ဒီတာမှစ၍ ကျောင်းသား၊ ကျောင်းသူ၊ ဘုန်းကြီးများပင်မကျန် ပြဇာတ်တိုကလေးများကို ရေးသားကြလေသည်။

တစ်မူးတန်၊ တစ်ပဲတန်ပြဇာတ်များ ထွန်းကားဆဲမှာပင် ကာလ ပေါ်ဝတ္ထုများ ထွန်းကား၍လာလေသည်။ ကာလပေါ်ဝတ္ထုများ ထွန်းကားလာသည့်နေ့မှ အစပြု၍ ပြဇာတ်များလုံးလုံး ပျောက်၍သွားလေသတည်း။

ပြဇာတ်များ မြန်မာစာပေမှ ပျောက်ကွယ်သွားပြီဟူ၍ ထင်မှတ်ဖွယ်ရှိပေသည်။ သို့သော် ဆရာဝန်ပါပဲဆိုသော ဘာသာပြန်ပြဇာတ်တစ်အုပ်ကို မြန်မာစာပေပြန့်ပွားရေးအသင်းက ထုတ်ဝေလိုက်လေသည်။ ဘာသာပြန်သူကား သခင်ဘသောင်းတည်း။

လွန်ခဲ့သည့် တစ်နှစ်ခန့်အခါက ဦးသိန်းဟန် ဘာသာပြန်၍ မြန်မာစာပေပြန့်ပွားရေးအသင်းက ထုတ်ဝေသော မဟာဆန်ချင်သူ ပြဇာတ်တစ်စောင်ပေါ်လာပြန်လေသည်။ တင့်တင့်ဆိုသူက ပြဇာတ်တိုကလေးများကို ရေးသားသေး၏”

မြန်မာပြဇာတ်၏သမိုင်းကောက်ကြောင်း ရေးစီကြောင်းကို အထက်ဖော်ပြပါ သိပ္ပံမောင်ဝ၏ ဆောင်းပါးအရ အကြမ်းအားဖြင့် သိရပါပြီ။ သို့ဖြစ်၍ မြန်မာပြဇာတ်၏ သမိုင်းကို အောက်ပါအတိုင်း ပိုင်းခြား၍ ကောက်ကြောင်းဖော်နိုင်မည်ဖြစ်ပါ၏။

(က) ရွေးအကျဆုံးပြဇာတ်။ ။ ဒုတိယအင်းဝခေတ်(ခေါ်) ညောင်ရမ်းခေတ်နောက်ပိုင်း (သက္ကရာဇ်-၁၀၆၀ ခန့်မှ ၁၁၁၆ ခန့်အတွင်း)ပေါ်သည့် ‘မဏိကက်’ပြဇာတ်။

(ခ) နန်းတွင်းပြဇာတ်တော်ကြီးများခေတ်။ ။ ကုန်းဘောင်ခေတ် ဒုတိယပိုင်း (သက္ကရာဇ်-၁၁၅၁)မှစ၍ ကုန်းဘောင်ခေတ်နှောင်းပိုင်း (သက္ကရာဇ်- ၁၂၁၄ ခန့်)အတွင်း ပေါ်ထွန်းသည့် ‘အိန္ဒာဝင်’၊ ‘ရာမ’ အစရှိသော နန်းတွင်းပြဇာတ်တော်ကြီးများ။

(ဂ) ဦးကြင်ဉှု၊ ဦးပုညပြဇာတ်များခေတ်။ ။ ကုန်းဘောင်ခေတ်နှောင်းပိုင်း (သက္ကရာဇ်- ၁၁၈၁ ခန့်မှ ၁၂၀၀ ကျော်ကာလအတွင်း) ပေါ်ထွန်းသည့် ညတွင်းချင်းအပြီး ကပြနိုင်သော ပြဇာတ်များ။

(ဃ) ပုံနှိပ်ပြဇာတ်များခေတ်။ ။ ကုန်းဘောင်ခေတ်အဆုံးမှ ကိုလိုနီခေတ်၊ ခရစ်နှစ်-၁၉၂၀ (သက္ကရာဇ်-၁၂၈၂)ခန့်အတွင်း ပေါ်ထွက် သည့် ဆတိုင်မွတ်ဦးကူး၊ မော်လမြိုင်ဆရာယောစသူတို့၏ ပုံနှိပ်ပြဇာတ်များ။

(င) ခေတ်ပေါ်ပြဇာတ်များ။ ။ ကိုလိုနီခေတ်အတွင်းမှာပင် ခရစ်နှစ် - ၁၉၂၈ (သက္ကရာဇ်-၁၂၉၀)မှ နောက်ပိုင်းပေါ်လာသည့်၊ သခင်ဘသောင်း၏ ‘ဆရာဝန်ပါပဲ’နှင့် ဇော်ဂျီ၏ ‘မဟာဆန်ချင်သူ’ ပြဇာတ်များမှ အစပြုသည့် ခေတ်ပေါ်ပြဇာတ်များ။

အသေးစိတ်ဖော်ထုတ်၍ ထင်ရှားအောင်အားထုတ်ရေးသားပါမည်။

အခန်း (၃)

ခ(လောက၌)ဇူဒေါသပု

ဒုတိယအင်းဝခေတ်(ခေါ်) ညောင်ရမ်းခေတ်နောက်ပိုင်း၊ သက္ကရာဇ် ၁၀၆၀ ခန့်မှ ၁၁၁၆ ခန့်အတွင်း ထင်ရှားသော ဝန်ကြီးပဒေသရာဇာ ရေးသားသည့် ‘မဏိကက်’ပြဇာတ်ကို ရှေးအကျဆုံးပြဇာတ်အဖြစ် သတ်မှတ်ထားကြသည်။ ထိုခေတ်၌ ထိုပြဇာတ်တစ်စောင်လျှင် တွေ့ရှိ ပြီး ထို့ထက်စောသော ပြဇာတ်များလည်း မတွေ့ရှိသေး၍ ရှေးအကျ ဆုံးပြဇာတ်အဖြစ် အစဉ်အလာသတ်မှတ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

မြန်မာပြဇာတ်စာပေတွင် သဘင်ခလေး၊ တင်ဆက်မှုဆိုင်ရာ စကားအသုံးအနှုန်း၊ ပြဇာတ်အဖွယ်အရာ၊ ပြဇာတ်အင်္ဂါရပ်တို့နှင့် မြန်မာ ပြဇာတ်ပုံဟန်အဖြစ် တွေ့သမျှတို့တွင် ‘မဏိကက်’သည် ရှေးအကျဆုံး ပြဇာတ်ဖြစ်၏။ ဝန်ကြီးပဒေသရာဇာသည် ပြဇာတ်စာပေခေတ်ကို ထူ ထောင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်လေသည်။^၉

ဝန်ကြီးပဒေသရာဇာ

ဝန်ကြီးပဒေသရာဇာသည် အင်းဝမြို့ဇာတ်ဖြစ်၏။ များမတ်မျိုးရိုး ဖြစ်သည်။ သက္ကရာဇ်- ၁၀၃၄ ခုနှစ်နန်းတက်သော အင်္ဂါမင်းလက်ထက် ဖွားမြင်ကြောင်း၊ ညောင်ပင်သာဆရာကြီး ဦးပုညက မှော်ဘီဆရာ သိန်းကြီးက မှတ်သားထားခဲ့သည်။

ဝန်ကြီးပဒေသရာဇာသည် စုရေးစုကိုင်သာဝမှ အိမ်ရှေ့စဉ်ကူးမင်း ၏ အကြီးတော်ဖြစ်လာပြီး အသည်ဝန်၊ အတွင်းဝန်၊ လွှတ်တော်ဝန် ရာထူး အဆင့်ဆင့်တက်၍ ထမ်းရွက်ခဲ့သူဖြစ်သည်။ မင်းရဲမင်းလှကျော် ထင်၊ တုရင်ကျော်သူ၊ နတ်ရှင်နောင်၊ နေမျိုးဇေယျနော်ရထာ၊ လက်ဝဲ ရွှေတောင်၊ ဘယကျော်သူ၊ မင်းကျော်ထင်၊ မင်းရဲမင်းကျော်ထင်၊ ဘုန်း တော်မြတ်၊ ပဒေသရာဇာဘွဲ့များ ခံရသည်။ မြန်မာစာပေလောကတွင် ဝန်ကြီးပဒေသရာဇာအဖြစ် သိကြသည်။

ဝန်ကြီးသည် မနော်ပျို၊ ကုမ္ဘာဘယပျို၊ ဒန္တာသီရိပျို၊ နုအူပျို၊ ကြာနတ်ကေသာပျို၊ မဟာပတိပျို၊ သူဇာပျို၊ တောထွက်ခန်းပျို၊ မဏိ ကက်ပျို၊ ဆန္ဒပျို၊ ယိုးဒယား သံရောက်ပျို၊ နမောလင်္ကာပျို၊ မောင်ဆန်ပြန် တမ်းချင်း၊ မင်းထိပ်ဦးပန်ချောင်း၊ စကုမင်းချောင်း၊ စလင်းမင်း ချောင်း၊ မင်းထိပ်ဦးနေ ချောင်း၊ မင်းထိပ်ဦးတင် ချောင်းများ ရေးခဲ့သည်။ သူဇာပျို သည် ‘သူဇာကိုလည်း မပစ်နှင့် စာနုကိုလည်း မချစ်နှင့်’ဟူ၍ ရှေးပညာ ရှိတို့ဆိုထုံးပြခဲ့သော ပျို့ဖြစ်ပေ၏။ ဝန်ကြီးသည် တျာချင်းများ၊ ဂုဏ်မင်း နတ်ချင်းများ၊ ကြိုး၊ ဘွဲ့သီချင်းခံများနှင့် မင်းခန်းလင်္ကာရတုများ ရေးဖွဲ့ခဲ့

၉။ ဦးမောင်မောင်တင်(မဟာဝိဇ္ဇာ)၊ မြန်မာပြဇာတ်စာပေသမိုင်း

သည်။ ဝန်ကြီးပဒေသရာဇာရေးခွဲသည့် ‘ထံတျာတေရှင်’ ပုစဉ်းတောင် သံကြီးမှာ မြန်မာဂီတပညာတွင် အခြေခံသင်ယူရသည့် ကြိုးသီချင်း ဖြစ်ပေ၏။

မဏိကကပ်ပြဇာတ်ကို နန်းတွင်းပြဇာတ်တော်ကြီးအဖြစ် ရေးဖွဲ့ခဲ့ သည်။

သက္ကရာဇ်-၁၁၁၃ ခုနှစ်တွင် ဟံသာဝတီမွန်တို့ အင်းဝနေပြည် ကို သိမ်းယူရာတွင် မင်းနှင့်တကွ ဝန်ကြီးပဒေသရာဇာပါ ခေါ်ဆောင် သွားခြင်းခံရသည်။ ထိုခရီးလမ်းတွင် ဝန်ကြီးပဒေသရာဇာ ကွယ်လွန် ကြောင်းဆိုသည်။ အချို့မ္မတ်တမ်းများတွင်မူ သံလျင်သို့ ရောက်ပြီးမှ အိုမင်းမစွမ်း၍ ကျိုက်ခေါက်ဘုရားအနီး၌ အနိစ္စရောက်ကြောင်း ဆိုသည်။ စာဆိုတော်များ အတ္ထုပ္ပတ္တိတွင် အသက် (၇၀)ကျော်မှ သက္ကရာဇ် ၁၁၁၆ တွင် အနိစ္စရောက်ကြောင်းနှင့် ဗွားသက္ကရာဇ်ကိုလည်း ၁၀၄၆ ဟု ခန့်မှန်းထားပါသည်။

မဏိကကပ်ပြဇာတ်

မဏိကကပ်ပြဇာတ်မှာ ဇင်းမယ်ပဏ္ဍာသကျမ်းလာ ‘သတ္တဓနု ဇာတ်’ကို ပြဇာတ်အဖြစ် ရေးထားခြင်းဖြစ်သည်။ ယင်းဇာတ်တွင် ပါဝင် သော မဏိကကွဲမြင်တော်အမည်ကိုယူပြီး ‘မဏိကကပ်ဇာတ်’ဟု ခေါ် တွင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

မဏိကကပ်ပြဇာတ်၏ ဇာတ်လမ်းအကျဉ်းချုပ်မှာ ဤသို့ဖြစ်၏။

ဗာရာဏသီမင်း၏မိဖုရား အတုလဝတီအား သိကြားမင်းက စွန့်ဖြူတစ်ကောင် ဆီးသီးမှည့်ကို ဆောင်ပို့လာလိမ့်မည်၊ သုံးဆောင် လျှင် မင်းလျာရမည်ဟု အိပ်မက်ပေးသည်။ အိပ်မက်အတိုင်း ဆီးသီး မှည့်ရ၍ စားသုံးပြီးနောက် ဆီးစေ့မြေသို့ကျရာ ဝလာဟကမြင်းမက စားမိသည်။ မိဖုရားကြီးနှင့် မြင်းမတွင် ပဋိသန္ဓေတည်လေ၏။ ထို့နောက် မိဖုရားကြီးတွင် သားရတနာဖွားမြင်၍ ‘သတ္တဓနု’မှည့်ခေါ်၏။ မြင်းမမှ လည်း မြင်းငယ်ဖွား၍ ‘မဏိကကွ’ (ရတနာလောတိမျက်လုံးရှိသော မြင်း) တွင်စေ၏။

ဝေဘာနဂပြည်၊ တေဇယက္ခဘီလူးမင်းတွင် ‘အဉ္စနဝတီ’မည် သော သမီးတော်ရှိရာ မင်းအပေါင်း၏ သမီးတော်များနှင့် စံနေစေလို သဖြင့် ဗာရာဏသီပြည်မှ မင်းသမီး(ဦးရီးတော်သမီး) ‘ကရေနဝတီ’ (ထိပ်ထားယာ)ကို ခိုးယူပြီး အဉ္စနဝတီနှင့် အတူစံနေစေသည်။

မဏိကကပ်မြင်းတော်သည် မိုးယံသို့တက်၍ကျက်စားရာ သေဌ နဂပြည်မှ ‘သီရိမြတ်စွာ’မင်းသမီးကို အဆင်းကြန်အင်လက္ခဏာနှင့် ပြည့်စုံကြောင်း တွေ့ရှိခဲ့ရသည်။

ဗာရာဏသီမင်းကြီးက သတ္တဓနုအား ဗြဟ္မာအောင်ဆု ဘိသိက် ခံစေရာတွင် ‘မြတ်စွာဝတီ’မင်းသမီးအား မှန်တင်တော်ယူစေရင်း ရွှေဝေါနှင့် ဆောင်ယူမည်ဟု ကတိပေးသည်။ ထို့နောက် သတ္တဓနု မင်းသား မဏိကကပ်အားစီးမိလျှင် မဏိကကပ်က သေဌနဂရသို့ ဆောင်ယူလေတော့သည်။

သေဌနဂရ တပင်တိုင်နန်းသို့ရောက်လျှင် ‘သီရိမြတ်စွာ’နှင့် ရံရွှေတော်များ အိပ်ပျော်နေ၍ မှန်ပုံတွင် စာရေးပြီးပြန်ခဲ့သည်။

နောက်တစ်ကြိမ်သွားသည့်အခါမှ မင်းသမီးနှင့် တွေ့ဆုံရပြီး သတ္တဓနမင်းသားနှင့် သီရိမြတ်စွာမင်းသမီးနှစ်ပါး စက်တော်ခေါ်သည်။ သေဌနဂရမင်းကြီးသိရှိပြီး စုလျားရစ်ပတ်လက်ထပ်ပေးသည်။ သတ္တဓန အား အိမ်ရှေ့အရာပေးသည်။ ထို့နောက် မင်းသား၊ မင်းသမီး ခမည်းတော် မယ်တော်တို့ထံတွင် ခွင့်ပန်ပြီး ဗာရာဏသီသို့ ပြန်ကြသည်။

မဏိကကံမြင်းတော်နှင့် တိမ်ယံပြန်ခဲ့ရာ မင်းသမီးမူးဝေ၍ တောအုပ်သို့ ဆင်းသက်ရသည်။ တေဇယက္ခဘိလူးပိုင်နယ်မြေဖြစ်သည်။ ဇရပ်တွင် ခိုနားနေသည့်ကာလအတွင်း မဏိကကံကို တေဇယက္ခဘိလူးမင်းက ဖမ်းဆီးရယူသွားသည်။

သတ္တဓနမင်းသားနှင့် သီရိမြတ်စွာမင်းသမီးတို့ ရဝံမြိုင်ကန္တာခရီးလမ်းမှ လှမ်းခဲ့ကြရာ ပင်လယ်ကမ်းသို့ ရောက်ကြပြီး ကုလားသင်္ဘောတစ်စင်းက ၎င်းတို့အား ဗာရာဏသီသို့ ဆောင်ယူသည်။ လမ်းတွင် လေဆိုးမိရာ သင်္ဘောပျက်၍ မင်းသား မင်းသမီးကို ပျဉ်တစ်ချပ်စီနှင့် ပင်လယ်တွင် မျှောသည်။

မင်းသမီးက ဣန္ဒပတ္တနဂိုပြည် မဟာသေဌိသူဌေးအိမ်သို့ ရောက်ရှိသည်။ ခရီးသွားတို့ ခိုနားရန် ရွှေဂူတစ်ခုတည်ဆောက်ပြီး မိမိတို့မောင်နှံ၏ အဖြစ်အပျက်ဇာတ်လမ်းကို ပန်းချီရေးထားသည်။

မင်းသားက တေဇယက္ခဘိလူးနှင့်၊ သာဂရဆိပ်မှ တစ်ဆင့် အဉ္စနဝတီပင်တိုင်နန်းအနီး ပုန်းညက်ပင်ရင်းသို့ရောက်ရှိပြီး ကရေနဝတီ (ထိပ်ထားယာ)နှင့် တွေ့ဆုံရသည်။ ထိုမှတစ်ဆင့် အဉ္စနဝတီမင်းသမီးနှင့် ဆုံရပြီး ၎င်းတို့၏အကြံအစည်ဖြင့် မဏိကကံမြင်းတော်ကို ပြန်ရသည်။

မင်းသားသည် မြင်းတော်စီး၍ ဣန္ဒပတ္တနဂိုပြည်ရေဆိပ်သို့ ရောက်ရှိပြီး ပုဏ္ဏားယောင်ဆောင်ကာ မြို့တွင်းသို့ဝင်ရာ ရွှေဂူ ယ

ညညှို့ရပ်သို့ ရောက်ရှိသည်။ ရေးထားသော ပန်းချီပုံများကို တွေ့ရှိပြီး မင်းသမီး သီရိမြတ်စွာနှင့် ပြန်လည်ဆုံတွေ့ရသည်။ ဣန္ဒပတ္တနဂိုပြည်မင်းက ထီးနန်းလွှဲအပ်သည်ကို မယူဘဲ မင်းသားမင်းသမီးတို့ ဗာရာဏသီသို့ မဏိကကံကို စီးလျက် ပြည်တော်ပြန်ခဲ့ကြသည်။

ပြန်ရောက်လျှင် ခမည်းတော်ကို လျှောက်ထားပြီး ဝေဘာနဂရဘိလူးပြည်ကို စစ်ချီတိုက်ခိုက်ရာ အောင်မြင်၍ မင်းသား၏နှမတော် ကရေနဝတီနှင့် သမီးတော် အဉ္စနဝတီကို ဆက်ရသည်။

ဇာတ်သိမ်းတွင် သတ္တဓနမင်းသားသည် သီရိမြတ်စွာမင်းသမီး၊ မြတ်စွာဝတီမင်းသမီးနှင့် အဉ္စနဝတီမင်းသမီးတို့နှင့် ဘိသိက်သွန်းကာ ထီးနန်းကို သိမ်းယူစံမြန်းလေသည်။

မဏိကကံပြဇာတ်ရသ

မဏိကကပ်ပြဇာတ်ကို အခန်း ၁၃ ခန်းခွဲ၍ ရေးထားသည်။

မဏိကကပ်ပြဇာတ်ကို ရေးသားထားပုံစကားအသွားအလာတို့မှာ သိမ်မွေ့ပြေပြစ်ကျနလှသည့်အတွက် ပထမဦးစွာပေါ်သော ဇာတ်မှာ ဤမျှ ကျနပြေပြစ်မည် မထင်ကြောင်း၊ ၎င်းထက် ရှေးကျသော ဇာတ်တော်ကြီးများ ရှိဦးမည်ဟု ထင်မှတ်ဖွယ်ရှိကြောင်းဖြင့် မောင်မြသွင်၊ သိပ္ပံကျောင်းသားအမည်ခံ ဦးစိန်တင်၏ မြန်မာပြဇာတ် အခန်း (ဃ) နံပါတ် ၆ တွင် ရေးသားထားသည်။

နန်းတွင်းဇာတ်တော်ကြီးများ၏ အဓိကအင်္ဂါရပ်မှာ ဇာတ်ချင်းများ ပါရှိရခြင်း ဖြစ်ပါ၏။ မဏိကကပ်ပြဇာတ်ကြီးတွင် ဇာတ်ကြောင်းအလိုက် ရေးသားထည့်သွင်းထားသည်။ ၎င်းတို့သည် ဇာတ်လမ်းကို များစွာ အထောက်အကူပြုပေသည်။ ဇာတ်ချင်းအချို့ကို ထုတ်နုတ်တင်ပြပါမည်။

“မဏိကကွ၊ အသရာဇာ
တိမ်ဦးပျံလခါ၊ မြကြီးတန်ဆာ
ရတနာနုတ္တိ၊ လျှပ်ခြည်ညှိုးညှိုးညှိ
မြတ်မျိုးဇာတိ၊ ဘုန်းရှိသတို့သား
ရွှေစက်တင်လိုက်ရာ၊ အိမ်ရှေ့နန်းလျှာ
သမ္ဘာဝံရင့်၊ ပွင့်ချိန်ခါကောင်းလင့်
သောင်းမြင့်မြေဇမ္ဗူ၊ ဆက်ယူနှင်းတော့မည်။ ။
မောင်းရင့်နေတစ်ဆူ၊ ထွက်ပြုလင်းတော့သည်။ ။”

“မဟာဥပရာဇ်၊ တက်သစ်နေသွင်

ရွှေနန်းစံမည့်ရှင်၊ ဇမ္ဗူတစ်ပြင်
သဘင်ဗိုလ်ရှု၊ ညီလာနန်းရတု
ဗာရာတိုင်းသူ၊ နေရ တောင်နှယ်
ကျွန်းလုံးလွန်တင့်တယ်၊ မျက်မျိုးစိခြယ်
စလွယ်ရောင်ချက်၊ လျှပ်ခြည်ပြီးပြီးပြက်။
နန်းထွက်စံနေရာ၊ စကြာပြီးတော့သည်။ ။
ဝန်းချက်ရန်ခြွေကာ၊ ချက်ချာစိုးတော့ မည်။ ။”

လူးတားလျှောက်ခြင်းမှအစ သဘင်ခေလွေတီးအမှုတ်များကိုလည်း သပြေခံတီး၊ သာကွင်းတီး၊ အယိုင်တီး၊ ယိုးဒယားတီး၊ ဇာတ်သွားတီး၊ ငိုချင်းတီး၊ အိပ်ချင်းတီး၊ ကုလားတီး၊ တီးမြတ်တီး၊ လျှော်ရာတီး၊ သင့်အောင်တီး၊ ပတ်ကပျော်အောင်တီး စသည်ဖြင့် စနစ်တကျရေးထားသည်ကို တွေ့ရပါမည်။

ဇာတ်ပဏာမတင်လျှောက်သည့်လူးတားတွင်

အပိုင်း ၁ ၌၊ ‘ပွင့်ညောင်းသမ္ဘာ’အစချီးပြီး ‘သပြေရိပ်၌ သာမျိုးကဲ’ဟူသောအချ၊ အပိုင်း ၂ ၌ ‘ရွှေဘုန်းရောင်ဆိုင်’အစချီးပြီး ‘တေဇာရဲရဲမင်းတို့ပွဲ’ဟူသောအချ၊ အပိုင်း ၃ ၌၊ ‘တောင်ကျွန်းဇမ္ဗူ’အစချီးပြီး ‘ရွှေမြေစိုးကဲ ငြိမ့်ငြိမ်သဲ’ဟူသော အချတို့ဖြင့် ငြိမ့်လေးသံချိုဖွဲ့ဆိုထားသည်။

လူးတားသံချိုအပြင် တျာဘွဲ့စာဟန်ဖြစ်သော အောက်ပါပဏာမသီချင်းကိုပါ တွေ့ရပါ၏။

“ဗိုလ်ရှုသဘင်၊ နန်းပြင်စံညာ

မင်းပွဲမင်္ဂလာ၊ ဓမ္မရာဇာ၊
 ဗာရာတိုင်းသူ၊ ကိုးရာဘုန်းနေရ
 နန်းလျာသားဆု၊ အတုလဒေဝီ
 ရှစ်သောင်းမဟေသီ၊ စက်ပန်းဖြန့်ချိ
 သိင်္ဂီဘုံဦး၊ သစ္စာပန်ခဲဘူး။
 လျှောက်ကူးဗြဟ္မာသံ- တောင်ယံမြိမ့်တော့သည်။
 တောက်ဖြိုးသမ္ဘာလျှံ- အောင်သံမြိမ့်တော့သည်။”

မဏိကကပြဇာတ်၏စကားအဖွဲ့အနွဲ့တို့မှာ နွဲ့ပျောင်းချိုသာ၍
 နုနုညက်ညက်ရှိကြောင်း၊ ဇာတ်ဆောင်တို့၏စရိုက်သဘာဝနှင့်လည်း
 ကိုက်ညီကြောင်း၊ ဇာတ်လမ်းကို အထူးပြုရေးသားသောကြောင့် ဇာတ်
 ဆောင်တို့၏စိတ်သဘောနှင့် အာရုံဖြစ်ပေါ်မှုများကို စေ့စေ့စပ်စပ်တင်
 ပြဖွဲ့နွဲ့ထားကြောင်းဖြင့် ပညာရှိတို့ နှစ်ခြိုက်ကြသည်။

ယဉ်ကျေးမှုဌာန၊ ရှေးဟောင်းစာပေနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဌာနစိတ်မှ
 ဦးလှတင် (လှသမိန်)တည်းဖြတ်၍ ၁၉၆၀ ပြည့်နှစ်၌ ပြည်ထောင်စု
 အစိုးရပုံနှိပ်တိုက်မှ ရိုက်နှိပ်သော မဏိကကပြဇာတ်နိဒါန်း၌ တည်းဖြတ်
 သူက အောက်ပါအတိုင်းရေးသည်။

“မဏိကကပြဇာတ်သည် ဇာတကနိပါတ်တော်များ၏ အပ
 ဖြစ်သော ဇာတ်ဝတ္ထုဖြစ်ကြောင်းကို ဖွဲ့နွဲ့ခြင်း၊ လင်္ကာစကား
 ပြေနှစ်ထွေစပ် စကားပြောခန်းများဖြင့်သာ ဇာတ်လမ်းကို
 ဖော်ထုတ်တင်ပြခြင်း စသည်အားဖြင့် ဆန်းသစ်တီထွင်ထား
 သည်သာ မဟုတ်သေးဘဲ ဇာတ်သဘင်ကပြနိုင်ရန်အတွက်ပါ

ပြည့်စုံလုံလောက်အောင် တီးရမည့်တေးသွား အမျိုးအစားနှင့်
 တကွ ဆိုရမည့် ဇာတ်ချင်းများကိုပါ ဆိုင်ရာနေရာတွင် ကြား
 ညှပ်ဖော်ညွှန်းထားသည်ကလည်း တစ်မူဆန်းသစ်နေပေသေး
 သည်။ ထိုမှတစ်ပါး ဇာတ်အစတွင် ဇာတ်ကြောင်းပါဝင်မည့်သူ
 အားလုံးကို အစုအဖွဲ့အလိုက် အသီးသီးတိုင်းပြည်တည်သည်
 မှစ၍ ရှေးဦးစွာထွက်ခင်းစေပြီး နောက်မှဇာတ်လမ်းကို တစ်ခန်း
 ပြီးတစ်ခန်းတင်ပြသွားပုံမှာလည်း ဇာတ်ခင်းကပြမှုအတွက် ရည်
 ရွယ်ချက်ပါရှိကြောင်း သိရှိနိုင်လေသည်။ မဏိကကပြဇာတ်
 သည် ဇာတ်လည်းကပြရန် သဘင်နှင့်ကတဆိုင်ရာ ပြည့်စုံလုံ
 လောက်သော ဇာတ်ညွှန်းပင်ဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပေသည်။ ဝန်
 ကြီးပဒေသရာဇာသည် ထွင်ဉာဏ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးဖြစ်၍
 ပြဇာတ်၏ဖခင်ကြီးပင် ဖြစ်ချေသည်။”

စင်တင်ရန်ရေးခြင်း ဟုတ်မဟုတ်

မဏိကကပြဇာတ်သည် ကပြရန်အတွက် ရည်ရွယ်၍ ရေးခြင်း
 ဟုတ်မဟုတ်အယူအဆအမျိုးမျိုးရှိသည်။

ဆရာကြီး ဦးဖေမောင်တင်ပြရသည့် မြန်မာစာပေသမိုင်းတွင်
 (မဏိကကင်္ခေါင်းစဉ်အောက်၊ စာမျက်နှာ-၁၅၁) အောက်ပါအတိုင်း ပါရှိ
 သည်-

“ဤပြဇာတ်ကို နန်းတွင်း၌ကပြရသည် မကပြရသည်ကို
 ကား မသိနိုင်ပေ။ ဝန်ကြီးသည် ဤဇာတ်ကို ဇာတ်သဘင်ကပြ

ဖို့ ရည်ရွယ်ရေးမည်မထင်။ ဘကြီးတော်ဘုရားလက်ထက် မမြကလေးရေးသားသော ဣန္ဒသုဇာတ်တော်ကြီး၊ မင်းတုန်း မင်းလက်ထက် လှိုင်မင်းသမီးရေးသော ဝိဇယကာရီဇာတ်တို့ ကဲ့သို့ နန်းတော်တွင်း၌ ဇာတ်မူဇာတ်ဟန်ဇာတ်သံများနှင့် ရွတ်ဖတ်ဆိုရုံမျှ စကားကြောများသည် ရှည်လွန်း၍ ဇာတ်သဘင် သည်တို့ ဓေ့ငအောင် ကျက်ဆိုနိုင်ရန် ခဲယဉ်းမည်ဖြစ်သော ကြောင့်တည်း”။

ယင်းအချက်ကို ဦးမောင်မောင်တင် (မဟာဝိဇ္ဇာဘွဲ့ရ)၏ မြန်မာ ပြဇာတ်နှင့်ပြဇာတ်စာပေသမိုင်းစာတမ်းတွင် အောက်ပါအတိုင်း ချေဆိုထားသည်-

“ယင်းကဲ့သို့ မြန်မာစာပေသမိုင်း၌ မဏိကက်ဇာတ်ကို ကပြရန်ရည်ရွယ်ရေးမည်မထင်ဟု အဆိုပြုချက်ကို ထပ်လောင်း ၍ ချေဆိုရန်ရှိပေသည်။ ဝန်ကြီးသည် နန်းတွင်း၌ ဖတ်ရှုရန် မဏိကက်ပျို့ကို ရေးသားပြီးဖြစ်၍ မဏိကက်ပြဇာတ်မှာ ကပြ ရန်အတွက်ဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ မဏိကက်ပြဇာတ်သည် လည်း ကပြရန်ဇာတ်အင်္ဂါရပ်များနှင့် အညီအညွတ်ဖြစ်သည်။ ဇာတ်အိမ်တည်ပုံ၊ ဇာတ်ကွက်ဆင်ပုံ၊ ဇာတ်သိမ်းပုံအပြည့်အစုံ ပါသည်။ အာလုပ်စကား ဆိုင်းဆင့်စကားများဖြင့် ဝေဝေဆာ ဆာရှိသည်။”
မဏိကက်ပြဇာတ်ကို ကပြရန် ရည်ရွယ်၍ ရေးကြောင်းကို

ဦးလှတင် (လှသမိန်)တည်းဖြတ်သည့် စာအုပ်နိဒါန်း (အထက်တွင် ပြထားပြီး)၌ သုံးသပ်ထားသည်ကိုလည်း တွေ့ရမည်ဖြစ်ပါသည်။

ညောင်ရမ်းခေတ်မှ ရတနာပုံခေတ်အတွင်း

ညောင်ရမ်းခေတ်တွင် ကပြခဲ့သော ပြဇာတ်များကို ခေတ်အ ဆက်ဆက်ကပြခဲ့ကြောင်း ဇာတ်စာရင်း (ရုပ်စုံစဉ်ပြဇာတ်အမည်စာရင်း) တစ်ခုကို မင်းကြီးမင်းထင်မဟာစည်သူဝန်ထောက်ဝက်မစွတ်မြို့စားမင်း မှတ်စုအရအစဉ်အဆက်ထိုးမှတ်ရေးသားခဲ့ရာတွင် အောက်ပါဇာတ်များ ပါရှိသည်-

- ကိန္နရာဇာတ်၊
- မနော်ဇာတ်၊
- ဝိဓူရဇာတ်၊
- ကုမ္ဘာယဇာတ်၊
- အန္တရဒေဝီဇာတ်၊

သို့သော် ဇာတ်စာပေများ မတွေ့ရှိရသေး၍ အတိအကျပြော ဆိုနိုင်ခြင်း မရှိပေ။”

၁၀။ ဦးမောင်မောင်တင်(မဟာဝိဇ္ဇာ)၊ မြန်မာပြဇာတ်နှင့်ပြဇာတ်စာပေ သမိုင်းစာတမ်း

အခန်း (၄)

ၣ်းပုဏ္ဏားအိၣ်သပုဏ္ဏားအိၣ်တံးအကသးခနပု

ကုန်းဘောင်ခေတ်ဒုတိယပိုင်း ဘိုးတော်ဘုရားလက်ထက်တွင် ပြဇာတ်များနှင့် ပတ်သက်၍ အမိန့်တော်တစ်ရပ်ထုတ်ပြန်ချက်ကို တွေ့ရသည်။ ထိုအမိန့်တော်သည် မင်းတုန်းမင်းတရားကြီး၏တူတော် သတိုးမင်းရဲဒိဗ္ဗဘွဲ့ခံ လင်းပင်မင်းသား၏အမှတ်အသားအရ ဤသို့ဖြစ်သည်။

“သက္ကရာဇ် ၁၅၁ ခု နတ်တော်လပြည့်ကျော် တစ်ရက်နေ့ ဘုန်းတော်ကြီးလှသော အိမ်ရှေ့ဘုရားအမိန့်တော်နှင့် အယူဒွေ ယတိုင်း၊ ဂွမ်းပြည်၊ ဟရိဘူဝတိင်း ယွန်းပြည်ပါ အရပ်ရပ် ဒက္ကရာဇ်ဇာတ်များကို ဂွမ်းသံခံ၊ ယွန်းသံခံတို့နှင့် ညှိနှိုင်း၍ မြန်မာ ဘာသာသို့ ပြန်ဆိုစေရာ၊ လုံးဝဥသံသယမရှိစေရန်အတွက် ဘုရားကို နန်းတော်အိမ်တော်များနှင့် သင့်လျော်မည်ဖြစ်သော ဇာတ်လမ်း ဇာတ်ကွက်များကို ရွေးချယ်၍ သီဆိုခင်းကျင်းကပြနိုင်ရန် ဇာတ် လမ်းဇာတ်ကွက်များအလိုက် ကဗျာလင်္ကာဇာတ်ချင်းများ အပြည့်အစုံဖြစ်အောင် ရေးလိုသူတို့ တာဝန်ယူကြသည့် ဇာတ် ခဏ်းဝေပုံကျစာရင်းဘုရား။

တီးကွက်နှင့်ဇာတ်ချင်းရေးသူများ ဘုရား။

(က) စေဉ်ကူးမင်း မိဖုရားဟောင်း ပဘာဝတီဘွဲ့ခံ သခင်မင်းမိ။
ၣ်းမှာ အမရပူရပဌမမြို့တည်မင်းတရား၏သားတော်
ကာမမြို့စားမင်းသားနှင့် ခမည်းတော်မင်းတရားကြီး
လက်ထက် ထိမ်းမြားသည်။

(ကာ)ပဉ္စမြို့စား မြင်းဖျားမင်းသား

(ကိ) မလဲးသာရွာစား ငယ်တိုးအတွင်းဝန် မဟာနန္ဒယောဝါ
ဦးကျိစိုး

(ကိ) မြတ်တိုက်သံဆင့် ဇေယသင်္ခယာ။ ၣ်းမှာ နောက်မြဝတီမြို့စား
ဝန်ကြီး ဦးစ

(ဇာတ်အဖွယ်အရာစကားနှင့် ကဗျာလင်္ကာရေးသူများ ဘုရား။)

(ခ) မလွန်မြို့စား၊ မင်းသား မင်းရဲနန္ဒမိတ်။ နောက်မကွေရာမြို့စားသူ

(ခါ) မိုးတားမြို့စား ဝန်ထောက်တော် နေမျိုးကျော်စွာ။ စမ္ပေယျပျို့
ရေးသူ

(ခိ) အိမ်ရှေ့သံဆင့် ရွှေတိုက်စိုး နေမျိုးရာဇသူ။ ရာမရကန် ရေးသူ
ဦးတိုး

(ခိ) တောင်ငူမြို့စား သတိုးဓမ္မရာဇာ။ ပဌမကာမမြို့စားစဉ် သခင်
မင်းမိနှင့် ထိမ်းမြားသူ

ဇာတ်ကွက်ဇာတ်လမ်း ရေး၍ပြီးစီးသော ပြဇာတ်
များမှာ အီနောင်၊ ရာမ၊ သင်္ခပတ္တ၊ ကေသာသီရိ ယင်းသည့်
လေးဇာတ်ဘုရား။

ယင်းသည့်လေးဇာတ်အနက် သင်္ခပတ္တပြဇာတ်မှာ တောင်ငူ မြို့စား မင်းသားသတိုးဓမ္မရာဇာတစ်ပါးတည်း ရေးသည်ဘုရား။ ကေသာသီရိပြဇာတ်မှာ ပဘာဝတိဘွဲ့ခံ သခင်မင်းမိတစ်ပါး တည်း ရေးသည်ဘုရား။

သက္ကရာဇ် ၁၂၂၅ ခု တန်ဆောင်မုန်းလဆန်း ၁၄ ရက်နေ့ သညာသည် စာရေးသောထွန်းသွင်း၊ ရွှေတိုက်အတွင်းဝန်မင်း က ရွှေတိုက်ကြပ် ရွှေတိုက်စိုးတို့သို့ အပ်စာရင်းဘုရား”။

ထိုအမိန့်အရ အီနောင်နှင့်ရာမဇာတ်များကို စုပေါင်း၍ ရေးသား သည်ဟု ဆိုနိုင်လေသည်။ ထိုအမိန့်တော်ကို ထောက်ရှုခြင်းဖြင့် ဘိုးတော်ဘုရားလက်ထက်မှစ၍

- (၁) အီနောင်၊
- (၂) ရာမ၊
- (၃) သင်္ခပတ္တ
- (၄) ကေသာသီရိ

နန်းတွင်းပြဇာတ်များ ပေါ်ပေါက်လာကြောင်း တွေ့ရပါသည်။”

အီနောင်ဇာတ်

အီနောင်နန်းတွင်းဇာတ်တော်ကြီးသည် ယိုးဒယားမူရင်းဇာတ် ဝတ္ထုဖြစ်ပြီး ‘ဣန္ဒာဝေ’ဟု ရှိသည်။ ယိုးဒယားအသံကို စွဲ၍

‘အီနောင်’ဟု ခေါ်တွင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ‘ဣန္ဒာဝေ’၏ အဓိပ္ပာယ်မှာ ‘သိကြားလက်နက်ရသော မင်းသား’ဖြစ်၏။

အီနောင်ဇာတ်၌ အဓိကဇာတ်ဆောင်များမှာ ကူရေလံမင်းကြီး၏ သားတော် ‘အီနောင်မင်းသား’(ဣန္ဒာဝေ)၊ မိရာပြည့်ရှင်၏သမီးတော် ‘နန်းကိန္နရီ’(ရင်ကိန္နရာဝတီ)၊ ဒါဟာပြည့်ရှင်၏သမီး ‘ပွတ်စပါး မင်းသမီး’(ပုပ္ဖရတနာ)၊ လာသံပြည့်ရှင်၏ညီတော် အိမ်ရှေ့မင်း ‘စရကား’ တို့ ဖြစ်သည်။

အီနောင်ဇာတ်ကို အဆုံးအမပေးသော အလွမ်းဇာတ်ဟုသတ်မှတ်ကြသည်။ အကြောင်းကား အကျင့်တရားကောင်းမွန်စေရန်၊ သားတော်သမီးတော်များက မယ်တော် ခမည်းတော်တို့၏စကားကို လိုက်နာရန်၊ မင်းညီမင်းသား မင်းသမီးတို့သည် တစ်ဦးကိုတစ်ဦး ကြီးစဉ် ငယ်လိုက် ရိုသေလေးစားရန်၊ တိုင်းပြည်၏အရှင်သည် ဂုဏ်နှင့်အသက်ကို စွန့်၍ စစ်တိုက်ရန်တို့ကို ဆုံးမထားသောကြောင့်ဖြစ်သည်။

အီနောင်ဇာတ်သည် အလွန်ရှည်လျားသဖြင့် အစမှအဆုံး ခင်းကျင်းကပြလျှင် ရက် ၄၀ ခန့် ကြာလေသည်။ အီနောင်ဇာတ်တော်ကြီးတွင် အရိုးအစဉ်အတိုင်း လူးတားနှင့် ဇာတ်ချင်းများပါရှိပြီး အဆီအနှစ်ကား မြဝတီမင်းကြီး ရေးသားသော ပတ်ပျိုးယိုးဒယားများဖြစ်လေသည်။ ‘ညိုညိုမှိုင်း’ချီပတ်ပျိုး၊ ‘သဲလောင်ကြွေကျွမ်းအောင်လို့’ချီပတ်ပျိုး၊ ‘လွမ်းဖွယ်စေ’ပတ်ပျိုး၊ ‘လုမနော’ပတ်ပျိုး၊ ‘မြိုင်တွင်းကသာ’ပတ်ပျိုး၊ ‘မောင်တင်လယ်’ပတ်ပျိုး၊ ‘နန်းမြေနှင့်ကွာ’ပတ်ပျိုး၊ ‘ပျံပျံငယ်

၁၁။ ဦးမောင်မောင်တင်၊ မြန်မာပြဇာတ်စာပေသမိုင်း

လေသင်းသင်း’ပတ်ပျိုး၊ ‘သန်းယံသာကြူးပါတော့’ပတ်ပျိုး၊ ‘အိုသာ
တင့်ဆိုးလေ’ယိုးဒယားစသည်တို့မှာ မဟာဂီတဝင်သီချင်းများဖြစ်ပါ၏။

ထိုပတ်ပျိုးယိုးဒယားသီချင်းများကို ထောက်၍ အီနောင်ဇာတ်ကို
မြဝတီဝန်ကြီးဦးစ အဓိကပါဝင်၍ရေးသားသည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။^{၁၂}

ရာမဇာတ်

ရာမဇာတ်တွင် ဟိန္ဒူရာမ၊ ပုံတော်ရာမ၊ ပသျှူးရာမ၊ ယိုးဒယား
ရာမနှင့် မြန်မာရာမဟူ၍ ၅ မျိုးရှိပေသည်။

ရာမဇာတ်တော်ကြီးသည် ထိုင်းမှ မြန်မာနိုင်ငံသို့ ရောက်လာ
ခဲ့ခြင်းဖြစ်သော်လည်း မူရင်းမှာ အိန္ဒိယပြည်မှဖြစ်သည်။ သက္ကရာဇ်
၁၁၂၉ တွင် ဆင်ဖြူရှင်မင်းတရားကြီး ထိုင်းကို အောင်မြင်တော်မူ၍
ထိုင်းအတီးအမှုတ် ကခြေသည်များ အများအပြားပါလာရာတွင်
ယိုးဒယားဇာတ်တော်အမှုထမ်းများလည်း ပါခဲ့သည်။ အောင်ပွဲသဘင်
ခံရာမှစ၍ ရာမဇာတ်တော်ကြီးကို ကပြခြင်း အစဉ်အလာဖြစ်ခဲ့ပြီး
သက္ကရာဇ် ၁၁၅၁ ခုနှစ် အမိန့်တော်ပြန်တမ်းအရ ပညာရှင်အဖွဲ့ဖြင့်
ရေးသားပြုစုခြင်းပေတည်း။

ရာမဇာတ်တော်ကြီးတွင် အဓိကဇာတ်ဆောင်များမှာ ရာမ၊
လက္ခဏာ၊ သီတာဒေဝီ၊ ဒေဝဂီရိ၊ ဘိုးတော်၊ ဟနုမာန်၊ ဝိဘိသန၊ ပသျှူး
ရာမ စသည်ဖြစ်၏။

၁၂။ ဦးမောင်မောင်တင်၊ မြန်မာပြဇာတ်စာပေသမိုင်း

ရာမဇာတ်ကို သူရသတ္တိဇာတ်ဟု သတ်မှတ်ကြသည်။ ဓမ္မနှင့်
အဓမ္မကို ခွဲခြားပြသည့်ဇာတ်ဟုလည်း ဆိုနိုင်ပါ၏။ ရာမဇာတ်တော်ကြီး
ကို နန်းတွင်း၌ ခမ်းခမ်းနားနား ဝေဝေဆာဆာခင်းကျင်းကပြရာတွင်
ရက်ပေါင်း ၅၀ ခန့်ပင် ကြာသည်ဟု ဆိုပါသည်။

ရာမဇာတ်ကို ခင်းကျင်းကပြရာတွင် ထူးခြားချက်မှာ ‘ဟန်အက’
(ယခုခေတ်ဘဲလေးအကမျိုး)များပါဝင်ခြင်းဖြစ်သည်။ ဥပမာ- ကန်ဆင်း
ကန်ထအခန်း၊ ပုံတော်ပစ်ပုံတော်ကောက်အခန်း၊ ကျောင်းတော်ထအခန်း၊
လေးတင်ခန်း၊ သမင်လိုက်ခန်း၊ ဒေဝဂီရိပန်းစိုက်ခန်းစသည်တို့ဖြစ်သည်။

ရာမပြဇာတ်တော်ကြီးမှာ လူးတားလျှောက်ထားသောစာများ
မတွေ့ရသော်လည်း ဇာတ်ချင်းများပါရှိသည်။ လူးတားအစားဟုဆို
ထိုက်သည့် ပဏာမဇာတ်သီချင်းကား ဤသို့ပါရှိသည်။

“သုံးလူမြတ်စွာ၊ သဒ္ဓါကြည်နူး ရိသေ့ရှိခိုးဦး၊

ရာမဘုန်းမြူ တထူးထွေလာ၊ ဇာတ်ချင်း ဝတ္ထုမှာ၊

မည်သာတွင်ဘိ၊ ဒေသ မင်းဂီရိ။

အာဒိအစဝင်၊ စီစဉ်ကျင်းတော့သည်။

ရွှေနန်းပွဲရင်ပြင်၊ ဇာတ်ဝင်ခင်းတော့သည်။”

ဇာတ်ချင်းများမှာ မြဝတီဝန်ကြီး ဦးစ၏လက်ရာဟု ထင်ဖွယ်ရှိ
သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် သက္ကရာဇ် ၁၁၅၁ ခုအမိန့်တော်မှာ
ပါရှိသည့် ပညာရှိသုခမိန် ရှစ်ဦးတွင် မြဝတီဝန်ကြီးသည် တီးကွက်နှင့်
ဇာတ်ချင်းများ တာဝန်ယူရသောကြောင့် ဖြစ်၏။

ရာမဇာတ်တော်ကြီး ရေးဖွဲ့ပုံမှာ လူးတားမှအပ မဏိကက် ပြဇာတ်နှင့် တူလေသည်။

မြဝတီဝန်ကြီး ဦးစ^၃

အီနောင်နှင့်ရာမ နန်းတွင်းဇာတ်တော်ကြီးများကို ရေးသားရာ တွင် အဓိကပုဂ္ဂိုလ်ဟုဆိုရမည့် မြဝတီဝန်ကြီး ဦးစသည် ဆင်ဖြူရှင်မင်း တရားလက်ထက် သက္ကရာဇ် ၁၁၂၈ ခုနှစ်တွင် စစ်ကိုင်းမြို့ အနောက်မိ ချောင်းတက်ချောင်းရွာတွင် မွေးဖွားသူဖြစ်သည်။ အဖမှာ မြင်းစီးကြီး သား ဦးပေါက်ကျော်ဖြစ်ပြီး အမိမှာ အမတ်ကြီး ဗညားကျန်းတော၏ မြေး ရှင်ငြိမ်းသာဖြစ်၏။

အင်းဝမြို့ မဲထီးရွာ၊ မဲထီးဆရာတော် ဦးပရမကျောင်းတွင် သာမ ဇောအဖြစ်နှင့် စာသင်ကြားပြီးနောက် လူထွက်၍ ပန်းထိမ်ဝန်ဟောင်း ဦးညွန့်၏သမီး မအေးနှင့် သင့်မြတ်သည်။ အတီးအမှုတ်ဝါသနာထုံ၍ ဘိုးတော်မင်းတရားကြီး၏လက်ဝဲဆိုင် အမှုထမ်း၊ ဆိုင်းဆရာကြီးဦးတရုတ် ထံ၌ ကြေးဝိုင်းတီး၏။

၁၉ နှစ်သားအရွယ်တွင် မယားမအေး သေဆုံး၍ အမရပူရမြို့သို့ ပြောင်းရွှေ့ကာ အိမ်ရှေ့သံတော်ဆင့်လက်ျာပျံချီထံတွင် ရေးမှတ်သည့် ဘက်မှာ အမှုထမ်းသည်။ ထို့နောက် အရည်အသွေး ကောင်း၍ အိမ် ရှေ့အိမ်တော်သို့ ရောက်ရှိသည်။

၁၃။ မောင်သုတ၊ စာဆိုတော်များ အတ္ထုပ္ပတ္တိ

ထိုအချိန်တွင် ကြီးများ ဘွဲ့များ ရေးသားစပြုသည်။ ယိုးဒယား ဘာသာ အီနောင်ဇာတ်ကို မြန်မာပြန်၍ တီးကွက်တီးချင်းများနှင့်တကွ ရေးသားရာ ဦးစ၏အရည်အသွေးမှာ ထင်ရှားကျော်ဇောလေသည်။ အိမ်ရှေ့ဘဏ္ဍာစာရေး ခန့်ထားခြင်းခံရပြီး အပါးတော်တွင် ထမ်းရွက်ရ၏။

သက္ကရာဇ် ၁၁၇၀ တွင် အိမ်ရှေ့မင်း နတ်ရွာစံ၍ မြေးတော် စစ်ကိုင်းမင်းကို အိမ်ရှေ့နှင်းသည်တွင် ဦးစကို အိမ်ရှေ့သံတော်ဆင့် အရာနှင့် ‘ပြည်လုံးယူလှေမျိုး’ ခန့်ထားသည်။ ထို့နောက် အိမ်ရှေ့အတွင်း ဝန်ခန့်ထားခြင်းခံရပြီး ‘နေမျိုးဇေယျသူရ’ ဘွဲ့ခံရသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၇၅ တွင် ကသည်း-မျိုးတဲပြည် မဟာရာဇာ ထောင်ထားသည့်အရေးတွင် တမူးကြောင်း ရှေ့က ချီတက်တိုက်ခိုက် အောင်မြင်သည်။ ဇူး နေရာကသည် တော်နေရာသို့ သနားတော်မြတ် ခံရသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၈၁ တွင် အိမ်ရှေ့စစ်ကိုင်းမင်း နန်းတက်ရာ ဦးစ အား အတွင်းဝန်အရာခန့်တော်မူသည်။ ထီးဆောင်းမင်္ဂလာမဟာဥကင် သ ဗွင်သောအခါ ‘သီရိမဟာဇေယျသူရ’ ဘွဲ့ဖြင့် ထပ်ဆင့်ချီးမြှင့်တော်မူ ပြန်သည်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၈၅ ခုတွင် ပေါ်ပေါက်သော ရှင်မဖြူကျွန်းအရေး၌ ဦးစအား ‘မင်းကြီးမဟာသီဟသူရ’ ဘွဲ့နှင့် လက်ဝဲစစ်ကဲခန့်၍ ရှေ့ဦး ချီစေသည်။ ရှေးဦးစွာ ဂေါတော့ပလ္လင်တွင် စစ်ဦးတွေ့ရာ အင်္ဂလိပ်တို့ ပြေး၏။ တပ်ဦးချုပ် ‘မင်းကြီး မဟာသီဟသူရ’ ရှေ့ဦးချီ၍ ပန်းငါသို့

ရောက်ပြန်လျှင် ဒုတိယအကြိမ်အင်္ဂလိပ်တို့နှင့် ရင်ဆိုင်တိုက်ခိုက်ရာ အောင်နိုင်ပြန်သည်။

ရွှေပဝါးတော်အောက်ပြန်ရောက်လျှင် ‘ဝန်ကြီး’ခန့်ထားခြင်းခံရသည်။ ၁၁၉၀ ပြည့်နှစ်တွင် ‘အဂ္ဂမဟာသေနာပတိဝန်ကြီး’ခန့်အပ်ခံရသည်။ ၁၁၉၁ တွင် မြဝတီမြို့ကို စားရသည်။

သာယာဝတီရွှေဘိုမင်း နန်းတက်သောအခါ သက္ကရာဇ် ၁၁၉၉ ၌ မြဝတီဝန်ကြီး ဦးစ အချုပ်အနှောင်ခံရ၏။ ‘ကုန်းဘောင်ပရမေ’ချီ ဘုန်းတော်ဘွဲ့ပတ်ပျိုး စိကုံးဆက်သ၍ အကျဉ်းမှလွတ်သည်။ တစ်ဖန် ပြန်လည်ဖမ်းဆီးခြင်းခံရပြန်သည်။ သံခြေကျင်းနှင့် လမ်းပြင်နေရသည်ကို သမီးတော်မြင်ရာ ဘုန်းတော်ဘွဲ့သိချင်းတစ်ပုဒ်ဆက်သွင်းစေသည်။ ‘ကုန်းဘောင်နေမင်း’အချီပတ်ပျိုးကို ဆက်သွင်းရာ ထောင်မှလွတ်သည်။

ပုဂံမင်းလက်ထက်၌ ဦးစ မြင်းမူကို စားရသည်။

အသက် ၈၆ နှစ်၌ ရွှေဘိုမြို့ သူဇာတံခါးအနီးတွင် ကံကုန်လေသည်။

မြဝတီဝန်ကြီး ဦးစ ရေးသားပြုစုခဲ့သော ကဗျာလင်္ကာများ ကြီး၊ ဘွဲ့၊ သီချင်းခံ၊ ပတ်ပျိုး၊ ယိုးဒယားသီချင်းများကား များမြောင်လှစွာ၏။ ၃၇ မင်းနတ်ချင်းများကိုလည်း သုတေသနပြု လျှောက်တင်ရသည်။ ထိုင်းသီချင်းများကို မြန်မာမှုပြုရေးဖွဲ့သည်။ မွန်သီချင်းများလည်း ရေးသည်။ ဘုရင်ရှိကျောင်းတက်သံကိုလည်း ထည့်သွင်းရေးဖွဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် မြဝတီဝန်ကြီး ဦးစသည် မြန်မာ့ယဉ်ကျေးမှုအနုသုခုမတို့၏ ဗိသုကာကြီးဟုပင် ခေါ်ဆိုထိုက်ပေ၏။

ကေသာသီရိ နှင့် သင်္ခပတ္တ

၁၁၅၁ ခု အမိန့်တော်မှာပါရှိသည့် ‘ကေသာသီရိ’ပြဇာတ်တော်ကား သခင်မင်းမိ ရေးသားခြင်းဖြစ်ပြီး အစဉ်အလာလူးတား ဇာတ်ချင်းများနှင့် စိကုံးရေးသားထားခြင်း မဟုတ်ပေ။ နန်းတွင်းပြဇာတ်တော်ကြီးများ ရေးဟန်နှင့် ဦးကြင်ဥပြဇာတ်ရေးဟန်တို့အကြား ပေါ်ပေါက်သည့် စာပေပုံစံဟု ဆိုရပါမည်။

သခင်မင်းမိကား ရတနာပူရအဝတတိယမြို့တည် ဆင်ဖြူရှင်မင်းတရားကြီးနှင့် တံသာဝတီရောက်မင်းသမီး သခင်မင်း ရွှေပွင့်တို့မှ သက္ကရာဇ် ၁၁၂၀ ပြည့်နှစ်၌ ဖွားမြင်သူဖြစ်သည်။ စဉ့်ကူးမင်းနန်းတက်စဉ်က သခင်မင်းမိကို သီရိပဘာဒေဝီဘွဲ့ဖြင့် မြှောက်နန်းတင်သည်။ ဗဒုံမင်းလက်ထက်တွင် သခင်မင်းမိအား တောင်ငူမင်းသား သတိုးဓမ္မရာဇာ (ကာမမြို့စား)နှင့် စုံဖက်ခဲ့သည်။

တောင်ငူမြို့စား သတိုးဓမ္မရာဇာရေးသည့် ‘သင်္ခပတ္တ’ပြဇာတ်တော်ကိုမူ ယနေ့တိုင်ပြန်လည်ရှာဖွေမတွေ့ရသေးပေ။

သမုဒ္ဒဗောသ

အီနောင်၊ ရာမ၊ သင်္ခပတ္တ၊ ကေသာသီရိဟူသော ပြဇာတ်တော်လေးဇာတ်နောက်ပိုင်းရေးသော ဇာတ်များတွင် ထင်ရှားသော ဇာတ်တစ်ခုမှာ မြဝတီဝန်ကြီး ဦးစ၏ ‘သမုဒ္ဒဗောသ’ဖြစ်သည်။ ယင်း၏ဇာတ်လမ်းနှင့် ဇာတ်ချင်းများ ထင်ရှားရှိလေသည်။ မြဝတီဝန်ကြီး ဦးစ၏စာစုတွင် ဖော်ပြပါရှိသည်။

သမုဒ္ဒဗောသဇာတ်နှင့်ပတ်သက်၍ ဆရာဇေယျ၏ဟောပြောချက်တစ်ရပ်တွင် မြဝတီဝန်ကြီး ဦးစသည် မဟာဗန္ဓုလနှင့်အတူ မဏိပူရအာသံသို့စစ်ချီရာလမ်းတစ်လျှောက် သမုဒ္ဒဗောသဇာတ်ကို ရေး၍ ခင်းကျင်းကပြခဲ့သည်ဟုဆိုသည်။^{၁၇}

သမုဒ္ဒဗောသပြဇာတ်တော်ကို အပြည့်အစုံမတွေ့ရသေးသော်လည်း တွေ့ရှိရသမျှမှာ ဇင်းမယ်ပဏ္ဍာသကျမ်းလာဇာတ်နှင့် ခြားနားချက်ရှိကြောင်း ပညာရှင်များ ဖော်ပြကြသည်။

သမုဒ္ဒဗောသပြဇာတ်တွင် ပါရှိသော ပတ်ပျိုးသီချင်းများ၊ ငိုချင်းများ စသည်တို့ကား မနည်းပေ။ ဇာတ်အိမ်ဇာတ်လမ်းကို သီချင်းများက ဖုံးလွှမ်းထားသည်ဟု ဆိုရမည်။

နန်းတွင်းပြဇာတ်များ

ထိုခေတ်က အခြားသောပြဇာတ်များလည်း ခင်းကျင်းကပြခဲ့ကြောင်း သိရပါသည်။ ဆိုင်ရာဝန်စုဝန်ဇာတ်တို့က ယိုးဒယားသို့ပုန်းများထဲမှ ဇာတ်တော်သားသဘင်သည်တို့ကို စစ်ထုတ်ပြီး ရွှေနန်းတော်ကြီးအတွင်း တောင်စမုတ်၌ဘုရင်နှင့် နန်းတော်သူ နန်းတော်သားများအား ခင်းကျင်းကပြသည့်စာရင်းမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်၏။^{၁၈}—

- (၁) မဏိကက်ဇာတ်၊
- (၂) အိနောင်ဇာတ်၊

- (၃) ရာမဇာတ်၊
- (၄) သင်္ခပတ္တဇာတ်၊
- (၅) ကေသာသီရိဇာတ်၊
- (၆) သမုဒ္ဒဗောသဇာတ်၊
- (၇) အရိန္ဒမဇာတ်၊
- (၈) ကြိုးကြာဇာတ်၊
- (၉) မနော်ဟရီဇာတ် (ငွေတောင်ဇာတ်)၊
- (၁၀) ဣန္ဒာဝုဇဇာတ်။

အိနောင်နှင့်ရာမဇာတ်တို့မှာ ပါတော်မူကာလအထိ နန်းတွင်း၌ ခေတ်စားခဲ့သည်။

ကြိုးကြာဇာတ်နှင့် မနော်ဟရီဇာတ်ကို ရှာဖွေမတွေ့ရှိသေးပေ။

ဣန္ဒာဝုဇဇာတ်ကို နန်းမတော်မမြကလေး ရေးသည်။ မြန်မာစာပေဂီတလောက၌ ဇွေးချိုး၊ လေးချိုး၊ ကြိချိုး၊ တေးထပ်၊ ဘုန်းတော်ဘွဲ့၊ သီချင်းခံ၊ ပတ်ပျိုးစသည်များဖြင့် ထင်ရှားသူတစ်ဦးအနေဖြင့် တစ်ခုတည်းသော ဣန္ဒာဝုဇနန်းတွင်းဇာတ်တော်ကို ရေးဖွဲ့ခြင်းဖြစ်ပေသည်။ ဣန္ဒာဝုဇနန်းတွင်းဇာတ်တော်ကြီးတွင် ဇာတ်ချင်းများ မတွေ့ရ။ အလွမ်းဘွဲ့နှင့် တောဘွဲ့တောင်ဘွဲ့များစွာ တွေ့ရသည်။

လှိုင်ထိပ်ခေါင်တင်၏ဇာတ်များ

နန်းတွင်းဇာတ်တော်များ ခင်းကျင်းကပြသော နောက်ပိုင်းကာလများတွင် လှိုင်ထိပ်ခေါင်တင်၏ဇာတ်တော် ၂ ခု ထင်ရှားခဲ့သည်။

၁၇။ ဦးမောင်မောင်တင်၊ မြန်မာပြဇာတ်စာပေသမိုင်း
 ၁၅။ ဦးမောင်မောင်တင်၊ မြန်မာပြဇာတ်စာပေသမိုင်း

(၁) ကန္တာဝံသ နန်းတွင်းဇာတ်တော်နှင့်

(၂) ဝိဇယကာရီနန်းတွင်းဇာတ်တော် (သက္ကရာဇ် ၁၂၁၄ ရေးဖွဲ့) တို့ဖြစ်သည်။ ထိုဇာတ်တော်များသည် သူ့ခင်မမြကလေးရေးသည့် ဣန္ဒာဝုဇာတ်ထက် ပိုမိုကောင်းမွန်ကြောင်း ဝေဖန်ကြသည်။ ဤနန်းတွင်းဇာတ်တော်ကြီးနှစ်စောင်သည် အလွန်အထက်တန်းကျသော ဇာတ်များဖြစ်ပြီး အလွမ်းအသောမှစ၍ လိုလေသေးမရှိကြောင်း၊ ဇာတ်ကောင်များ၏အတွင်းသဘောထားကို ပေါ်လွင်အောင်ရေးနိုင်ကြောင်း ချီးကျူးကြသည်။ နန်းတွင်းဇာတ်တော်ကြီးများတွင် အကောင်းဆုံးဟု သုံးသပ်ကြသည်။ ဇာတ်တော်ကြီးနှစ်စောင်လုံး ဖွဲ့နွဲ့ပုံများမှာ ထီးသံနန်းသံနှင့် ယဉ်ကျေးသိမ်မွေ့ပြီး၊ ရယ်စရာစကားများ ကြားညှပ်ထားသည်မှာလည်း ရွှင်ပျလန်းဆန်းမှုကို ခံစားရသည်။ ၁၆

သွဲ့ပျောင်းနွဲ့နှောင်း သုတိသာယာသော စကားလုံးများကြောင့် ဖတ်ရှု၍ မငြီးငြိမ်ရသည်ကို အောင်ပါအဖွဲ့အဖွဲ့များဖြင့် နမူနာပြရပါ၏။

ဣန္ဒာဝံသဇာတ်လာ၊ ဣန္ဒာဝံသမင်းသားက မင်းသမီးကိုမြင်၍ အထိန်းတော်အား ပြောဆိုသည့်စကား-

“နရထိပ်ပန်၊ မြောက်နန်းစံတဲ့၊ မြတ်ပန်းရတနာ၊ လှမြတ်စွာငယ်၊ သော်တာယုန်နန်း၊ ဘုံကြငှန်းသို့၊ သန်းရွှေမှန်ကူ၊ မြနန်းသူလဲ၊ မူယူနတ်ဟန်၊ သုံးရွှေစံငယ်၊ နီကြန်လကွဏာ၊

ကြည်သာချိုမျက်၊ နှုတ်တော်များဆက်ရအောင်၊ ကနက်သီတာ၊ သူ့စံရာ၊ စကြာတော်ကွန်စမ်းစို့ အပ်ကိုင့်”

ဝိဇယကာရီဇာတ်လာ၊ ဝိဇယကာရီမင်းသား၏ အထိန်းတော် ဘယကန္တာက ပြောဆိုသည့် တောဖွဲ့စကား-

“သဇင်လိုလို၊ ရနံ့ငယ်ချိုရန်မှာ လွမ်းပိုဖွဲ့စေ၊ သည်ရပ်မြေတွင်၊ သည်လေဆွတ်ပြန့်၊ ဖြေမတန်နှင့်၊ ပန့်ကြက်သရေ၊ အထွေထွေကို တိမ်ခြေမြန်းကာ၊ ဈာန်ပွားရှာတဲ့၊ သမာပတ်ဝင်၊ မက်ဉာဏ်ရှင်သော်မှ၊ ဘဝင်ကြွေမော၊ ပြန်ပြန်စော၍၊ မနောစွဲသည်၊ ထဲမကြည်သည်၊ သဲရည် နောက်ဝေ၊ အထွေထွေနှင့်၊ တည်စေမရှိ၊ ဝိပရိလဲ၊ ကင်းငြိမကုန်၊ ဣဌာရုံကို၊ လုံးစုံထပ်နှောင်၊ သည်မြိုင်ချောင်ဝယ်၊ ငိုယောင်ယောင် ရယ်မလိုနှင့်၊ ဆွေးစေကို ဖန်တတ်တဲ့တောပါဘုရား ”

နန်းတွင်းဇာတ်တော်ကြီးများ ပွဲသဘင်^{၁၇}

ကုန်းဘောင်ခေတ် ဒုတိယပိုင်းမှစတင်ပေါ်ထွန်းခဲ့သော နန်းတွင်းဇာတ်တော်ကြီးများ (ပြဇာတ်တော်ကြီးများ)မှာ ကုန်းဘောင်ခေတ်နှောင်းပိုင်း (ရတနာပုံခေတ်)အထိ နန်းတွင်းမှာ ခင်းကျင်းပြသခဲ့သည်။ အီနောင်ဇာတ်တော်နှင့် ရာမဇာတ်တော်တို့မှာ ပါတော်မူကာလအထိ နန်းတွင်းမှာ ခေတ်စားခဲ့သည်ကို ရှေ့ပိုင်းက ဖော်ပြခဲ့ပါပြီ။ ရတနာပုံ

ခေတ်က ပွဲသဘင်ခံတော်မူပုံကို မဟာရာဇဝင်တော်ကြီး၌ ဤသို့ တွေ့ရပါ၏။

“အရှေ့ဇာတ်ရုံတော်ကြီးတွင် ကောင်းကင်ခရီးပျံသွားခြင်း စက်ယန္တယားအလုပ် အဆောင်အဖွယ်အရာ”

မြေမှပေါ်ခြင်း၊ ထွက်ခြင်း၊ ငုပ်ခြင်း၊ လျှိုးခြင်း ဥမင်လမ်း အလုပ်အဆောင်အဖွယ်အရာ။

ဇာတ်ပုံတော်ကြီး အလယ်ဆန်းကြယ်သော ရေကန်ဝယ် ရိုးရွက်စိမ်းရှင်စွာ အဖူးချပ်ရုံ ပွင့်ငုံတကွသော ရွှေပဒုံအကြာပင် သည် ရေအောက်မှ တရွေ့ရွေ့ပေါ်ထွက်၍ ရေပြင်ထက်သို့ ရောက်ကာလချိုးထပ်တရာ ပွင့်ချပ်လွှာတို့သည် နေအရုဏ်သင့်၍ ပွင့်လတ်သောအခါ ယင်းသည့်အင်္ဂုအတွင်းမှ ပါသော လျှပ်စစ်နွယ်ကဲ့သို့ အဆင်တန်ဆာရောင် ကိုယ်ရောင်တို့ဖြင့် ယှက်သန်းသော ဒေဝရွှေရာကညာဥပပတ်သန္ဓေနတ်သည် လှည့်ပတ်ဟန်လှ ဦးညွတ်ခပြီးလျှင် ကျူးကခြင်းပြုစေသော စက်ယန္တယားအလုပ်အဆောင်အဖွယ်အရာ။

မကိုင်သရဗူ ဇာတ်ရုပ်ဇာတ်ခေါင်း အမျိုးမျိုးများကိုလည်း စိန်ရောင် မြရောင် ဖန်မှန်ထွက်မျိုးတို့နှင့် စီခြယ်လျက် စနစ်ကျကျ လှပကောင်းမွန်အောင် အသစ်လုပ်ဆောင်၍ ဆင်စေခြင်း။

ဇာတ်ဝင်အဆင်တန်ဆာများမှာလည်း နတ်သား နတ်သမီး တို့၏အဝတ်အဆင်းကို ပြက်ရယ်ပြုတ်၏သို့ ကြယ်ပြား ကြယ်ခုံး ရွဲလုံး ပိန္နဲဆူး ဘူးနွယ်သရက်ကင်း ပစဉ်းကြီး ပစဉ်းငယ်စသော ရွှေသား ငွေလျက်ပြိုးပြိုးပြက်တောက်ပသော ကိရိယာတို့ဖြင့် အာကာဘောင်မကန်းကွက် ဆင်စွယ်ဝန်းယှက် ငါးကြင်းကြေး ချိုးသေး သဇင်ခွေစသော အသွင်သဏ္ဌာန်အမျိုးမျိုးတို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်စွာ အသစ်ချုပ်လုပ်ပေးအပ် ဝတ်ဆင်စေခြင်း။

လူစီးရထားနှင့်တကွ သွန်သင်ယဉ်ကျေးပြီးသော ဆင်ငယ် မြင်းငယ်များကို ကြိုးကစိုဆင်ယင်စီးနင်းသွားလာစေခြင်း အသွယ်သွယ်မှစ၍ ခမ်းနားကြီးကျယ်တင့်တယ်လှပစွာ အဖွယ် အရာအစုံတို့ဖြင့် ခင်းကျင်းစေအပ်သော ရာမဇာတ်တော်ကြီး။

အနောက်ဇာတ်ရုံမှာလည်း အရှေ့ဇာတ်ရုံတော်ကြီးကဲ့သို့ ခမ်းနားကြီးကျယ်တင့်တယ်လှပစွာ အဖွယ်အရာအစုံတို့ဖြင့် ခင်းကျင်းလျက် အနုအယဉ်တုယဉ်ဖွယ်မရ ခမ်းနားလှပသော ဣန္ဒာဝုဓ ဘွဲ့ခံသော အိန္ဒာဇာတ်တော်ကြီးများကို အသီးသီး ယှဉ်ပြိုင်လျက် ခင်းကျင်းပြသကြစေရမည်။

ပွဲတော်ကြည့် ဝင်ထွက်ကြသည့်မျိုးတော်မတ်တော် ကတော် မယားတို့ကိုလည်း ဝဲဘက်မှာ မင်းယောက်ျား၊ ယာဘက်မှာ

မင်းမိန်းမ ဤကဲ့သို့ နေရာချထားပြီးလျှင် ရှေ့တော်တူရုမျက်နှာမူ
စေလျက် ဝင်ထွက်ခစားကြည့်ရှုကြရသည်။

မုန့်ယို အချိုအဆိမ့်ပွဲ၊ ကွမ်းလက်ဖက်ပွဲများကိုလည်း အသီး
သီး အရှင်နန်းမတော်မိဖုရားခေါင်ကြီးဘုရား ဝန်စာရေးတော်
ကြီးတို့ ကြီးကြပ်၍ ကောင်းမွန်လှပစွာတည်ကျွေးရသည်။”

နန်းတွင်းပြဇာတ်တော်ကြီးများခေတ်မှ နမူနာ

နန်းတွင်းပြဇာတ်တော်ကြီးများခေတ်တွင် ပေါ်ထွန်းခဲ့သော
ပြဇာတ်ကြီးများကို လေ့လာနိုင်ရန်အတွက် နမူနာအဖြစ် “ရာမပြဇာတ်
တော်ကြီး”၏ အစပျိုးနှင့် ဇာတ်လမ်းအကျဉ်းကို နောက်ဆက်တွဲ (က)”
ဖြင့် ဖော်ပြပါသည်။

အခန်း (၅)

ျံ=ဥတျံဗရံ=ဇာတုဇာတိသပုဓနပု

မဏိကက၊ အီနောဗ၊ ရာမ စသောနန်းတွင်းဇာတ်တော်ကြီးများ
(ပြဇာတ်ကြီးများ)မှာ ရက်ပေါင်း လေးငါးဆယ်မျှ ကပြရသည်အထိ
လွန်စွာရှည်လျားသည်ဖြစ်ရာ တစ်ညတွင်းပင် ဇာတ်ကွက်လည်၍
ဇာတ်ခန်းဆုံးအောင် ကပြနိုင်မည့် ‘ပြဇာတ်တို’များကို ကုန်းဘောင်
ခေတ်၊ စစ်ကိုင်းမင်း ဘကြီးတော် (သက္ကရာဇ် ၁၁၈၁)လက်ထက်မှ
ပုဂံမင်း (သက္ကရာဇ် ၁၂၁၄)လက်ထက်အတွင်း စာဆိုတော် ဦးကြင်ဥ
ရေးသားခဲ့သည်။

ဦးကြင်ဥ”

ဦးကြင်ဥသည် မြေထဲစီရင်စု၊ ဆင်ပေါင်ဝဲဇာတိဖြစ်၏။
ဗွားသက္ကရာဇ် အမှတ်အသားမရှိသော်လည်း သက္ကရာဇ် ၁၁၄၃
နန်းတက်တော်မူသော ဘိုးတော်မင်းတရားကြီးလက်ထက်၌ ပြဇာတ်
များ တီထွင်ရေးသားသည်ဟု ဆိုသောကြောင့် သက္ကရာဇ် ၁၁၃၅ ခန့်
တွင် မွေးဗွားဟန်ရှိကြောင်း ခန့်မှန်းကြသည်။

၁၈။ မောင်သုတ၊ စာဆိုတော်များ အတ္ထုပ္ပတ္တိ

ဦးကြင်ဥသည် ဘိုးတော်မင်းတရားကြီးလက်ထက်မှ ပုဂံမင်းလက်ထက်(သက္ကရာဇ် ၁၂၀၀ ခန့်)တိုင်အောင် ထင်ရှားသည့် ပညာသည်စာရေးဖြစ်သည်။ ပညာသည်စာရေးဆိုသည်မှာ ယိုးဒယားဇာတ်တော်သားများအပေါ် အုပ်ချုပ်ဆင့်ဆိုရသူ၊ အမြင့်သဘာဝ၊ အနိမ့်သဘာဝများကို အုပ်ချုပ်ရသူဖြစ်၍ ဇာတ်သဘာဝလုပ်ငန်းကို ကောင်းစွာတတ်မြောက်ရပေမည်။

ဦးကြင်ဥရေးသောပြဇာတ်များမှာ ဇာတ်အိမ်ဖွဲ့ပုံ၊ ဇာတ်ကောင်သရုပ်ဖော်ပုံများ ကောင်းလှသဖြင့် ဦးကြင်ဥကို ပြဇာတ်ပါရဂူဟူ၍ပင် ခေါ်ဆိုကြလေသည်။ ဦးကြင်ဥ၏ပြဇာတ်များမှာ ဘုရားဟောဇာတ်ကို အခြေပြုသော ‘ဝေဿန္တရာ’ နှင့် ‘မဟော်သဓာ’ပြဇာတ်များမှတစ်ပါး ကိုယ်ပိုင်ဉာဏ်မှ ပေါက်ဖွားသော ဒဏ္ဍာရီပြဇာတ်များဖြစ်၏။

ဦးကြင်ဥသည် ပတ်ပျိုးဆရာကြီးဟူ၍ ခေါ်ရလောက်အောင်ပင် ပတ်ပျိုးအမြောက်အမြား ရေးခဲ့သည်။ ဦးကြင်ဥရေးသော ‘ရဝိန်ဒေါင်းယာဉ်ပျံ’ ချီရာသီဘွဲ့၊ ‘မပြေငြိုးမာန်’ ချီမိုးဘွဲ့၊ ‘ခွန်းရွှေဗျာနုတ်က’ ချီရာသီဘွဲ့၊ ‘ကြယ်ဘဂုဏ်’ ချီရာသီဘွဲ့၊ ‘မန္တရာဇိန်’ ချီ ဘုန်းဘွဲ့၊ ‘မြတ်ရွှေဉာဏ်ရည်’ ချီ ဘုန်းဘွဲ့၊ ‘သာရကာကျေး’ ချီရာသီဘွဲ့၊ ‘ညိုညိုဆိုင်းဆိုင်း’ ချီရာသီဘွဲ့၊ ‘တောင်နန်းဂီရိန်ကသာ’ ချီတောတောင်ဘွဲ့၊ ‘ပတ်ဝန်းငယ်တည့်ညာဘယ်’ ချီရာသီဘွဲ့၊ ‘စိန္တေကိုးသွယ်ချီ’ မြို့ဘွဲ့စသည့် ပတ်ပျိုးများမှာ ထင်ရှားသည်။

ဦးကြင်ဥသည် ပတ်ပျိုးများအပြင် ရတု၊ ညည်းချင်း၊ ဆိုင်းဆင့်အမျိုးမျိုးလည်း ရေးခဲ့သည်။

ဦးကြင်ဥ၏ပြဇာတ်များ

ဦးကြင်ဥရေးသားခဲ့သောပြဇာတ်များမှာ အောက်ပါတို့ဖြစ်သည်-

- (၁) ပါပတိန်ပြဇာတ်၊
- (၂) ဒေဝကုမ္ဘဏ်ပြဇာတ်၊
- (၃) ဝက်နွှံပြဇာတ် (ဝေဠုဝတီ ကုမ္ဘာရီဇာတ်ဟုလည်း ခေါ်သည်)၊
- (၄) မဟော်ပြဇာတ်-၁ (အမရာဒေဝီနှင့် လက်ထပ်ခန်း)၊
- (၅) မဟော်ပြဇာတ်-၂ (ဥမင်ခန်း)၊
- (၆) တေဇသူရိန်ပြဇာတ်၊
- (၇) ဝေဿန္တရာပြဇာတ်၊
- (၈) ကာလကဏ္ဍီပြဇာတ်၊
- (၉) မာယာဝဉ္စနပြဇာတ်၊

ကာလကဏ္ဍီ၊ မာယာဝဉ္စနနှင့် ဝေဿန္တရာပြဇာတ်များမှာ တိမ်မြုပ်နေဆဲဖြစ်သည်။

ဦးကြင်ဥ ပြဇာတ်များ လေ့လာချက်

တစ်ညဉ့်တွင်းချင်း ကပြနိုင်သော ပြဇာတ်တို့တွင် ဦးကြင်ဥရေးသော ပြဇာတ်များသည် ရှေးအကျဆုံးဟု မှတ်တမ်းပြုထားသည်။

ဦးကြင်ဥသည် ရှေးဦးပဏာမ လူးတားလျှောက် သံချိုဆိုသည့် အစဉ်အလာကို မလိုက်ဘဲ

“ဇယတုသဗ္ဗမဂ္ဂလံ။ ။ အောင်ချာနဂရတိုင်းပြည်တည်၍
ဗြဟ္မာသဟံမင်းကြီး နန်းစံစေ၊ တိုင်းရေးပြည်ရေး၊ သာသနာ

တော်ရေး၊ သားတော် သမီးတော်အရေးများကို ဝန်တို့နှင့်မေးမြဲ
တိုင်း မေးပြီးလျှင်”

ဟူသောစကားနှင့် အစားထိုးလိုက်သည်။

ဦးကြင်ဥသည် ပြဇာတ်တိုင်းတွင် ဆိုင်ရာဇာတ်ကွက်အလိုက်
ဇာတ်ချင်းများရေးသားလေ့ရှိသည်။ ဇာတ်ချင်းများကို လေးဆစ်သဖြန်၊
ဒွေးချိုးသဖြန် အရေးများသည်။ ပါပဟိန်ပြဇာတ်၊ ပါပဟိန်မင်းသားကို
အရာမှနှုတ်ခန်းတွင်-

“ပိုကရို၊ သည်ကိုယ်ကြာရင်လဲရချည့်၊ သာတွဲထူလှဲ။
ခေါင်ရေပြန်၊ စိန်မြူခံလေပေါက်မှာ၊ ဂျွန်းမှောက်ချည်ငဲ့။
ထိမထင်၊ မင်းလွင်ပျိုနုမို့၊ အို-ခုပျော်တုန်း၊
ဖန်ထူးငယ်လှောင်၊ ပယင်းရောင်ချိုမြိုက်ကယ်၊ နန်းကြိုက်မို့သုံး။
ချာသဝေ၊ သာမေငယ်ထူတဲ့လို့၊ ကူလွဲပါစမ်း။
တကျွန်းပါ၊ မြန်သူရာစည်ပေါက်ကယ်၊ မီးတောက်လို့ဖမ်း။”

ပါပဟိန်ပြဇာတ်၊ ဇေယျသိန်မင်းထွက်ပြေးခန်းတွင်-

“တရက်ကတဲ့ညှိုးငယ်၊ ဆယ်မီးနေထောင်သို့၊ ညီနောင်မှာ
ကြွေကြွေကျွတ်ရချည့်၊ ရှေးတို့ဝတ်ကယ်။ ညှင်းလို့သာ ပျံ့တော့၊
သင်းရနံ့ထုံကြွယ်တယ်၊ စုံနယ်ကြွေမြိုင်တဲ။ တံ့မနားသာဘူး၊
နှစ်ပါးသည်ခါကြုံပေါ့၊ ညီနန်းငိုသိမ်ဂုဏ်ပျို့ကြောင့်၊ ဘုန်းကိုဗွဲ့”

စသည်ဖြင့် ရေးထားသည်။

ပါပဟိန်မင်းသားစစ်တက်ခန်းတွင်လည်း ဝိရရသမြောက်သော
ဇာတ်သိချင်းကို ဤသို့ရေးသည်။

“တိမ်ခြေကပ်စေတာ၊ သေနတ်ကယ်ပြောင်းစိန်၊ ခိုင်ပေါင်း
ငယ် ချိန်သည်၊ မင်း ပါဟိန်ယုံကြည်တဲ့၊ ဇာနည်ကျွန်စုရဲဘော်
လေး။ အောင်စည်ဆော်နှက်၊ အောင်ချိန်ရက်မို့၊ ဘော်ငှက်ကယ်
မြူးချေ၊ ကိုက်ဖူးဝေလို့၊ ငွေသခွတ်ပွင့်၊ ခါချိန်သင့်တွင်၊ နတ်မင့်
စစ်သည်၊ သူရာခွံချည်သည့်နှယ်၊ တပြည်လုံး ဂှန်းဆူအောင်၊
အလံဖြူ ရန်မူရဲစေကွဲ့၊ ခဲပါမယ်လေး။”

ဒေဝကမ္ဘာဏ်ပြဇာတ်တွင် မင်းသားမင်းသမီးနှစ်ပါးခွင်ဇာတ်သိချင်း
ကို ဤသို့တွေ့ရသည်။

“(သံပြိုင်)မဂ်လမ်းတဲ့မောင်သွယ်ဝယ်၊ ချိန်ငယ်ရွယ်မတော်
သေးပါဘူး၊ ပြေးပြေးငယ်၊ ရွှေဉာဏ်ဆင် နန်းရွှေဘုံ ရွှေထီးစံ
စံယူပြီးခါမှ မောင်ကြီးငယ်မြိုင်သို့ဝင်။

(မင်းသားဆို)မဂ်လမ်းတဲ့ ခိုလှုံဆင်၊ လျှော်တေဖျင် ဆင်ယင်
သိုင်းပါလို့၊ ပြည်တိုင်းကိုတဲ့ မပြန်လို့၊ ဘာဝနာမြိုင်တွင်း၊
သစ်တစ်ပင်ရင်းမှာတဲ့၊ ဖြည့်တင်းမှိုကပ်ခို။

(မင်းသမီးဆို) ကသိုင်းတဲ့ ဗြဟ္မစိုရ်၊ နောင်မဂ်ဖိုဆယ်မျိုး၊
ကြီးမယ်လို့ နှလုံးငယ်ကြံတော်မှာ၊ တောကန္တာမြိုင်ကျေး ဝေး
တယ်မို့ ရန်ဘေးထူလှပါ။”

ဇာတ်ကွက်ဇာတ်လမ်းများကို ကြွေရန် ‘ဘိလူးကြိမ်း’၊ ‘လေး
ကြိမ်း’စာများကို ဝိရရသမြောက်အောင် ရေးဖွဲ့ထားခြင်းကို ဦးကြင်ဥ၏
ပြဇာတ်များ၌ ဤသို့တွေ့ရပါသည်။

(ဒေဝကုမ္ဘဏ်ဘီလူးကြီး) “ရော-သည်တခါ၊ စက်အာဏာကွန့်၊ ဝေသဝဏ်တူချင်၊ ပုဏ္ဏကနတ်စစ်၊ မဂ္ဂိမကြောက်ကိုယ်ထီး၊ အန်ခတ်၍ နိုင်ပြီးကို၊ အောင်သံကြီးဟပ်သည့်နှယ်၊ မချစ်ကြိုက်ငဲ့အား၊ မိမိမ်းပင် သင့်နားမှာ၊ ကြားပစေနီးဝေး၊ ရိုက်ရိုက်တုန်ကြော်ကြွေး၊ အသံတော် ပေးလိုက်မည်၊ ပြေးလေအုံး ဟဲ့- ပြေးလေအုံး။”

(ဒေဝကုမ္ဘဏ်လေးကြိမ်) “ရော-သည်တခါ ဗိုလ်ပါစစ် သည်၊ ရပ်မတည်အောင်၊ တရထည်စိန်၊ ညာရိုးရှိနှင့်၊ ဣန္ဒနီလာ၊ ညှို့သန္တာကို၊ မဟာပက္ခရ၊ မကြာဝေးနီး၊ ထကြက်သီးအောင်၊ ခတ်တီးလိုက်မည်၊ တောတောင်ကမ်းခြေ၊ ရေမြေကောင်းကင် ထက်ဝန်းကျင်က၊ ပွဲတင်သံခတ်ရောလဟယ်။”

ဦးကြင်ဥသည် အာလုပ်စကားများကို ရေးရာ၌-
“ပုလဲမူးချိန်၊ ချစ်ကြိုးလိမ်သည့်၊ ပါပဟိန်မည်၊ သားနှင်းရည်”
“မာန်တံခွန်လွှင့်၊ လွန်ရင့်သည်၊ မိခင်သက်နှံ၊ သားမျက်ပျံ”
စသည်ဖြင့် တိုတိုတုတ်တုတ်နှင့် လိုရင်းပေါ်အောင်ရေးသည်။ ဇာတ် စကားများကို ဟာသရသပေါ်အောင် ဖွဲ့ဆိုရာတွင် ရယ်ရှင်ဖွယ်စကားလုံး များဖြင့် ပရိသတ်၏ပျင်းရိမှုကို ပြေပျောက်အောင်ပြုတတ်သည်။ ဒေဝကုမ္ဘဏ်ပြဇာတ်တွင် ဝန်များနှင့် ဘီလူးများ ပြောဆိုသည့်စကားကို ပင် ဤသို့ဟာသရသမြောက်အောင် ရေးထားသည်။

“လင်အရှ်သာ၊ နီးလေးပါးနှင့်၊ ရငြားအံ့ထင် နှင်တို့ရှင်၊ နားပင်မ ကြားလေရောသလား၊ ထူးထူးထွေထွေ၊ လာပလေ၊ အသရေ

သာ နွမ်းရောမည်၊ ကန်တော့ဆွမ်းလောင်းလိုက်သေးဥဲ့၊ လေလဟဲ့။”

“မထေစသာ၊ ဆယ်လုံးတပြု၊ ခွက်ညောင်ဦးသို့၊ ရေနူးလျှင် ကွာတော့မည်၊ ဝယ်လာခိုက်ကို ရောင်းလိုက်ကြ၊ မရောင်း လိုက်ဘဲ၊ ဈေးဦးဆွဲက၊ ရှက်ကွဲစရာ၊ တို့ပြည်ရွာမှာ၊ နောင်လာ တမူ၊ တို့နွယ်လူကို၊ ဝယ်ယူမကြို၊ လှောင်သည့်ကုန်လို၊ လက်ပုံ ဖြစ်ကြလေမကွဲ့။”

“ပေါကုန်ရှုံးကုန်၊ ငါတို့ကုန်ကို၊ ရောင်းကုန်မဟုတ်၊ ကွက်လပ် မည်ပင်၊ နှင်မထင်နှင့်၊ လင်ငုတ်တုတ်၊ ငုတ်တုတ်ကြင်ရာ၊ ရှိလျက် ပါကို၊ သင်္ကာမကင်း၊ နှင်တို့မင်းလည်း၊ ထမင်းပွဲပြင်၊ ကျွေးအံ့ ထင်၍၊ တမင်မက်အား၊ တအေးအေးနှင့် လက်ဆေးထား၊ အလကား နေရလေမဟဲ့။”

ပြဇာတ်ရေးသားရာတွင် ဆိုင်းဆင့်ပတ်တိုက်စကားများ အရေး ကြီးလှသည်။ ဆိုင်းဆင့်ပတ်တိုက်စကားများကို ဦးကြင်ဥ ရေးဖွဲ့ရာတွင် တိုတိုနှင့် ထိထိမိမိအရေးအသားများကို တွေ့နိုင်ပါသည်။

(ပါပဟိန်ပြဇာတ်တွင်)

“ဝင်ပျံမည်တခဏ၊ အာစရိယခေါင်ချုပ်က၊ ခုနစ်အုပ် ပြံ့ဖွနှင့်၊ ထကြွအောင် တင်ပါးကို၊ လက်ငါးပုတ်လှုံဆော်၍၊ မြဲရိုးကျော် အလွှားကို၊ ပတ်ကြောင်ကြားနိုး။”

“ရောသည်တခါ၊ လူမိုက်မောဟ၊ ငစောရကို၊ ပြံ့ဖွမမန်း၊ စံနှုန်း နေလ၊ ဘုန်းတေဇနှင့်၊ လက်ရဖမ်းတော့မည်၊ ရွှေနန်းကြီး

မင်္ဂလာ၊ သုံးတော်ခံ ဆရာက၊ ဥပမာပုံဖယောင်း၊ ချိပ်မီးထိ ပြောင်းသည့်နှယ်၊ လူစွမ်းကောင်း သူခိုး၊ ချင့်ကြားကြောင် မနိုးအောင်၊ ပတ်တံခိုး ချိန်စမ်း။”

“ဆိုကဲ့ပြီး ဂုဏ်ဟိတ်၊ ဆေးကြားကြောင်အိပ်နှင်၊ ရိုးရိပ်မျှ မမြင်အောင်၊ ဝိုင်းဆိုတိုင်း ချိပ်ပိတ်က၊ လူခြေတိတ် သန်းခေါင်၊ ပတ်မိုးမှောင်ချတော်မူစမ်း။”

(ဒေဝကမ္ဘာဏ်ပြဇာတ်တွင်)

“တခဲနက်အသံလို၊ ဝိုင်းဆိုသည့် တက္ကသိုလ်က၊ ပတ်ဝိပြုဟ် ကျင်း။”

“ကြားသမျှ ဗိုလ်ပုံ၊ သဲဘဝင်လှိုက်တုန်အောင်၊ သံပြိုင်စုံနှိုးဆော်၊ ဝိုင်းဆိုတိုင်း ခေါင်မဟော်က၊ နတ်စည်တော် ကြွေးလိုက်စမ်း။”

“ကောင်းကင်ဘဝင်၊ အောက်ထက်ပြီးဝှန်၊ ပတ်လက်သံမွန်မွန် နှင့်၊ နတ်ပုဇွန်ဆော်တော်မူလိုက်စမ်း။”

“တော်ခံသည့်ဝိုင်းဘုရင်က၊ ပဲ့တင်သံပြ။”

ဤသို့ဤနှယ် ‘ပတ်ကြောင်ကြားနှိုး’၊ ‘ပတ်တံခိုးချိန်’၊ ‘ပတ်မိုးမှောင်ချ’၊ ‘ပတ်ဝိပြုဟ်ကျင်း’၊ ‘ပတ်ဈေးမိသော့’၊ ‘ပတ်ရယ်ပုံထုတ်’၊ ‘ပတ်ဖူးစာသွယ်’၊ ‘ပတ်ထုတ်ကြမ်းတို့’၊ ‘ပတ်ဖြတ်စာပေး’၊ ‘ပတ်မီးစက်ရှို့’စသည်ဖြင့် စကားပရိယာယ်၊ အဓိပ္ပာယ်တိုတိုတုတ်တုတ်နှင့် ဆိုင်းဆင့်ပတ်တိုက်များကို ဦးကြင်ဥရေးခဲ့သည်။

ဦးကြင်ဥသည် ပြဇာတ်အရေးအသား ရှေ့ဆောင်တီထွင်ခဲ့ရာတွင် အထူးပင်အောင်မြင်ကြောင်း တွေ့ရပါမည်။ ဦးကြင်ဥ၏ကဗျာဉာဏ် လင်္ကာအဖွဲ့အနွဲ့တို့မှာ ဆိုင်းဆင့်ပတ်တိုက်မှအစ နောက်လူတို့နည်းယူ ရမည်သာဖြစ်ပါ၏။ ဦးကြင်ဥသည် တိုသင့်သောစကားကို တိုအောင်၊ ရှည်သင့်သောစကားကို ‘အိမ်ဖွဲ့’ကာ စကားအထာ ဥပမာစကားပုံနှင့် တကွ နေရာတကျသုံးနှုန်းထားသည်။

ဦးကြင်ဥ၏ပြဇာတ်များတွင် နိပါတ်တော်ထွက် မဟော်ပြဇာတ်ကို စစ်ကိုင်းမင်း ဘကြီးတော်လက်ထက်လောက်က ရေးသားခြင်းဖြစ်ပြီး၊ ဒဏ္ဍာရီဖြစ်သော ပါပဟိန်၊ ဒေဝကမ္ဘာဏ်၊ ဝင်္ကန္တပြဇာတ်များကို သာယာဝတီရွှေဘိုမင်းလက်ထက်လောက်တွင်မှ ရေးသည်ဟု ယူဆကြသည်။ ပါပဟိန်ပြဇာတ်သည် စစ်ကိုင်းမင်း ဘကြီးတော်နှင့် သာယာဝတီမင်းသားတို့ ထီးနန်းလုပ်ကို ထင်ဟပ်သည်ဟု ဆိုပါသည်။^{၁၉}

ဒေဝကမ္ဘာဏ်ပြဇာတ်တွင် နိုင်ငံခြားသံတမန်များကို ကမ္ဘာ့ထုံးတမ်းစဉ်လာအရ မသတ်သင့်သည်ကို ဘီလူးသံတမန်ခန်း၌ သတိပေးထားရာ ထိုအချိန်က အင်္ဂလိပ်မြန်မာဆက်ဆံရေးကို ထင်ဟပ်ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

ဝင်္ကန္တပြဇာတ်၌ အင်္ဂလိပ်နယ်ချဲ့သည် မြန်မာနိုင်ငံအပေါ် အကောက်ဉာဏ်ဖြင့် ကြံစည်နေပုံကို ဇာတ်ဆောင် ဝင်္ကန္တပုဏ္ဏားဖြင့်

၁၉။ ဦးမောင်မောင်တင်၊ ပြဇာတ်နှင့်ပြဇာတ်စာပေသမိုင်းစာတမ်း

ထင်မြင်စေသည်။ အင်္ဂလိပ်ပြဇာတ်ဖြစ်သော ရှိတ်စပီးယား၏ Macbeth ပြဇာတ်တွင် တစ္ဆေမက်ခ်ဘက်ဇာတ်ဆောင်ကို ဖန်တီးထားသကဲ့သို့ ဝင်္ကန္တပုဏ္ဏားအား ဝင်္ကန္တနတ်စိမ်းအဖြစ် ဖန်တီးထားကြောင်း ယင်းသို့ပြဇာတ်ရေးဟန် (Dramatic technique)မှာ မြန်မာပြဇာတ်စာပေလောက၌ အသစ်အဆန်းဖြစ်ကြောင်းဖြင့် သုံးသပ်ကြသည်။

ဦးကြင်ဥ၏ တေဇသူရိန်ပြဇာတ်သည် ပါပဟိန်၊ ဒေဝကမ္ဘာဏ်၊ ဝင်္ကန္တပြဇာတ်များနှင့် ဇာတ်လမ်း ဇာတ်အိမ်ဖွဲ့ပုံ ဆင်ဆင်တူသည်။

ဦးကြင်ဥ၏ မဟော်ပြဇာတ်-၂ သည် အင်္ဂလိပ်နယ်ချဲ့၏သရုပ်ကို ပေါ်လွင်အောင် ဖော်ထားသည့်ပြဇာတ်ဖြစ်ကြောင်းလည်း သုံးသပ်ကြပါသည်။

ဦးကြင်ဥရေးသော မဟော်ပြဇာတ်နှစ်စောင်ရှိရာတွင် နောက်တွေ့မဟော်ပြဇာတ်သည် အမရာဒေဝီနှင့် လက်ထပ်ခန်းဖြစ်၍ ၎င်းပြဇာတ်ကို ‘မဟော်ပြဇာတ်-၁’ဟု မှတ်သားခြင်းဖြစ်သည်။^{၂၀} ဤပြဇာတ်တွင် တိုင်းပြည်ဝန်ကြီးအချို့ပညာနည်းပုံ ထုတ်ပြသည်မှအပ နိုင်ငံရေးသဘောမပါရှိပေ။ ပြဇာတ်ရေးပုံနှင့်ပတ်သက်၍မူ နိဂုံးကဗျာထည့်ထားသည်မှာ ထူးခြားမှုဖြစ်သည်။

၂၀။ ဦးမောင်မောင်တင်၊ ပြဇာတ်နှင့်ပြဇာတ်စာပေသမိုင်းစာတမ်း

ဦးပုည

ဦးပုညကို စလေမြို့၊ ပုညသမန်းမျိုး အဖဦးမြတ်စံ(အကြီးတော်) အမိ ဒေါ်လှရင် (မြို့သူကြီး သမီး)တို့မှ သက္ကရာဇ် ၁၁၇၄ ကဆုန်လဆန်း ၃ ရက်နေ့တွင် ဖွားမြင်သည်။

၂ နှစ်သားအရွယ်တွင် မိဘတို့ သာယာဝတီမင်းတရားကြီး၏ အိမ်တော်သို့ အခစားရောက်ကြရာ၊ စည်တော်ရုံတွင် ၎င်းကလေးငယ်က စည်ကြီးများကို ပုတ်ခတ်ကစားသဖြင့် သာယာဝတီမင်းက ‘မောင်ပုတ်စည်’ဟု အမည်ပေးခဲ့သည်။

၆ နှစ်သားအရွယ်တွင် တူမောင်းဆရာတော်ထံအပ်နှံ၍ စာပေသင်ကြားစေသည်။ ၈ နှစ်ရွယ်တွင် အမရပူရမြို့၊ ဗန်းမော်ဆရာတော်ထံတွင် ဆက်လက်သင်ကြားရပြီး ရှင်သာမဏေပြုရာ ရှင်ပုည ဘွဲ့ခံယူရသည်။ ထိုအချိန်တွင် သုတ်၊ ဝိနည်း၊ အဘိဓမ္မာတို့ကို ပေါက်မြောက်သည်။ ၁၁၉၄ ခုနှစ်တွင် ရဟန်းပြုပြီး ဗန်းမော်တိုက်၌ပင် ပိဋကတ်၊ ဗေဒင်၊ ကဗျာလင်္ကာများ ဆက်လက်သင်ကြားသည်။

၁၂၀၃ ခုနှစ်တွင် လူထွက်၊ ထို့နောက် သာမဏေပြန်ဝတ်ပြီး တရားစာ၊ မေတ္တာစာ၊ ကဗျာလင်္ကာများ စတင်ရေးသားသည်။ ၁၂၀၆ ခုနှစ်တွင် လူထွက်ပြီး ၁၂၀၈ ခုနှစ်တွင် ပုဂံမင်း၏ညီတော်များဖြစ်သော မင်းတုန်းမင်းသားနှင့် ကနောင်မင်းသားအိမ်တော်၌ ထမ်းရွက်သည်။ နောက်ပိုင်းတွင် ကနောင်မင်းသားထံ ဆက်လက်ခစားရသည်။

ဦးပုညသည် သာယာဝတီမင်းလက်ထက်မှ မင်းတုန်းမင်းလက်ထက်အထိ ထင်ပေါ်ကျော်ကြားသည့်စာဆိုဖြစ်သည်။ စလေဦးပုည ရေးခဲ့သော စာများမှာ ဗေဒင်ဟောကိန်းလင်္ကာများ၊ ဆေးကျမ်းလင်္ကာများ၊ သင်္ကြံဟ်ကိုးပိုင်း သရုပ်တေးထပ်အမျိုးမျိုး၊ ယိုးဒယားနိုင်ငံမော်ကွန်း၊ မင်းကြီးဦးပွား ဆုတောင်းမော်ကွန်း၊ ရတနာနဒီမော်ကွန်း၊ သဒ္ဒါပုဒ်စစ် ၁၇ ပုဒ်၊ ပဉ်ရစ်သတ်ပုံ ၁၃ ပုဒ်၊ တရားဟောစာများ၊ မေတ္တာစာများ၊ တေးသီချင်းများ စသည်တို့နှင့် ပြဇာတ်များ ရေးခဲ့သည်။ ပြဇာတ်များသည် ထင်ရှား၏။

သက္ကရာဇ် ၁၂၂၈၊ မြင်ကွန်းခြင်းခုံတိုင်အရေးတွင် ဦးပုညက အခါပေးသည်ဆို၍ မြို့ဝန်ဦးသာအိုးထံ အကျယ်ချုပ်နှင့်ထားသည်။ ထိုအတွင်း ဦးသာအိုး၏ မယားငယ်အချို့နှင့် ရင်းနှီးရည်ငုံမှုပေါ်ပေါက်၍ ၁၂၂၉ ခုနှစ်တွင် မြို့ဝန်ဦးသာအိုးက အဆုံးစီရင်လိုက်သည်။

နောက်တွင် မင်းတုန်းမင်းတရားကြီးက အမေးတော်ရှိ၍ မြို့ဝန်ကစီရင်ပြီးကြောင်း လျှောက်တင်ရာ မင်းတရားကြီးက “လူကို ခွေးသတ်လေရဲ့” ဟု လွန်စွာနှမြဲတသတော်မူလေသည်။^{၂၁}

ဦးပုည၏ပြဇာတ်များ

ဦးပုညရေးခဲ့သော ပြဇာတ်များမှာ အောက်ပါတို့ဖြစ်သည်

- (၁) ပဒုမပြဇာတ် (စူဠပဒုမဇာတ်ဟုလည်း ခေါ်သည်)။

- (၂) ရေသည်ပြဇာတ် (ဂင်္ဂါမာလဇာတ်ဟုလည်း ခေါ်သည်)။
- (၃) ဝိဇယပြဇာတ် (ဝိဇယဗာဟုဇာတ်ဟုလည်း ခေါ်သည်)။
- (၄) ကောသလပြဇာတ်။
- (၅) ဝေဿန္တရာပြဇာတ်။
- (၆) ကုသပြဇာတ်။
- (၇) ဝါသုဒ္ဓေဝပြဇာတ်။

ကုသပြဇာတ်၊ ဝါသုဒ္ဓေဝပြဇာတ်နှင့် ဝေဿန္တရာပြဇာတ်တို့မှာ ပြည့်ပြည့်စုံစုံ မတွေ့ရှိရကြောင်း သိရှိရပါသည်။

စလေဦးပုည ပြဇာတ်များ ရေးသားသည့်အချိန်ကာလကား သက္ကရာဇ် ၁၂၀၀ မှ ၁၂၀၈ အတွင်းဖြစ်သည်ကို ဗြဟ္မတိုက်စာရေးတော် နော်ရထာသီရိမုတ်သားထားသော ‘စလေဆရာကြီး ဦးပုည အတ္ထုပ္ပတ္တိ’ တွင် တွေ့ရပြီး၊ မည်သည့်ပြဇာတ်ကို မည်သူက တိုက်တွန်းတောင်းပန်၍ ရေးရကြောင်းများ ပါရှိသည်။ အကျဉ်းမျှဖော်ပြပါမည်။

ပဒုမပြဇာတ်။ ။ သက္ကရာဇ် ၁၂၀၀ ပြည့်နှစ်တွင် အမရပူရမြို့ ဗန်းမော်တိုက်၌ ကိုရင်ကြီးဘဝနှင့်နေစဉ် ကနောင်မင်းသားက တောင်းပန်၍ ၂ ရက်နှင့်အပြီးရေးသည်။ မင်းတရားကြီး၏ နန်းတွင်းမိဖုရားအချို့ အကျင့်ဖောက်ပြား လော်လီကြသဖြင့် တားမြစ်ရန် ပဒုမပြဇာတ်ကို ရေးသားစေခြင်းဖြစ်သည်။

ရေသည်ပြဇာတ်။ ။ ထိုကာလမှာပင် မင်းတုန်းမင်းတရားကြီးနှင့်ညီတော် အိမ်ရှေ့ကနောင်မင်းသားတို့ စိတ်မကြည်ရှိကြရာမှ ပြန်

၂၁။ မောင်သုတ၊ စာဆိုတော်များ အတ္ထုပ္ပတ္တိ

လည်သင့်မြတ်လာသောအခါ ညီတော်နှောင်တော်စိတ်ကျေနပ်ကြောင်း ဖြင့် ရေသည်ပြဇာတ်ကို မင်းတုန်းမင်းက ရေးစေခြင်းဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။

ဝိဇယပြဇာတ်။ ။ ဦးပုညသည် ပဒုမ္မပြဇာတ်နှင့်ရေသည် ပြဇာတ်များ ရေးသားသဖြင့် ကျော်ကြားလာရာ ထိုသက္ကရာဇ်နှင့် မရှေး မနှောင်းမှာပင် ရွှေဘိုမင်း၏သားတော် ပုဂံမင်းသားက ဦးပုညကိုခေါ်၍ ဝိဇယပြဇာတ်ကို ရေးရန် တောင်းပန်သောကြောင့် ၄ ရက်နှင့်အပြီး ရေးသည်ဟုဆိုသည်။ ဝိဇယပြဇာတ်ရေးခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ အယူ အဆအမျိုးမျိုးရှိသည်။ မင်းတုန်းမင်း၏သားတော်အချို့ လွန်စွာဆိုးသွမ်း ၍ ဆုံးမရန် မင်းတုန်းမင်းက ဦးပုညကို ရေးစေသည်ဟုလည်း ဆိုသည်။ အချို့ကလည်း မြင်ကွန်း၊ မြင်းခုန်တိုင်မင်းသားတို့ ထကြွပုန်ကန်ရန် ဦးပုညက သွေးထိုးပေးသောဇာတ်ဟုလည်း ဆိုပြန်သည်။

ကောသလပြဇာတ်။ ။ သက္ကရာဇ် ၁၂၀၂ ခုနှစ်တွင် မက္ခရာ မင်းသားက ဦးပုညအား ခန္တိမေတ္တာနှင့်ပြည့်စုံသော ကောသလမင်းကြီး အကြောင်းရေးစေသဖြင့် ၄ ရက်နှင့်အပြီး ရေးကြောင်းဆိုသည်။

ဝေဿန္တရာပြဇာတ်။ ။ စာမူပြည့်ပြည့်စုံစုံမတွေ့ရသေးချေ။ မင်းတုန်းမင်းတရားကြီး၏ နန်းတော်တွင် မိန်းမယုတ်တို့နှင့် ပတ်သက် သော ပဒုမ္မဇာတ်ကို ကပြစေသဖြင့် မိဖုရားအများက မိန်းမမြတ်တို့ လက္ခဏာနှင့်ပြည့်စုံသော မန္တိဒေဝီမိဖုရားအကြောင်းပါသည့် ဝေဿန္တရာ

ပြဇာတ်ကို ရေးသားစေခြင်းဖြစ်ကြောင်း ဆိုကြသည်။ ဝေဿန္တရာ ပြဇာတ်ပါစာသားများအရ အမရပူရခေတ်တွင် ရေးသားကြောင်း တွေ့ရသည်။

ဦးပုည၏ပြဇာတ်များ လေ့လာချက်

ဦးပုညသည် ဇဝနဉာဏ်ထက်သန်ပြီး မည်သည့်စာပေကိုမဆို ရက်ရှည်လများ စဉ်းစားမနေဘဲ လေးငါးရက်အတွင်း ပြီးစီးအောင် ရေးသည်။ ပဒုမ္မပြဇာတ်ရေးသားစဉ်က ဝန်စကား၊ ဘုရင်စကား၊ ညီတော်နှောင်တော်စကား၊ မင်းသမီးစကား၊ ပေါင်တိုစကားစသည်တို့ ကို စာရေးတစ်ယောက်စီထားပြီး အလှည့်ကျတစ်ပိုဒ်စီ လှည့်လည်စီကုံး ပြောဆိုသည်ကို စာရေးတို့က လိုက်ရေးရသည်။ ဤနည်းဖြင့် တစ်ည၌ တွင်းချင်း ရေးပြီးသည်ဟုဆိုသည်။^{၂၂}

ဦးပုညသည် အရယ်အရွှန်းများကို ပြဇာတ်တိုင်း၌ ရေးလေ့ရှိ သည်။ ဝိဇယပြဇာတ်တွင်

“ပင်လယ်မြစ်မှာ ရေနစ်လို့မသေ၊ သည်ကျွန်းရောက်မှ၊
အူပေါက်၍ သေမယ်လို့ တုမေ့ သင်တကာတို့သည်၊ အာဂစ္ဆတိ
လာကြကုန်၏။”

ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ရေသည်ပြဇာတ်တွင်

“ဝါးကွဲထမ်းပိုး၊ ဆိုင်းပေါင်ကျိုးနှင့် ပုဆိုးညစ်တေ၊ သျှောင်ထန်း
စေ့မှုတ်၊ ခေါင်းမွှေးစုတ်တဲ့၊ ကျုပ်ဖအေငယ်”

၂၂။ ဦးဖေမောင်တင်၊ မြန်မာစာပေသမိုင်း

“ဆံထုံးတော်ကြီး တမာသီးနှင့်၊ ခါးစည်းဝတ်လဲ၊ ချုပ်စပြဲကို၊
တဲအပ်နှင့်တွယ်၊ လူမြင်သမျှ၊ စိတ်ပျက်အောင်လှပါတဲ့၊
မရေသယ်”

စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း ဖွဲ့ဆိုထားသည်မှာ ဖတ်ရှုသူ နှလုံးခိုက်အောင်
ရွှင်ပြီးစေလေသည်။

ရေသည်မ၏ စားရာမဲ့ပုံကို “ဟင်းလျာက ပီလော၊ လည်ချောင်း
မြေလှန်၊ ဂလိုဆန်အောင်၊ စုံကန်၍ မျှောရသည်” ဟု ဖွဲ့ပြီး၊ ရေသည်
ယောက်ျား၏စားရာမဲ့ပုံကို “မြက်သီးရာရာ၊ မုရင်းဆိုသည့်၊ ဆန်အိုတာ
ကို၊ ရတနာချဉ်ပေါင်၊ ငါးပိအရှင်း၊ ဆီမဆင်းသည့် ဟင်းများနောင်နှင့်၊
အာခေါင်ကိုဆွတ်၊ မဝင်မချင်း အာခေါင်ကို စင်းပြီးလျှင်၊ အတင်းသာ
သွတ်ရသည်” ဟု ဖွဲ့ဆိုထားရာ ရယ်ရွှင်ဖွယ် ကောင်းလှသည့်ပြင် ကရု
ဏာသက်ဖွယ်ပင် ဖြစ်တော့၏။

ဦးပုညသည် ပြဇာတ်များကို ရေးသားရာ၌ ဦးတည်ချက်ပေါက်
အောင် ရေးနိုင်စွမ်းရှိပြီး အမျိုးလေးပါးတို့ အကျိုးရှိစေရန် ဥပဒေများ
ပါဝင်အောင် ရေးလေ့ရှိသည်။ ဝိဇယပြဇာတ်တွင် သီဟဗာဟုမင်းကြီးက
ဝိဇယသားဆိုးကို တိုင်းပြည်မှ နှင်ထုတ်ခြင်းဖြင့် ပြည့်ရှင်မင်းကြီးဟူ
သည် အစိမ်းအကျက်မရွေး အပြစ်အတိုင်း မင်းအဏ်ပေးကြောင်း ဤသို့
ရေးထားသည်။

“မန္တဥဿဟ၊ ပဘဝဟ၊ ရာဇသတ္တိ၊ မင်းတို့အားမှာ သုံးပါးရှိ
သတဲ့၊ ဂတိလေးပါး၊ မလိုက်စားဘဲ၊ တရား ငဲ့ကွက်၊ ပြည်မလိုလား

ကြံမှောက်မှာ၊ သားဖြစ်လျက်နှင့်၊ အသက်ဆုံး စီရင်သည်၊
သို့ဖြစ်သော်လည်း၊ အကျိုးတော်မြင်၊ ထုံးစံအတိ၊ ကျမ်းဂန်မှီး
လို့၊ အမတ်ကြီးတင်မှ၊ ဝိုင်းတော်သွေး၊ စည်းကမ်းမရှိ၊ မှန်းမသိ
တဲ့၊ ပြည့်အလှေးကို၊ သေဘေးမှ လွတ်ငြိမ်းပါစေတော့”

စလေဦးပုည ပြဇာတ်များတွင် ပြဇာတ်အင်္ဂါရပ်များဖြစ်သော
အာလုပ်စကားများလည်း ဤသို့ ထိထိမိမိရေးသားပါရှိသည်။

(ဝိဇယပြဇာတ်တွင်)

“တောင်မြင်းသီလာ၊ လိုင်ဂူဟာနှင့်၊ ကေသရာမျှ၊ သက်ဆုံး
မရွံ့၊ လက်ရုံးကွန့်၍၊ ရန်ညွန့်သူ၊ လေးဦးစံလွန်၊ မတ်ကြီးဝန်တို့”

“ကမလာပွင့်၊ ကြာပလွင့်ထက်၊ မဟာဝင့်နောင်၊ ဗြဟ္မာတနွန်း၊
ဘဝကျိုးပေးမည့်၊ ဘာဘုန်းခေါင်”

“ကြည်စဖွယ်တင့်၊ ရွယ်သင့်သင့်၊ ကြယ်တပွင့်ရောင်၊ ပင်ဇေဗျူမဲ့၊
ယဉ်မူနွဲ့တဲ့၊ မယ့်သည်းခေါင်”

(ရေသည်ပြဇာတ်တွင်)

“ငွေလေးရွေးနှင့် ငွေးအောင်ကြယ်ဝ၊ ဥစ္စာပေါတဲ့ ဇောတိက
ငယ်”

“သုံးစွဲမကုန်၊ တောင်နှယ်ပုံ၊ ငွေမူလေးရွေး၊ ခြိမ့်အောင်ကြယ်တဲ့၊
မယ်သူဌေးငယ်”

ပြဇာတ်အင်္ဂါရပ်ဖြစ်သော ဆိုင်းဆင့်ပတ်တိုက်များကိုမူ သင့်ရုံ
သာ ထည့်သွင်းကြောင်းတွေ့ရပါ၏။ ရေသည်ပြဇာတ်တွင် ရေသည်

ယောက်ျား မြို့ထဲအဝင်၌ “မှန်ဝိုင်းရှင်တော်သုံးက ရေပုံးကြီး ဆက်”ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ရေသည်မိန်းမထွက်ခန်း၌ “ကိုးမျက်စိ မှန်ဝိုင်းလယ်က၊ ရေသယ်ကို နေမမြင့်ရအောင်၊ အိုးပင့်တော်မူလိုက်စမ်း မောင်ကြီးရှင်”ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ရေသည်ယောက်ျား ငွေစယူခန်း၌ “ဗေလုဝစောင်း၊ ငါးကွင်းဥသျှောင်၊ နတ်မင်းဆောင်တဲ့၊ သန်းကောင် မောင်းမှာ၊ ခုနစ်ချောင်းညှို့၊ ဆိုင်ရာတို့ပြီးလျှင်၊ ချောပို့တော်မူလိုက်စမ်း ကိုးရွာစား”ဟူ၍လည်းကောင်း သင့်ရုံမျှသာ တွေ့ရသည်။

ဝိဇယပြဇာတ်တွင်လည်း-

“ရွှေသီးတဲ့လက်သံနှင့်၊ ခပ်မြန်မြန်ပို့တော်မူစမ်း”

“ရေယက်ပန်းရိုက်သံကို၊ နာခံ၍ သွားရအုံးတော့မည်ဗျား”

“သုံးတော်ခံ စံရွေးက၊ ပတ်လေးချက်ပြစမ်း”

“ဝါမောင်းရွှေရွှေ၊ ညှာညောင်းကြွေတဲ့၊ သပြေသံကို နာခံ၍ လှမ်းရတော့ဦးမည်” မျှလောက်သာ တွေ့ရသည်။

ဦးပုညပြဇာတ်များတွင် ကြိမ်းဝါးစကားများလည်း ဆိုင်ရာအလိုက် ပါရှိသည်။ ဝိဇယပြဇာတ်တွင် ပါရှိသော အောက်ဖော်ပြပါ ‘လေးကြိမ်း’သည် သဘင်သည်တို့ လေ့ကျက်ရသော စာဖြစ်၏။

“သံဝဋ်ကပ်မီး၊ ပျက်ခါနီးတွင်၊ ညီးညီးတောက်လောင်၊ နေခုနစ်စင်း၊ ထွက်၍လင်းသို့၊ ဝင်းဝင်းပြောင်၊ ဘုန်းရောင်ပြခန်းရောက် ချေပြီ၊ ဗိုလ်ညီတထောင်၊ အားကိုဆောင်တဲ့၊ စွန်တောင်လေး ကြမ်း၊ ဝရဇိန်မား၊ စက်ရှိန်သွားနှင့်၊ လေးအားကို စမ်းလိုက်မည်၊

ပရမ်းပတာ၊ မြင်းမိုရ်ကျွမ်းထိုး၊ ပြန်းပြန်းကျိုးလို့ မီးခိုးပြာ၊ ဖွဲပြာ ဖြစ်၍ ပျောက်ရမည်၊ စက္ကဝါတောင်၊ ပြဲ့ပြဲ့ပြောင်၊ ရေထောင် မြေလုံး၊ ခန်းသွေ့ချောက်လို့၊ ကြေပျောက်ပြုန်း၊ ဟုန်းဟုန်းမီး တောက်ရမည်၊ ဒသဒိသ၊ ဗျာဒိတ်ရ၊ ဗုဒ္ဓန္တယ်ဝင်၊ သရဘင်သို့၊ လေးတွင်လေးဆုံး၊ ဝိဇယဘုန်း၊ ငါးဟဲ့ကြီးက၊ မြေလုံးတုန်၊ သုန်သုန်ပဲ့တင်ပေါက်ရမည်၊ ဒီပလင်္ကာ၊ ချုပ်ချာပိုင်နင်း၊ ဘီလူး မင်းကို၊ ချက်ချင်းလတ်လတ်၊ သိကြားလက်ချိန်၊ လေးရန်နှိမ် နှင့်၊ ဇိဝိန်ကို ဖြတ်တော့မည်၊ မာန်နတ်မင်း စစ်ရှုံးတွင်၊ ဘဝင်လုံး ဂျိုးဂျိုးခြိမ့်၊ ဒိုးဒလိမ့်ပြန်ကြအောင်၊ မြေကွဲတဲ့ အော်သံလို၊ သုံးတော်ခံ စံရွေးက၊ ပတ်လေးချက်ပြစမ်း”

ဦးပုညသည် ပြဇာတ်များတွင် ဇာတ်ချင်းကိုလည်း သင့်သလို ရေးသည်။ ဝိဇယပြဇာတ်၊ မင်းသမီးကို သင်္ဘောနှင့် တင်ဆောင်ယူ သွားရာတွင် ‘ရေလယ်သံထောက်’ကို

“ငွေရွက်ကယ်မြိုင်မြိုင် သုံးပင်တိုင်ထွေဆန်း၊ ဖောင်ဝေယံ နန်းငယ်နှင့်၊ မြန်းရွှင်စံပယ်တဲ့ သွယ်နွဲ့သီရိရွှေလှော်၊ လောင်း တော်သမ္ဘိန်၊ မိထိလာ ဘူမိန်ကို၊ ရွှေစက်ရှိန်ဖြိုးပါလို့၊ ကြိုးကြံ ရွယ်ဆောင်၊ ရေတောင်ပင်လယ်၊ မြင်ဝံ့ဘဲ။ ။ လေဝိုင်းငယ်မှုန်၊ လှိုင်းသုန်သုန်ပြု၊ ရေမာလိန်မျှငယ်တို့၊ မူးဗွေချာလှိုင်လဲ မှိုင်လို့၊ ။ ဖောင်ပျံနာဝါ၊ ဝဲမှာဝင်ခို၊ စပ်ဝန်းလှိုင်ရေယိုတယ်၊ ရွှေကိုယ် တော်မင်းမှာလ၊ ငွေလင်း ယဉ်သို့၊ ခုန်ကာ ပျံရန်မျိုးလွဲ”

စသည်ဖြင့် ထည့်သွင်းရေးသားထားသည်။

ခေတ်ပြိုင်ပြဇာတ်များ အနေအထား

ဦးကြင်ဥက အနှစ် ၃၀ ခန့်စောသော်လည်း ဦးကြင်ဥနှင့် ဦးပုည တို့သည်ကား ခေတ်ပြိုင်ပြဇာတ်ဆရာများ ဖြစ်လေသည်။ ပြဇာတ်များ ရေးရာတွင် ဦးကြင်ဥနှင့် ဦးပုညတို့သည် တစ်မျိုးစီကောင်းကြသည်။

ဦးကြင်ဥက ထိုးထွင်းညက်ဖြင့် ဒဏ္ဍာရီများ အရေးများပြီး၊ ဦးပုည က ဘုရားဟောဇာတ်ဝတ္ထုများသာ ရေးသားသည်။ ဇာတ်ကြောင်းဆင် ရာတွင် ဦးကြင်ဥက ပင်ကိုယ်ညက်ကို အသုံးပြုသောကြောင့် ဦးပုည ထက်သာသည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ သို့ရာတွင် စကားလုံး ကြွယ်ဝမှု၊ စိတ်ကို ထိခိုက်စွဲငြိအောင် ဖွဲ့ဆိုမှုတို့၌ ဦးပုညကသာသည်။ ဟာသရသမြောက် အောင် ရေးဖွဲ့ရာတွင်လည်း ဦးကြင်ဥထက် ဦးပုညက သာသည်။ သို့သော် အလွန်အကြူးသရုပ်ဖော်ရေးသားတတ်သည်။

ဦးကြင်ဥ၏ပြဇာတ်များသည် ဇာတ်ချင်းများ၊ ဆိုင်းဆင့်ပတ်တိုက် များ ဝေဝေဆာဆာနှင့် ဇာတ်ခန်းဇာတ်သွားများဖြင့် ဇာတ်ကပြရန် အထူးကောင်းမွန်၏။ ဦးပုည၏ပြဇာတ်များကား ထီးနန်းသုံး၊ အရပ်သုံး၊ ဘန်းသုံး၊ လောကသုံး၊ လောကုတ္တရာသုံး စသည်ဖြင့် စကားလုံးနှင့် စကားအလင်္ကာကြွယ်သဖြင့် ဖတ်ရှုရန် ကောင်းသည်။

မင်းတုန်းမင်းတရားကြီးလက်ထက်တော်က ဦးကြင်ဥရေးသော ဒေဝကုမ္ဘဏ်ပြဇာတ်နှင့် စလေဦးပုညရေးသော ဝိဇယပြဇာတ်မည်သည် က ကောင်းသည်ဟု အငြင်းပွား၍ ၎င်းပြဇာတ်တို့ကို ယှဉ်ပြိုင်ဖတ် လျှောက်စေရာ၊ ဦးကြင်ဥရေးသော ပြဇာတ်များအနက် အညံ့ဆုံးဟု

ဆိုကြသည့် ဒေဝကုမ္ဘဏ်ပြဇာတ်က တုတ်တုတ်တိုတို အပိုအလိုမရှိ ထိမိသိပ်သည်း စည်းစနစ်ကျပြီး ပြဇာတ်ရေးမှုတွင် စံတင်သင့်ပေသည် ဟု မင်းတရားကြီးက မိန့်တော်မူသည်။ ဤသို့မိန့်တော်မူကြောင်း ဦးပုည က ကြားသိလေရာ ဒေဝကုမ္ဘဏ်ဇာတ်သဘောသွားအတိုင်း ရေးသား သော ကောသလဇာတ်ကို ထိုစံနန်းတော်မှာပင် ရေးသား၍ မင်းတရား ကြီးအား ဆက်သသည်။ ထိုအခါ မင်းတရားကြီးက ဒေဝကုမ္ဘဏ်ကဲ့သို့ အစပ်အဆို တုတ်တုတ်တိုတို အပိုအလိုမရှိ ထိမိပေသည်ဟု ချီးမွမ်းပြီး ဦးပုညအား ဆုလာဘ်တော်များပေးကြောင်း ဒေဝကုမ္ဘဏ်ပြဇာတ်နိဒါန်း တွင် ဖော်ပြပါရှိသည်။

ဝက်မစွတ် ဝန်ထောက်မှတ်စုအရ ရတနာပူရ စတုတ္ထမြို့တည် မင်းတရားကြီးလက်ထက်တော်က စ၍ အစဉ်အဆက်ဖွဲ့နွဲ့ထိုးမှတ်ရေး သားကပြခဲ့ကြသည့် ရုပ်စုံစင်ပြဇာတ် အမည်စာရင်းတွင် ဦးကြင်ဥနှင့် ဦးပုညတို့ဇာတ်များ ကပြရန်အတွက် ရုပ်စုံစင်အဖွဲ့များ ထားရှိကြောင်း ပါရှိသည်။ ထိုစာရင်းအရ ရာမဇာတ်၊ အိန္ဒာဇာတ်၊ ကေသာသီရိဇာတ်၊ သင်္ခပတ္တဇာတ်၊ သမုဒ္ဒဿဇာတ်၊ ဝိဇယကာရီဇာတ်၊ မနော်ဟရီ ဇာတ် စသည့်နန်းတွင်းဇာတ်တော်ကြီးများကို သာမန်ရုပ်စုံစင်များတွင် ကပြသည်ကို မတွေ့ရဘဲ သညာသည်စာရေး၊ ဝန်ကြီး၊ ဝန်ထောက်၊ မြို့ဝန်တို့၏ စင်တော်များမှာသာ ကပြကြောင်း၊ ဦးကြင်ဥနှင့်ဦးပုညတို့၏ ပြဇာတ်များကိုမူကား စင်တော်ကြီး၌ ကပြသည်ကို တွေ့ရလေသည်။^{၂၃}

၂၃။ ဦးမောင်မောင်တင်၊ မြန်မာပြဇာတ်နှင့်ပြဇာတ်စာပေသမိုင်းစာတမ်း

ဦးကြင်ဥနှင့် ဦးပုညတို့ပြဇာတ်ခေတ်ကာလက အခြားသော ပြဇာတ်ရေး ဆရာများလည်း ရှိနိုင်ကြောင်း ခန့်မှန်းကြသည်။

အခြားပြဇာတ်များ^၂

ဝက်မရွတ်ဝန်ထောက်မင်း၏ မှတ်စုများ၌ တွေ့ရခြင်း၊ ပုရပိုဒ် တစ်ဆူတွင် ‘မောင်ရုံးဆို သီချင်းများ’ ဟု တွေ့ရခြင်း၊ မမြကလေး၏ ပြဇာတ်ကို ရုပ်စုံစင်စာရင်းတွင် တွေ့ရခြင်း၊ အချုပ်တန်းဆရာဖေ၏ ပြဇာတ်များနှင့် မဟော်ပြဇာတ်ဝေပုံကျရေးစာရင်း တွေ့ရခြင်းတို့ကို ထောက်၍ ဦးကြင်ဥနှင့် ဦးပုညခေတ်အတွင်း အောက်ပါပြဇာတ်များ လည်း ရေးသားကြကြောင်း တစ်စွန်းတစ်စ တွေ့ရ၍ ဆက်လက် သုတေသနပြုရန် လိုပါဦးမည်-

- (၁) မောင်ရုံး ရေးသည့် ‘နာဂကမ္ဘာဇာတ်’၊
- (၂) မောင်ရုံး ရေးသည့် ‘သင်္ကြာရာမဇာတ်’၊
- (၃) မမြကလေး ရေးသည့် ‘သိင်္ဂီဝတ္ထုဇာတ်’
- (၄) အချုပ်တန်းဆရာဖေ ရေးသည့် ‘ယုဇနဝတ်မှို မင်းသမီး ပြဇာတ်’၊
- (၅) အချုပ်တန်းဆရာဖေ ရေးသည့် ‘မင်းကတော် ပြဇာတ်’
- (၆) ဦးမောင်ကလေး ရေးသည့် ‘သကျသာကီယဇာတ်’

ထို့ပြင် ဦးကြင်ဥနှင့် ဦးပုညတို့၏ လက်ရာများနှင့်တူသော စာရေးသူ အမည်မပါသော အောက်ပါပြဇာတ်များလည်း တွေ့ရှိရသည်။

- (၁) မဟိန္ဒဇာတ်၊
- (၂) စက္က ပုဏ္ဏမာဇာတ်၊
- (၃) စန္ဒရဟာသဇာတ်၊
- (၄) ဝေရပ္ပဇာတ်၊
- (၅) ဇနက္ကဇာတ်၊
- (၆) ဘယနာဂဇာတ်။

ဦးကြင်ဥ၊ ဦးပုညပြဇာတ်ခေတ်မှ နမူနာ

ဦးကြင်ဥ၊ ဦးပုညပြဇာတ်ခေတ်တွင် ပေါ်ထွန်းခဲ့သော ပြဇာတ် များကို လေ့လာနိုင်ရန်အတွက် နမူနာအဖြစ် ဦးကြင်ဥ၏ ပါပဟိန် ပြဇာတ် အစပျိုးနှင့် ဇာတ်လမ်းအကျဉ်းကို နောက်ဆက်တွဲ (ခ)အဖြစ် ဖော်ပြပါသည်။

၂၄။ ဦးမောင်မောင်တင်၊ မြန်မာပြဇာတ်နှင့်ပြဇာတ်စာပေသမိုင်းစာတမ်း

အခန်း (၆)

ခဲဉ်းဇွဲအော်သပုခနပု

မန္တလေးရတနာပုံမြို့တည် နန်းတည် မင်းတုန်းမင်းတရားကြီး လက်ထက်၊ သက္ကရာဇ် ၁၂၀၀ (ခရစ်နှစ် ၁၈၆၈)ခန့်တွင် အထက်မြန်မာ နိုင်ငံ၌ ဦးကြင်ဥ၊ စလေဦးပုညတို့ပြဇာတ်များ ကျော်ကြားနေသည့်အ ခိုက်၊ ဗြိတိသျှအင်္ဂလိပ်ပိုင် အောက်မြန်မာနိုင်ငံ၌ ပြဇာတ်များ ပေါ်ထွက် လာသည်။

အောက်မြန်မာနိုင်ငံတွင် ထိုအချိန်ကာလ (ခရစ်နှစ် ၁၈၆၈)က ပုံနှိပ်တိုက်များရှိနေသည်ဖြစ်၍ ပုံနှိပ်ပြဇာတ်များ လှိုင်လှိုင်ထွက်ပေါ် ကာ ပြဇာတ်များ ခေတ်စားလာခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် ကပြသော ပြဇာတ်အဖြစ်မှ ဖတ်ရှုရန်ဖြစ်သော ပုံနှိပ်ပြဇာတ်အဖြစ်သို့ ကူးပြောင်းရောက်ရှိလာခြင်းဖြစ်၏။

အမှန်အားဖြင့် ထိုပြဇာတ်များမှာ ဦးကြင်ဥ၊ ဦးပုညပြဇာတ်များ မှ ဆင်းသက်လာခြင်းဟု ဆိုရပါမည်။ ဦးပုညလွန်ပြီးနောက်ပိုင်း ပြဇာတ် ခေတ် ဆက်လက်ထွန်းကားခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုပြဇာတ်ခေတ် သည် ဗြိတိသျှခေတ်သို့ ကူးရောက်လာခဲ့သည်။

ဆတိုင်မွတ်ဦးကူး၏ လူဝံမောင်နှမ^{၁)}

ထိုပုံနှိပ်ပြဇာတ်ခေတ်တွင် အဦးအစဟုဆိုရမည်မှာ ဆတိုင်မွတ် ဦးကူး၏ ‘လူဝံမောင်နှမပြဇာတ်’ဖြစ်လေသည်။

ကွမ်းခြံကုန်းမြို့နယ်၊ ဆတိုင်မွတ်ရွာဇာတိဖြစ်၍ ‘ဆတိုင်မွတ် ဦးကူး’ဟု အမည်တွင်သော ဦးကူး (သက္ကရာဇ် ၁၁၈၉-၁၂၅၇)သည် ရဟန်းခံလူထွက်ပြီးနောက် မိမိလေ့လာထားသော ပါဠိအဋ္ဌကထာစာပေ ဗဟုသုတအဖုံဖုံကို အခြေပြု၍ အထုံဝါသနာအလျောက် ရုပ်သေးဆရာ (မင်းသားကြီးရုပ်ကိုင်)အဖြစ် အသက်မွေးခဲ့သည်။ ဇာတ်ခန်းနှင့် ဆိုင်ရာ ဆိုင်ရာတို့ကို စည်းစနစ်ကျနစွာ လုပ်ဆောင်ပြောဆိုတတ်ခြင်းကြောင့် ပညာသည်များ ချီးမွမ်းခြင်းခံရကာ ကျော်ကြားလာသည်။ သက်ရွယ် ၄၅ နှစ်ခန့်တွင် သဘင်ရုပ်စုံမှ ထွက်၍ ရန်ကုန်မြို့သို့ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင် ပြီးလျှင် မြန်မာသံတော်ဆင့် သတင်းစာတိုက်နှင့် ရတနာပုံ သတင်းစာ တိုက်တို့၌ မြန်မာဆရာအဖြစ် လုပ်ကိုင်သည်။

ထိုသို့လုပ်ကိုင်နေသည့်အတွင်းမှာပင် လူဝံမောင်နှမပြဇာတ်ကို ရေးသားခြင်းဖြစ်ပြီး သက္ကရာဇ် ၁၂၃၇ (ခရစ်နှစ် ၁၈၉၅)တွင် ရန်ကုန်မြို့ ရတနာပုံ စာပုံနှိပ်တိုက်မှ ပုံနှိပ်စာအုပ်အဖြစ် ဦးစွာရိုက်နှိပ်သည်။

မြန်မာစာပေလောကတွင် ဇာတ်ကွက်ဇာတ်လမ်း၊ တေးသီချင်း အစုံအလင်နှင့် ကာရန်နဘောလင်္ကာသွား စကားတန်ဆာဆင်၍ ရေး

၂၅။ မောင်သုတ၊ စာဆိုတော်များ အတ္ထုပ္ပတ္တိ

သောပြဇာတ်စာအုပ်တို့တွင် ဆတိုင်မွတ်ဦးကူး၏ ‘လူဝံမောင်နှမပြဇာတ်’ မှာ အဦးအစဟုပင် ဆိုရပါမည်။

အလွမ်းဇာတ်ဟု ဆိုသော်လည်း ဟာသများ ညှပ်၍ ရေးသား ထားသည်။ ဆတိုင်မွတ်ဦးကူး၏ပြဇာတ်များနှင့် ပတ်သက်၍ မှော်ဘီ ဆရာသိန်းကြီးက-

“ဤပြဇာတ်များကို ဖတ်ရဦးသည်။ ထိုခေတ်စာအုပ်များကို ဖတ်ရသည်မှာ ဇာတ်ပွဲ၊ ရုပ်သေးပွဲတို့ကို ကြည့်ရဘိသကဲ့သို့ လွမ်းခန်း၊ ဆွေးခန်း၊ ကြေကွဲခန်း၊ ပျော်ရွှင်ခန်းများ ပါသော ကြောင့် အလွန်ကောင်းပါပေသည်”

ဟု ဝေဖန်ထားသည်။

ဆတိုင်မွတ် ဦးကူးသည် စလေဦးပုည၏ စာများကို အတုယူ၍ ရေးကြောင်းခန့်မှန်းနိုင်ပါ၏။ ဦးပုညကိုမူ လိုက်မမိပါ။ သို့သော် ဆတိုင် မွတ်ဦးကူးက ဦးပုညလို အဖွဲ့မကြမ်းကြောင်း တွေ့ရပါသည်။^{၂၆}

ဆတိုင်မွတ်ဦးကူးသည် ဦးကြံဉာ၊ ဦးပုညပြဇာတ်များလိုပင် ဇာတ် ချင်းများ သင်္ဃာလုပ်ရေးသည်ကို လူဝံမကလေးငိုသော အောက်ပါဦးချင်း အရ သိနိုင်ပါသည်-

“အိုခွေခွမ်းပါလှ၊ နေလျှမ်းကြာမျှ၊ လေးမရွှေဝံ၊ ကုန္ဒာ ငယ်၊ ချိန်ခါရွေးတယ်၊ စိန်ကြာရေးမှာ၊ စက်မှေး စက်မှေး၊ တော်လွန်းကြ ညွှန်းလို့ခါတွင်၊ ရှုပါရူပါခင်၊ လူ့ခွင်ကို မှုပင်လေ

၂၆။ ဦးမောင်မောင်တင်၊ မြန်မာပြဇာတ်နှင့်ပြဇာတ်စာပေသမိုင်းစာတမ်း

မထား၊ မရှုချင် ပြင်ပြင်တော်နေအား၊ မြတ်ဖျားမှာ ကြိမ်ကြိမ် ပင်ပန်း၊ ပဋိညာဉ်ခံ လျှောက်ထား၊ ပုံဆောင်မမည်၊ နောင်မှ ဖောက်ပြန်၊ သူလျှောက်ပန် သာသနာထွက်မှာလ၊ တစ်ဝက် ကယ် တိုင်မည်ရေးကိုမှ၊ နှစ်ရှစ်ဆယ် လိုပါသေးတယ်မို့၊ အရေး တော်သူမစိုက်ပေထင့်၊ တွက်လေတယ် ရက်ရေပိုက်ပါလို့၊ ဂဏန်းပုံကျေပြန်လိုက်ကာတော်၊ အမယ်မင်း ဆွဲတိုက်သိကြား”။

ဆတိုင်မွတ်ဦးကူး၏ပြဇာတ်တွင် ခေတ်၏ကြေးမုံထင်ဟပ်နေ ကြောင်းတွေ့ရသည်။ စပါးဈေးညံ့ပုံ၊ ချစ်တီးကုလားများ မြန်မာ့စီးပွား ရေးကို ဝင်ရောက်မွှေနှောက်နေပုံများကို ရေးထားသည်။ အထူးသဖြင့် အောက်မြန်မာပြည်၏ လူနေမှု အဆင့်အတန်းကို သရုပ်ဖော်ထားသည်။

လူဝံမောင်နှမပြဇာတ်သည် လူကြိုက်အလွန်များကြောင်း၊ မြို့တိုင်း ရပ်တိုင်း၌ နေ့ညမပြတ် ကာလသား ကာလသမီးတို့ဝိုင်းဖွဲ့ကာ ဇာတ်လမ်းဇာတ်ကွက်နှင့် တူအောင် ဖတ်ကြကြောင်း၊ လူကြီးများက အနားမှာ နားထောင်ကြကြောင်း အဆိုရှိသည်။ လူဝံမောင်နှမပြဇာတ် နိုင်ငံအနှံ့ လူကြိုက်များလာပုံကို မောင်သူတစ်ပါးစာဆိုတော်များ အတ္ထုပ္ပတ္တိ တွင် အောက်ပါအတိုင်း ရေးထားသည်-

“ထိုလူဝံမောင်နှမပြဇာတ်သည် အောက်မြန်မာနိုင်ငံတွင် သာမက အထက်မြန်မာနိုင်ငံတော်ဖြစ်သော မန္တလေးရွှေ မြို့တော် ထီးတွင်း နန်းတွင်းသို့ပင် တမဟုတ်ချင်း ပျံ့နှံ့ကျော်ကြား သွားသဖြင့် နန်းတော်အိမ်တော်များတွင် ပုရပိုဒ်ဖြင့် ကူးယူ

ကျက်မှတ်ကြသည်လည်း ရှိသည်။ ပေနှင့်ရေးကူး ဗတ်ရွတ် ကြသည်လည်း ရှိသည်။ ထိုမျှမက အောက်မြန်မာနိုင်ငံတော်တွင် စက်တင်ပုံနှိပ်ဖြန့်ဝေရာ၌လည်း ရဟန်းသျှင်လူတို့ အထူးကြိုက် နှစ်သက်ကြလေသောကြောင့် တကြိမ်ပုံနှိပ်လျှင် အုပ်ရေ သုံးထောင်ကျ ပုံနှိပ်ရာမှ ပဉ္စမအကြိမ်အထိ အုပ်ရေ စုစုပေါင်း တစ်သောင်းနှင့် ငါးထောင်အထိ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေရလေသည်။ ခေတ်နှင့်စာသော် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေရသော စောင်ရေမှာ အံ့လောက် ခမန်းချီးမွမ်းဖွယ်ရာပင် ဖြစ်ပေသည်။ ”

အထက်ပါကောက်နှုတ်ချက်စာတွင် ပုံနှိပ်ပြဇာတ်ခေတ်ဦး၌ ပေ၊ ပုရပိုဒ်မှ ပုံနှိပ်စာပေသို့ ကူးပြောင်းမှုအခြေအနေ၊ သက်ဦးဆံပိုင်ခေတ် အထက်မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ကိုလိုနီခေတ် အောက်မြန်မာနိုင်ငံ၏စာပေ ကူးလူး ဆက်ဆံမှု အခြေအနေကိုပါ တွေ့နိုင်ပါသည်။ အထူးအားဖြင့် ဦးကြင်ဥ၊ ဦးပုညပြဇာတ်ခေတ်မှ ပုံနှိပ်ပြဇာတ်ခေတ်သို့ စတင်ကူးပြောင်းစ အခြေ အနေကို ထင်ရှားစွာ မြင်ရပါ၏။

ဆရာယော၏ သထုံရာဇဝင်ပြဇာတ်

လူဝံမောင်နှမပြဇာတ် ကျော်ကြားသည်ကို အားကျ၍ မောင်လ မြိုင်မြို့၊ ရုပ်စုံမင်းသားကြီးကိုင် ဆရာယော(သက္ကရာဇ် ၁၁၉၅ ခန့်- ၁၂၄၅ ခန့်)က သထုံရာဇဝင်ပြဇာတ်ကို ရေးသားသည်ဟု အဆိုရှိသည်။ ထိုသထုံရာဇဝင်ပြဇာတ်သည် လူဝံမောင်နှမပြဇာတ်ထက်ပင် လူကြိုက်

များသော်လည်း ဒုတိယအကြိမ်ပုံနှိပ်ပြီးနောက် ထပ်မံပုံနှိပ်သည်ဟု မကြားရကြောင်းဖြင့် စာဆိုတော်များ အတ္ထုပ္ပတ္တိတွင် ဖော်ပြထားသည်။

သထုံရာဇဝင်ပြဇာတ်သည် ခရစ်နှစ် ၁၈၇၇ (သက္ကရာဇ် ၁၂၃၉) တွင် ထွက်ပေါ်ကြောင်း သိရပါသည်။ ပထမအကြိမ် ပုံနှိပ်သည်မှာ ရန်ကုန်မြို့၊ ရမ္မာပူရ စာပုံနှိပ်တိုက်ဖြစ်ပြီး၊ ဒုတိယအကြိမ်ပုံနှိပ်သည်မှာ မော်လမြိုင်မြို့၊ တနင်္သာရီပုံနှိပ်တိုက်ဖြစ်၏။

ပဲခူးဦးဆုသာ၏ စောဗေစောမေပြဇာတ်

ထို့နောက် ပဲခူးမြို့မှ တံဆိပ်တော်စာရေး ကိုဆုသာဆိုသူက စောဗေစောမေပြဇာတ် ပထမတွဲ၊ ဒုတိယတွဲ နှစ်အုပ်ထုတ်ဝေကြောင်း၊ အဖိုးတစ်ကျပ်ဖြစ်ကြောင်း၊ ၎င်းစာအုပ်လည်း အတော်နယ်ကျယ် ကြောင်း၊ ရဟန်းရှင်လူနှစ်သက်ကြောင်း၊ ပါရှိသောတေးများ ပထမ တန်းကျကြောင်း၊ ၎င်းဇာတ်တွင် ယာစကနတ်ပြက်စကားများ အရွှန်းထိ ကြောင်း၊ စတုတ္ထပုံနှိပ်ခြင်းသို့ ရောက်ကြောင်း၊ မည်မျှခေတ်စားသနည်း ဆိုလျှင် စောဗေစောမေ ပဝါ။ စောဗေစောမေပုဆိုးလုံချည်၊ စောဗေ စောမေမီးခြစ်ဟူ၍ပင် ပေါ်လာကြောင်း ထိုခေတ်ကို မိသော မှော်ဘီ ဆရာသိန်းကြီး၏ အရူးလွယ်အိတ်စာအုပ်တွင် ရေးသားထားသည်။

အတုယူ၍ ပြဇာတ်များ လိုက်ရေးလာခြင်း

လူဝံမောင်နှမပြဇာတ် ခေတ်စားသဖြင့်-
- မောင်ဘူးက ‘ကုလားမောင်နှမပြဇာတ်’၊

- မောင်ဘိုးတိုင်းက ‘ဟိန္ဒူမောင်နှမပြဇာတ်’၊
- မောင်သာခိုင်က ‘တရုတ်မောင်နှမပြဇာတ်’၊
- ဆရာသင်က ‘ရခိုင်မောင်နှမပြဇာတ်’၊
- ဆရာသင်က ‘ကံဆိုးမောင်နှမပြဇာတ်’၊

စသည်ဖြင့် အတုယူကာ လိုက်ရေးလေသည်။^{၂၇}

စောဗေစောမေပြဇာတ်ခေတ်စားသဖြင့်လည်း ‘မောင်ဖိုးခင် မအေးခင်ပြဇာတ်’၊ ‘သော်ကခင် ဇော်တရှင်’၊ ‘ပေါ်ခင် စောရင်’၊ ‘ကျွန်းမြိုင် လွန်းခိုင်’၊ ‘ဣန္ဒြေစန္ဒာ သိန္နဘန်ဝါ’၊ ‘ဘောအောင် ငွေသောင်’၊ ‘ပန်းရွှေမြိုင် နန်းကေခိုင်’၊ ‘စောဖြူ ပေါကျူ’၊ ‘သင်းကြည် နှင်းရည်’၊ ‘ဘိုးသင် ခေင်’၊ ‘ဘောဆင် ရွှေခင်’၊ ‘စန်းလငွေ နန်းမြကေ’၊ ‘ဒေဗေ ဇွေးမေ’၊ ‘ဗန္ဓကမ္ဘူ’၊ ‘ရွှေကုမ္ဗန် ငွေကုမ္ဗန်’၊ ‘ဖိလီကြံ ဘိဘိဇံ’၊ ‘ငွေစက်ပျံ ရွှေမျက်မှန်’၊ ‘ဝံတေ ဝံမေ’၊ ‘ပွားမေ ထားမေ’၊ ‘မျက်နှာငယ် ရှက်ပါ တယ်’၊ ‘စိန်နန်းသူ မြနန်းသူ’၊ ‘စောင်းတော်ရှင် လောင်းတော်ရှင်’၊ ‘ပေါ်လွင် စောရင်’၊ ‘ငွေကြော့မျှင် ရွှေဖော့ပင်’၊ ‘ရိပ်ကြာနွယ် လိပ်ပြာ မယ်’၊ ‘ရွှေအယ် ရွှေလယ်’၊ ‘ပန်းရွှေလွှာ သန်းရွှေညှာ’၊ ‘ဘိုးသို သင်းထို’၊ ‘လှဆင်းသိန် မြနင်းစိန်’၊ ‘မဇ္ဈာစာရီ မြသာဂီ’၊ ‘လူဝံမီးတိုက် သားငယ်ပိုက်’၊ ‘နှင်းနွယ် မင်းဆယ်’၊ ‘သဘင်းကြည်မြနင်းရည်’၊ ‘တဘုန်းရှိန် တကုံးစိန်’ စသည်ဖြင့် အတုယူကာ လိုက်ရေးကြသည်။

၂၇။ ဦးမောင်မောင်တင်၊ မြန်မာပြဇာတ်စာပေသမိုင်း

ပုံနှိပ်ပြဇာတ်ခေတ်အတွင်း ပေါ်ထွက်ခဲ့သော ပြဇာတ်များစာရင်း

ပုံနှိပ်ပြဇာတ်စတင်ထုတ်ခဲ့သော ခရစ်နှစ် ၁၈၇၅ (သက္ကရာဇ် ၁၂၃၇) မှ ပုံနှိပ်ပြဇာတ်များခေတ် ကုန်ဆုံးသည်ဟု မှတ်တမ်းပြုကြသည့် ခရစ်နှစ် ၁၉၂၀ (သက္ကရာဇ် ၁၂၈၂ ခန့်)အထိ၊ နှစ်ပေါင်း ၄၀ ကျော် အတွင်း ထွက်ပေါ်ခဲ့သော ပြဇာတ်များကို စာအုပ်စာတမ်းများမှ ရှာဖွေ တွေ့ရှိသမျှ စာရင်းပြုစုဖော်ပြပါသည်။

(က) ဆတိုင်မွတ် ဦးကူး ရေး ပြဇာတ်များ

(၁) လူဝံမောင်နှမပြဇာတ်	၁၈၇၅(၁၂၃၇)
(၂) ဝေဿန္တရာပြဇာတ်	၁၈၇၈ (၁၂၄၀)
(၃) ဗုဒ္ဓဝင်ပြဇာတ်	၁၈၇၈ (၁၂၄၀)
(၄) ဘူရိဒတ်ပြဇာတ်	၁၈၈၀ (၁၂၄၂)
(၅) ပုံတော်ရာမပြဇာတ်	၁၈၈၀ (၁၂၄၂)
(၆) ဥက္ကလာပရာဇဝင်ပြဇာတ်	၁၈၈၁ (၁၂၄၃)
(၇) ကာကဝလ္လိယပြဇာတ်	၁၈၈၁ (၁၂၄၃)
(၈) မင်းနန္ဒာ ရှင်မွေးလွန်းပြဇာတ်	၁၈၈၁ (၁၂၄၃)
(၉) ပဋာစာရီပြဇာတ်	
(၁၀) ငွေမျိုင်းဖြစ် မယ်ဒွေးပြဇာတ်	
(၁၁) မဟောသဓာပြဇာတ်	

(ခ) မော်လမြိုင်ဦးယော ရေး ပြဇာတ်

(၁) သထုံရာဇဝင်ပြဇာတ် ၁၈၇၇ (၁၂၃၉)

(ဂ) ပဲခူး ဦးဆုသာ ရေး ပြဇာတ်များ

(၁) စောဗေ စောမေပြဇာတ် ၁၈၈၀ (၁၂၄၁)

(၂) တင်တင် ခင်ခင်ပြဇာတ်

(ဃ) ပုဇွန်တောင် ဆရာခ ရေး ပြဇာတ်များ

(၁) ဝံတေ ဝံမေပြဇာတ်

(၂) မြနင်းနွယ်မင်းသမီးပြဇာတ်

(၃) သူခိုးကြီး မောင်ထိလတ်ပြဇာတ် ၁၈၈၆ (၁၂၄၈)

(၄) ဥစ္စာစောင့်ဖြစ် မသိန်းယဉ်ပြဇာတ်

(၅) တာဝတိံသာ မြင်းမိုရ်ပြဇာတ်

(၆) ဝိဇ္ဇာဖြစ် မယ်သော်တာပြဇာတ် ၁၈၈၂ (၁၂၄၄)

(၇) စလေခွေးပြဇာတ်

(၈) ရွှေဖျဉ်းညီနောင်ပြဇာတ်

(၉) ရခိုင်မောင်နှမပြဇာတ်

(၁၀) သမ္ဘာရသားသတ်ပြဇာတ်

(၁၁) နေသူရကန် စိန်ကုန်တန်ပြဇာတ်

(၁၂) ရွှေဗရံမယ်ပြဇာတ်

(၁၃) စန္ဒီမယ်လှ ပေါရာဏပြဇာတ်

(၁၄) ဘောဒါရီပြဇာတ်

(၁၅) သင်္ခပတ္တ နန်းသုံးပြဇာတ်

(၁၆) တကောင်းရာဇဝင် မောင်ပေါက်ကျိုင်းပြဇာတ်

(၁၇) သူခိုးကြီး မောင်တူမီးပြဇာတ်

(၁၈) ဓားပြဗိုလ်မောင်စွာပြဇာတ်

(၁၉) ကန်စတေး မအောင်ဖြူပြဇာတ်

(၂၀) အဖထက်သား တစ်လကြီးပြဇာတ်

(၂၁) ကူလိလိသာ သူဌေးစဉ်းလဲပြဇာတ်

(၂၂) ဘို့မယ်နှင့် သူခိုးတောက်ပြားပြဇာတ်

(၂၃) လူစွမ်းကောင်း မောင်ဗျတ္တပြဇာတ်

(၂၄) နံကရိုင်း ကျွဲမပြဇာတ်

(၂၅) ကျိုက်ထီးရိုးသမိုင်းပြဇာတ် ၁၈၈၃ (၁၂၄၅)

(၂၆) သင်္ခပုဏ္ဏမိ ဝန်သာကီမောင်နှမ ပြဇာတ် ၁၈၈၇ (၁၂၄၉)

(၂၇) မဟာသက္ကရမင်းသားကြီးပြဇာတ်

(၂၈) ပုသိမ်ရွှေမုဌောသမိုင်းပြဇာတ်

(၂၉) မယ်သော်တာပြဇာတ် ၁၈၈၂ (၁၂၄၄)

(၃၀) စိန်ဝဇီ စံမဓိပြဇာတ်

(၃၁) လစန္ဒမင်းသမီး လင်းပြာဖြစ်ပြဇာတ်

(၃၂) ရွှေတိဂုံသမိုင်း

(င) ဦးပုတ်နီ ရေးပြဇာတ်များ

- (၁) ကုမ္ဘာရပြဇာတ် ၁၈၇၅ (၁၂၃၇)
- (၂) ကပ္ပတိန် မောင်ဘာစိန်ပြဇာတ် ၁၈၈၀ (၁၂၄၂)

(စ) အဲဒီနယ်ဒါဆရာဦးမောင်ကြီး ရေး ပြဇာတ်များ

- (၁) ရေကင်းသူ မရွှေပွင့်ပြဇာတ်
- (၂) မောင်လုံလပြဇာတ် ၁၉၁၂ (၁၂၇၄)
- (၃) ရေပိုင်ကိုရင်ကြီးနတ်ဖြစ်ပြဇာတ် ၁၉၁၁ (၁၂၇၃)
- (၄) ဂန့်ပေါ်တပင် ပျဉ်းခြောက်ပင်ပြဇာတ် ၁၉၁၂ (၁၂၇၄)
- (၅) ရခိုင်ကလေး ရွှေပေါ်ဦးစိန်နှင့်
ရခိုင်မကလေး ပန်းအုံဇာညွန့်ပြဇာတ် ၁၉၁၀ (၁၂၇၂)
- (၆) ဗျတ်မိဗျတ္တပြဇာတ်
- (၇) သူခိုးကြီး မောင်ပေါက်ကျော်ပြဇာတ် ၁၉၁၂ (၁၂၇၄)
- (၈) ဆံတော်ခိုး တရုတ်မောင်ကံပြဇာတ် ၁၉၁၀ (၁၂၇၂)
- (၉) ကန္တရာမ နတ်ရိုက်ပြဇာတ်
- (၁၀) မနောမယမင်းသား မြွေဖြစ်ပြဇာတ်
- (၁၁) ရွှေမော်ယာလိပ်ပြာကွဲပြဇာတ်
- (၁၂) ငွေစမ္ဗယ်ရည် မင်းသမီးပြဇာတ်
- (၁၃) ရွှေမညူနတ်မယ်ကိန္နရီမပြဇာတ်
- (၁၄) မောင်မောင်နှင့် မိမိပြဇာတ်

- (၁၅) ပုဏ္ဏားစိလံပြဇာတ်
- (၁၆) မောင်ဥက္ကံ ကံဆိုးပြဇာတ်
- (၁၇) အလောင်းတော် ဆံကျပ်ရသေ့ပြဇာတ်
- (၁၈) တခိုင်လုံးရွှေမင်းသမီးပြဇာတ်
- (၁၉) ရွှေဝံ့ပျိုလက်ပြတ်ပြဇာတ်
- (၂၀) ပဉ္စပတ္တယိုးဒယားလက်သစ်ပြဇာတ်
- (၂၁) သင်္ခါရကုမ္ဘာနှင့် သာဓုမယ်ပြဇာတ်
- (၂၂) စောမွန်ပေါ်လိန်းပြဇာတ်
- (၂၃) မောင်ဝဏ္ဏအိုးကွဲပြဇာတ်
- (၂၄) အမယ်ဗုတ်နှင့်သားရှုပ်ထွေးပြဇာတ်
- (၂၅) မက္ကဒုမျောက်ကလေးပြဇာတ်
- (၂၆) မင်းညီနောင်ဖောင်ဆွဲပြဇာတ်
- (၂၇) ဥစ္စာစောင့် မမြစိမ်းပြဇာတ်
- (၂၈) ဥစ္စာစောင့်ကုလား မပန်းရီပြဇာတ်
- (၂၉) ပုဏ္ဏားမလေး မယ်စိပြန်ပြဇာတ်
- (၃၀) ဟတ္တိပါလဆင်ခေါင်းဖျက်ပြဇာတ်
- (၃၁) ရွှေကျင်ရာဇဝင်ဥစ္စာစောင့်ပြဇာတ်
- (၃၂) အပျိုကြီးမနှောင်းပြဇာတ်
- (၃၃) ဖက်ဆွတ်ခုံနှင့် အင်ကြင်းရုံပြဇာတ်
- (၃၄) တစ္ဆေကလေး မြှင်းရီပြဇာတ်

- (၃၅) ပဲခူးမြို့ကိုးသိန်းကိုးသန်းပြဇာတ်
- (၃၆) ချင်း ဗာလသတ္တိပြဇာတ်
- (၃၇) ဗိန်မသာရဓားခွဲပြဇာတ်
- (၃၈) ပန်းတော်ဆက် မောင်ဗျတ္တပြဇာတ်
- (၃၉) ရွှေနန်းစဉ်လာ တေးမဟာပြဇာတ်
- (၄၀) ပြည်လုံးမျက်မှန်တေးသိပ္ပံပြဇာတ်
- (၄၁) ဒေါင်းသူတော်လုံထိုး စည်တီးပြဇာတ်
- (၄၂) စမ္မာယံညွန့်နှင့် မငွေယုံပြဇာတ်
- (၄၃) မြို့စတေး မောင်ဘိုးအောင်ပြဇာတ်
- (၄၄) ဘိုးရှိုန် ဘိုးစိန်ပြဇာတ်
- (၄၅) ဆယ်ဗာလသားမိုက်ပြဇာတ်
- (၄၆) အင်္ဂုလိမာလခိုးသားပြဇာတ်
- (၄၇) ဒီဃာဝုမင်းသား ပြဇာတ်
- (၄၈) ဥစ္စာစောင့်မစောမြိုင်ပြဇာတ်
- (၄၉) အာဠာဝက ဘီလူးမင်းပြဇာတ်
- (၅၀) မိန်းမလိမ်မယ်ဇာဂပြဇာတ်
- (၅၁) မောင်ဘောမောင် မရွှေဥပြဇာတ်
- (၅၂) မင်းကုသနှင့် ပပဝတီပြဇာတ်
- (၅၃) ပဒုမမင်းနှင့် ပေါင်တိုပြဇာတ်

- (၅၄) တွံတေးဆံတောက်စိန်မြင့် စိန်သက်ပြဇာတ်
- (၅၅) သတ္တဘာဂအောင်သွယ်မေတ္တာစာပြဇာတ်
- (၅၆) မဏိစောရပြဇာတ်
- (၅၇) လူသားစား ပေါရိသားပြဇာတ်
- (၅၈) ဣသိသိဂီ ရှင်ယုံသားအဖပြဇာတ်
- (၅၉) မလမာဃလုလင်ပြဇာတ်
- (၆၀) သုစိတ္တစန္ဒြိ ချိုင်းဖြစ်ပြဇာတ်
- (၆၁) သကြားနှင့်အသူရပြဇာတ်

(ဆ) ဆရာသင်(ဆင်ဖြူကျွန်း ဆရာသင်) ရေး ပြဇာတ်များ

- (၁) ရခိုင်မောင်နှမပြဇာတ် ၁၈၉၀ (၁၂၅၂)
- (၂) ကံဆိုးမောင်နှမပြဇာတ် ၁၉၀၀ (၁၂၆၂)
- (၃) စိန်နန်းသူ မြန်နန်းသူမင်းသမီးပြဇာတ်
- (၄) ရွှေဖျဉ်းညီနောင် နတ်ဖြစ်ခန်းပြဇာတ်
- (၅) ဝံသူတော်ပြဇာတ်
- (၆) သီဟဗာဟုပြဇာတ်
- (၇) ပညာဗလပြဇာတ်
- (၈) တစ္ဆေကလေး မောင်ဖေဘာပြဇာတ် ၁၉၀၇ (၁၂၆၉)
- (၉) ကျွဲဘီလူးဖြစ် နေဗိမ္ဗနမင်းသမီး ပြဇာတ် ၁၉၁၆ (၁၂၇၈)

**(ဇ) အမိန့်တော်ရ ဦးပုတ်နီ၊ ရွှေဗတ်စာရေး ဦးဆိုင်နှင့်
အမိန့်တော်ရ ဦးစံသူတို့ ဗက်စပ်ရေးသော ပြဇာတ်**

(၁) ဘိန်းပုံရာဇာ ကွမ်းပုံကုမ္မာပြဇာတ် ၁၈၈၂ (၁၂၄၄)

(ဈ) ဆရာတိုင်း(မောင်ဘိုးတိုင်း) ရေး ပြဇာတ်များ

(၁) ဟိန္ဒူမောင်နှမပြဇာတ်

(၂) ရွှေဟင်္သာပြဇာတ်

(၃) စောမြသမုစိန်ပြဇာတ်

(၄) ရွှေအေးပျံပြဇာတ်

(ည) ရွှေတောင်ဆရာလွမ်း ရေး ပြဇာတ်များ

(၁) ကုလားကလေး ဗျတ်ဝိ ၁၉၁၄ (၁၂၇၆)

ဗျတ္တပြဇာတ်

(၂) သီရိဓမ္မာသောကမင်းကြီးပြဇာတ်

(ဋ) တောင်လုံးပြန်ဆရာမြ ရေး ပြဇာတ်များ

(၁) ဆားတောင်သူ မအောင်ဖြူပြဇာတ်

(၂) မောင်ရင်မောင် မရွှေညပြဇာတ်

(၃) ဒွေးမယ်နော် ငွေတောင်ပြည်ပြန်ခန်း

**(ဌ) မင်းလှမင်းခေါင်ကျော်ထင် (မောင်မောင်ကြီး) ရေး
ပြဇာတ်**

(၁) သီဟဗာဟုပြဇာတ်

(ဍ) ဝင်္ကဘာမောင်ဘိုးသွင် ရေး ပြဇာတ်များ

(၁) ပန်းပဲမောင်တင့်တယ်ပြဇာတ်

(၂) မြို့စတေး မောင်ရေချမ်း ကန်စတေးလစန်းယုန်ပြဇာတ်

(ဎ) ဆရာခင် ရေး ပြဇာတ်

(၁) သော်ကကုမ္မာနှင့် ပဉ္စကလျာပြဇာတ်

(ဏ) မောင်ရေချမ်း ရေး ပြဇာတ်

(၁) ချင်းဘဝေးနှင့် မကြေးပွဲပြဇာတ်

(တ) ဘိဝိတိစိ မောင်မောင်ရု ရေး ပြဇာတ်

(၁) ဗျတ္တဒေဝပြဇာတ် ၁၉၁၄ (၁၂၈၆)

(ထ) မောင်မောင်လေး ရေး ပြဇာတ်

(၁) အတုလကုမ္မာပြဇာတ်

(ဒ) ဆရာကိုလူကျော် ရေး ပြဇာတ်

(၁) ဗိဇ္ဇာသာရမင်းကြီးထားခွဲ ပြဇာတ်

(ဓ) ဦးဝဲ/ ဦးဘဲ/ ဦးဘဲကြီး ရေး ပြဇာတ်

(၁) မောင်ဆန္ဒပြဇာတ် ၁၈၈၀ (၁၂၄၂)

(န) မောင်ဘူး ရေး ပြဇာတ်

(၁) ကုလားမောင်နှမပြဇာတ် ၁၈၈၁ (၁၂၄၃)

(ပ) မောင်သာခိုင် ရေး ပြဇာတ်

(၁) တရုတ်မောင်နှမပြဇာတ် ၁၈၈၂ (၁၂၄၄)

(ဗ) ရေးသူအမည်မသိ ပြဇာတ်

- (၁) မဆင်ခိုးစိန်စစ်ပြဇာတ်
- (၂) မောင်ဖူးညီပြဇာတ်
- (၃) ကန်စတေး မအောင်သူပြဇာတ်
- (၄) ရွှေပန်းမြိုင် နန်းကေခိုင်ပြဇာတ်
- (၅) ရွှေဖျဉ်းညီနောင်နှင့် မရွှေညပြဇာတ်

ဤစာရင်းအရ ပြဇာတ်ရေးသူ/ပြဇာတ်ဆရာပေါင်း ၂၃ ဦး၊ ပြဇာတ်ပေါင်း (၁၄၅)အုပ်ဖြစ်ပါသည်။ မပြည့်စုံသေးပါ။ ပညာရှင်များ ခန့်မှန်းချက်အရ ပြဇာတ်ဆရာပေါင်း (၃၀)ကျော်၊ ပြဇာတ်အုပ်ပေါင်း (၄၀၀)ကျော် (၅၀၀)ခန့်ရှိသည်ဟု ဆိုပါသည်။

ပြဇာတ်စာအုပ် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသည့် ပုံနှိပ်တိုက်များမှာလည်း မြန်မာသံတော်ဆင့် ပုံနှိပ်တိုက်၊ ရတနာစာပုံနှိပ်တိုက်၊ ဘင်္ဂါလီစာပုံနှိပ်တိုက်၊ ဒီဘက်စာပုံနှိပ်တိုက်၊ ဇေယျာပူရိန် စာပုံနှိပ်တိုက်၊ ရတနာသီရိစာပုံနှိပ်တိုက်၊ မင်္ဂလာကျော်ထင်စာပုံနှိပ်တိုက်၊ ပြည်ကြီးမန်တိုင် စာပုံနှိပ်တိုက်၊ ဥက္ကလာပစာပုံနှိပ်တိုက်၊ တိကုန်တိုင်းစာပုံနှိပ်တိုက်၊ ကေနာဂူမိရာပုံနှိပ်တိုက်၊ စရိရာမစာပုံနှိပ်တိုက်၊ သာနာလက်ချမီး စာပုံနှိပ်တိုက် စသည်ဖြင့် များပြောင်လှသည်။

ပြဇာတ်များအပေါ် ဝေဖန်ချက်များ

ပုံနှိပ်ပြဇာတ်များ အများအပြား ပေါ်ထွက်လာခဲ့ရာတွင် ဝေဖန်ချက်အထွေထွေကို အောက်တွင် ဖော်ပြသည့်အတိုင်း တွေ့ရှိရပါ၍ ထိုခေတ်ပြဇာတ်များ အခြေအနေကို သိရှိနိုင်ပါ၏။

ထိုခေတ်ကပြဇာတ်အရေးအသားနှင့် ပတ်သက်၍ မှော်ဘီဆရာသိန်းကြီးက ဤသို့မှတ်ချက်ပြုခဲ့သည်ကို စာဆိုတော်များ အတ္ထုပ္ပတ္တိစာအုပ်တွင် ဖတ်ရှုရပါသည်။

“ထိုခေတ်စာအုပ်များကို ဖတ်ရသည်မှာ ဇာတ်ပွဲ၊ ရုပ်သေးပွဲတို့ကို ကြည့်ရဘိသကဲ့သို့ လွှမ်းခန်း၊ ဆွေးခန်း၊ ကြေကွဲခန်း၊ ပျော်ရွှင်ခန်းများ ပါသောကြောင့် အလွန်ကောင်း ပါပေသည်။ ဤအရာမှာ ဖတ်သောသူ လိုရင်းဖြစ်ပေသည်။ အကြောင်းကား မင်းကြီးသံ၊ ဝန်သံ၊ နတ်သံ၊ လူပြက်၊ သူဌေး စသည်တို့အခန်းမှာ အသံကို ကွဲပြားအောင် ထား၍ ဖတ်နိုင်ခြင်း၊ မင်းသား၊ မင်းသမီးသံ တေးသီချင်းများကို ကျကျနနအသွား အလာမှန်ကန်စွာ ဖတ်နိုင်ခြင်း ဖြစ်ပါမူ အလွန်ကောင်းပေကြောင်း”

မှော်ဘီဆရာသိန်းကြီး၏ အရူးလွယ်အိတ်စာတမ်းစာအုပ်တွင် ဤသို့တွေ့ရသည်။

“သထုံရာဇဝင်ပြဇာတ်စာအုပ်သည် ပညာဗဟုသုတကို လိုလားသော ပုဂ္ဂိုလ်အပေါင်းတို့က ရုပ်သေးများကို ကြည့်ရသည်နှင့်

တူသည်။ လူဝံမောင်နှမပြဇာတ်စာအုပ်သည် ဇာတ်ပွဲကို ကြည့်ရသည်နှင့် တူကြောင်း မိန့်ဆိုကြသည်ကို မှတ်သားခဲ့ရပါသည်” သူရိယမဂ္ဂဇင်း၊ ပန္နရသတွဲ၊ နံပါတ်-၇ တွင် မှော်ဘီဆရာသိန်းကြီးက ဤသို့ရေးသည်-

“စောဗေ စောမေပြဇာတ်စာအုပ်သည် အရပ်ရပ်နိုင်ငံ မြို့ရွာတို့၌ ပြန့်နှံ့ကျော်စောခြင်းဖြစ်သောကြောင့် ထိုဇာတ်ကြောင်းကို လူကြီးလူရွယ်တို့နှုတ်တက်ဆောင်၍ လွယ်လွယ်ကူကူဝိုင်းပွဲပြောဆို ဖတ်ကြလေသည်။ ဇာတ်ရုပ်သေးများကို ကြည့်ရသကဲ့သို့ ရွှင်လန်းပျော်စရာကောင်းလှပေကြောင်း။ ယင်းသည်ဇာတ်စာ၌ ယာဓက နတ်ပြည်စကားတို့ကို ရယ်စရာပျော်ရွှင်စရာများပါ၍ များစွာကြည့်ရှုမှတ်သား အချို့နှုတ်ရကျက်ထားကြပေကြောင်း။

x x x x x

ထိုစောဗေစောမေပြဇာတ်အုပ်က ယာဓကနတ်ကို ဇာတ်စာ ဖတ်သူတို့အကြိုက်များကြသဖြင့် ၎င်းနတ်ကို ချိုးရန် ၁၂၄၄ ခုနှစ်မှာ ပုဇွန်တောင်နေ ရာဇဝတ်အုပ် ဦးဖဲက မောင်စန္ဒြပြဇာတ်ကို စီစဉ်၍ သံတော်ဆင့်တိုက်က ထုတ်သည်။ မျက်နှာ (၁၀၀) ခန့် ရှိသည်။ အဖိုးတစ်ကျပ်နှုန်းထားသည်။ အထွက်နည်းသည်။ တစ်ကြိမ်သာ ထွက်ပေါ်လေသည်။ ၎င်းပြဇာတ်၌ နတ်တွတ်ပီပါသည်။ ယာဓကနတ်ကို များစွာအပြစ်ဆို၍ ချိုးဖဲ့လေသည်။

ထိုအခါ နတ်ပြက်စကားချင်း အတိုက်အခံပြု၍ ဖတ်ကြလျက် ရယ်ပွဲပွဲကြလေသည်။ နောက်ပုဇွန်တောင် တပ်မြေနေ ဆရာခက မြန်းနွယ်မင်းသမီးပြဇာတ်ကို စီရင်၍ ပြည်ကြီးမဏ္ဍိုင်သို့ နတ်ပြက်က ထုတ်သည်။ ၎င်းပြဇာတ်စာအုပ်တွင် နတ်ပြက်နတ်တွတ်ပီ အမည်ကို ယူ၍ ယာဓကနတ်ကို စောင်းချိတ်ချိုးဖဲ့ပြန်သည်။ ဤကဲ့သို့ မြန်းနွယ်ပြဇာတ်စာအုပ်က နတ်တွတ်ပီကို ပဲခူးမြို့ကိုဆုသာ တင်တင်ခင်ခင်ပြဇာတ်ကို ထုတ်၍ နတ်လေပွေအမည်နှင့် တွတ်ပီနတ်ကို ဇာတ်မြစ်နှင့်တကွ ထုတ်ဖော်၍ ပြပြီးလျှင် နှိမ်ပြန်ရာ နောက်ထပ်မပေါ်နိုင်ဖြစ်သွားပေကြောင်း”

ဆရာခနှင့်ဆရာသင်တို့၏ အစောင်းအချိတ် အကြိတ်အနယ် အရေးအသားကိုလည်း မှော်ဘီဆရာသိန်းကြီးက ပြဇာတ်စာအုပ်များနှင့် စပ်လျဉ်းခြင်း ဆောင်းပါးတွင် ဤသို့ဖော်ပြထားသည်-

“ဆရာခသည် ဆရာသင်နှင့် အစောင်းအချိတ်ပြုလျက် အတော်အသိထား၍ ချိုးဖဲ့ဆဲဆိုကြလေသည်။ x x x ဆရာသင်က ရေးထုတ်သမျှ ဇာတ်စာမှာ ခွေငေငေ ခွေး - ခွေးနဲ့ရတဲ့သားဟူ၍ နာမည်ကို ထုတ်ဖော်ကာ ဆဲဆိုလေသည်။ ဆရာခကလည်း သင်ကန်း၊ ခွေး သင်ကန်း၊ အစေ့နဲ့ထိုးမိလို့ ကန်းတဲ့သင်ကန်း အမည်ကို ဖော်ထုတ်၍ ကန်းကြောင်းကို ဇာတ်စာဖတ်သူတိုင်း သိအောင် အယုတ္တမာ မခံနိုင်အောင် ဆဲလေသည်။ နောက်နှစ်ဦးလုံးပဲ လက်လျှော့ပြေငြိမ်းသွားလေ၏”

လင်္ကာ၊ စကားဘန်၊ စကားပြေ

၁၂၃၇ ခုနှစ် ‘လူဝံမောင်နှမပြဇာတ်’မှ စသော ပုံနှိပ်ပြဇာတ်များ ပေါ်ထွက်လာစဉ်က ပြောစကားများကို ကာရန်နဘေထပ်များဖြင့် ရေးပြီး တေးသီချင်းများပါ ထည့်သွင်းရေးသားသည်။ အချို့ လင်္ကာစကားပြေ နှစ်ထွေရော၍ ရေးသည်။ (အချို့လည်း ဇာတ်ကပြသူများက မိမိတို့ အာဝဇ္ဇန်းနှင့်ဖြည့်၍ ပြောခြင်းများလည်း ရှိနိုင်သည်။)

၁၂၄၂ ခုနှစ်တွင် ပေါ်ထွက်သော ဦးဘဲ(ဝါ)ဦးဘဲကြီး၏ မောင်စန္ဒ ပြဇာတ်တွင် ပြဇာတ်ဆရာက နိဒါန်းသဘောနှင့် အောက်ပါအတိုင်း ရေးထားသည်ကို တွေ့ရ၏။

“မိတ်ဆွေတို့။ ကျွန်ုပ်ရေးသား စီကုံးလိုက်သော ဇာတ် သည် အများသောဆရာများ စီကုံးရေးသားပြုစုသော ဇာတ် များနှင့် မတူပါ။ ကျွန်ုပ်ရေးသားသည်မှာ နောင်လာနောက်သား သူငယ်များတို့ ကစားရွှင်ပလို၍ ရုပ်သေးရုပ်စုံများ ကျင်းပမြူး ထူးကြသကာလ အခြားတွင် ဆရာရှာ၍ ဖောက်ခေါ်သော စကား ဘန်များကို မသင်ကြားရအောင် အသင့်သားစည်၊ စကားဘန်၊ ဗောက်စကားများကိုလည်း ထည့်သွင်းပေးလိုက်ပါသည်”

‘စကားဘန်’သည် ယခုခေတ်ရေးထုံး ‘စကားဖန်’ဖြစ်ပါသည်။ ‘အသင့်သားစည်’ဆိုသည်မှာ အသင့်စီစဉ်ခြင်းကို ဆိုလိုပါသည်။ ထိုမောင်စန္ဒပြဇာတ်တွင် အောက်ပါအတိုင်းပါရှိသည်။

“**မောင်စန္ဒ-** အိုဗျ မနော်ဟိုရဲ့။ ကျုပ်တို့ကို မေတ္တာစိုက်၍။ တယ်ကျိုက်သလားဗျ။

မနော်ဟို- ဟာ ကရော်ကမယ်။ အင်မတန်ကျိုက်ပါတယ်။
မောင်စန္ဒ- ဪ သို့ရာတွင်။ ငါ့မှာလဲ။ သူ့အိမ်ထဲတွင်။ ဆင်းရဲအမှန်။ သုံးရာငွေနှင့် အစေခံရပါကလား။ ကရင်မကလေးကဖြင့်။ ငါ့ကို တယ်ကျိုက်ရှာ။ သို့ ရာတွင်လေ။ ရှေးထုံးရှေးနည်းရှာလျှင်။ ငါတို့မြတ် စွာ ဘုရားလက်ထက်တော်ကပင်။ ပဒါစာရီတို့ လည်း မိမိတို့အိမ်၌ အစေခံကျွန် မောင်အီသနှင့် အကြောင်းတော်ပါပြီးလျှင်။ တရွာသို့ ထွက်ပြေးကြ ဖူးတယ်။ သည်အကြောင်းကို ထောက်လျှင်။ ကျောက်လမ်းလွဲ။ ရဲလျှင် ဘုရင်ဖြစ်ဆိုသော စကား ကဲ့သို့။ ကရင်မကလေးကို ကျိုက်လေမှပဲ တော် တော့မယ်”

ပြဇာတ်များတွင် လင်္ကာစကားပြေနှစ်ထွေရောလာချိန်တွင် ဦးဘဲ (ဝါ) ဦးဘဲကြီး ရေးသကဲ့သို့ ပြောစကားများတွင် စကားဘန် (ဗောက် စကား)များ ပါလာသည်။ ထိုသို့ စကားဘန် (ဗောက်စကား)တို့မှာ စကားပြေဖြစ်လာပြီးနောက် ပြဇာတ်ရေးဆရာတို့က သာမန်ပြောစကား များသာမက ပြက်လုံးများကိုပါ အသင့်ရေးလာသည်ဟု ယူဆရန် ရှိ ကြောင်းဖြင့် ပညာရှိများ သုံးသပ်ကြပါသည်။^{၂၈}

၂၈။ မြန်မာစကားပြေစာတမ်းများ (ပထမတွဲ)စာ ၁၁၄

၁၂၇၆ ခုနှစ်၊ ရွှေတောင်ဆရာလွန်း ရေး ကုလားကလေး
ဗျတ်ဝိ ဗျတ္တပြဇာတ်တွင် အောက်ပါအတိုင်းရေးသည်ကို တွေ့နိုင်
ပါသည်။

မအိုဇာ။ အိုရှင်၊ ကိုမန်းရိပ်တို့။ ကိုကျော်ရွှေတို့။ ဩ၊ ယခု
ပြော ကိုစိန်ခိုနှင့် ညားရတဲ့ဘဝမှာဖြင့်။ သားတွေလဲ
မြေးက ဆင်းသက်လို့မို့။ ယမင်းတခက် အချစ်မဝေး
သူမှာ။ မြစ်ကလေးအတွက် တကျိပ်တပိုရတောင်
မှ။ မအောင်ဗလ အစဉ်အချစ်ထူးသူက၊ တကယ့်
ကို လင်အသစ်မကူးဘူးရှင်။ နဖူးစာရွာလည်ဆို
ပေတယ်လို့ နောင်တခါမလည်ရဘူးရှင်။

ကျော်ရွှေ။ တာကိုလဲ စကားကို အဆုံးမပြောနဲ့ဘုရား။ ×××
ပြော နဖူးစာရွာလည်ချင်တော့ မထွေးလေးကလဲ ဆရာ
ကိုဘိုးကွန်းကြီးနဲ့ တွဲဖက်ပြီး ကကြတယ်။ ဆရာကို
ဘိုးကွန်းကြီး သေတဲ့နောက်မှာ မထွေးလေးကလဲ
မန္တလေးရွှေမြို့တော် ရသာတန်းက ကျွန်တော်မျိုး
ကလဲ မန္တလေးရွှေမြို့တော်ဈေးက ဘုရား။ မန္တလေး
မြို့သူမြို့သားချင်းသာ ဆိုရတယ်။ တခါဘူးမှလဲ
မထွေးလေးနဲ့ ကိုကျော်ရွှေဟာ မျက်နှာချင်းတွေ့ဖူးကြ
တာလဲ မဟုတ်ဘူး။ တာနဲ့ပဲ ဆရာကိုဘိုးကွန်းကြီး
သေသွားတဲ့နောက်မှ မထွေးလေးနှင့် ကျွန်တော်နှင့်

မတွေ့မမြင်ဘူးပဲလျက် ကနှင့်၊ အီကင်းမောင်မောင်
ကြီးနဲ့ညားသွားသတဲ့ သခင်မလေး ဘုရား။

အေချင်စု။ ဟဲ့×××ကောင်၊ နဖူးစာ ရွာလည်လို့ သူနှင့် မထွေး
ပြော လေးနှင့် ညားကြသလား မှတ်ပါ။ အီကင်း မောင်
မောင်ကြီးနှင့် ညားသွားသတဲ့၊ ပြောလိုက်တော့
ဟုတ္တိပတ္တိနှင့်။ တန်ပါတယ်။ မပြောပါနှင့် တိတ်
တိတ်နေပါ”

ပုံနှိပ်ပြဇာတ်များ၏ နိဂုံး

ဦးကြင်ဥ၊ ဦးပုညတို့ကို မှီး၍ နောက်ပိုင်း ပေါ်ထွန်းလာခဲ့သော
ကိုလိုနီခေတ်ပြဇာတ်များဟု ဆိုနိုင်သည့် ပုံနှိပ်ပြဇာတ်များသည်ကား
ကာရန် နဘောလင်္ကာအဖွဲ့အခွဲပိုင်းတွင် ဦးကြင်ဥ၊ ဦးပုညတို့ကို မမှီသော်
လည်း လူအများစိတ်ဝင်စားနိုင်မည့် ဇာတ်လမ်း ဇာတ်ကွက် တေးသီချင်း
များပါ ရောစွက်၍ ရေးသားကြသည်ဖြစ်ရာ လူထုအတွင်း များစွာပြန့်နှံ
ခဲ့လေသည်။ ပုံနှိပ်တိုက်များသည်လည်း အပြိုင်အဆိုင်ရှိနေသည်ဖြစ်
၍ ပြဇာတ်စာအုပ်များကို ခပ်လွယ်လွယ်ပုံနှိပ်ကြဟန် တူပါသည်။ အပြိုင်
အဆိုင်လည်း ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေကြဟန်တူပါသည်။

ဆတိုင်မွတ်ဦးကူး၊ မော်လမြိုင်ဦးယော၊ ပုဇွန်တောင် ဆရာခ၊
ပဲခူး ဦးဆုသာ၊ ဆင်ဖြူကျွန်း ဆရာသင်၊ ရှေ့နေ ဦးပုတ်နီ၊ ဒီးပိန်
ယိမ်းဆရာ ဦးမောင်ကြီး စသည့်ကျော်ကြားသော ပြဇာတ်ဆရာများ
ပေါ်ထွန်းခဲ့သည်။ နောက်ပိုင်းတွင်မူ ပုံနှိပ်တိုက်များ (အများအားဖြင့်

နိုင်ငံခြားသားပိုင်ပုံနှိပ်တိုက်များ)က စီးပွားရေးအခြေပြဇာတ်စာအုပ်များကို အပြိုင်အဆိုင်ထုတ်ဝေလာကြသဖြင့် ပြဇာတ်ရေးသူများသည်လည်း သူလိုကိုယ်လို ရေးချင်သူများက ဝင်ရေးလာခြင်းများ ဖြစ်လာသည်။ ထိုအခါ စာပေအဆင့်အတန်းလည်း လျော့ကျလာမည်ဖြစ်လေသည်။

သဘင်နွယ်သော ပြဇာတ်ဆရာများကလည်း အဆို အက အဓိကထား၍ ဂီတသံဆန်းသီချင်းများ ထည့်သွင်းရေးဖွဲ့မှု အကသာ လာသဖြင့် ပြဇာတ်များတွင် စာပေအဆင့်အတန်းနိမ့်ကျခဲ့ခြင်းလည်း အကြောင်း တစ်ရပ်ဖြစ်လေသည်။ ပြဇာတ်ကပြရန်ထက် သံဆန်းတေး များ ရောင်းစားသည့်သဘောပင် သက်ရောက်လာမည်ဟု ခန့်မှန်း ရပါ၏။

ပြဇာတ်ရေးဆရာအချင်းချင်း စောင်းချိတ်ရေးသားခြင်း၊ ဖိနိပ် ရေးသားခြင်းများကလည်း ပြဇာတ်များ၏ အဆင့်အတန်းကို ကျရာကျ ကြောင်းဖြစ်လာသည်။

ပြဇာတ်များ အပြိုင်အဆိုင်ထုတ်ဝေလာရာတွင် ပုံဟန်များလည်း ပျက်လာသည်။ စည်းမဲ့ကမ်းမဲ့ဖြစ်လာသည်။ ဇာတ်ကွက် ဇာတ်လမ်း ဇာတ်အိမ်တည်ဆောက်မှု၊ ဇာတ်ဆောင်သရုပ်ဖော်မှုများ ညံ့ဖျင်းသွား သည်။

နောက်ပိုင်းကာလများတွင် ယခင်စာမျက်နှာ (၅၀၀) ခန့်ရှိခဲ့ရာမှ (၁၅)မျက်နှာလောက်သာရှိသော ပြဇာတ်များပင် ရှိလာသည်။ စာအုပ်

တန်ဖိုးမှာလည်း နှစ်ကျပ်မှ ခြောက်ပြားတစ်ပဲအထိ ကျဆင်းလာသည်။ ပုံနှိပ်တိုက်များက ဈေးပေါပေါနှင့် ထုတ်လာကြလေသည်။

သို့ဖြစ်၍ ပလူပျံအောင် ထွက်ပေါ်လာသော ပြဇာတ်စာအုပ်များ မှာ အပေါစားများဖြစ်လေတော့သည်။ ထို့နောက် ပြဇာတ်များမှာ တဖြည်းဖြည်း ချုပ်ငြိမ်းသည်အထိ ဖြစ်သွားလေသည်။^{၂၉}

ဤသို့ချုပ်ငြိမ်းရခြင်းတွင် အရေးကြီးသော အကြောင်းတစ်ရပ် လည်း ရှိသေးသည်။^{၃၀} ထိုအချိန်တွင် မြန်မာကာလပေါ်ဝတ္ထုများ ခေတ်စားလာသည်။ ခရစ်နှစ် ၁၉၀၂ ခုလောက်ကစ၍ ‘ရော်ဘင်ဆင် ခရူးဆိုး’ဝတ္ထုနှင့် ‘မောင်ရင်မောင် မမယ်မ’ဝတ္ထုများ ထွက်ပေါ်လာသည်။ ထို့နောက် ချဉ်ပေါင်ရွက်သည် မောင်မိုင်း၊ ရွှေပြည်စိုး၊ စပယ်ပင်၊ မှာပုံ တော် စသောကာလပေါ်ဝတ္ထုများ ဆက်တိုက်ပေါ်လာသည်။ ယင်းဝတ္ထု များသည် ဒိဋ္ဌဓမ္မလောကကို ထင်ဟပ်ပြသောအကြောင်းအရာ အသွင် သစ်ဖြစ်၏။ လူ့ဘဝအကြောင်း၊ လူ့လောကဖြစ်ရပ်များနှင့် နီးစပ်သဖြင့် လူအများက စိတ်ဝင်စား၍ အဖတ်များလာသည်။ ဤသို့ကာလပေါ် ဝတ္ထုတိုများ ခေတ်စားလာခြင်းသည် ပုံနှိပ်ပြဇာတ်များ ချုပ်ငြိမ်းရခြင်း၏ အဓိကကျသော အချက်တစ်ချက်ဖြစ်လေသည်။

ယင်းအချက်နှင့် ပတ်သက်၍ သိပ္ပံမောင်ဝက ‘ကာလပေါ်ဝတ္ထု များ ထွန်းကားလာသည့်နေ့မှအစပြု၍ ပြဇာတ်များ တစတစ ပပျောက်

၂၉။ ဦးမောင်မောင်တင်၊ မြန်မာပြဇာတ်နှင့် ပြဇာတ်စာပေစာတမ်း
၃၀။ စောမညူ၊ စစ်ပြီးခေတ် မြန်မာပြဇာတ်စာပေစာတမ်း

လာလိုက်ကြသည်မှာ နောက်ဆုံးတွင် ပြဇာတ်ကို ဖတ်သူလည်း မရှိ၊ ရေးသူလည်း မရှိဖြစ်သွားလေသည်။ ပြဇာတ်များ လုံးလုံးပျောက်၍ သွားလေသတည်း’ဟူ၍ မြန်မာပြဇာတ်များဆောင်းပါးတွင် ရေးထားသည်။

မြန်မာပြဇာတ်သမိုင်းတွင် ပုံနှိပ်ပြဇာတ်ခေတ်သည် ခရစ်နှစ် ၁၉၂၀ (သက္ကရာဇ် ၁၂၈၂) ခန့်တွင် ချုပ်ငြိမ်းသွားသည်ဟု ခန့်မှန်းကြပါသည်။

ပုံနှိပ်ပြဇာတ်ခေတ်မှ နမူနာ

ပုံနှိပ်ပြဇာတ်ခေတ်အတွင်း ပေါ်ထွန်းခဲ့သော ပြဇာတ်များအနက် လေ့လာနိုင်ရန် နမူနာအဖြစ် ‘လူဝံမောင်နှမပြဇာတ်’မှ မုဆိုးလင်မယား ပြောဆိုခန်းနှင့် ဇာတ်လမ်းအကျဉ်းကို **နောက်ဆက်တွဲ (ဂ)**အဖြစ် ဖော်ပြပါသည်။

အခန်း (၇)

ခန့်မှန်းခြေသမ္မတအကသ=

ဖတ်ရန် သက်သက်ရည်ရွယ်သော ပုံနှိပ်ပြဇာတ်များ ခေတ်ကုန် သွားပြီးနောက် ပြဇာတ်စာအုပ်ဟူ၍ ဟုတ်ဟုတ်ငြားငြား မတွေ့ရတော့ပေ။ သို့သော် ခရစ်နှစ် ၁၉၃၀ ခန့်တွင် ‘ခေတ်ပေါ်ပြဇာတ်’ပဲခေါ်ခေါ်၊ ‘ခေတ်သစ်ပြဇာတ်’ပဲခေါ်ခေါ်၊ ‘ခေတ်ပြဇာတ်’ပဲခေါ်ခေါ်၊ ယနေ့ခေတ်ရေးနေ ကနေကြသော ပြဇာတ်များ၏ ရောင်နီဦး ပေါ်ထွက်လာခဲ့သည်။

သို့သော် မဏိကက်ပြဇာတ်ဟူသော ရှေးဦးပြဇာတ်နှင့် အီရောင်၊ ရာမ စသောနန်းတွင်းပြဇာတ်တော်ကြီးများနှင့်လည်း အဆက်အစပ်မဟုတ်။ ဦးကြင်ည၊ ဦးပုညပြဇာတ်များနှင့် ပုံနှိပ်ပြဇာတ်များမှ ဆင်းသက်လာခြင်းလည်း မဟုတ်ပေ။

၁၉၃၀ ပတ်ဝန်းကျင်တွင် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်၌ ခေတ်စမ်းစာပေလှုပ်ရှားမှုတစ်ရပ်ပေါ်ပေါက်လာသည်။ ခေတ်စမ်းစာပေသည် (၁၉၂၈ တွင် တည်ထောင်သော) ‘မြန်မာပြည်ပညာပြန့်ပွားရေးအသင်း’မှ စတင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုစဉ်က တက္ကသိုလ်ကျောင်းသား ကလောင်ရှင်များဖြစ်ကြသော သိပ္ပံမောင်ဝ၊ ဇော်ဂျီ၊ မင်းသုဝဏ်၊ တက္ကသိုလ် မောင်သန့်

စင်၊ ကုသ၊ မြကေတု၊ မောင်ထင်၊ မောင်သန့် (သီလဝ)၊ သခင်သောသင်း စသူတို့သည် ဂန္တလောကမဂ္ဂဇင်းတွင် ကလောင်သွေးရင်း ‘ခေတ်စမ်း စာပေ’ ဟုခေါ်တွင်လာသော မြန်မာစာအရေးအဖွဲ့သစ်ကို တီထွင်ရေး သားကြသည်။ (ဂန္တလောကမဂ္ဂဇင်းသည် ခေတ်စမ်းစာပေနှင့် တစ်ပြိုင် တည်းဖြစ်ပေသည်။)

ခေတ်စမ်းစာပေကို ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်ပါမောက္ခ ဦးဇေမောင် တင်နှင့် မစ္စတာ ဗန်ဗယ်တို့က အားပေးပြုစုပျိုးထောင်ပေးခြင်းဖြစ်ပြီး ကမ္ဘာ့စာကောင်းပေမွန်များကိုလည်း နိုင်ငံခြားမှ မှာယူဖြန့်ချိပေးရာ၊ တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားများ အပါအဝင် လူငယ်ပညာတတ်များ ကမ္ဘာ့ စာပေနှင့် ရင်းနှီးလာကြသည်။ ထူးချွန်သူများလည်း ပေါ်ထွက်လာလေ သည်။

ထိုခေတ်စမ်းစာပေလူငယ်များသည် ကမ္ဘာ့စာပေများမှ ကောင်းမွန်ရာရာကို ဘာသာပြန်ခြင်းလည်း ပြုလာကြသည်။ ၁၉၂၈ ခုနှစ်တွင် သခင်သောသင်းသည် ပြင်သစ်စာရေးဆရာကြီး မော်လျဲ (Moliere) ရေးသည့် L'Emecin Malgre Lui ပြဇာတ်ကို အင်္ဂလိပ် ဘာသာပြန်မှတစ်ဆင့် မြန်မာဘာသာပြန်လိုက်သည်။ ထိုပြဇာတ်သည် ကား ‘ဆရာဝန်ပါပဲ’ ဖြစ်လေသည်။ ထိုပြဇာတ်စာအုပ်ကို မြန်မာပြည် ပညာပြန့်ပွားရေးအသင်းက ၁၉၂၈ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ဝေသည်။^{၁၁}

ထို့နောက် မောင်သိန်းဟန် (ဇော်ဂျီ) က ပြင်သစ်စာရေးဆရာကြီး မော်လျဲ (Moliere) ရေးသည့် ပြင်သစ်အမည် bourgeois Gentilhomme အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန် The Would-be Gentleman ပြဇာတ် ကို ဆီလျော်အောင် ဘာသာပြန်သည့် ‘မဟာဆန်ချင်သူ’ ပြဇာတ်ထွက် ပေါ်လာသည်။ ရေးသားထုတ်ဝေသည့် ခုနှစ်နှင့်ပတ်သက်၍ ဆရာ ဇော်ဂျီကိုယ်တိုင်ရေးသည့် ဒုတိယအကြိမ်တည်းခြင်းအတွက် အမှာစာ တွင် ‘မဟာဆန်ချင်သူပြဇာတ်ကို ၁၉၃၄ ခုနှစ်တွင် ပထမအကြိမ် ပုံနှိပ်ဖြစ်ပါသည်’ ဟု ဖော်ပြထားပါသည်။ ဒေါက်တာကျော်စိန်၏ ဇော်ဂျီကာတွင်လည်း ‘၁၉၃၄ ခုနှစ်တွင် ပထမအကြိမ်အဖြစ် မြန်မာနိုင်ငံ ပညာပြန့်ပွားရေးအသင်းက ကမ္ဘာ့စာသွန်ပေါင်းကျမ်းစဉ်- ၃ အဖြစ် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့ကြောင်း၊ တည်းဖြတ်အုပ်ချုပ်သူ ပါမောက္ခဦးဇေမောင် တင် ဟုလည်းကောင်း၊ ကမ္ဘာ့ကျော် ပြင်သစ်ပညာရှိ မိုးလယဲ ရေးသည် ဟုလည်းကောင်း၊ မောင်သိန်းဟန်၊ ဝိဇ္ဇာဘွဲ့ရ ဆီလျော်အောင် မြန်မာ ဘာသာပြန်သည်ဟုလည်းကောင်း ဖော်ပြထားကြောင်း’ ဖြင့် မှတ်တမ်း တင်ထားပါ၏။

သို့သော် အချို့အမှတ်အသားများတွင် ၁၉၃၁ ခုနှစ်ဟု ဖော်ပြ ကြသည်မှာ ‘မဟာဆန်ချင်သူပြဇာတ်’ နိဒါန်းစာ ရက်စွဲတွင် ပြဇာတ် ရေးသူ မောင်သိန်းဟန် (ဆရာဇော်ဂျီ) က ၁၂၉၃ ခု ကဆုန်လဟု ဖော်ပြသဖြင့် သက္ကရာဇ် ၁၂၉၃ ကို ခရစ်နှစ် ၁၉၃၁ ခုနှစ်ဟု ယူခြင်းဖြစ် မည်ဟု ကြံဆမိပါသည်။

ထိုပြဇာတ်နှစ်ပုဒ်ဖြစ်သော

- သခင်ဘသောင်း၏ ‘ဆရာဝန်ပါပဲ’ နှင့်
- မောင်သိန်းဟန်(ဇော်ဂျီ)၏ ‘မဟာဆန်ချင်သူ’

တို့သည်ကား မျက်မှောက်ခေတ်၊ ခေတ်ပေါ်ပြဇာတ်များ၏အဦးအစပင် ဖြစ်ပါတော့သည်။

ထိုခေတ်ပေါ်ပြဇာတ်များသည် ဇာတ်ချင်းမတူပါ။ လင်္ကာမနွှော၊ အရပ်ပြော စကားပြေရိုးရိုးဖြင့် ဒိဋ္ဌဓမ္မလောကကို ထင်ဟပ်၍ လူ့ဇာတိ၊ လူ့သရုပ်ကို ဖွင့်ပြထားသည်ဖြစ်၍ ရှေးပြဇာတ်များကို ဖတ်ရစဉ်က ကဲ့သို့ ငြိမ့်ငြိမ့်ညက်ညက် စိတ်ကူးယဉ်အရသာမျိုးကို မတွေ့ရတော့ကြောင်း၊ သို့သော်မိုးမိုးဇတ်ဇတ် ထိထိခိုက်ခိုက်နှင့် ဘဝအသိယှဉ်သော အရသာသစ်တစ်မျိုးကိုမူ ထူးထူးခြားခြား ခံစားလိုက်ရသည်မှာ အမှန်ပင်ဖြစ်ကြောင်း ခေတ်ပေါ်ပြဇာတ်၏ရသာကို မှတ်တမ်းပြုကြသည်။^၂

ဆရာဇော်ဂျီကိုယ်တိုင်လည်း ရှေးပြဇာတ်များနှင့် မိမိတို့ ယခု ရေးသားသော ခေတ်ပေါ်ပြဇာတ်အပေါ် ခြုံငုံဖော်ပြသုံးသပ်သည့် သဘောနှင့်၊ သူ၏ ‘မဟာဆန်ချင်သူ’ပြဇာတ်နိဒါန်းတွင် အောက်ပါ အတိုင်း ရေးသားထားလေသည်။

“ယခု ဤဘာသာပြန်ပြဇာတ်သည်ကား ဖော်ပြခဲ့သော ဇာတ်မျိုးတို့နှင့် မတူ။ ဇာတ်ခင်းပုံမှာလည်း ဖော်ပြခဲ့သော

၃၂။ စောမညူ၊ စစ်ပြီးခေတ် မြန်မာပြဇာတ်စာပေစာတမ်း

ဇာတ်ခင်းပုံမျိုးနှင့်မတူ။ တနည်းအားဖြင့်ဆိုသော် ဤဘာသာ ပြန်ပြဇာတ်၌ မြန်မာတို့ ရှေးရိုးဇာတ်သဘောမပါဟု ဆိုရပေမည်။ ထို့ကြောင့် ရှေးရိုးမြန်မာဇာတ်များနှင့်သာ မွေ့လျော်ခဲ့ကြသောသူတို့အား ဤနိဒါန်းမှနေ၍ တောင်းပန်ချင်သည်မှာ ဤဇာတ်မျိုးလည်း တမျိုးကောင်းပေသည်ဟု ဆိုခြင်းပင်တည်း။ အုတ်အော အုတ်အောဟု မြည်တတ်သော ဥဩဌက်လည်း လွမ်းစရာ ဖြစ်သည်။ ကြက်ဖကြီးလည်း သူ၏အမောက်ကြီး တကားကားနှင့် လှပပေသတည်း။

ဤခေတ်တွင် ကျွန်ုပ်တို့သည် ရှေးရိုးသဘောနှင့်သာ ကျေနပ်နေဖို့မဟုတ်။ တိုးတက်၍ ကြံစည်သင့်သော အချိန်လည်း ဖြစ်တော့သည်။ တိုးတက်၍ ကြံစည်ခြင်းသည် ထိတ်လန့်စရာမဟုတ်။ ချစ်စရာသာ ဖြစ်သင့်လှပေသည်”

သခင်ဘသောင်း^၃ နှင့် ဆရာဝန်ပါပဲပြဇာတ်

ဆရာဝန်ပါပဲပြဇာတ်ကို ရေးသူ ‘သခင်ဘသောင်း’ကို ၁၉၀၁ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၇ ရက်နေ့တွင် မကွေးခရိုင်၊ နတ်မောက်မြို့နယ်၊ ဗိုက်နန်းရွာ၌ အဖ ဦးမြစ်၊ အမိ ဒေါ်လေးခင်တို့မှ ဖွားမြင်သည်။

ငယ်စဉ်က မန္တလေးမြို့၊ ဗုဒ္ဓသာသနာ့နဂ္ဂဟ အင်္ဂလိပ်မြန်မာ အထက်တန်းကျောင်းတွင် ဆယ်တန်းအထိ ပညာဆည်းပူးခဲ့သည်။

၃၃။ ဒဂုန်ရွှေမျှား၊ မြန်မာနိုင်ငံစာပေဆုများ

၁၉၂၀ ပြည့်နှစ် ကျောင်းသားသပိတ်ကြီးတွင် ပါဝင်ခဲ့သည်။ အမျိုးသား ကျောင်းဆရာ၊ အယ်ဒီတာ၊ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် မြန်မာစာနည်းပြဆရာ အဖြစ် လုပ်ကိုင်ခဲ့ဖူးသည်။ လွတ်လပ်မှုကို ကြိုက်နှစ်သက်သူဖြစ်သည့် အတိုင်း အလွတ်သတင်းစာဆရာအဖြစ် ဆောင်းပါးရေးခြင်း၊ ဘာသာ ပြန်ခြင်းများသာ ပြုသည်။

တိဗမာအစည်းအရုံး စတင်တည်ထောင်သူတို့အနက် တစ်ဦး အပါအဝင်ဖြစ်၏။

၁၉၆၂ ခုနှစ်တွင် ပြန်ကြားရေးဌာန၌ စိစစ်ရေးမှူးအဖြစ် အမှု ထမ်းခဲ့ပြီးနောက် မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်ပါတီ၊ ပါတီဌာနချုပ်သို့ ပြောင်းရွှေ့ထမ်းဆောင်သည်။

သခင်ဘသောင်း ရေးခဲ့သော စာအုပ်များအနက် ထင်ရှားသော စာအုပ်အချို့မှာ ပန်းသာမစာဉာ၊ ခြေလေးချောင်းတော်လှန်ရေး၊ ကမ္ဘာ့ ပတ်လည် ရက်ရှစ်ဆယ်၊ နေပြင်သူရဲ၊ ဂြိုဟ်စီးဂြိုဟ်နင်း၊ လကမ္ဘာဆီသို့၊ ဗမာ့အိုယာဉ် စသည်တို့ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာ့ပတ်လည်ရက် ရှစ်ဆယ်စာအုပ် ဖြင့် ယူနစ်စကို ဘာသာပြန်ဆုရရှိခဲ့သည်။

‘ဆရာဝန်ပါပဲ ပြဇာတ်’

သခင်ဘသောင်းရေးသည့် ‘ဆရာဝန်ပါပဲ ပြဇာတ်’အကြောင်း ကို အကျဉ်းဖော်ပြပါမည်။

ပြင်သစ်စာရေးဆရာကြီး မော်လျဲ (၁၈၄၄-၁၀၃၅)၏ Lemedicin Malgre Lui ပြဇာတ်ကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်မှတစ်ဆင့် ‘ဆရာဝန်ပါပဲ’ ဟု အမည်ပေးပြီး ဘာသာပြန်ထားခြင်းဖြစ်သည်။

ယင်းပြဇာတ်တွင် ပါးကိုက်လျှင် နားကိုက်တတ်သော လင်မ ယားတို့၏သဘော၊ သားသမီးများ အိမ်ထောင်ရေးတွင် အချို့မိဘများ သဘောထား မမှန်ပုံ၊ ကိုယ်ကျင့်တရားထက် ဥစ္စာနေကို ရှေ့တန်းတင် တတ်ပုံ၊ သားသမီးတို့ကလည်း ဉာဏ်များပုံ၊ သမားတု သမားယောင် များ ညာဝါးပြီး စားပေါက်ထွင်ကြပုံတို့ကို ဟာသနှောလျက် အချက် ပိုင်ပိုင် သရုပ်ဖော်ထားသည်။

ဆရာဝန်ပါပဲ ပြဇာတ်သည် လူစရိုက်၊ လူ့သဘာဝကို ထင်ဟပ် ထားသည်။ သခင်ဘသောင်းက မြန်မာ့ဘဝ၊ မြန်မာ့လေ့သဘောမျိုး ဖြစ်စေအင် ရေးထားသည်မှာ အသက်ဝင်လှသည်။ သူ့ခေတ်က လောကီထုပ္ပတ်လူတို့ဇာတ်ကြောင်းများကို ပေါ်လွင်စေသည်။

ဇော်ဂျီနှင့် မဟာဆန်ချင်သူပြဇာတ်

မဟာဆန်ချင်သူပြဇာတ်ကို ရေးသားသူမှာ ‘မောင်သိန်းဟန်’ ဖြစ်ပြီး၊ ဇော်ဂျီကလောင်အမည်ဖြင့် ထင်ရှားသော စာဆိုတော်ကြီး ဖြစ်သည်။

၁၉၀၇ ခုနှစ်၊ ဧပြီလ ၁၂ ရက်နေ့တွင် ဖျာပုံမြို့၌ အဖ ဦးယော၊ အမိ ဒေါ်စိန်ညွန့်တို့မှ ဖွားမြင်ပြီး အမည်ရင်း ဦးသိန်းဟန်ဖြစ်သည်။

ရန်ကုန်မြို့မှ အထက်တန်းကျောင်းမှ ၁၁ ဆင့် အောင်မြင်ပြီး နောက် ၁၉၂၄-၂၅ တွင် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်သို့ ရောက်ရှိသည်။ ၁၉၂၉

တွင် ဝိဇ္ဇာဘွဲ့၊ ၁၉၃၄ တွင် မဟာဝိဇ္ဇာဘွဲ့ ရရှိခဲ့သည်။ လန်ဒန်နှင့် ဒဗလင် တက္ကသိုလ်တို့မှ စာကြည့်တိုက်ပညာ ဒီပလိုမာဘွဲ့ရရှိခဲ့သည်။

ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်စာကြည့်တိုက်မှူး၊ စာပေနှင့် စာကြည့်တိုက် ဌာနဗိတ်ညွှန်ကြားရေးမှူး၊ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်ပိဋကတ်တိုက်မှူး၊ ပညာရေးအထူးအရာရှိ စသည်ဖြင့် ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။

မြန်မာနိုင်ငံသမိုင်းကော်မရှင်ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဥပဒေ မြန်မာဘာသာပြန်ဆိုရေးကော်မတီ၊ အမျိုးသားစာကြည့်တိုက်နှင့် အမျိုး သားပြတိုက်ကော်မတီ၊ မြန်မာနိုင်ငံသုတေသနအသင်း၊ စာပေဗိမာန် အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့၊ အမျိုးသားစောပဆုရွေးချယ်ရေးအဖွဲ့စသည်တို့တွင် အဖွဲ့ဝင်အဖြစ်လည်းကောင်း ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ သမိုင်းသုတေသန ဦးစီးဌာန ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်အဖြစ်လည်း ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။

၁၉၂၄ ခုနှစ်လောက်မှစ၍ ကဗျာ၊ ဝတ္ထု၊ ပြဇာတ်၊ ဘာသာပြန်၊ ဆောင်းပါးစသည်ဖြင့် စာပေအများအပြား ရေးသားပြုစုခဲ့သည်။ ဆရာ ဇော်ဂျီ၏ထင်ရှားသော စာအချို့မှာ ပိတောက်ရွှေဝါကဗျာများ၊ ဗေဒီ လမ်းကဗျာများ၊ ဇော်ဂျီ၏စာ၊ ဇော်ဂျီကဗျာပေါင်းချုပ်၊ မဟာဆန်ချင်သူ ပြဇာတ်၊ ကာလီဒါသ၏ သက္ကုဏ္ဍလ၊ ရသစာပေအဖွင့်၊ ရသစာပေနိဒါန်း၊ မိုးကြယ်မိုးလားနှင့် အခြားဝတ္ထုတိုများ၊ ပလေတိုး နိဒါန်း စသည်တို့ ဖြစ်သည်။

ဆရာဇော်ဂျီသည် ၁၉၂၄ တွင် သစ္စာဝါဒီဆု ရရှိခဲ့သည်။ နင်လား ဟဲ့ ချစ်ဒုက္ခဝတ္ထုတိုများ ဘာသာပြန်စာအုပ်ဖြင့် အမျိုးသားစာပေဆု

(ဘာသာပြန်)နှင့် ရှေးခေတ်ပုဂံနှင့် အခြားကဗျာများ စာအုပ်ဖြင့် အမျိုး သားစာပေဆု (ကဗျာ)ရရှိခဲ့သည်။

‘မဟာဆန်ချင်သူ ပြဇာတ်’

မောင်သိန်းဟန် (ဇော်ဂျီ)ရေးသည့် ‘မဟာဆန်ချင်သူပြဇာတ်’ အကြောင်းကို အကျဉ်းမျှ တင်ပြအပ်ပေသည်။

ပြင်သစ်စာရေးဆရာကြီး မော်လျဲ(Moliere) ၏ The Would-be Gentle-man ကို ‘မဟာဆန်ချင်သူ’ဟု အမည်ပေး၍ ဆီလျော် အောင် ဘာသာပြန်ထားခြင်းဖြစ်၏။ ဆရာကြီး မော်လျဲက လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်းသုံးရာခန့် သူ့ခေတ်သူ့အခါက ပြင်သစ်ပြည်၌ တွေ့မြင်ရ သော လူ့စရိုက်၊ လူ့သဘာဝကို ဖွဲ့ခဲ့သည်။ ယင်းကို မောင်သိန်းဟန် (ဇော်ဂျီ)က သီပေါမင်းလက်ထက်အဖြစ်အပျက်ဟန်နှင့် ယုတ္တိရှိအောင် မြန်မာမှုပြု၍ ရေးဖွဲ့သည်။

ဇာတ်လမ်းတစ်ခုလုံးသည် ဦးရွှေနှောင်း၏အကြောင်းဖြစ်သည်။ ဦးရွှေနှောင်းသည် ဆီကုန်သည်ဖြစ်ပြီး မင်းနှင့်အလွန်ယဉ်ပါးလိုသဖြင့် အပြောအဆို အနေအထိုင်မှစ၍ မဟာဆန်အောင်၊ ရပ်ကြီးသား ပီအောင် ကြံစည်လျက်သာနေသည်။ ဆရာအမျိုးမျိုးကို မိမိအိမ်သို့ ခေါ်ယူငြားရမ်း၍ ယဉ်ကျေးသည်၊ သိမ်မွေ့သည်ဆိုသော ပညာမှန်သမျှ သင်ကြားလေ့လာသည်။ သင်ကြားရင်း မိမိကိုယ်ကိုမိမိ အထင်ကြီး၊ သွေးကြီးလာပြီး မိမိ၏သမီးသည် မဟာဆီမဟာသွေးနှင့်သာ ထိုက် တန်သည်ဟု ထင်မြင်လာသည်။ နောက်ဆုံး၌ ဂုဏ်ရည်ချင်းတူမျှသော

သမီး၏ရည်းစားက ယိုးဒယားမင်းသားယောင်ဆောင်၍ သမီးကို ယူလိုက်သည်။

မဟာဆန်ချင်သူပြဇာတ်တွင် အခန်း ၀းခန်း ပါရှိသည်။ အခန်း

(၁) တွင် ဇာတ်ကွက် ၂ ကွက်၊ အခန်း (၂) တွင် ဇာတ်ကွက် ၆ ကွက်၊ အခန်း (၃)တွင် ဇာတ်ကွက် ၁၄ ကွက်၊ အခန်း (၄) တွင် ဇာတ်ကွက် ၄ ကွက်၊ အခန်း (၅) တွင် ဇာတ်ကွက် ၂ ကွက် ခွဲ၍ ရေးဖွဲ့ထားပြီး ဇာတ်ကွက်ပေါင်း ၂၈ ကွက်ပါရှိသည်။

မဟာဆန်ချင်သူပြဇာတ်ကို ၁၉၃၄ တွင် ပထမအကြိမ် ထုတ်ဝေ ပြီးနောက်၊ ၁၉၃၅ ခုနှစ်တွင် ဒုတိယအကြိမ်၊ ၁၉၃၆ ခုနှစ်တွင် တတိယ အကြိမ်၊ ၁၉၄၀ ခုနှစ်တွင် စတုတ္ထအကြိမ်၊ ၁၉၆၅ တွင် ပဉ္စမအကြိမ်၊ ၁၉၇၀ တွင် ဆဋ္ဌမအကြိမ် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့သည်။

ရှေးပြဇာတ်နှင့် ခေတ်ပေါ်ပြဇာတ်ခြားနားချက်

ရှေးပြဇာတ်များနှင့် ခေတ်ပေါ်ပြဇာတ်များ ကွဲပြားခြားနားသည့် အချက်သုံးချက်ကို တက္ကသိုလ်မောင်မောင်ကြီးက စာအုပ်စာပေ စာတမ်းများတွင် အောက်ပါအတိုင်း သုံးသပ်ပြပါသည်-

- (၁) ပြဇာတ်ပုံသဏ္ဌာန်ပြောင်းလဲလာသည်။ အနောက်နိုင်ငံ ပြဇာတ်ပုံသဏ္ဌာန်များသည် မြန်မာပြဇာတ်ပုံသဏ္ဌာန် များအဖြစ် ပေါ်ထွန်းလာသည်။
- (၂) ပြဇာတ်အကြောင်းအရာပြောင်းလဲလာသည်။ သက္ကတ စာပေ၊ ပါဠိစာပေလာ အကြောင်းအရာများကို စွန့်၍

လူ့ဘဝ၊ လူ့စရိုက်၊ လူ့သဘောတို့ကို သရုပ်ဖော်လာကြ သည်။ ဒဏ္ဍာရီလောက၊ လူ့ဘဝလွန်လောကတို့ကို ဖယ်ခွာ၍ လူ့လောကတွင်းသို့ ဝင်ရောက်လာကြသည်။

(၃) အပြောကိုသာ အဓိကထား၍ ဇာတ်အိမ်ဖွဲ့ခြင်း၊ သရုပ် ဖော်ခြင်း၊ ဇာတ်သယံခြင်း၊ ဇာတ်ပို့ခြင်း၊ ရည်ရွယ်ချက် ဖော်ပြခြင်းများ ပြုလာသည်။ အပြောတွင်လည်း လင်္ကာ ပုံစံကိုစွန့်၍ နေ့စဉ်ပြောဆိုနေကျ ပြောစကားသက်သက် ဖြင့်သာ ပြောကြဆိုကြသည်။

ခေတ်ပေါ်ပြဇာတ်များတွင် ဇာတ်ဆောင်များသည် ရှေးပြဇာတ် များမှာကဲ့သို့ ဆင်ပြောင်ငါးစီး အားမာန်ကြီးသူများလည်း မဟုတ်ကြ ပေ။ ဗိုလ်ခြေတစ်ထောင်နိုင်သည့် လေးစိန်တိုင်ကို တင်နိုင်ချင်သူများ လည်း မဟုတ်ကြပေ။ ဘုရင်၊ မင်းသား၊ နတ်မြင်းပျံ စသည့်တန်ခိုးရှင် များ၊ လူ့အထက်လွှာများလည်း မဟုတ်ကြ။ ဒိဌမဉ္ဇလောကထဲက သာမန်လူများသာဖြစ်၏။

ဇာတ်လမ်းဇာတ်ကွက်များမှာလည်း လောကနှင့်မစပ်သည့် စိတ်ကူးယဉ်ဇာတ်လမ်းများ မဟုတ်တော့ဘဲ လူ့လောကအကျိုးပြု ဘဝ အသိအမြင် နိုင်ငံနှင့်ပတ်သက်သော အကျိုးပြုချက်တစ်ခုခုကို ဦးတည်၍ ရေးသားခြင်းများ ဖြစ်၏။ ပညာရှင်များကလည်း

“အကြင်စာတစ်ပိုဒ်သည် ရှေးရိုးကို မမှီ ကျမ်းဂန်ကို မမှီးသော် လည်း လောကကို ကြံသောစာမှန်က စာမည်တော့သည်” စသည်ဖြင့် ညွှန်ပြချက်များ ထုတ်ဖော်လာသည်။^{၃၅}

အရေးအဖွဲ့ပိုင်းမှာလည်း ကာရန် နဘော လင်္ကာများ မဟုတ် တော့ဘဲ လူတို့နေစဉ်ပြောနေကျ ဆိုနေကျ ပြောစကား (စကားပြေ)များ သာ ဖြစ်၍ ရှင်းရှင်းလင်းလင်းနှင့် တိုက်ရိုက်အဓိပ္ပာယ်ကို ဖော်ဆောင် ပေးသည်။ မဟာဆန်ချင်သူပြဇာတ် အခန်း(၁)ပါ ဦးရွှေနှောင်း၏သဘော သဘာဝကို သိချင်အဆိုးဆုံးအဆရာ၏ပြောစကားဖြင့် ရေးသားသရုပ် ဖော်ချက်ကို ကြည့်ပါ။

“ကျုပ်တို့မှာ ဦးရွှေနှောင်းလိုလူမျိုးနဲ့ တွေ့လို့ ငွေဝင်လမ်း မှန်ပြီး ကျုပ်တို့ရဲ့လိုတာ ပြည့်စုံနေတယ် မဟုတ်လား။ ညီမောင်လဲ သိတဲ့အတိုင်း ဦးရွှေနှောင်းဟာ တကယ်ဆို ကိုယ်က ကုန်သည် ကပဲ။ ရိုးရိုးတန်းတန်း နေပါတော့လား။ အခုတော့ သူကလည်း သူ့ကိုယ်ကိုသူ မဟာမျိုး မဟာနွယ်ထင်ပြီး နန်းတော်သားများလို အယဉ်အကျေး အသိမ်အမွေ ကြိုက်လိုက်ရတာလွန်လို့။ လောကမှာ ဒီလိုလူမျိုးတွေချည်း ရှိနေမယ်ဆိုရင် ညီမောင်တို့ ကျုပ်တို့ဟာ ငွေပုံပေါ် ကားယားခွဲ ထိုင်နိုင်ကြတာပေါ့”

ခေတ်ပေါ်ပြဇာတ်များ ထွန်းကားလာခြင်း ^{၃၆}

အထက်တွင်ဆိုခဲ့သော အားသာချက်များကြောင့် ခေတ်ပေါ် ပြဇာတ်စာပေသည် ထွန်းကားတိုးတက်လာခဲ့သည်ဟု ဆိုနိုင်လေသည်။

၃၅။ ဇော်ဂျီ၊ မဟာဆန်ချင်သူ နိဒါန်း
၃၆။ တက္ကသိုလ်မောင်မောင်ကြီး၊ မြန်မာပြဇာတ်စာပေစာတမ်း

သခင်ဘသောင်း၏ ‘ဆရာဝန်ပါပဲ’၊ မောင်သိန်းဟန် (ဇော်ဂျီ)၏ ‘မဟာဆန်ချင်သူ’ နောက်ပိုင်း၊ ခေတ်ပေါ်ပြဇာတ်များ ရေးဖွဲ့လာမှုကို ကောက်ကြောင်းဖော်ကြည့်သောအခါ စစ်ကြိုကာလ ခေတ်ပေါ်ပြဇာတ် များ၏ ခေတ်ဦးပိုင်း၌ ကြီးပွားရေးမဂ္ဂဇင်းတွင် တင့်တင့်အမည်ခံ ‘သိပ္ပံ မောင်ဝ’၏ပြဇာတ်တိုများ၊ တိုးတက်ရေးမဂ္ဂဇင်းနှင့် ဒီးဒုတ်သတင်းစာ များတွင် ‘ဘီအေကိုနု’၏ပြဇာတ်များ၊ အိုးဝေမဂ္ဂဇင်းတွင် တက္ကသိုလ် ကျောင်းသားကလောင်ရှင်များ၏ ပြဇာတ်တိုကလေးများကိုလည်း တွေ့ လာရသည်။

စစ်ကြိုကာလ ၁၉၂၉ ခုနှစ်တွင် ‘သခင်ဘသောင်း’က ‘တိုင်းပြည်ရန်သူ’ပြဇာတ်ကို ရေးသည်။ တိုင်းပြည်အကျိုးဟု ပါးစပ်က တဖွဲ့ဖွဲ့ပြောနေသော်လည်း လက်တွေ့တွင် ကိုယ်ကျိုးကိုသာ အလေး ထားသူသည် တိုင်းပြည်ရန်သူဖြစ်ကြောင်း နိုင်ငံရေးဦးတည်ချက်ဖြင့် ပြဇာတ်ဖန်တီးသည်ကို တွေ့ရသည်။

‘ဇော်ဂျီ’က ၁၉၃၁ တွင် ‘အမွေမင်္ဂလာ’တစ်ခန်းရပ်ဘာသာပြန် ပြဇာတ်ရေးသားပြီးနောက်၊ ၁၉၃၃ တွင် မြို့မတိုင်းရင်း ကျောင်းကပွဲ တွက် ‘ရွှေမောင်းသံ’ပြဇာတ်ကို ရေးပေးသည်။ ၎င်းပြဇာတ်မှာ သက္ကရာဇ် ၁၁၂၁ ခုနှစ် အလောင်းမင်းတရားကြီး ယိုးဒယားစစ်ချီကို နောက်ခံပြု၍ စစ်ကြောင့် ဒုက္ခရောက်ရပုံကို ရေးဖွဲ့သည်။ မွန်မြန်မာ ချစ်ကြည်ရေး၊ နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေးကို ဖော်ညွှန်းသော ကိုယ်တိုင်ရေး စင်တင်ပြဇာတ်ဖြစ်သည်။ ၁၉၃၅ တွင် မိဘမဲ့ကလေးသူငယ်များဂေဟာ

နှစ်ပတ်လည်ကျောင်းကပွဲအတွက် ‘ရသေ့ဂူ’တစ်ခန်းရပ်ပြဇာတ်ကို ရေးပေးသည်။ ဆရာနှင့်ကျောင်းသားတို့၏သာဘာဝကို ဖော်ပြသော စင်တင်ပြဇာတ်တို့ဖြစ်သည်။

၁၉၃၄-၃၅ ခုနှစ် ကြီးပွားရေးမဂ္ဂဇင်းများတွင် ‘တင့်တင့် (သိပ္ပံမောင်ဝ)’က ‘ဇွဲဘ’၊ ‘ဗြဟ္မစရိယ’၊ ‘သတင်းစာ’၊ ‘ရသေ့မ’၊ ‘ပရဟိတ’၊ ‘ထိမဟုတ်’၊ ‘ဘုရားလူကြီး’၊ ‘ကျောက်ကုန်သည်’၊ ‘အသက်သခင်’၊ ‘ဒီမိုကရေစီ’၊ ‘မာယာသယ်’၊ ‘တစ်နပ်စား’၊ ‘ခံတွင်း သုံးပေါက်’၊ ‘ခေတ်ဆန်သူ’ စသောပြဇာတ်များကို ရေးသည်။ လာဘ် စားသော အစိုးရဝန်ထမ်းများ၊ ကိုယ်ကျိုးရှာသမားများ၊ လူလိမ် လူကောက်များကို သရော်ကာ စာရိတ္တပြုပြင်ရေးကို ဦးတည်ရေးသား သော ပြဇာတ်များ ဖြစ်လေသည်။

‘ဘီအေကိုနု (ဦးနု)’က ‘အချစ်လော အမုန်းလော’ပြဇာတ်ကို ဦးစွာရေးခဲ့ပြီးနောက် စစ်ကြိုခေတ်တစ်လျှောက် ‘အကုသိုလ်’၊ ‘နွားသိုး ကြီးပြတ်’၊ ‘ဦးကလိန်’၊ ‘နောင်တော်ချွတ်ခန်း’၊ ‘မယားဆိုးလင်’၊ ‘လင်နေစ ခင်သေမှ’၊ ‘သူကရ’စသော နိုင်ငံရေးဦးတည်ချက်ပြဇာတ် များကို ရေးသည်။

စစ်ကြိုကာလမှာပင် ၁၉၃၅ ခုနှစ်မှစ၍ ‘အိတ်တာ ဂွမ်းလျောင် (မောင်ဖြိုး)’က ကလေးပြဇာတ်များကို ရေးသည်။ အင်္ဂလိပ်ပြဇာတ်များ မှ ဘာသာပြန်သော ပြဇာတ်များဖြစ်ပြီး၊ မြန်မာကလေးပြဇာတ်တို့၏ အစအဦးဟုပင် ဆိုရပါမည်။ ကလေးများအကြိုက်ထင်ရှားသော

ပြဇာတ်များမှာ ‘စလေအညာက ပလွေဆရာ’၊ ‘ဆွတ်ဆွတ်ဖြူ’၊ ‘မင်းသမီးနှင့် ဝက်ထိန်း’၊ ‘ခြေဆာသူကလေး’တို့ ဖြစ်သည်။

ထို့နောက် စစ်အတွင်းကာလတွင်ကား ‘ဦးသိန်းဖေမြင့်’ ရေး သော ‘ဘိလပ်သွားဦးစော’ပြဇာတ်မှာ နိုင်ငံရေးဦးတည်ချက် အဓိက ထား၍ ၁၉၄၁ လောက်တွင် ရေးသောပြဇာတ်ဖြစ်သည်။ နန်းရင်းဝန် ဦးစော ဘိလပ်သွားပြီး ဒိုမီနီယံအုပ်ချုပ်ရေးတောင်းပုံကို သရော်စာရေး နည်းဖြင့် ဟာသမြောက်အောင် ရေးထားသည်။ ထိုပြဇာတ်မှာ အင်္ဂလိပ် တို့ မြန်မာလူမျိုးများအပေါ် အထင်သေးပုံ၊ ပရိယာယ်များပုံ၊ ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ရေးပေးဖို့ စိတ်မကူးပုံတို့ကို အထင်းသားပေါ်အောင် ရေးထား သဖြင့် မြန်မာတို့ သူ့ကျွန်ဘဝမှ လွတ်လပ်ရေးကြိုးပမ်းချင်စိတ်ပေါ်စေ သည်။

စစ်အတွင်းကာလ ၁၉၄၄ ခုနှစ်တွင် ‘ခေတ်သစ်ဆန်းပြီ’ပြဇာတ် ကို ‘ဦးသိန်းဖေမြင့်’ရေးခဲ့သည်။ ဖက်ဆစ်ဂျပန်တို့က မြန်မာအမျိုးသမီး ကို မုဒိန်းကျင့်ပုံစသည့် ဖက်ဆစ်ဂျပန်တို့၏မတရားနှိပ်စက်မှုများကို ရေးသားပြီး ဖက်ဆစ်ဆန့်ကျင်ရေးနိုင်ငံ ထူထောင်ရေးကို သရုပ်ဖော် နိုင်ခဲ့သည်။

စစ်အတွင်းကာလ ဦးဉာဏရေးခဲ့သော ‘ဗမာသစ်ပြဇာတ်’သည် အင်္ဂလိပ်မြန်မာစစ်ပွဲကို အခြေပြုပြီး စစ်သူကြီး မဟာဗန္ဓုလနှင့် မြဝတီ မင်းကြီးဦးစတို့၏ အောင်ပွဲများ၊ ပါတော်မူပုံနှင့် ပါတော်မူပြီးနောက်ပိုင်း မြန်မာမျိုးချစ်များ နယ်ချဲ့ကို တော်လှန်ပုံတို့ကို ဖော်ပြပြီး ဗမာများ

ဟောင်းလျှင် အစောကားခံရမှာ ဖြစ်ကြောင်းနှင့် ဗမာသစ်ဖြစ်ရန် အသက်နှင့်လဲ၍ လွတ်လပ်ရေးတိုက်ပွဲဝင်ရန် လှုံ့ဆော်သောပြဇာတ် ဖြစ်လေသည်။

ထိုနည်းအတူ ဗက်ဆစ်ဂျပ်တော်လှန်ရေးကို ရှေးရှုသော ‘အာဇာနည်မိခင်’ပြဇာတ်ကို ၁၉၄၄ တွင် မောင်ထင်က ရေးသားပြီး စင်တင်ကခဲ့သည်။

ဇေယျာမောင်၏ ‘စက္ကူဖြူ’ပြဇာတ်က ၁၉၄၅ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံ အခြေအနေကို နိုင်ငံရေးမျက်စိဖွင့်ပေးသည်။

စစ်အတွင်းကာလတွင် အရေးပြဇာတ်များထက် စင်တင်ပြဇာတ် များ ပေါ်ထွက်ခဲ့သည်။ (စင်တင်ပြဇာတ်များ အကြောင်းကို သီးခြား ဖော်ပြရေးသားပါမည်။)

စစ်အပြီး လွတ်လပ်ရေးအကြိုခေတ်နှင့် လွတ်လပ်ရေးရပြီး နောက်ပိုင်းတွင်မူ နိုင်ငံရေးအရ ဝေဖန်ထိုးနှက်သည့်ပြဇာတ်များ၊ နယ်ပယ်စုံသရုပ်ဖော်ပြဇာတ်များ အတော်လေးရေးသားလာခဲ့ကြသည်။ (အောင်လက ၁၉၄၈ မှစ၍ မဂ္ဂဇင်းစာစောင်များတွင် ပြဇာတ်တိုများကို ရေးကာ ခေတ်ကာလလူထု၏ဘဝကို ဟာသနှော၍ သရုပ်ဖော်သည်။ အုပ်ချုပ်သူလူတန်းစား၊ ဌာနဆိုင်ရာ အရာရှိနှင့် အဖွဲ့အစည်းတို့၏ ဖောက်ပြန်မှုများကို ဖွင့်ချသည်။ စာရေးဆရာလောကကို ဟာသနှော၍ ကလော်သည်။ ရွေးကောက်ပွဲကိစ္စများကို ဖွင့်ပြသည်။)

မန်အောင်ထိယက ၁၉၅၁ မှစ၍ မဂ္ဂဇင်းစာစောင်များတွင် ပြဇာတ် များရေးကာ သိုက်ဆရာ၊ အဂ္ဂိယဆရာ၊ သူတော်ယောင်၊ စုံထောက်

ယောင်၊ ဖောက်ပြန်သော လင်မယား သားသမီး၊ ကျောင်းသားတို့အပြင် စာရေးဆရာပါမကျန် အကြောင်းအရာစုံကို ဟာသနှော၍ရေးသည်။

ထို့နောက်ပိုင်းခေတ်ကာလများတွင်ကား ပြဇာတ်များ အရေးနည်းလာသည်။ စာပေကိစ္စ၊ မူဝါဒကိစ္စသည်တို့နှင့် ပတ်သက်၍ သာ ရေးသားကြပြီး ပြဇာတ်များအထွက်ကျခဲ့သည်။ ပြဇာတ်များ အရေးနည်း၊ အထွက်ကျသော်လည်း ထွက်သမျှထဲမှ ပြဇာတ်သမိုင်း တွင် မှတ်တမ်းပြုထိုက်သည့် အောက်ပါပြဇာတ်များ ထွက်ပေါ်ခဲ့သည်။

၁၉၆၃ ။ မြသန်းတင့်ရေးသည့် ‘နေထွက်သောည’ပြဇာတ် သည် နေရှင် အိမ်ထောင်ရေး၏ စက်ဆုပ်ဖွယ် ယုတ်မာသော စရိုက်နှင့်နေရှင်ကို တိုက်ခိုက်သည့် အလုပ်သမားကြီး၏သတ္တိကို ရေးဖွဲ့သည်။

၁၉၆၅ ။ ဆင်ဖြူကျွန်းအောင်သိန်းရေးသည့် ‘နေမင်းလမင်း သိန်းရာထောင်’ပြဇာတ်သည် လွတ်လပ်ရေးရပြီး ချိန်မှ တော်လှန်ရေး ကောင်စီအစိုးရလက်ထက် အထိ တောင်သူလယ်သမားတို့ဘဝနှင့် နိုင်ငံရေး အခြေအနေကို သရုပ်ဖော်သည်။

၁၉၆၉ ။ တက္ကသိုလ်မောင်မောင်ခင် ရေးသည့် ‘အဆင်းခက် ခက် အတက်ကြမ်းကြမ်း’ပြဇာတ်သည် လူပျိုအပျို၏ အချစ်ဇာတ်လမ်းနှင့် ယှဉ်လျက် မိဘအချစ်၊ ညီအစ် ကိုအချစ်တို့ကို နှိုင်းယှဉ်၍ သရုပ်ဖော်ထားသည်။ ဥပဒေနှင့် ရှေ့နေရှေ့ရုပ်၊ တရားရုံးနှင့် တရားခွင်

ပတ်ဝန်းကျင်ကို ထင်ဟပ်ရေးဖွဲ့ထားခြင်းမှာ အခြား
ဇာတ်လမ်းများနှင့်မတူ ထူးခြားသောပြဇာတ်ဖြစ်၏။
(၁၉၇၀ ပြည့်နှစ် အမျိုးသားစာပေဆုရပြဇာတ်
ဖြစ်သည်။)

ခေတ်ပေါ်ပြဇာတ်များ စာရင်း

ဤသို့လျှင် ခေတ်ပေါ်ပြဇာတ်များ ထွန်းကားတိုးတက်လာခဲ့
သည့် ၁၉၂၈ ခုနှစ်မှ လွတ်လပ်ရေးရပြီးကာလအတွင်း ရေးသားခဲ့
သော ခေတ်ပေါ်ပြဇာတ်များကို ရနိုင်သမျှ ဖော်ထုတ်ပြုစုရာအောက်ပါ
အတိုင်း ရရှိသည်။

(က) သခင်ဘသောင်း ရေး ပြဇာတ်များ

(၁) ဆရာဝန်ပါပဲ ပြဇာတ်	၁၉၂၈
(၂) တိုင်းပြည်ရန်သူပြဇာတ်	၁၉၂၉
(၃) ကော်ဇောတော်ပြဇာတ်	
(၄) ဗေဒင်ပညာရှိကြီးတပိုင်းပြဇာတ်	၁၉၆၁
(၅) ထိုက်သူခံပြဇာတ်	၁၉၃၀

(ခ) ဦးလှထွန်း ရေး ပြဇာတ်

(၁) တာဝတိံသာ ပြဇာတ်	၁၉၃၀

(ဂ) ဦးသိန်းတန် (ဖော်ကျီ)ရေး ပြဇာတ်များ

(၁) မဟာဆန်ချင်သူပြဇာတ်	၁၉၃၁
(၂) အဓမ္မမင်္ဂလာတစ်ခန်းရပ်	၁၉၃၁
(၃) ရွှေမောင်းသံ ပြဇာတ်	၁၉၃၃
(၄) စိန်တလုံးတစ်ခန်းရပ်	၁၉၃၄
(၅) ရသေ့ဂူ တစ်ခန်းရပ်	၁၉၃၅
(၆) အောင်လံတော် တစ်ခန်းရပ်	၁၉၄၂
(၇) သက္ကန္တလပြဇာတ် (ဘာသာပြန်)	
(၈) မဲဇာတောင်ခြေပြဇာတ်	

(ဃ) တင့်တင့် (သိပ္ပံမောင်ဝ) ရေး ပြဇာတ်များ

(၁) ဇိဏ္ဍာပြဇာတ်	
(၂) ဗြဟ္မစရိယပြဇာတ်	
(၃) သတင်းစာပြဇာတ်	
(၄) ရသေ့မပြဇာတ်	
(၅) ပရဟိတပြဇာတ်	
(၆) ထိမဟုတ်ပြဇာတ်	
(၇) ဘုရားလူကြီးပြဇာတ်	
(၈) ကျောက်ကုန်သည်ပြဇာတ်	
(၉) အသက်သခင်ပြဇာတ်	

- (၁၀) ဒီမိုကရေစီပြဇာတ်
- (၁၁) မာယာသယ်ပြဇာတ်
- (၁၂) တနပ်စားပြဇာတ်
- (၁၃) ခံတွင်းသုံးပေါက်ပြဇာတ်
- (၁၄) ခေတ်ဆန်သူပြဇာတ်
- (၁၅) ပွဲကတော်ကြီးပြဇာတ်
- (၁၆) မဲဆန္ဒရှင်အသင်းပြဇာတ်
- (၁၇) အမတ်မင်းပြဇာတ်

(င) ဧကံတာဝန်လျှောင့်(မောင်ဖြူ)ရေး ပြဇာတ်များ

- (၁) စလေအညာက ပလွေဆရာပြဇာတ်
- (၂) ဆွတ်ဆွတ်ဖြူပြဇာတ်
- (၃) မင်းသမီးနှင့် ဝက်ထိန်းပြဇာတ်
- (၄) ဝမ်တိုပြဇာတ်
- (၅) ဆရာကတော် ပြဇာတ်
- (၆) ဓားမြှန်စဉ်းပြဇာတ်
- (၇) အကြံသစ်ရှိသူပြဇာတ်
- (၈) သမ္ဘူလနှင့် ထီးလှိုင်သူကြီးပြဇာတ်
- (၉) ခြေဆာသူကလေးပြဇာတ်
- (၁၀) မောင်ဘမြင့် ဘိုးဘွားတို့ကို ရောင်းခန်းပြဇာတ်

- (၁၁) မိတ်ဆွေနှစ်ဦးပြဇာတ်
- (၁၂) ဗိုလ်တက်ပြားပြဇာတ်
- (၁၃) ကျောင်းပြဇာတ် (စာအုပ်)

(စ) ဦးနု (ဘီအေကိုနု) ရေး ပြဇာတ်များ

- (၁) အချစ်လော အမုန်းလောပြဇာတ် ၁၉၂၈
- (၂) အကုသိုလ်ပြဇာတ်
- (၃) နွားသိုးကြီးပြတ်ပြဇာတ်
- (၄) ဦးကလိန်ပြဇာတ်
- (၅) နောင်တော်ချွတ်ခန်းပြဇာတ်
- (၆) မယားဆိုးလင်ပြဇာတ်
- (၇) လင်နေစ ဆင်သေမှပြဇာတ်
- (၈) သူကရပြဇာတ်
- (၉) အသားထဲက လောက်ထွက်ပြဇာတ် ၁၉၄၂
- (၁၀) ပုထုဇနော ဥမ္မတ္တကောပြဇာတ် ၁၉၄၄
- (၁၁) လူထုအောင်သံပြဇာတ်
- (၁၂) သကအလပြဇာတ်

(ဆ) ဦးညာဏရေးပြဇာတ်များ

- (၁) ဗမာသစ်ပြဇာတ် ၁၉၄၄

(ဇ) မောင်ထင် ရေး ပြဇာတ်များ

- (၁) အာဇာနည်မိခင်ပြဇာတ် ၁၉၄၄
(၂) ဘာအရေးကြီးဆုံးလဲ ပြဇာတ် ၁၉၄၄

(ဈ) ဦးသိန်းဇေမြင့် ရေး ပြဇာတ်များ

- (၁) ဘိလပ်သွား ဦးစောပြဇာတ် ၁၉၄၁
(၂) ခေတ်သစ်ဆန်းပြီပြဇာတ် ၁၉၄၄
(၃) ဘဲလား ရေး ပြဇာတ်
(၄) စိမ်းရောင်စိုပြဇာတ်
(၅) တို့အလုပ်သမားခေတ်ရောက်ပြီ

(ည) ဇေယျာမောင် ရေး ပြဇာတ်များ

- (၁) စက္ကူဖြူပြဇာတ် ၁၉၄၅

(ဋ) အောင်ဗလ ရေး ပြဇာတ်များ (၁၉၄၈ မှ ၈)

- (၁) ဟစ်၍ ဟစ်၍ ရယ်ချင်သည် ပြဇာတ်
(၂) ရွှေဘုန်းတော်တိုးပါလို့ ပြဇာတ်
(၃) မြို့ကျက်သရေဆောင် ပြဇာတ်
(၄) နို့ ပြဇာတ်
(၅) ဂုဏ်ရှိန်မြင့်တဲ့သူရယ် ပြဇာတ်
(၆) ချစ်-ချစ်လွန်းလို့ ပြဇာတ်

- (၇) တို့တော့မယ်တဲ့ ဆိတ်တော့မယ် ပြဇာတ်
(၈) ကျွန်ုပ်တို့အယ်ဒီတာချုပ် ပြဇာတ်
(၉) ဆရာ့ဆရာ ပြဇာတ်
(၁၀) ဥက္ကဋ္ဌလေးမောင်တေ့နောင် ပြဇာတ်
(၁၁) မမလေး ထဘီဖိုး ပြဇာတ်
(၁၂) သယ် ဟယ်ဟယ်ဟယ် ပြဇာတ်
(၁၃) ဝန်ကတော်ထဘီပြတယ် ပြဇာတ်
(၁၄) မြို့မေတ္တာခံယူတဲ့သားပါခင်ဗျ ပြဇာတ်
(၁၅) အိုးမဲခဲမို့ မဲသကိုဗျ ပြဇာတ်
(၁၆) တော်လှန်ရေးသမား ပြဇာတ်
(၁၇) ဗိုလ်ဗင်ကုန်း ပြဇာတ်
(၁၈) ကံ ကံ ယေ ခေပါဘိ ပြဇာတ်
(၁၉) ကိုယ်တော်တော်ရှာရှည် ပြဇာတ်
(၂၀) အမေ့ချွေးမ ပြဇာတ်
(၂၁) အပျိုကြီးတို့ သီတင်းကျွတ် ပြဇာတ်
(၂၂) ကဆုန်နောင်ဂျိန် ပြဇာတ်

(ဌ) မန်အောင်ပိယ ရေး ပြဇာတ်များ (၁၉၅၂ မှ ၈)

- (၁) မက်ထရစ်အောင်ချင်သူ ပြဇာတ်
(၂) မှားမယ်ဆရာ ပြဇာတ်

- (၃) အာရ်အိုစီကေ ပြဇာတ်
- (၄) အမြတ်ပါပဲ ပြဇာတ်
- (၅) ဗွေးဒုတ်ရယ် မင်းမသိလောဘူး ပြဇာတ်
- (၆) ဒါကိုတော့ မထိနဲ့ဟေ့ ပြဇာတ်
- (၇) အလွတ်စုံထောက် ပြဇာတ်
- (၈) နိုက်ဂျူတီ ပြဇာတ်
- (၉) ဘယ်သူဆိုးသလဲ ပြဇာတ်
- (၁၀) သည်နှစ်ဘဝ ပြဇာတ်
- (၁၁) စန္ဒာဂေဟာ ပြဇာတ်
- (၁၂) သားလှရွှေဥ ပြဇာတ်

(၃) ရသေ့ဦးစိန္တာ ရေး ပြဇာတ်များ

- (၁) မောင်ကန်တော်ကြီးနှင့်
မယ်အင်းလျား ပြဇာတ် ၁၉၄၉

(၄) မွေကထိက ဦးသီဟ ရေး ပြဇာတ်များ

- (၁) ကျီးမိုက်တရား (တရားဟောစာသဘော) ၁၉၅၁
- (၂) ကြက်ညီနောင် (တရားဟောစာသဘော)

(က) ရဝေထွန်း ရေး ပြဇာတ်

- (၁) သကုန္တလပြဇာတ် (ဘာသာပြန်) ၁၉၅၈

(တ) ရန်ကုန်ဘဆွေ ရေး ပြဇာတ်များ

- (၁) နဝဒေးတစ်ခန်းရပ် ၁၉၅၈
- (၂) သူတော်စင် ပြဇာတ် ၁၉၅၈
- (၃) မင်းသားကိုကြီးကောင်း ပြဇာတ် ၁၉၅၉
- (၄) ဧရာဝတီပြောသောပုံပြင် ပြဇာတ် ၁၉၆၀

(ထ) ခင်မောင်ရီ ရေး ပြဇာတ်

- (၁) မြေပိုင်ရှင် ဦးကံကောင်းနှင့် သမီးများ ၁၉၅၄

(ဒ) အောင်လင်း ရေး ပြဇာတ်

- (၁) စာရေးဆရာ ကိုအေးနု တစ်ခန်းရပ် ၁၉၅၈

(ခ) ပါရဂူ ရေး ပြဇာတ်

- (၁) ဗုဒ္ဓယဉ်ကျေးမှု ပြဇာတ်များ (စာအုပ်) ၁၉၆၃

(န) ပြသန်းတင့် ရေး ပြဇာတ်

- (၁) နေထွက်သောည ပြဇာတ် ၁၉၆၃

(ပ) ရွှေမန်းရဲနု ရေး ပြဇာတ်

- (၁) တွက်စစ်ကိုး တစ်ဆယ် ပြဇာတ် ၁၉၆၄

(ဖ) မန်းတင် ရေး ပြဇာတ်

- (၁) ဂျူလီယက်ဆီဆာ ပြဇာတ် (ဘာသာပြန်) ၁၉၆၄

(ဗ) ဆင်ဖြူကျွန်းအောင်သိန်း ရေး ပြဇာတ်

(၁) နေမင်းလမင်းသိန်းရာထောင် ပြဇာတ် ၁၉၆၅

(ဘ) တက္ကသိုလ်မောင်မောင်ခင် ရေး ပြဇာတ်

(၁) အဆင်းခက်ခက် အတက်ကြမ်းကြမ်း ပြဇာတ် ၁၉၆၉

(မ) မောင်လင်းယုန် (ရှမ်းပြည်) ရေး ပြဇာတ်များ

(၁) မမဆိုရှယ် တစ်ခန်းရပ် ၁၉၆၉

(၂) ဟေဇယ်ရှက်တယ် ဖာမီရယ် တစ်ခန်းရပ် ၁၉၆၉

(၃) အားသစ်အင်သစ် စွမ်းမာန်သစ်ပြဇာတ် ၁၉၆၉

(ဃ) တက္ကသိုလ် စိုးမြင့် ရေး ပြဇာတ်

(၁) မယ်ကံယုံ ပြဇာတ် ၁၉၅၇

(ရ) ဗိုလ်ကလေးတင့်အောင် ရေး ပြဇာတ်

(၁) မြတ်မွန်ရတနာ ပြဇာတ် ၁၉၅၇

(လ) မေသွဲ့ဆွေ ရေး ပြဇာတ်

(၁) ရွှေမုန်ကြဲ ပြဇာတ် ၁၉၆၁

(ဝ) မောင်သင် ရေး ပြဇာတ်များ

(၁) ဆေးရုံကြီး ပြဇာတ် ၁၉၅၀

(သ) သန်းစိန်သစ် ရေး ပြဇာတ်များ

(၁) မိတ်ဆွေစစ် ပြဇာတ် ၁၉၅၈

(၂) အမြင်မှန် ပြဇာတ် ၁၉၅၈

(၃) အတိတ်တွင် အရိပ်ထင်သူများ ၁၉၅၉

(ဟ) အောင်ကျော်စည် ရေး ပြဇာတ်များ

(၁) နုတင်လား ဆွေငြိမ်းလား ၁၉၅၈

(၂) သခင်ဘာမှန်းမသိ၏ ဘာမှန်းမသိ ပြဇာတ် ၁၉၅၈

(၃) မှော်ရုံတောသို့ ခိုဦးမို့ ပြဇာတ် ၁၉၅၉

(၄) ယာလည်းညက်စေ ကြက်လည်း မောစေပြဇာတ် ၁၉၆၀

(၅) နောင်တစ်ခေတ်မှာ သူထင်ရှားမယ် ပြဇာတ် ၁၉၆၁

(ဋ) မောင်ကြည်ရှင် ရေး ပြဇာတ်

(၁) မဟာဂီတပြဇာတ် (စာအုပ်) ၁၉၆၀

(သီချင်းကြီး သရုပ်ဖော်များ)

(အ) နန်းညွန့်ဆွေ ရေး ပြဇာတ်

(၁) မိန်းဘုံဘွေနှင့် အသံလွှင့်ပြဇာတ်များ ၁၉၆၁
(စာအုပ်)

**(ကက) မြန်မာ့ဇာတ်သဘင်လောကမှပြဇာတ်များ
(၁၉၆၄ မှ နောက်)**

- (၁) မောင်မျိုး ပြဇာတ် (ရွှေမန်းတင်မောင်)
- (၂) ရွှေကြေးစည် ပြဇာတ် (ရွှေမန်းတင်မောင်)
- (၃) ပတ္တမြားမောက် ရာဇဝင်ပြဇာတ် (စိန်အောင်မင်း)
- (၄) တောင်ကမ္ဘာ့ယံက မောင်ညာဏ်ပြဇာတ်
(ရွှေမန်း ကျော်စိန်)
- (၅) မိုးလား တိမ်လား မျှလား ပြဇာတ်
(မြို့တော် သိန်းအောင်)
- (၆) သဘင်သည် မဝင်ရပြဇာတ် (မြို့တော်သိန်းအောင်)
- (၇) ကောက်ပင်တရားရိုးပြဇာတ် (မြို့တော်သိန်းအောင်)

ခေတ်ပေါ်ပြဇာတ်များ၏စွမ်းပကား

ခေတ်စမ်းစာပေဟု ခေါ်သော မြန်မာစာအရေးအဖွဲ့သစ်လျှင် အကြောင်းခံ၍ ခေတ်ပေါ်ပြဇာတ်များ ပေါ်ထွန်းလာခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုပြဇာတ်များသည် နိုင်ငံနှင့်ပြည်သူကို အကျိုးပြုသည့်စာပေဖြစ်လာခဲ့သည်။

အကျိုးပြုသည်ဆိုရာဝယ် ရှေ့ဦးကာလ၌ လောကလူသားတို့၏ သဘာဝ၊ လျှောင်ပြောင်စရာ ရွံ့မုန်းစရာများ၊ ကြည်နူးစရာ ချစ်ခင်စရာ နှစ်သက်စရာများသည် ခေတ်ပေါ်ပြဇာတ်များ၏ ရေးဖွဲ့စရာအကြောင်းအရာများ၊ ခေတ်ပေါ်ပြဇာတ်ဖြင့် ထိရောက်စွာ သရုပ်ဖော်နိုင်သည့် အကြောင်းအရာများ ဖြစ်ခဲ့သည်။ နောက်ပိုင်းတွင်မူ တိုင်းပြည်လွတ်လပ်ရေး၊ ပြည်သူတို့အရေးကို ဦးတည်ရေးသားသည့်ဇာတ်မာန်ပြဇာတ်များ၊ အမျိုးသားရေးပြဇာတ်များဖြစ်လာသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် မြန်မာနိုင်ငံ၏သမိုင်းကြောင်း အပြောင်းအလဲကြီးများ ဖြစ်ပေါ်သည့် ကာလများအတွင်း ထိုခေတ်ပေါ်ပြဇာတ်များ ပေါ်ထွန်းလာခြင်းကြောင့် ဖြစ်လေသည်။^၁

နယ်ချဲ့စနစ်လက်အောက် မြန်မာနိုင်ငံသည် ကိုလိုနီဘဝမှ ရုန်းထွက်ရန် ကြိုးစားသည်။ တိုက်ပွဲဝင်သည်။ ဖက်ဆစ်ဂျပန်တို့၏ အညှင်းဆဲခံဘဝမှ လွတ်မြောက်ရန် တိုက်ပွဲဝင်ရပြန်သည်။ ထို့နောက် လွတ်လပ်ရေးရဖို့က အရေးဆို ကြိုးပမ်းရပြန်သည်။ ဤကာလများအတွင်း ခေတ်ပေါ်ပြဇာတ်များ ပေါ်ထွန်းလာခဲ့သည်ဖြစ်၍ အများအပြားမှာ ဇာတ်မာန်ထက်သန်စေသော ပြဇာတ်များဖြစ်လေသည်။

ဇာတ်မာန်ပြဇာတ်အချို့ကို ကောက်နုတ်ဖော်ပြရမည်ဆိုပါက သခင်ဘသောင်း၏ ‘တိုင်းပြည်ရန်သူ’ပြဇာတ်၊ ဆရာဇော်ဂျီ၏

၃၇။ ညွန့်ဟံ (ကြူတော)၊ လွတ်လပ်ရေးအကြံချေးနှင့် ဇာတ်မာန်ပြဇာတ်များ

‘ရွှေမောင်းသံ’ နှင့် ‘အောင်လံတော်’၊ ဦးဉာဏ၏ ‘ဗမာသစ်’၊ မောင်ထင်၏ ‘ဘာအရေးကြီးဆုံးလဲ’ နှင့် ‘အာဇာနည်မိခင်’၊ ဦးသိန်းဖေမြင့်၏ ‘ဘိလပ်သွားဦးစော’ နှင့် ‘ခေတ်သစ်ဆန်းပြီ’၊ ဇေယျာမောင်၏ ‘စက္ကဖြူ’ စသည့်ပြဇာတ်များဖြစ်ပေသည်။

ထို့ပြင်စာပေတွင်တင် မကျန်ရစ်သော်လည်း ဇာတ်ရုံများတွင် စင်တင်ပြသခဲ့သော ဇာတ်ိမာန်ပြဇာတ်အချို့မှာ ဆရာခန့်၏ ‘ဤစစ်ကြီးမှာ’ ပြဇာတ်၊ ပြည်သန်းနွယ်၏ ‘မျိုးချစ် မျိုးနှစ်’၊ ရွှေဦးဘီအောင်၏ ‘တကယ့်စစ်သား’ စသည့်ပြဇာတ်များ ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် ခေတ်ပေါ်ပြဇာတ်များဖြင့် လောက၏ထွေပြားသော အချင်းအရာတို့ကို စာရေးဆရာများက ရသအဖြစ်သာ တင်ပြလှုံဆော်သည်သာမက ဇာတ်ိမာန်ထက်သန်ကာ မြန်မာ့လွတ်လပ်ရေးရရှိစေဖို့ ကိုပါ ဦးတည်ကာ ပြည်သူတို့အား စိတ်ဓာတ်အလင်းရောင်ပေးခဲ့ကြောင်း တွေ့ရမှာဖြစ်ပေသည်။

ခေတ်ပေါ်ပြဇာတ်များမှ နမူနာ

ခေတ်ပေါ်ပြဇာတ်များကို လေ့လာနိုင်ရန်အတွက် ပေါ်ဦးစကာလ ပြဇာတ်တစ်ပုဒ်ဖြစ်သော ဆရာဇော်ရှိ၏ ‘မဟာဆန်ချင်သူ’ ပြဇာတ်အစပျိုးနှင့် ဇာတ်ခန်းအကျဉ်းတို့ကို နောက်ဆက်တွဲ (ဃ)အဖြစ် ဖော်ပြပါသည်။

အခန်း (၈)

မ္ဗူဒ၏သပုအကသ=

‘ခေတ်ပေါ်ပြဇာတ်များခေတ်’ မတိုင်မီက ‘ပုံနှိပ်ပြဇာတ်များ’ သည် အဖတ်ပြဇာတ်များသာ ဖြစ်ခဲ့သည်။ ထိုခေတ်မတိုင်ခင် ‘ဦးကြင်ဥ၊ ဦးပုညပြဇာတ်များ’ နှင့် ‘နန်းတွင်းပြဇာတ်ကြီးများ’ ခေတ်တို့တွင်လည်း ‘ပြဇာတ်’ ဟူသော စကားအသုံးအနှုန်း မပြခဲ့သည်ပြင် မည်သည့်ဇာတ်/ပြဇာတ်မှာ စင်တင်သည်၊ မည်သည့်ဇာတ်/ပြဇာတ်မှာ ဖတ်ရှုခြင်းသာ ပြုသည်ကို တိကျစွာ ခွဲခြား ပြောဆိုရန် ခက်သည်။

သို့ဖြစ်၍ ‘ခေတ်ပေါ်ပြဇာတ်’ တစ်ခေတ်ပေါ်ထွန်းလာချိန်တွင် အဖတ်ပြဇာတ်လော၊ စင်တင်ပြဇာတ်လော ဆိုသည်ကို တိကျစွာ ပြောဆိုရန် လိုအပ်မည်ဖြစ်ပါ၏။

ပြင်သစ်စာရေးဆရာကြီးဖြစ်သော မော်လျဲ (Moliere)\ Le Medicin Malgri Lui ပြဇာတ်နှင့် The Would-be Gentleman ပြဇာတ်တို့မှာ သူတို့နိုင်ငံတွင် ကပြရန် ရေးသားသော ပြဇာတ်များသာ ဖြစ်သဖြင့် ထိုပြဇာတ်များကို ဘာသာပြန် မြန်မာမှုပြုရေးသားခဲ့ကြသော မြန်မာစာရေးဆရာများသည်လည်း ထိုပြဇာတ်များကို ဖတ်ရှုရန် သက်သက်မဟုတ်ဘဲ စင်တင်ကပြရေးကိုပါ ရည်ရွယ်မည်မှာ မလွဲပါ။

‘ဆရာဝန်ပါပဲ’ပြဇာတ်ကို ၁၉၃၀ ပြည့်နှစ်က ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် သထုံဆောင်တွင် ကျောင်းဆောင်သဟာယအသင်းက ကပြခဲ့သည်။ ‘မဟာဆန်ချင်သူ’ပြဇာတ်အပါအဝင် ဆရာဖော်ရှိပြဇာတ်များမှာ စင်တင်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်ကြောင်းကို ဒေါက်တာကျော်စိန်၏ ‘ဇော်ဋီကာ’တွင် သုံးသပ်ဖော်ပြထားပြီး ဖြစ်ပါ၏။

ထိုအချိန်ကာလကား ကျောင်းကပွဲများတွင် ‘ပြဇာတ်’များ တင်ဆက်ကပြနေသည့်ကာလဖြစ်ပေသည်။ ဇာတ်အဖွဲ့များတွင်လည်း ‘လူဝိုင်အိုစကုတ်’(အထက်အညာတွင် လူဓာတ်ရှင်)ဟူသောကဏ္ဍကို ‘ပြဇာတ်’ဟူသောကဏ္ဍဖြင့် အစားထိုးစပြုနေပြီ။^{၃၁}

ရန်ကုန်မြို့တွင် ဂျူဗလီဟော၊ အိပ်ဆယ်စိယာရုံများ၌ ကျောင်းရံပုံငွေကပွဲများ ကပြကြရာတွင် ကျောင်းဆရာများ၊ ကျောင်းသားများ၊ ကျောင်းသားဟောင်းများက တပင်တိုင်အက၊ ယိမ်းအက၊ နှစ်ပါးသွားအက၊ စုံတွဲအက စသည်တို့စပ်ကြားတွင် ‘ပြဇာတ်’ဟုအမည်ပေးထားသော ‘ခေတ်သစ်ပြဇာတ်’(ခေတ်ပေါ်ပြဇာတ်)များကို သရုပ်ဆောင်ကပြကြကြောင်း ‘ရာဇဥမ္မတ္တက’ပြဇာတ်ကို နမူနာပြု၍ ပြဇာတ်ပညာရှင် ဒဂုန်ဆရာတင်၏စာတမ်းတွင် ရေးထားပါသည်။

သို့ဖြစ်၍ ကျွန်ုပ်တို့ ယနေ့နားလည်ထားသော ‘ပြဇာတ်’သည် ခေတ်ပေါ်ပြဇာတ်ခေတ်အစဦးကပင် စင်ပေါ်ရောက်ခဲ့ကြောင်း ထင်ရှားသည်။ သို့သော် အားလုံးကား မဟုတ်ပေ။

စင်တင်ရန် ရည်ရွယ်ရင်းရှိသော ပြဇာတ်များရှိသလို ဖတ်ရန်သာ ရည်ရွယ်သော ပြဇာတ်များလည်း ထွက်ပေါ်ခဲ့သည်။ အများစုမှာ ဖတ်ရန်သာ ရေးသောပြဇာတ်များ ဖြစ်လေသည်။ စစ်ကြိုကာလမှ စစ်ပြီးကာလအတွင်း ရေးသားခဲ့ကြသော ပြဇာတ်များအနက် ‘ဆရာဝန်ပါပဲ’၊ ‘မဟာဆန်ချင်သူ’၊ ‘ရသေ့ဂူ’၊ ‘အဓမ္မမင်္ဂလာ’၊ ‘ရွှေမောင်းသံ’၊ ‘စိန်တစ်လုံး’၊ ‘အောင်လံတော်’၊ ‘ဗမာသစ်’၊ ‘အာဇာနည်မိခင်’၊ ‘ဘာအရေးကြီးဆုံးလဲ’စသည်တို့သာ စင်ပေါ်ရောက်ခဲ့ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

ခေတ်ပေါ်ပြဇာတ်များ ပေါ်ထွန်းလာရာတွင် ‘အရေး’(ပြဇာတ်ရေးသားမှု)နှင့်အတူ ‘အပြ’(စင်တင်မှု)လည်း တစ်ပြိုင်တည်း ဖြစ်လာသည်ကား အမှန်ပင်တည်း။ ထို့ပြင် ကောက်ချက်ချနိုင်သောအချက်မှာ “‘ခေတ်ပေါ်ပြဇာတ်’ဟူ၍ ပေါ်လာသည့်အချိန်မှစ၍ ‘အဖတ်ပြဇာတ်’နှင့် ‘စင်တင်ပြဇာတ်’ဟူ၍ နှစ်ကဏ္ဍ ကွဲပြားခဲ့သည်”ဟူ၍ဖြစ်ပါ၏။

ကွဲပြားသည်ဆိုသော်လည်း မြန်မာပြဇာတ်လောက၌ တစ်မျိုးနှင့်တစ်မျိုး တစ်သီးတစ်ခြားစီ တည်ရှိခြင်းမျိုးကား မဟုတ်ပေ။ စင်တင်ရန် ရည်ရွယ်ရေးသော ပြဇာတ်ရှိသကဲ့သို့ စင်တင်ပြဇာတ်ကို ပြန်လည်မှတ်တမ်းတင် ရေးသားပြီး အဖတ်ပြဇာတ်ပြုသည်လည်း ဖြစ်နိုင်သည်သာ။

‘အဖတ်ပြဇာတ်’နှင့် ‘စင်တင်ပြဇာတ်’မှာ ပူးတံ့စွာတုံ ဟု ဆိုရပါမည်။

၃၈။ ဒဂုန်ဆရာတင်၊ လူဝိုင်အိုစကုတ်မှ စင်တင်ပြဇာတ်သို့စာတမ်း

စစ်အတွင်း စင်တင်ပြဇာတ်များ

စစ်ကြိုကာလဟုဆိုသော ၁၉၂၀ မှ ၁၉၄၁ အထိကာလအတွင်း ခေတ်ပေါ်ပြဇာတ်များ ရေးသားခဲ့ကြပြီး အချို့ကို စင်တင်ခဲ့သည်။

စစ်အတွင်းကာလဟု ခေါ်ဆိုသော ၁၉၄၁ မှ ၁၉၄၅ အထိ ကာလအတွင်း၌ကား ပြဇာတ်ရေးသားခြင်းများထက် စင်တင်ပြဇာတ် များ ထူးခြားစွာ လှိုင်လှိုင်ကြီး ပေါ်ထွန်းခဲ့လေသည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ် အတွင်း ဂျပန်ခေတ်တွင် လျှပ်စစ်မီးမရှိ၊ ဗုံးကြဲမည်စိုး၍ ညမီးမထွန်းရ၊ ရုပ်ရှင်မပြရ၍ နေ့ခင်းပြဇာတ်များ ပေါ်လာခြင်းဖြစ်သည်။^၉ ယင်းပြဇာတ် များကို စင်တင်ကပြရာတွင် ရေးသားပြီးမှ စင်တင်ခြင်းမျိုး ပြောပ လောက်အောင်မရှိဘဲ

“ကျွန်တော်တို့ပြဇာတ်ဆရာများသည် များသောအားဖြင့် ဇာတ်ညွှန်းကို အပြည့်မရေးကြပါ။ အခန်းခွဲပြီး ဇာတ်တိုက်ရင်း မှ ဇာတ်စကားတို့ဖြစ်လာကြရသည်။ သိချင်းကိုသာ ရေးချကြ သည်။ ဇာတ်စကားများသည် ဇာတ်ဆောင်သရုပ်ဖော်သူများ၏ ပါးစပ်ထဲတွင်သာ ရှိပါသည်။ ဇာတ်ညွှန်းသည် ဇာတ်ဆရာ၏ ဖိုင်ထဲတွင်သာ ဟိုတစ်စ၊ သည်တစ်စွန်းသာ ရှိပါသည်”^{၁၀}

၉၉။ ဒေါက်တာမောင်မောင်ညွန့်၊ မြန်မာ့ယဉ်ကျေးမှုအမွေ ဆက်လက် ထိန်းသိမ်းနိုင်ကြပါစေ၊ ဆောင်းပါး

၄၀။ ဦးသိန်းဇေမြင့်၊ ပြည်သူ့ကြိုက် ပုံသဏ္ဌာန်အမျိုးမျိုးဆောင်သော ပြဇာတ်များနှင့် ပြဇာတ်စာပေစာတမ်း

ဟူသော ဆရာသိန်းဇေမြင့်၏ စကားအတိုင်းပင် ‘ဇာတ်တိုက်-စင်တင်’ နည်းလမ်းဖြင့် စင်တင်ခြင်းများသာ များပါလိမ့်မည်။

ဂျပန်ခေတ်ဖြစ်သော စစ်အတွင်းကာလ ၁၉၄၁ တွင် ပထမဆုံးရုံ ဖြစ်သော ‘ကန်တော်မိတ်ရုံ’ကို ရန်ကုန်မြို့၊ ကန်တော်ကြီးစောင်းတွင် လည်းကောင်း၊ ဒုတိယအနေဖြင့် ‘လွင်လွင်ရုံ’ကို ရွှေဂုံတိုင်လမ်းတွင် လည်းကောင်း၊ တတိယအနေဖြင့် ‘မြိုင်ရုံ’ကို ကန်တော်ကြီး တိရစ္ဆာန် ဥယျာဉ်အနီးတွင်လည်းကောင်း၊ စတုတ္ထအနေဖြင့် ‘နေသူရိန်ရုံ’ကို နတ်မောက်လမ်းတွင်လည်းကောင်း တည်ဆောက်ကာ ပြဇာတ်များ ကခဲ့ကြသည်။

ထိုရုံများတွင် ဂျပန်ခေတ်အတွင်း အောက်ပါအတိုင်းပြဇာတ်များ စင်တင်ခဲ့ကြောင်း သိရှိရပါသည်။^{၁၁}

ကန်တော်မိတ်ရုံ

- (၁) ဒါရိုက်တာကိုအေးမြင့်၏ ‘ရွှေဖျဉ်းညီနောင်’ ပြဇာတ်
- (၂) ဒါရိုက်တာ ဒုဂန်ဆရာတင်၏ ‘စိတ်’ ပြဇာတ်
- (၃) ဒါရိုက်တာ ကိုသုခ၏ ‘ဂုဏ်’ ပြဇာတ်
- (၄) စာရေးဆရာ မောင်ထင်၏ ‘ဘာအရေးကြီးဆုံးလဲ’ ပြဇာတ်
- (၅) ဒါရိုက်တာ ဒုဂန်ဆရာတင်၏ ‘တောင်နန်းဘွား’ ပြဇာတ်
- (၆) စာရေးဆရာ ဦးဉာဏ၏ ‘ဗမာသစ်’ ပြဇာတ်

၄၁။ ဒုဂန်ဆရာတင်၊ လူတိုင်အိုစကုတ်မှ စင်တင်ပြဇာတ်သို့စာတမ်း

လွင်လွင်ရုံ

- (၇) ဒီရိုက်တာဆရာခန့်၏ ‘ဤစစ်ကြီးမှာ’ပြဇာတ်
- (၈) ဒီရိုက်တာ ဒုဂ်နိဆရာတင်၏ ‘တဝါတွင်း’ ပြဇာတ်
- (၉) ဒီရိုက်တာ ဒုဂ်နိဆရာတင်၏ ‘တညတွင်း’ ပြဇာတ်
- (၁၀) ဒီရိုက်တာ ဒုဂ်နိဆရာတင်၏ ‘အပျိုပါပဲ’ ပြဇာတ်
- (၁၁) ဒီရိုက်တာ ဒုဂ်နိဆရာတင်၏ ‘လူပျိုပါပဲ’ပြဇာတ်
- (၁၂) ဒီရိုက်တာ ဦးချင်းစိန်၏ ‘ချစ်ရိုးအမှန်’ပြဇာတ်

မြိုင်ရုံ

- (၁၃) ဒီရိုက်တာ ဆရာခန့်၏ ‘ဤစစ်ကြီးမှာ’ပြဇာတ်
- (၁၄) ဒီရိုက်တာ ဆရာခန့်၏ ‘ဗမာ့သွေးခဲ’ပြဇာတ်
- (၁၅) ဒီရိုက်တာ ဆရာခန့်၏ ‘ရတနာသိုက်’ပြဇာတ်
- (၁၆) စာရေးဆရာ သုခ၏ ‘ဪ မိန်းမ’ပြဇာတ်
- (၁၇) စာရေးဆရာ သုခ၏ ‘ဪ ယောကျ်ား’ပြဇာတ်
- (၁၈) စာရေးဆရာအသင်း၏ ‘ဝိဇယ’ဆိုပြောပြဇာတ်

နေသူရိန်ရုံ

- (၁၉) စာရေးဆရာဘိုကလေးစိန်ဝင်း၏ ‘စစ်ပြန်’ပြဇာတ်
- (၂၀) ဒီရိုက်တာ ဦးအောင်မြတ်၏ ‘ချစ်ရနံ့ကြိုင်’ပြဇာတ်
- (၂၁) ဒီရိုက်တာ ဒုဂ်နိဆရာတင်၏ ‘မြတ်ပန်းသဇင်’ တစ်ခန်းရပ် အဆိုဇာတ်

- (၂၂) ဒီရိုက်တာ ရွှေညာမောင်၏ ‘လအပမ’အဆိုအပြောဇာတ်
- (၂၃) ဒီရိုက်တာ ဦးဘဇင်၏ ‘ကမ်းရိပ်သာ’တစ်ခန်းရပ် အဆိုဇာတ်
- (၂၄) ဒီရိုက်တာ အေဝမ်းတင်မောင်၏ ‘စန္ဒကိန္နရီ’တေးသရုပ် ဖော်အကဇာတ်
- (၂၅) ဒီရိုက်တာ ဦးအောင်မြတ်၏ ‘ဗမာ့ဒုက္ခ’တစ်ခန်းရပ် အဆို ဇာတ်
- (၂၆) ဒီရိုက်တာ ဦးချစ်ဖေ၏ ‘ရှေးပြစ်ဟောင်း အောက်မေ့ဘွယ်’ မြေဝိုင်းအကသရုပ်ဖော်
- (၂၇) ဒီရိုက်တာ ဦးအေးငွေ၏ ‘သားတစ်လကြီး’ဆိုပြော အခန်း ဆက်ပြဇာတ်
ဂျပန်ခေတ်အတွင်း စမ်းချောင်း ပဒုမ္မာကွင်း ‘ဆကုရ’ဂျပန် ဇာတ်ရုံ ရှိခဲ့ပြီး ဦးဉာဏ၏ပြဇာတ်များ တင်ဆက်ခဲ့သည်။
ဂျပန်အပြေးအင်္ဂလိပ်အဝင်၊ မြိုင်ရုံ၌ အောက်ပါပြဇာတ်များ စင်တင်ကပြခဲ့သည်။
- (၁) စာရေးဆရာမောင်ထင်၏ ‘အာဇာနည်မိခင်’တစ်ခန်းရပ် ဆို ပြောပြဇာတ်
- (၂) ဒီရိုက်တာဒုဂ်နိဆရာတင်၏ ‘ရဲလေးဘော်’အခန်းဆက် ဆို ပြောပြဇာတ်
- (၃) ဒီရိုက်တာဆရာခန့်၏ ‘နိုင်တီး ဖော်တီစစ်’ပြဇာတ်

(၄) ဒီရိုက်တာအုတ်ဆရာတင်၏ ‘ထူးတဲ့ဖူးစာ’ပြဇာတ်
 (၅) စာရေးဆရာသုခ၏ ‘ဪ ယောကျ်ား’ဆို ပြောပြဇာတ်
 (၆) စာရေးဆရာသုခ၏ ‘ဪ မိန်းမ’ဆို ပြောပြဇာတ်
 (၇) စာရေးဆရာသုခ၏ ‘ဪ လောက’ဆို ပြောပြဇာတ်
 အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သော ပြဇာတ်များအပြင်၊ ဂျပန်ခေတ်မှ
 ၁၉၄၆ ခုနှစ်အတွင်း အောက်ပါပြဇာတ်များလည်း စင်တင်ကပြခဲ့ကြောင်း
 အုတ်ဆရာတင်၏ ‘လူတိုင်အိုစကုတ်မှ စင်တင်ပြဇာတ်သို့စာတမ်း’
 ပါစာရင်း အရ တွေ့ရှိရပါသည်။

- (၁) သခင်ဘသောင်း၏ ‘ဣန္ဒြေရှင်’အပြောပြဇာတ်
- (၂) ဦးချစ်တင်၏ ‘မတုနဲ့’အခန်းဆက်ဆို ပြောပြဇာတ်
- (၃) ဒေါ်နှင်းရီ၏ ‘သည့်ဆောင်း’အခန်းဆက် ဆို ပြောပြဇာတ်
- (၄) ဦးဘဇင်၏ ‘မယ်ဒက်ရှင်’ ဆို ပြော ကဇာတ်
- (၅) ဦးမှတ်ကြီး၏ ‘ဒန်းစီးမောင်နှမ’ ဆို ပြော ကဇာတ်
- (၆) ဦးကျော်မြင့်၏ ‘မြစိမ်းရောင်’ ဆို ပြော ကဇာတ်
- (၇) ဦးချစ်ဖေ၏ ‘မျှော်တော်ရောင်’ ဆို ပြော ကဇာတ်
- (၈) စာရေးဆရာအသင်း၏ ‘ခုံတော်မောင်ကျဘမ်း’ ဆို ပြော
ပြဇာတ်
- (၉) အုတ်ဆရာတင်၏ ‘ပြဇာတ်မင်းသမီး’ဆို ပြော ပြဇာတ်
- (၁၀) အုတ်ဆရာတင်၏ ‘ပြဇာတ်မင်းသား’ဆို ပြော ပြဇာတ်
- (၁၁) အုတ်ဆရာတင်၏ ‘မင်းဖေဖေ’ဆို ပြော ပြဇာတ်
- (၁၂) အုတ်ဆရာတင်၏ ‘တကယ့်ယောကျ်ား’ဆို ပြော ပြဇာတ်

(၁၃) အုတ်ဆရာတင်၏ ‘ဂွဇေ’ ဆို ပြော ပြဇာတ်
 (၁၄) အုတ်ဆရာတင်၏ ‘ငွေငွေပျံ’အခန်းဆက် ဆို ပြော ပြဇာတ်
 (၁၅) အုတ်ဆရာတင်၏ ‘ချစ်အိသ’အခန်းဆက် ဆို ပြော ပြဇာတ်
 (၁၆) အုတ်ဆရာတင်၏ ‘ချစ်ကြွေးပြေ’အခန်းဆက် ဆို ပြော ပြဇာတ်
 (၁၇) အုတ်ဆရာတင်၏ ‘မြာနှစ်ပွေ’အခန်းဆက် ဆို ပြော ပြဇာတ်
 ပြဇာတ်သရုပ်ဆောင် အမျိုးသားများမှာ စိန်ညွှန်းသောင်းတင်၊
 စိန်ညွှန်း ထွန်းရွှေ၊ ဘချစ်၊ အဝမ်း ညွန့်မောင်၊ ကျော်ဝင်း၊ ကျော်အေး၊
 မျိုးချစ်၊ မျိုးမြင့်၊ ရန်နိုင်စိန်၊ ထွန်းသိန်း၊ ကျော်မြင့်၊ ဆန်နီ၊ သထုံသန်း၊
 ကိုအေးကို၊ ဘဆွေလေး၊ အုတ်ဆရာတင်၊ စာရေးဆရာသုခ၊ ဖိုးပါကြီး၊
 ဖိုးပါလေး၊ စံပ၊ ပန်ချာ၊ အပါကြီး၊ ကန်ကြီး၊ စိုင်းတမော့၊ နောက်တိုး၊
 ပေသီး၊ ညှပ်စိ၊ အေးငွေကြီး၊ ကိုမောင်လေး၊ စံရွှေကြီး၊ ချစ်တင်ကြီး၊
 ညွန့်မောင်ကြီး၊ သောင်းရွှေကြီး၊ သိန်းမောင်ကြီး၊ ဖိုးစောကြီး၊ ဦးဖိုးသောင်၊
 ကျော်မြကြီး၊ ဦးဘအုံး၊ ကြည်မောင်၊ သောင်းရွှေ၊ ဗာတလုံး ခင်မောင်၊
 ရွှေညာမောင်၊ တင်ညွန့်ကြီး စသူတို့ဖြစ်၏။

ပြဇာတ်သရုပ်ဆောင် အမျိုးသမီးများမှာ မေနွဲ့၊ မေမြင့်၊ မေသန်း၊
 မေမေဝင်း၊ မေချစ်၊ မေကျင်၊ မေစိ၊ ခင်ခင်ရီ၊ ခင်တင့်၊ ခင်လဲ့၊ ခင်ဝင်း၊
 ခင်ခင်ဥ၊ ခင်အုန်းကြည်၊ နုစုစိန်၊ နယ်လီစိန်စိန်၊ စန်းစန်း၊ ခင်မာကြည်၊
 ညိုညို၊ ခင်ဆွေ၊ ခင်လေးကြီး၊ ခင်အုန်းမြင့်၊ တံဆိပ်ရမဘုတ်ဆုံ၊ ဂျမ်းစိန်၊
 သိန်းကြွယ်၊ မနု၊ မဥ၊ မဖွားနှစ်၊ မမြသွေး၊ စိန်ဟန်တင်၊ ဇီးကွက်စိန်
 စသူတို့ဖြစ်သည်။

ပြဇာတ်သီချင်းရေးဆရာများမှာ ရွှေတိုင်ညွန့်၊ ရွှေပြည်အေး၊ ခေတ္တရာအေး၊ ပြည်သန်းနွယ်၊ တက္ကသိုလ်စိုး၊ စိန်ဝေလျှံ၊ ရန်နိုင်စိန်၊ အုန်ဆရာတင်တို့ဖြစ်သည်။

ပြဇာတ်တူရိယာအဖွဲ့များမှာ ရွှေပြည်အေးအဖွဲ့၊ အေဝမ်းခင်မောင်အဖွဲ့၊ ဂီတာစိမ်းမောင်အဖွဲ့၊ စိန်ဝေလျှံအဖွဲ့၊ တက္ကသိုလ်စိုးအဖွဲ့တို့ ဖြစ်သည်။

ဆက်တင်သန်းချီဆရာများမှာ ဖူးကြီး ဦးဘရင်၊ ဦးငွေကိုင်း၊ ဦးလှမောင်၊ ဦးဘိတ်ကြည်၊ ဦးဗကြည်၊ ဦးကျော်ဆိုင်း၊ ဦးသိန်းဟန် စသူတို့ ဖြစ်သည်။

လွတ်လပ်ရေးရပြီးနောက်ပိုင်းကာလ စင်တင်ပြဇာတ်များ

လွတ်လပ်ရေးရပြီး ၁၉၄၈ ခုနှစ်မှ ၁၉၆၉ ခုနှစ်အတွင်း စင်တင်ပြသခဲ့သော ပြဇာတ်များမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်ကြောင်း အုန်ဆရာတင်၏ ‘လူတိုင်အိုစကုတ်မှ စင်တင်ပြဇာတ်သို့ စာတမ်း’အရ တွေ့ရှိရပါသည်။

- (၁) ဦးသိန်းဖေမြင့်၏ ‘စိမ်းရောင်စို’ ဆို ပြောဇာတ် (ဂျမားရုံ)
- (၂) ဦးသိန်းဖေမြင့်၏ ‘ရွှေမိုးငွေမိုးပဲလားရေး’ဆို ပြော ကဇာတ်
- (၃) ဦးသိန်းဖေမြင့်၏ ‘စိုက်ပျိုးရေးအောင်သံ’ဆို ပြောဇာတ်
- (၄) ဦးဇော်ဝင်း (မြန်မာ့အသံ)၏ ‘အေဝေဓမ္မ’ ဆို ပြောဇာတ်
- (၅) အုန်ဆရာတင်၏ ‘တို့အိမ်ကြီး’ ဆို ပြောဇာတ်
- (၆) အုန်ဆရာတင်၏ ‘တစ်လှေထဲစီး’ ဆို ပြောဇာတ်

- (၇) ဦးဉာဏ၏ ‘လာဘ်ပေးလာဘ်ယူ’ ဆို ပြောဇာတ်
- (၈) ဦးဉာဏ၏ ‘လူထုအာဏာ’ဆို ပြောဇာတ်
- (၉) ဦးနု၏ ‘ဝေသာလီ’ ဆို ပြောဇာတ်
- (၁၀) ဗိုလ်ကလေးတင့်အောင်၏ ‘မြတ်မွန်ရတနာ’ ဆို ပြောဇာတ် (မြို့မကျောင်း)
- (၁၁) ရန်ကုန်ပန်ကျာကျောင်း၏ ‘တေးဘုံမာ’ ဆို ပြောဇာတ် (မြို့မကျောင်း)
- (၁၂) ဦးဉာဏ၏ ‘လုပ်သား ရန်သူ’ ဆို ပြောဇာတ် (အမှတ် ၄ နယ်မြေ)
- (၁၃) ဦးဉာဏ၏ ‘ပင်လုံအောင်သံ’ ဆို ပြောကဇာတ် (အမှတ် ၄ နယ်မြေ)
- (၁၄) ဦးဉာဏ၏ ‘ဂီတမာလာနှင့် သီဟရဇာ’ ဆို ပြောကဇာတ် (ကဌေးရုံ)
- (၁၅) ဆရာသုခ၏ ‘ရေနံမြေ’ ဆို ပြောကဇာတ် (ချောက်ရေနံ မြေ)
- (၁၆) အုန်ဆရာတင်၏ ‘လုပ်သားကြေးမုံ’ ဆို ပြောဇာတ် (အလုပ်သမားနေ့)
- (၁၇) အုန်ဆရာတင်၏ ‘ပြည်ထောင်စုဇာတ်ခုံ’ ဆို ပြောဇာတ် (အမှတ် ၄ နယ်မြေ)
- (၁၈) အုန်ဆရာတင်၏ ‘ကျွဲမြီးတို’ ဆို ပြောဇာတ် (အလုပ်သမားနေ့)

- (၁၉) ဒုဂုဏ်ဆရာတင်၏ ‘လှမ်းစို့တူပြိုင်’ ဆို ပြောဇာတ်
- (၂၀) မောင်ကြေးမုံ၏ ‘လမ်းသာချိန် နေကွယ်ချိန်’ အဆိုဇာတ်
- (၂၁) တက္ကသိုလ်နေဝင်း၏ ‘ပင်တိုင်တော်ဦး’ ဆို ပြောဇာတ်
- (၂၂) ဗိုလ်မှူးရဲခေါင်၏ ‘နွေအကျော့ လေနေ့၍ လာရာဝယ်’ ဆိုပြောဇာတ် (မြေပဒေသာ)
- (၂၃) ဗိုလ်မှူးတင်အောင်၏ ‘မောအလှနန်းကေသီ’ ဆို ပြောကဇာတ်
- (၂၄) ဗိုလ်မှူးတင်အောင်၏ ‘အမြင်မှန်’ ဆို ပြောကဇာတ်
- (၂၅) လက်နက်ကိုင်တပ်ပေါင်းစု၏ ‘တရားလိုသက်သေ မနန်းမေ’ အပြောဇာတ်
- (၂၆) လက်နက်ကိုင်တပ်ပေါင်းစု၏ ‘ကောလိယမြို့တံခါး’ အပြောဇာတ်
- (၂၇) ရန်ကုန်ဝိဇ္ဇာနှင့် သိပ္ပံတက္ကသိုလ်အနုပညာအသင်း၏ ‘သူ့အလှည့်’ အပြောဇာတ်
- (၂၈) ရန်ကုန်ဝိဇ္ဇာနှင့် သိပ္ပံတက္ကသိုလ်အနုပညာအသင်း၏ ‘သတ္တိ ဗျတ္တိ’ အပြောဇာတ်
- (၂၉) ရန်ကုန်ဝိဇ္ဇာနှင့် သိပ္ပံတက္ကသိုလ်အနုပညာအသင်း၏ ‘ဘိလပ်ပြန်’ အပြောဇာတ်
- (၃၀) စိန်ခင်မောင်ရီ၏ ‘မြေပိုင်ရှင် ဦးကံကောင်းနှင့် သမီးများ’ အပြောဇာတ်

- (၃၁) ယဉ်ကျေးမှုကဇာတ်ဌာန၏ ‘လှိုင်းကြီးလှေအောက်’ ကဇာတ်
- (၃၂) ယဉ်ကျေးမှုကဇာတ်ဌာန၏ ‘ဗိုးရာဇာ’ ကဇာတ်
- (၃၃) ယဉ်ကျေးမှုကဇာတ်ဌာန၏ ‘ဟံသာကုမ္ဘာ’ ဆို ပြောကဇာတ်
- (၃၄) ယဉ်ကျေးမှုကဇာတ်ဌာန၏ ‘ဝက်ထီးကန်’ ဆို ပြောကဇာတ်
- (၃၅) ယဉ်ကျေးမှုကဇာတ်ဌာန၏ ‘နာသုန္ဒရ’ ဆို ပြောကဇာတ်
- (၃၆) ယဉ်ကျေးမှုကဇာတ်ဌာန၏ ‘ရန်အောင်မြင်’ ကဇာတ်
- (၃၇) ယဉ်ကျေးမှုကဇာတ်ဌာန၏ ‘အဘယကုမ္ဘာ’ ဆိုပြောပြဇာတ်
- (၃၈) ဗိုလ်ကလေးတင့်အောင်၏ ‘စားပြလက်လျှော့နေလေတော့’ အပြောဇာတ်
- (၃၉) ဗိုလ်ကလေးတင့်အောင်၏ ‘ရင်ဝယ်ခင်တွယ် ကြောင်လေး ရယ်’ အပြောဇာတ်
- (၄၀) ဗိုလ်ကလေးတင့်အောင်၏ ‘ပြစ်မှပြစ်ရလေ’ အပြောဇာတ်
- (၄၁) ဗိုလ်ကလေးတင့်အောင်၏ ‘ဒိန်းဒလိမ်းနဲ့ ဒပ်ဖရင်’ အပြောဇာတ်
- (၄၂) ဗိုလ်ကလေးတင့်အောင်၏ ‘အမိန့်တော်ရ ရှေ့နေ ဦးသောကြာ’ အပြောဇာတ်
- (၄၃) ဗိုလ်ကလေးတင့်အောင်၏ ‘သားသမီးတို့ ဝတ္တရားရှိသည့် အတိုင်း’ အပြောဇာတ်
- (၄၄) ဗိုလ်ကလေးတင့်အောင်၏ ‘အမွေဆက်’ အပြောဇာတ်
- (၄၅) ဗိုလ်ကလေးတင့်အောင်၏ ‘ငါနဲ့အံ့သြ’ အပြောဇာတ်

- (၄၆) ဗိုလ်ကလေးတင့်အောင်၏ ‘တို့အောင်ပွဲ’တေးသရုပ်ဖော်
 (၄၇) ဗိုလ်ကလေးတင့်အောင်၏ ‘ဘကြီးမှု’အပြောဇာတ်
 (၄၈) ဗိုလ်ကလေးတင့်အောင်၏ ‘တောင်သူလယ်သမား အရေး
 တော်ပုံ’ အပြောပြဇာတ် (မြေပဒေသာ)
 (၄၉) ဗိုလ်ကလေးတင့်အောင်၏ ‘ညီမအတွက် ညီမျှပန်း’ အပြော
 ပြဇာတ် (မြေပဒေသာ)
 (၅၀) ဗိုလ်ကလေးတင့်အောင်၏ ‘ထမနဲ့ပွဲ’အပြောပြဇာတ်
 (မြေပဒေသာ)
 (၅၁) ဗိုလ်ကလေးတင့်အောင်၏ ‘အိုမိခင် ကျေးဇူးရှင်’ အပြော
 ပြဇာတ် (မြေပဒေသာ)
 (၅၂) ဗိုလ်ကလေးတင့်အောင်၏ ‘ခြင်ထောင်ငါးလုံး’အပြောဇာတ်
 (၅၃) ဗိုလ်ကလေးတင့်အောင်၏ ‘နှလုံးသွေးပျက်သော တေး
 တစ်ပုဒ်’ အပြောဇာတ်
 (၅၄) ဗိုလ်ကလေးတင့်အောင်၏ ‘ထိုက်သူတန်သူ’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၅၅) ဗိုလ်ကလေးတင့်အောင်၏ ‘ချစ်လင်းရောင်ခြည်’ဆို
 ပြောဇာတ်
 (၅၆) ဗိုလ်ကလေးတင့်အောင်၏ ‘မေတ္တာရေယဉ်’ဆို ပြောဇာတ်
 (၅၇) ဗိုလ်ကလေးတင့်အောင်၏ ‘မွေးမေမေ’ဆို ပြောဇာတ်
 (၅၈) ဗိုလ်ကလေးတင့်အောင်၏ ‘ဝါကျွတ်ပေါ့ သက်ဝေ’ဆို
 ပြောဇာတ်

- (၅၉) ဗိုလ်ကလေးတင့်အောင်၏ ‘လင်းလုလုရောင်နီ’ဆိုပြောဇာတ်
 (၆၀) ဗိုလ်ကလေးတင့်အောင်၏ ‘လာလာလေ လိုက်ခဲ့တော့’
 ဆို ပြောဇာတ်
 (၆၁) ဗိုလ်ကလေးတင့်အောင်၏ ‘မြေပဒေသာ’ဆို ပြောဇာတ်
 (၆၂) ဗိုလ်ကလေးတင့်အောင်၏ ‘ရွှေရိုး ရွှေနွယ်’ဆို ပြောဇာတ်
 (၆၃) ဗိုလ်ကလေးတင့်အောင်၏ ‘သံသာလေ ကမ်းတိုင်’ဆို
 ပြောဇာတ်
 (၆၄) ဗိုလ်ကလေးတင့်အောင်၏ ‘တင့်တင့်တယ်တယ်’ ဆို
 ပြောဇာတ်
 (၆၅) ဗိုလ်ကလေးတင့်အောင်၏ ‘ခိုင်းတော့ သက်ဝေ’ဆို
 ပြောဇာတ်
 (၆၆) ဗိုလ်ကလေးတင့်အောင်၏ ‘အသက်’ဆို ပြောဇာတ်
 (၆၇) ဗိုလ်ကလေးတင့်အောင်၏ ‘ပြန်လည်၍ တွေ့ဆုံသည့်တိုင်’
 ဆို ပြောဇာတ်
 (၆၈) ဗိုလ်ကလေးတင့်အောင်၏ ‘မျှော်လင့်ခုတိုင်’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၆၉) ဗိုလ်ကလေးတင့်အောင်၏ ‘နှောင်းချစ်ပဲ့တင်’ဆို ပြောဇာတ်
 (၇၀) ဗိုလ်ကလေးတင့်အောင်၏ ‘ဝါကျွတ်ပြီဆိုမှဖြင့်’ဆို
 ပြောဇာတ်
 (၇၁) ဗိုလ်ကလေးတင့်အောင်၏ ‘နှောင်ကြိုးကို ငင်ပျံ့မယ်လေ’
 ဆို ပြောဇာတ်

- (၇၂) ဗိုလ်ကလေးတင့်အောင်၏ ‘ချစ်အမြဲတေ’ ဆို ပြောဇာတ်
- (၇၃) ဗိုလ်ကလေးတင့်အောင်၏ ‘နှင်းဝေဝေ’ ဆို ပြောဇာတ်
- (၇၄) ဗိုလ်ကလေးတင့်အောင်၏ ‘ချစ်မိုးချစ်မြေ’ ဆို ပြောဇာတ်
- (၇၅) ဗိုလ်ကလေးတင့်အောင်၏ ‘ရွှေလမ်း ငွေလမ်း’ ဆို ပြောဇာတ်
- (၇၆) ဗိုလ်ကလေးတင့်အောင်၏ ‘မိုးလုံးပတ်လည်’ ဆို ပြောဇာတ်
- (၇၇) ဗိုလ်ကလေးတင့်အောင်၏ ‘ဝါကျွတ်ဦး ဆုထူးပန်မယ်’ ဆို ပြောဇာတ်
- (၇၈) ဗိုလ်ကလေးတင့်အောင်၏ ‘အပြုံးလက်ဆောင်’ ဆို ပြောဇာတ်
- (၇၉) တက္ကသိုလ်စိုး၏ ‘မေ’ ဆို ပြောဇာတ်
- (၈၀) တက္ကသိုလ်စိုး၏ ‘ဝေ’ ဆို ပြောဇာတ်
- (၈၁) တက္ကသိုလ်စိုး၏ ‘ငွေနှင်းစိုစို’ ဆို ပြောဇာတ်
- (၈၂) တက္ကသိုလ်စိုး၏ ‘မူယာ’ ဆို ပြောဇာတ်
- (၈၃) တက္ကသိုလ်စိုး၏ ‘မြတ်နိုးသူ’ ဆို ပြောဇာတ်
- (၈၄) တက္ကသိုလ်စိုး၏ ‘ဖြူပြာ’ ဆို ပြောဇာတ်
- (၈၅) တက္ကသိုလ်စိုး၏ ‘ငယ်ချစ်မောင်မယ်’ ဆို ပြောဇာတ်
- (၈၆) တက္ကသိုလ်စိုး၏ ‘ညိုပြာညက်’ ဆို ပြောဇာတ်
- (၈၇) တက္ကသိုလ်စိုး၏ ‘ချစ်သံသရာ’ ဆို ပြောဇာတ်
- (၈၈) တက္ကသိုလ်စိုး၏ ‘ချစ်သက်လျာ’ ဆို ပြောဇာတ်

- (၈၉) မောင်မောင်စိန်၏ ‘မိန်းမမြတ်’ ဆို ပြောဇာတ်
- (၉၀) ဦးဘရှင်၏ ‘ချစ်ရန်စ’ ဆို ပြောဇာတ်
- (၉၁) ဦးချင်းစိန်၏ ‘ချစ်ကိုကို’ ဆို ပြောဇာတ်
- (၉၂) ဦးချင်းစိန်၏ ‘ချစ်ဒီလင်’ ဆို ပြောဇာတ်
- (၉၃) ဦးချင်းစိန်၏ ‘ပျိုလက်ဆောင်’ ဆို ပြောဇာတ်
- (၉၄) ဦးအေးမြင့်၏ ‘အချစ်ဆန်း’ ဆို ပြောဇာတ်
- (၉၅) ရွှေဘေး၏ ‘စုဖုရားလတ်’ ဆို ပြောဇာတ်
- (၉၆) ဂျော်လီစိန်၏ ‘အချစ်ဆန်း’ ဆို ပြောဇာတ်
- (၉၇) တော်မုံကျင်း၏ ‘၁၉၅၀’ ဆို ပြောဇာတ်
- (၉၈) ဦးချစ်တင်၏ ‘မူမှန်’ ဆို ပြောဇာတ်
- (၉၉) ဦးချစ်တင်၏ ‘ဝမ်းနဲ့မလွယ် သားမမယ်’ ဆို ပြောဇာတ်
- (၁၀၀) ရွှေဒီးဘီအောင်၏ ‘အသွင်မတူ’ ဆို ပြောဇာတ်
- (၁၀၁) ရွှေဒီးဘီအောင်၏ ‘သစ္စာပန်းနှစ်ခိုင်’ ဆို ပြောဇာတ်၏
- (၁၀၂) မင်းရှင်နောင်၏ ‘သင်ဘယ်လဲ’ ဆို ပြောဇာတ်
- (၁၀၃) မင်းရှင်နောင်၏ ‘ချစ်တော့ ချစ်တယ်’ ဆို ပြောဇာတ်
- (၁၀၄) ဆရာသုခ၏ ‘တေးချိုချို’ ဆို ပြောဇာတ်
- (၁၀၅) ဆရာသုခ၏ ‘လင်’ ဆို ပြောဇာတ်
- (၁၀၆) ဆရာသုခ၏ ‘ကိုယ်ကြိုက်တာ ကိုယ်လုပ်’ ဆို ပြောဇာတ်
- (၁၀၇) ဆရာသုခ၏ ‘ညောင်ရေသာဘင်’ ဆို ပြောဇာတ်
- (၁၀၈) ဆရာသုခ၏ ‘ချစ်ကုမ္ပဏီ’ ဆို ပြောဇာတ်

- (၁၀၉) သန်းခွဲ၏ ‘ချစ်သဲ’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၁၀) သန်းခွဲ၏ ‘နှစ်ဆန်းချစ်ပန်း’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၁၁) သန်းခွဲ၏ ‘မုန်းချစ်သံသရာ’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၁၂) သန်းခွဲ၏ ‘ချစ်တာပါပဲ’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၁၃) သန်းခွဲ၏ ‘ဂုဏ်ပန်းတစ်ပွင့်’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၁၄) သန်းခွဲ၏ ‘မေတ္တာတေးသံ’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၁၅) သန်းခွဲ၏ ‘ခွာညိုသင်းပြီမေ’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၁၆) သန်းခွဲ၏ ‘ချစ်ကြေးမုံ’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၁၇) သန်းခွဲ၏ ‘မျက်မာန်တော် ညှိုးပါနဲ့’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၁၈) သန်းခွဲ၏ ‘ချစ်ခွင့်မပိုင်’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၁၉) သန်းခွဲ၏ ‘တင့်တင့်တယ်တယ်’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၂၀) သန်းခွဲ၏ ‘တဝဲလယ်လယ်’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၂၁) သန်းခွဲ၏ ‘ကိုယ့်သွေးကိုယ့်သား’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၂၂) သန်းခွဲ၏ ‘မိန်းမဆိုတာ’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၂၃) သန်းခွဲ၏ ‘မိသားဘသား’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၂၄) သန်းခွဲ၏ ‘အပျော်ဆုံးနေ့’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၂၅) မြင့်ဖေ ‘မေတ္တာတန်ဆောင်’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၂၆) ဖိုးပါကြီး၏ ‘တစ်ရောင်တည်းချယ်’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၂၇) ဦးဘရှင်၏ ‘လောကမာယာ’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၂၈) တက္ကသိုလ်သက်ဝေ၏ ‘ချစ်ရနဲ့ကြိုက်’ ဆို ပြောဇာတ်

- (၁၂၉) ဂီတလုလင်မောင်ကိုကို၏ ‘သူကတော့ မေ့ပါပြီ’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၃၀) ဂီတလုလင်မောင်ကိုကို၏ ‘ဂီတလုံမေ’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၃၁) ဂီတလုလင်မောင်ကိုကို၏ ‘နီးအောင်ပင်လှမ်း’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၃၂) ဂီတလုလင် မောင်ကိုကို၏ ‘ချစ်ကမ္ဘာဆီသို့’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၃၃) ချစ်မောင်၏ ‘ရွေးကောက်ပွဲ’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၃၄) ချစ်မောင်၏ ‘နှစ်ဆင့်မေတ္တာ’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၃၅) ချစ်မောင်၏ ‘ထူးမြတ်ချိန်ခါ’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၃၆) ချစ်မောင်၏ ‘ရွှေပဇ္ဇနိ’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၃၇) ချစ်မောင်၏ ‘လောကီရိပ်သာ’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၃၈) ချစ်မောင်၏ ‘အလင်းနဲ့အမှောင်’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၃၉) ချစ်မောင်၏ ‘ရင်နှစ်သည်းချာ’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၄၀) ချစ်မောင်၏ ‘နှစ်ကိုယ့်တချစ်’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၄၁) ချစ်မောင်၏ ‘ချစ်ရခက်တယ်’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၄၂) ချစ်မောင်၏ ‘ချစ်သုံးလီ’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၄၃) ချစ်မောင်၏ ‘ချစ်တတ်ပါစေ’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၄၄) ချစ်မောင်၏ ‘ချစ်နဲ့မပြယ်’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၄၅) ချစ်မောင်၏ ‘မင်္ဂလာဖိတ်စာ’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၄၆) ချစ်မောင်၏ ‘ယမုံနာ’ ဆို ပြောဇာတ်

- (၁၄၇) အုန်ဆရာတင်၏ ‘သမုဒယ’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၄၈) အုန်ဆရာတင်၏ ‘ချစ်ပန်းနှစ်ပွင့်’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၄၉) အုန်ဆရာတင်၏ ‘လူဂုဏ်တန်’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၅၀) အုန်ဆရာတင်၏ ‘မူနှစ်မူ’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၅၁) အုန်ဆရာတင်၏ ‘သားလိမ္မာ’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၅၂) အုန်ဆရာတင်၏ ‘သမီးလိမ္မာ’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၅၃) အုန်ဆရာတင်၏ ‘ခိုင်ပန်းစုံ’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၅၄) အုန်ဆရာတင်၏ ‘နိုးတူ’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၅၅) အုန်ဆရာတင်၏ ‘ရွှေပင်ငွေမိုး’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၅၆) အုန်ဆရာတင်၏ ‘ချစ်ရက်မကုန်’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၅၇) အုန်ဆရာတင်၏ ‘ချစ်ပန်းဝေဝေ’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၅၈) အုန်ဆရာတင်၏ ‘ချစ်ဆန်းတစ်ရက်’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၅၉) အုန်ဆရာတင်၏ ‘ချစ်ရိပ်မြို့’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၆၀) အုန်ဆရာတင်၏ ‘ရတနာပုံ’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၆၁) အုန်ဆရာတင်၏ ‘ငွေမိုးရွာ’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၆၂) အုန်ဆရာတင်၏ ‘အကြိုက်တွေ့ပြီ’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၆၃) အုန်ဆရာတင်၏ ‘ဝါကျွတ်လက်ဆောင်’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၆၄) အုန်ဆရာတင်၏ ‘သီရိမာလာ’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၆၅) အုန်ဆရာတင်၏ ‘မုန်းရခက်တယ်’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၆၆) အုန်ဆရာတင်၏ ‘အချစ်ဇာတ်ခုံ’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၆၇) အုန်ဆရာတင်၏ ‘ထင်မိယောင်မှား’ ဆို ပြောဇာတ်

- (၁၆၈) အုန်ဆရာတင်၏ ‘သစ္စာမေတ္တာ’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၆၉) အုန်ဆရာတင်၏ ‘ရွှေဖြစ်ငွေဖြစ်’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၇၀) အုန်ဆရာတင်၏ ‘ပိတောက်ရွှေဝါ’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၇၁) အုန်ဆရာတင်၏ ‘ငယ်ကျွမ်းဆွေ’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၇၂) အုန်ဆရာတင်၏ ‘ချမ်းမြေ့ရိပ်မြို့’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၇၃) အုန်ဆရာတင်၏ ‘ချစ်သူခေါ်ရာ’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၇၄) အုန်ဆရာတင်၏ ‘မေ့မရသူကလေးရယ်’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၇၅) အုန်ဆရာတင်၏ ‘သာပါစေတော့’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၇၆) အုန်ဆရာတင်၏ ‘မိန်ရာသီ’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၇၇) အုန်ဆရာတင်၏ ‘နှင်းဆီဖြူ’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၇၈) အုန်ဆရာတင်၏ ‘မေ့ပါနဲ့သက်ဝေ’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၇၉) အုန်ဆရာတင်၏ ‘မိမ္မောမေ့’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၈၀) အုန်ဆရာတင်၏ ‘တူပျော်ပျော်’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၈၁) အုန်ဆရာတင်၏ ‘မေ့ရက်ကယ်နေနိုင်တယ်’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၈၂) အုန်ဆရာတင်၏ ‘သက်မျှကြင်သူ’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၈၃) အုန်ဆရာတင်၏ ‘ဖြူဖြူ’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၈၄) အုန်ဆရာတင်၏ ‘ပင်မြင့်ငွေသဇင်’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၈၅) အုန်ဆရာတင်၏ ‘အောင်ခြင်းမင်္ဂလာ’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၈၆) အုန်ဆရာတင်၏ ‘ချစ်ရေးချစ်ရာ’ ဆို ပြောဇာတ်
 (၁၈၇) အုန်ဆရာတင်၏ ‘နေရီရီ’ ဆို ပြောဇာတ်

ပုံမှန်အားဖြင့် ထိုပြဇာတ်များကို ကပြခဲ့သည့် ရုံများမှာ ဝင်းရုံ၊
ဇော်ရုံ၊ ကဌေးရုံတို့ဖြစ်ပြီး၊ အထိမ်းအမှတ်တင်ဆက်သော ပြဇာတ်များ
ကိုကား သက်ဆိုင်ရာကျင်းပသည့်နေရာများမှာ ကပြခြင်းဖြစ်၏။

ပြဇာတ်သရုပ်ဆောင် အမျိုးသားများမှာ ကျော်အေး၊ ကျော်ဖေ၊
ကျော်ရွှေ၊ ကျော်ဝေ၊ အေဝမ်းညွန့်မောင်၊ စိန်ဂျွန်းထွန်းရွှေ၊ မျိုးချစ်၊
မျိုးမြင့်၊ မျိုးဝင်း၊ မျိုးတင့်၊ ခင်မောင်မြင့်၊ ခင်မောင်ကြည်၊ ခင်မောင်ညွန့်၊
ခင်မောင်ရင်လေး၊ ခင်ဇော်၊ ဇေယျ၊ ဇော်ဝင်း၊ သူရ၊ ရွှေကို၊ ရွှေဘ၊
ကြည်ရွှင်၊ မြင့်စိုး၊ မြင့်သိန်း၊ သက်ဝေ၊ ဝင်းမြင့်၊ မောင်မောင်မြင့်၊ ဇော်ခင်
တင်ဝင်း၊ စံပ၊ ပန်ချာ၊ ပါနောက်၊ ညှပ်စိ၊ ဖိုးပါကြီး၊ ဖိုးပါလေး၊ ချစ်မောင်၊
သန်းနွဲ့၊ ဂျော်လီဆွေ၊ မြင့်ဖေ၊ ကြယ်နီ၊ အေးမြင့် (သတင်းထောက်)၊
ဟံသာဝတီ စိုးမြင့် (ရဲ)၊ သာဆန်း၊ မြင့်ဦး၊ အေးကို၊ စိုးလှိုင်၊ ဂျော်လီဌေး၊
ကျော်သောင်း၊ ညွန့်မောင်ကြီး၊ ကိုအောင်ဘ၊ ထွန်းမြင့်၊ သိန်းမောင်ကြီး၊
ကျော်မြကြီး၊ ချစ်တင်ကြီး၊ ဦးဖိုးသောင်း၊ ဦးစံမြင့်၊ လှမိုး၊ ချီးဗူး စသူတို့
ဖြစ်သည်။

ပြဇာတ်သရုပ်ဆောင် အမျိုးသမီးများမှာ မေနွဲ့၊ မေဝင်း၊ မေချစ်၊
မေမြင့်၊ မေရီမြ၊ မေသာဇင်၊ ခင်ခင်ရီ၊ ခင်ဝင်း၊ ခင်အုန်းမြင့်၊ ခင်မေသက်၊
ခင်စန်းလွင်၊ ခင်စန်းဝင်း၊ ခင်စန်းရီ (ဝင်နီ-ဘရောင်နီ)၊ နယ်လီဝင်း၊
မခင်ကြည်၊ စိုးယုမေ၊ ထိပ်တင်ထွေး၊ တင်တင်မူ၊ မြင့်မြင့်ခင်၊ ကြည်
ကြည်ဝေ၊ ကြည်ကြည်ဌေး၊ မြင့်မြင့်ဌေး၊ နွဲ့နွဲ့ဌေး၊ ရီစီဌေး၊ လဲ့လဲ့ဌေး၊
သန်းသန်းဆင့်၊ တင်တင်လှ၊ မြမြရီ၊ ညွန့်ညွန့်ဆွေ၊ သီတာခင်ထွေး။

မခင်ညွန့်၊ ဒေါ်လှိုင်၊ မနု၊ မည၊ မညိုမင်းခင်၊ ဒေါ်အုံး၊ မစိန်ခင်၊ ရွှေလုံး၊
မသန်းရွှေ၊ မသေးသေး စသူတို့ဖြစ်သည်။

စာဆိုတော်နေ့စင်တင်ပြဇာတ်များ

မြန်မာနိုင်ငံစာရေးဆရာအသင်းသည် နတ်တော်လဆန်း ၁ ရက်
နေ့ကို စာဆိုတော်နေ့အဖြစ် သတ်မှတ်လျက်၊ ၁၃၀၆ ခုနှစ်၊ နတ်တော်
လဆန်း ၁ ရက် (၁၅-၁၁-၁၉၄၄) နေ့တွင် ပထမဆုံးအကြိမ် စာဆို
တော်နေ့ကျင်းပခဲ့သည်။ ထိုနေ့တွင် ဝိဇယပြဇာတ်ကို တင်ဆက်ခဲ့ပြီး၊
နောက်ပိုင်း နှစ်စဉ်နှစ်စဉ်လည်း စာဆိုတော်နေ့ အထိမ်းအမှတ်ပြဇာတ်
များကို ကပြခဲ့ရာ ၁၉၅၅ ခုနှစ်တိုင်အောင်ပင် ဖြစ်သည်။ ထို့နောက်
ပိုင်းတွင်မူ ထို့ပိုင်း ထို့ပိုင်းသာ ကတော့သည်။

ထိုစာဆိုတော်နေ့ပြဇာတ်များတွင် စာရေးဆရာများကိုယ်တိုင်
ပါဝင်သရုပ်ဆောင်ကြပြီး ပရိသတ်က အားပေးသဖြင့် အောင်မြင်သော
စာပေလှုပ်ရှားမှုများ ဖြစ်ခဲ့သည်။ အောက်ပါအတိုင်း တင်ဆက်ခဲ့ခြင်း
ဖြစ်သည်။^{၄၂}

- ပထမအကြိမ် ။ ၁၃၀၆ (၁၉၄၄) ဝိဇယပြဇာတ် (ဝင်းဝင်းရုံ)
- ဒုတိယအကြိမ် ။ ၁၃၀၇ (၁၉၄၅) အမတ်ကြီး ဦးပေါ်ဦးပြဇာတ်
- တတိယအကြိမ် ။ ၁၃၀၈ (၁၉၄၆) ဝိဇယပြဇာတ်
- စတုတ္ထအကြိမ် ။ ၁၃၀၉ (၁၉၄၇) ခုံတော်မောင်ကျဘမ်းပြဇာတ်

၄၂။ နတ်နွယ်၊ မြန်မာနိုင်ငံစာပေလှုပ်ရှားမှုနှင့်အဖွဲ့အစည်းကဏ္ဍ (ပုဂံစာအုပ်)

- ပဉ္စမအကြိမ် ။ ၁၃၁၀ (၁၉၄၈) ဝေသာလီပြဇာတ်
- ဆဌမအကြိမ် ။ ၁၃၁၁ (၁၉၄၉) ဝန်ဇင်းမင်းရာဇာပြဇာတ်
(မြို့တော်ခန်းမ)
- သတ္တမအကြိမ် ။ ၁၃၁၂ (၁၉၅၀) နတ်ရှင်နောင်ပြဇာတ်
(ကဌေးရုံ)
- အဌမအကြိမ် ။ ၁၃၁၃ (၁၉၅၀) မြဝတီဦးစ ပြဇာတ်
- နဝမအကြိမ် ။ ၁၃၁၄ (၁၉၅၂) တောင်သမန်လယ်စား
မောင်ဖေငယ်
- အသမအကြိမ် ။ ၁၃၁၅ (၁၉၅၃) လှိုင်ထိပ်ခေါင်တင်ပြဇာတ်
(ဝင်းဝင်းရုံ)
- ဧကအသမအကြိမ် ။ ၁၃၁၆ (၁၉၅၄) စလေဦးပုညပြဇာတ်
- ဒွါအသမအကြိမ် ။ ၁၃၁၇ (၁၉၅၅) လက်ဝဲသုန္ဒရပြဇာတ်
 - ။ ၁၃၂၀ (၁၉၅၈) စာရေးဆရာကို အိန္ဒြပြဇာတ်
(အောင်လင်း)
 - ။ ၁၃၂၃ (၁၉၆၁) မြေပိုင်ရှင် ဦးကံကောင်းနှင့်သမီး
များပြဇာတ် (ခင်မောင်ရီ)နှင့်
စာရေးဆရာ ကိုအိန္ဒြပြဇာတ်
(အောင်လင်း)

စင်တင်ပြဇာတ်များ အနေအထား

စစ်အတွင်းကာလမှ လွတ်လပ်ရေးရပြီးနောက်ပိုင်းကာလ အတွင်း (၁၉၄၃ ခန့်မှ ၁၉၆၉ ခန့်အတွင်း)စင်တင်ပြဇာတ်များကို ရနိုင်သမျှ စာရင်းပြုရရာတွင် ၂၀၀ ကျော်မျှ တွေ့ရှိရလေသည်။

ထိုပြဇာတ်တင်ဆက်မှုများတစ်လျှောက်ကိုယ်တိုင်ပါဝင်စီစဉ်ခဲ့သော ပြဇာတ်ပညာရှင် ဒဂုန်ဆရာတင်က “ထိုစင်တင်ပြဇာတ်များကို တင်ဆက်မှုစနစ်အရ အမျိုးအစားခွဲကြည့်လျှင် အကဇာတ်၊ အဆိုပြဇာတ်၊ အပြောပြဇာတ်၊ ဆိုပြောကဇာတ်၊ ဆိုပြောပြဇာတ်ဟူ၍ တွေ့ရကြောင်းနှင့် ၎င်းတို့အနက် ‘ဆိုပြောပြဇာတ်’ပုံစံကို လူကြိုက်များ၍ ခေတ်စားခဲ့ကြောင်း၊ ထို ဆိုပြောပြဇာတ်ဆိုသည်မှာလည်း မြန်မာရှေးရိုး ‘ဆိုပြောက’ဇာတ်ကြီးများမှာ ‘အက’ကို ဖြုတ်ပြီး (အကမပါဘဲ) တင်ဆက်သည့်ပုံစံဖြစ်ကြောင်း” ရှင်းပြထားပါသည်။

ရုံများဖြင့် စင်တင်ကပြသော ပြဇာတ်များသည် လွတ်လပ်ရေးရပြီးနောက်ပိုင်း ကာလတစ်ခုတွင် ချုပ်ငြိမ်းခဲ့လေသည်။

ချုပ်ငြိမ်းခြင်းမှာ ပြဇာတ်ရုံများ ဝင်ငွေထွက်ငွေ မကိုက်ခြင်းမှ အစပြုသည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ ထိုသို့ဖြစ်ရသည်မှာလည်း အဓိကအချက်မှာ ရုပ်ရှင်ပြန်လည် အသက်ဝင်ထွန်းကားလာခြင်းကြောင့် ဖြစ်လေသည်။ ရုပ်ရှင်ထွန်းကားလာသောအခါ ပြဇာတ်အဖွဲ့သားများ ရုပ်ရှင်လောကသို့ အများအပြားကူးပြောင်းကြလေသည်။

ထို့ကြောင့် ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ်တွင် ‘ဇော်ရုံ’ပိတ်ရသည်။ ၁၉၅၁ ခုနှစ်တွင် ‘ကဌေးရုံ’ပိတ်ရသည်။ ၁၉၅၅ ခုနှစ်တွင် ‘ဝင်းဝင်းရုံ’ပိတ်ရသည်။ ပြဇာတ်လောကသားများ ရုပ်ရှင်လောကသို့ ရောက်ရှိ၊ အချို့နယ်များ (နယ်လှည့်အဖွဲ့/ ဇာတ်အဖွဲ့/အငြိမ့်အဖွဲ့များ)သို့ ရောက်သွားကြပြီး ၁၉၆၁ ခုနှစ်လောက်တွင် ပြဇာတ်သက်သက် စင်တင်ကပြမှုသည် ချုပ်ငြိမ်းသွားလေတော့သည်။^{၇၇}

ဇာတ်အဖွဲ့များ၌မှ ရှေ့ပိုင်းပြဇာတ်ကဏ္ဍ ပိုမိုပြင်ပြင်ဖြစ်လာခဲ့သည်။

စင်တင်ပြဇာတ်များ၏ နောက်ပိုင်းကာလအခြေအနေကို လှမ်း၍ မြင်နိုင်ပါရန် ဗိုလ်ကလေးတင့်အောင်၏ ‘ပန်းဝက်ပါ(ပြဇာတ်)’မှ ကောက်နုတ်ချက်များကို နောက်ဆက်တွဲ (င) အဖြစ် ဖော်ပြပါ၏။

အရေးနှင့်အပြ ဓာရင်းချကြည့်ခြင်း

ပူးတိုစွာတုံ့ဖြစ်ခဲ့သော အရေးပြဇာတ်နှင့် စင်တင်ပြဇာတ်၊ တစ်နည်းအားဖြင့် စစ်ကြိုကာလမှ လွတ်လပ်ရေးရပြီးနောက်ကာလအတွင်း ပြဇာတ်များ ရေးသားခြင်းနှင့် စင်တင်ခြင်းကို သုံးသပ်ကြည့်သည့်အခါ ဤသို့တွေ့ရပါ၏။

(က)အရေးပြဇာတ်ကို စင်တင်ခဲ့သည့် ပြဇာတ်များမှာ-

- ဆရာဝန်ပါပဲ (သခင်ဘသောင်း)
- မဟာဆန်ချင်သူ (ဇော်ဂျီ)

- ရသေ့ဂူ (ဇော်ဂျီ)
 - အဓမ္မမင်္ဂလာ (ဇော်ဂျီ)
 - ရွှေမောင်းသံ (ဇော်ဂျီ)
 - စိန်တစ်လုံး (ဇော်ဂျီ)
 - ဗမာသစ် (ဦးဉာဏ)
 - အာဇာနည်မိခင် (မောင်ထင်)
 - ဘာအရေးကြီးဆုံးလဲ (မောင်ထင်)
 - မြေပိုင်ရှင် ဦးကံကောင်းနှင့် သမီးများ (ခင်မောင်ရီ)
 - စာရေးဆရာ ကိုအေးနီ (အောင်လင်း)
 - ဒို့အလုပ်သမားခေတ် ရောက်ပြီ (သိန်းဖေမြင့်)
- တို့ဖြစ်ပြီး၊ စင်တင်ပြဇာတ်များ ဓာရင်းတွင် တွေ့ရသော-
- ဣန္ဒြေရှင် (သခင်ဘသောင်း)
 - ဪ မိန်းမ (သုခ)
 - ဪ ယောက်ျား (သုခ)
 - ဪ လောက (သုခ)
 - စစ်ပြန် (ဘိုကလေး စိန်ဝင်း)

တို့မှာလည်း တင်ဆက်သူများမှာ စာရေးဆရာများဖြစ်၍ ရေးပြီးမှ စင်တင်သည်ဟု ယူဆနိုင်ပါသည်။ ထိုနည်းတူပင် မြို့တော်သိန်းအောင်ဇာတ်မှ အောက်ပါပြဇာတ်များကိုလည်း ဤဓာရင်းတွင် တစ်ပေါင်းတည်း ဖော်ပြသင့်ပါ၏-

၇၇။ ဒဂုန်ဆရာတင်၊ လူဘိုင်အိုစကုတ်မှ စင်တင်ပြဇာတ်သို့ စာတမ်း

- မိုးလား တိမ်လား မြူလား (မောင်ယဉ်အောင်)
- သဘင်သည် မဝင်ရ (မောင်ယဉ်အောင်)
- ကောက်ပင်တရေးနိုး (မောင်ယဉ်အောင်)

ထို့ပြင်စာရေးဆရာအသင်းမှ တင်ဆက်သော-

- ဝိဇယ
- အမတ်ကြီး ဦးပေါ်ဦး
- ခုံတော်မောင်ကျဘမ်း
- ဝေသာလီ၊
- ဝန်ဇင်းမင်းရာဇာ
- နတ်ရှင်နောင်
- မြဝတီဦးစ
- တောင်သမန်လယ်စား မောင်ဖေငယ်
- လှိုင်ထိပ်ခေါင်တင်
- စလေ ဦးပုည
- လက်ဝဲသူနွဲ့ရ

စသည့်ပြဇာတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ အစိုးရယဉ်ကျေးမှု

ကဇာတ်ဌာနမှ တင်ဆက်သည့်-

- လှိုင်းကြီးလှေအောင် ကဇာတ်
- ဗိုးရာဇာကဇာတ်
- ဟံသကုမ္မာကဇာတ်

- ဝက်ထီးကန် ဆိုပြောကဇာတ်
- နာဂသူနွဲ့ရ ဆိုပြောကဇာတ်
- ရန်အောင်မြင်ကဇာတ်
- ဘယကုမ္မာ ဆိုပြောပြဇာတ်

တို့သည်လည်းကောင်း ရေးပြီးမှ စင်တင်ခြင်းဟု မှတ်ယူသင့်ပါ

သည်။

(ခ) စင်တင်ပြီးမှ ပြန်လည်မှတ်တမ်းတင်သည်ဟု ယူမှတ်ရမည့်

ပြဇာတ်များမှာ-

- မြတ်မွန်ရတနာပြဇာတ် (ဘိုကလေး တင့်အောင်)
- မောင်မျိုးပြဇာတ် (ရွှေမန်းတင်မောင်ဇာတ်)
- ရွှေကြေးစည်ပြဇာတ် (ရွှေမန်းတင်မောင်ဇာတ်)
- ပတ္တမြားငမောက်ရာဇဝင် (ဦးစိန်အောင်မင်းဇာတ်)
- တောင်ကမ္ဘာ့ယံက မောင်ညာဏ် (ရွှေမန်းကျော်စိန်)

တို့ဖြစ်သည်။

အခန်း (၉)

အကောသုဒ္ဓါသတ္တကသတ္တအိသယုအကောသလေန္တလဒါ

အထက်အခန်းများတွင် တင်ပြခဲ့သည်များကို ချုပ်ကြည့်လျှင် မြန်မာပြဇာတ်ရေးစီကြောင်းတွင် ယနေ့ကာလ၌ တည်ရှိနေသည်မှာ-

(၁) အရေးပြဇာတ်နှင့်

(၂) စင်တင်ပြဇာတ် ဖြစ်သည်။

စာပေဗိမာန်အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့က ပြဇာတ်နှင့်ပြဇာတ်စာပေ နှီးနှောဖလှယ်ပွဲတစ်ရပ်ကို ၁၉၇၀ ပြည့်နှစ်၊ စက်တင်ဘာလ ၂၂ ရက် နေ့မှ ၂၆ ရက်နေ့အထိ ၅ ရက်တိုင်တိုင် ရန်ကုန်မြို့၊ နယူးလင်းလမ်း၊ မြန်မာ့ရတနာခန်းမတွင် ကျင်းပပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ထိုနှီးနှောဖလှယ်ပွဲ၏ သဘာပတိနိဂုံးချုပ် မိန့်ခွန်းတွင် ဦးသိန်းဟန် (ဆရာဇော်ကျော်)က၊ တင်သွင်း ခဲ့သော စာတမ်းများကို အခြေခံကာ မြန်မာပြဇာတ်များ အခြေအနေ ကို သုံးသပ်ပြောကြားခဲ့ပါသည်။

ထိုနိဂုံးချုပ်မိန့်ခွန်းကို ကောက်နုတ်ဖော်ပြလိုပါသည်။

(က) ဇာတ်များကို စင်တင်သရုပ်ဖော်ရာတွင် အဆို၊ အပြော၊ အတီး၊ အကဆိုသည့် ဇာတ်မဏ္ဍိုင်လေးခုရှိကြောင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံ၌ ယခု အချိန်တွင်

(၁) ဇာတ်မဏ္ဍိုင်လေးခုစလုံး ပါရှိသော ‘ရိုးရာဇာတ်သဘင်’

(၂) အဆိုနှင့်အပြော မဏ္ဍိုင်နှစ်ခုပါရှိသော ‘ခေတ်ပြဇာတ်’

(၃) အဆိုမဏ္ဍိုင်သာ ပါရှိသော ‘ဂီတဇာတ်’

(၄) အကမဏ္ဍိုင်သာ ပါရှိသော ‘ကဇာတ်’

(၅) ကျောင်းကပွဲများမှာ ခင်းကျင်းတတ်သည့် ‘အပြော ပြဇာတ်’

(၆) ဇာတ်ခုံအတွင်းမှ သီးချင်းဆိုပေးပြီး သီချင်းအလိုက် ဇာတ်ခုံပေါ်မှာ သရုပ်ဖော်သည့် ‘တေးသရုပ်ဖော် ပြဇာတ်’

ဟူ၍ ရှိနေသည်ကို တွေ့ရကြောင်း၊ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံကြီးများမှာ (၁) ရိုးရာဇာတ်သဘင် (၂) ခေတ်ပြဇာတ်၊ (၃) ဂီတပြဇာတ်၊ (၄) ကဇာတ်၊ (၅)အပြောပြဇာတ်၊ (၆) တေးသရုပ်ဖော်ပြဇာတ်ဟူ၍ ခြောက်မျိုးရှိသည် ဖြစ်၍ မြန်မာမှာလည်း ကမ္ဘာ့နိုင်ငံကြီးများမှာလို စုံစုံလင်လင်ရှိသည်ကို ဂုဏ်ယူစရာဖြစ်ကြောင်း။

(ခ) မြန်မာအဆိုအပြောပြဇာတ် (ခေတ်ပြဇာတ်)သည် နောက်ပိုင်း မှိန်သွားရသည့်အကြောင်းကို ရှာဖွေလိုကြောင်း။

(ဂ) ဇာတ်ပွဲဆိုလျှင် အတီး၊ အဆို၊ အက ပါမှဟု အထင်ရှိနေ သည့် ပရိသတ် ၉၉ ရာခိုင်နှုန်းလောက်ရှိနေသောကြောင့် မြန်မာမှာ အပြောပြဇာတ်သည် အားအနည်းဆုံးဖြစ်နေ ကြောင်း၊ အပြောပြဇာတ်အမျိုးအစားသည် ကမ္ဘာမှာ

ထင်ရှားလှကြောင်း၊ စင်စစ်အားဖြင့် အပြောပြဇာတ်သည် ပရိသတ်အား ခံစားမှုအသိကိုရော ဆင်ခြင်မှုအသိကိုရော ပေးရာမှာ အထက်မြက်ဆုံးဖြစ်ကြောင်း။

(ဃ)မြန်မာပြဇာတ်စာပေနှင့် ပတ်သက်၍ ယခုအခါ ရေးသား ထုတ်ဝေမှုအားနည်းသွားကြောင်း၊ အပြောပြဇာတ်များ ခင်းကျင်းမှုသည် ပရိသတ်ရှေ့သို့ ရောက်မလာသေး၍ အပြောပြဇာတ်စာပေရေးသားမှုသည်လည်း အားနည်းနေ ရကြောင်း၊ ကြိုးစားပြီးရေးကြစေလိုကြောင်း၊ ဇာတ်ခုံကို လေ့လာပြီး ရေးကြလျှင် အပြောပြဇာတ် စင်တင်မှုများကို လူကြိုက်များလာနိုင်ကြောင်း။

အထက်ပါအချက်များတွင် (ခ) အချက်မှာ မြန်မာပြဇာတ် ရေးစီ ကြောင်းထဲမှ ရုံဖြင့်စင်တင်ခဲ့သည့်ပြဇာတ်များကို ရည်ညွှန်းခြင်းဖြစ်ပြီး (ဂ)နှင့် (ဃ)အချက်များမှာ အရေးပြဇာတ်များနှင့် ၎င်းအရေးပြဇာတ် များကို အပြောပြဇာတ်အဖြစ် စင်တင်နိုင်ရေးကို ရည်ညွှန်းခြင်းဖြစ် ကြောင်း တွေ့ရပါမည်။

စင်တင်ပြဇာတ်များ

မျက်မှောက်ခေတ်တွင် တသီးတခြား ပြဇာတ်ရုံများဖြင့် စင်တင် ပြဇာတ်များတင်ဆက်ခြင်း မရှိသော်လည်း ဇာတ်အဖွဲ့ကြီးများ၊ ဇာတ်အဖွဲ့ငယ်များတွင် ရှေ့ပိုင်းပြဇာတ်၊ နောက်ပိုင်းဇာတ်တော်ဟူ၍

ပီပီပြင်ပြင် ကပြတင်ဆက်သည့် ဓလေ့စွဲမြဲလျက်ရှိနေပါပြီ။ အငြိမ့်အဖွဲ့ အချို့တွင်လည်း ပြဇာတ်ကလေးများ ကပြနေကြသည်။

မြို့ရပ်ကွက်၊ ကျေးရွာများတွင် သီတင်းကျွတ်၊ တန်ဆောင်တိုင်၊ တပေါင်းပွဲစသည့်ဘာသာရေး ပွဲလမ်းသဘင်များ၌လည်းကောင်း၊ လွတ်လပ်ရေးနေ့၊ ပြည်ထောင်စုနေ့၊ တောင်သူလယ်သမားနေ့၊ အလုပ် သမားနေ့စသည့် နေ့ကြီးရက်ကြီးများ၌လည်းကောင်း၊ ကျောင်းကပွဲ၊ ကျောင်းဆင်းပွဲ၊ စိန်ရတု၊ ရွှေရတု၊ ငွေရတုစသည့်ပွဲများ၌လည်းကောင်း၊ ကျန်းမာရေး၊ လူမှုရေးစသည့် ပညာပေးအခမ်းအနားများ၌လည်း ကောင်းပြဇာတ်တိုများနှင့် တစ်ခန်းရပ်ပြဇာတ်များကို တင်ဆက်ကပြ သည့် အရပ်ပြဇာတ်၊ ကျောင်းပြဇာတ် အစဉ်အလာသည်လည်း ပုံမှန် မဟုတ်သည့်တိုင်အောင် ထုံပိုင်း ထုံပိုင်းကား ရှိနေဆဲဖြစ်ပါသည်။

အရေးပြဇာတ်များ

မျက်မှောက်ကာလ၌ ပြဇာတ်စာအုပ်အဖြစ် ရေးသားရိုက်နှိပ် ထုတ်ဝေမှုမှာ မရှိသလောက်ပင် နည်းပါးလှပါသည်။ မြန်မာပြဇာတ် စာပေကို အားပေးလိုသော စာပေတိုက်များမှ တစ်ခါတစ်ရံ ထုတ်ဝေ ခြင်းနှင့် စာပေဗိမာန်မှ ဆုရစာအုပ်များ ထုတ်ဝေခြင်းမျှသာ ရှိပါတော့ သည်။

ပြန်ကြားရေးဝန်ကြီးဌာနစာပေဗိမာန်အဖွဲ့ စာပေဗိမာန်စာမူဆု ပြိုင်ပွဲကို ခေါ်ယူကျင်းပကာ အကြောင်းအမျိုးမျိုးကြောင့် စက်တင်ဘာလ

ခြင်းမပြုရသော စာပေဝါသနာရှင်တို့၏ ကောင်းမွန်ပြောင်မြောက်သည့် စာမူများကို စာအုပ်အဖြစ် ထွက်ပေါ်လာစေရန်နှင့် ယင်းသို့ထွက်ပေါ်လာသော စာအုပ်တို့ကို အမျိုးသားစာပေဆုအတွက် စဉ်းစားနိုင်ရန် ရည်သန်၍ စာမူများကို ရွေးချယ်ဆုချီးမြှင့်၍ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေပေးလျက်ရှိရာ ပြဇာတ်စာပေ ဘာသာရပ်တွင် (၁၉၄၈ ခုနှစ်မှ ၂၀၀၈ ခုနှစ်အထိ) အောက်ပါအတိုင်း ဆုရစာအုပ်များ ထွက်ရှိခဲ့သည်။

- (၁) မောင်စိန်ထွေး၏ ‘လောကအလှ’ပြဇာတ်
(၁၉၆၉ ခုနှစ် တတိယဆုရ)
- (၂) မောင်ယဉ်လှိုင်း (ပျဉ်းမမြိုင်)၏ ‘အမြတ်ထဲက အမြတ်’
ပြဇာတ် (၁၉၇၅ ခုနှစ် ဒုတိယဆုရ)
- (၃) ကိုတောမောင်၏ ‘ပျော်ပျော်နေသော လူညာများ’ပြဇာတ်
(၁၉၈၅ ခုနှစ် ပထမဆုရ)
- (၄) ဗိုလ်ကျော်ဆန်း၏ ‘မြန်မာ့ပုဂံ ကျွန်မခံ’ပြဇာတ်
(၁၉၈၉ ခုနှစ် ဒုတိယဆုရ)
- (၅) သံလျင်မောင်ဝင်းဝါ၏ ‘ဝန်ဇင်းမင်းရာဇာ’ပြဇာတ်
(၁၉၉၆ ခုနှစ် တတိယဆုရ)
- (၆) ဇင်မင်း (သမိန်ထော)၏ ‘အနုပညာအလှ’ပြဇာတ်များ
(၁၉၉၈ ခုနှစ် ဒုတိယဆုရ)
- (၇) တင်ထွန်းဦး (ယဉ်ကျေးမှု)၏ ‘ရာမာယဏပြဇာတ်’
(၁၉၉၈ ခုနှစ် တတိယဆုရ)

- (၈) ဇင်မင်း (သမိန်ထော)၏ ‘ရွှေအမွေ’ပြဇာတ်
(၁၉၉၉ ခုနှစ် ပထမဆုရ)
- (၉) ဇင်မင်း (သမိန်ထော)၏ ‘ဖယောင်းရုပ်နှင့် သံသွန်းရုပ်’
ပြဇာတ်များ (၂၀၀၁ ခုနှစ် ပထမဆုရ)
- (၁၀) ခင်လယ်လယ်ချစ် (မြန်/ဂုဏ်)၏ ‘ခင်မဝမ်းမြောက်ပါလေ
တော့’ပြဇာတ် (၂၀၀၁ ခုနှစ် ဒုတိယဆုရ)
- (၁၁) ဇင်မင်း (သမိန်ထော)၏ ‘သူရဲကောင်းမိတ်ဆတ်’ပြဇာတ်
များ (၂၀၀၂ ခုနှစ် ဒုတိယဆုရ)
- (၁၂) တင်ထွန်းဦး (ယဉ်ကျေးမှု)၏ ‘တို့မြေ၊ တို့ရေ၊ တို့လှေ’
ပြဇာတ် (၂၀၀၂ ခုနှစ် တတိယဆုရ)
- (၁၃) ဇင်မင်း (သမိန်ထော)၏ ‘အဖေအမေတို့ သားတို့သမီးတို့’
ပြဇာတ် (၂၀၀၄ ခုနှစ် တတိယဆုရ)
- (၁၄) ဇင်မင်း (သမိန်ထော)၏ ‘လွမ်းအောင်ကူချွဲ’ပြဇာတ်
(၂၀၀၅ ခုနှစ် ပထမဆုရ)
- (၁၅) မောင်ဆန္ဒ (လယ်ဝေး)၏ ‘ရောင်ခြည်လင်းချိန် ပန်းသင်း
ချိန်’ (၂၀၀၅ ခုနှစ် ဒုတိယဆုရ)
- (၁၆) မောင်ဆန္ဒ (လယ်ဝေး)၏ ‘မြူမှောင်ကင်း၍ လမင်းသာ’
ပြဇာတ် (၂၀၀၆ ခုနှစ် ဒုတိယဆုရ)
- (၁၇) ဇင်မင်း (သမိန်ထော)၏ ‘ရင်ခွင်နွေး’ပြဇာတ်
(၂၀၀၇ ခုနှစ် ဒုတိယဆုရ)

- (၁၈) မောင်ဆန္ဒ (လယ်ဝေး)၏ ‘ပိုး’ပြဇာတ်
(၂၀၀၇ ခုနှစ် တတိယဆုရ)
 - (၁၉) ဇင်မင်း (သမိန်ထော)၏ ‘ရွှေထီးချောင်းက မောင်းထုသံ’
(၂၀၀၈ ခုနှစ် ပထမဆုရ)
 - (၂၀) မောင်ဆန္ဒ (လယ်ဝေး)၏ ‘စွမ်းအားရှင်လူငယ်များ’ ပြဇာတ်
(၂၀၀၈ ခုနှစ် ဒုတိယဆုရ)
- ၁၉၆၂ ခုနှစ်မှ ၂၀၀၈ ခုနှစ်အထိ အမျိုးသားစာပေဆုရ ပြဇာတ်
စာအုပ်များမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်ပါ၏။
- (၁) တက္ကသိုလ်မောင်မောင်ခင်၏ ‘အဆင်းခက်ခက် အတက်
ကြမ်းကြမ်း’ပြဇာတ် (၁၉၆၉ ခုနှစ်ဆုရ)
 - (၂) တက္ကသိုလ်မောင်မောင်ခင်၏ ‘အထွက်မြန်မြန် အပြန်
နွေးနွေး’ ပြဇာတ် (၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်ဆုရ)
 - (၃) ဇင်မင်း (သမိန်ထော)၏ ‘ရွှေအမွေ’ပြဇာတ် (၂၀၀၀
ပြည့်နှစ်ဆုရ)
 - (၄) ကြူကြူသင်း၏ ‘ရွှေတံခါးကြီးဖွင့်ပါဦးနှင့်အခြားပြဇာတ်များ’
(၂၀၀၃ ခုနှစ်ဆုရ)
- မဂ္ဂဇင်း၊ စာစောင်များတွင်မူ ပြဇာတ်စာပေကို အားပေးလိုသော
မဂ္ဂဇင်း၊ စာစောင်တချို့ကသာ တစ်ခန်းရပ်ပြဇာတ်များ၊ တစ်ခါတစ်ရံ
ပြဇာတ်ရှည်ကို ထည့်သွင်းပေးကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ငွေတာရီမဂ္ဂဇင်း
ထုတ်ဝေခဲ့သော ရှေ့ပိုင်းကာလများတွင် ငွေမောင်း၊ မောင်စိန်လှ၊

မင်းလွင်ဦး၊ မြတ်ကျော်သူ၊ မောင်ဗိုလ်မွှေး၊ တက္ကသိုလ် အေးမြစန္ဒာ၊
ဆွေဦး၊ ပိုက်ထွေး၊ ရွှေကျွန်းသောင်း၊ ဖုန်းစည်၊ မောင်လှိုင်သွင် (အင်းစိန်)၊
သထုံမလေးနွယ် စသူတို့၏တစ်ခန်းရပ်ပြဇာတ်နှင့် ပြဇာတ်တိုများ
တွေ့ရပါသည်။ ထို့ပြင် ဘသန်း (ခမ္ဘိက)၏ ဘာသာပြန်ပြဇာတ်များ၊
တက္ကသိုလ်နန္ဒမိတ်၊ ဆင်ဖြူကျွန်းအောင်သိန်းစသူတို့၏ ပြဇာတ်ရှည်များ
ကိုလည်း တွေ့ရသည်။

နိုင်ငံ့ဂုဏ်ရည်မဂ္ဂဇင်းနှင့် အချို့မဂ္ဂဇင်းများတွင် ကြူကြူသင်း၊
သျှို(အင်ကြင်း)၊ မောင်မြင့်မား (ဘိုကလေး)၊ ဇင်မင်း (သမိန်ထော)စသူတို့
၏ တစ်ခန်းရပ်ပြဇာတ်များ၊ ဆင်ဖြူကျွန်းအောင်သိန်း၊ ချစ်စံဝင်းတို့၏
ပြဇာတ်ရှည်များ တွေ့ရပါသည်။ နိုင်ငံ့ဂုဏ်ရည်မဂ္ဂဇင်းက ပြဇာတ်ကို
တစ်ခန်းတစ်ကဏ္ဍဖွင့်၍ ထည့်သွင်းသည်။

(ဂ) ကျောင်းပြဇာတ်များ ကပြရေး

(ဃ) စင်တင်ပြဇာတ်ပြိုင်ပွဲများ တိုးတက်ထွန်းကားရေး

အခန်း (၁၀)

အဲဒါအသွင်အင်္ဂါသပု/ခမ္ဘာနီ=

မျက်မှောက်ကာလတွင် ‘မြန်မာပြဇာတ်’ အခြေအနေမှာ အရေး
ဘက်မှာရော စင်တင်ဘက်မှာပါ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနှေးကွေးနေသည်။
မှေးမှိန်လျက်ရှိဆဲပင် ဖြစ်ပါ၏။

ပြဇာတ်သည် ပြည်သူလူထုကို ကောင်းစွာအကျိုးပြုနိုင်သော
စာပေအနုပညာရပ်ဖြစ်ပေရာ ပြဇာတ်များ မှေးမှိန်နေခြင်းသည် တိုင်း
ပြည်၏ အင်အားတစ်ရပ်လျော့ပါးနေသလိုပင် ဖြစ်တော့သည်။

ပြဇာတ်စာပေထွန်းကားရေးအတွက် နိုင်ငံတော်က အားပေး
လျက်ရှိသည့်နည်းတူ ကျွန်ုပ်တို့စာပေလောကသားများကလည်း
အဖြေရှာကြိုးပမ်းအားထုတ်ကြရန် လိုအပ်ပါ၏။ သို့ဖြစ်၍ လွန်ခဲ့သော
အခန်းများတွင် ဖော်ပြခဲ့သည့် မြန်မာပြဇာတ်၏ ရေစီးကြောင်းကို
ဆင်ခြင်သုံးသပ်ကာ၊ လုပ်ဆောင်သင့်လှသော အောက်ပါအချက် (၄)
ချက်ကို ဤအခန်းတွင် ရေးသားပါမည်။

(က) အရေးပြဇာတ်နှင့် စင်တင်ပြဇာတ် ဆက်စပ်မှုရှိရေး

(ခ) အရပ်ပြဇာတ်ခလေး ပိုမိုထွန်းကားရေး

အရေးပြဇာတ်နှင့် စင်တင်ပြဇာတ် ဆက်စပ်မှုရှိရေး

ပထမဆုံး ဆွေးနွေးရေးသားလိုသော အချက်မှာ ‘အရေး
ပြဇာတ်’နှင့် ‘စင်တင်ပြဇာတ်’ဆက်စပ်မှုရှိရေး ဖြစ်ပါ၏။

ပြဇာတ်ဆိုရာတွင် ‘ရေးသားခြင်း’နှင့် ‘တင်ဆက်ပြသခြင်း’
ဟူသောအချက်နှစ်ချက်သည် ပမာနဖြစ်ပါ၏။ အရေးပြဇာတ်နှင့်
စင်တင်ပြဇာတ်သည် ဆက်စပ်၍လည်း တည်ရှိနေသည်။ အရေးပြဇာတ်
(စာပေပြဇာတ်)ကို စင်တင်ပြသသင့်သလို၊ စင်တင်ပြဇာတ်သည်လည်း
စာပေပြဇာတ်အနေဖြင့် တင်ကျန်ရစ်သင့်သည်သာ ဖြစ်ပါ၏။
ဤအချက်သည် မြန်မာပြဇာတ်များ ထွန်းကားရေးအတွက် ‘စံ’တစ်ခု
ဖြစ်မည်ဟု ယုံကြည်ပါသည်။

ဤ‘စံ’ကို အခိုင်အမာတင်ပြလိုခြင်းမှာ-

ပြဇာတ်နှင့် ပြဇာတ်စာပေနှီးနှောဖလှယ်ပွဲတွင် ပြဇာတ်ပညာရှင်
အုန်ဆရာတင် ဖော်ပြခဲ့သော “စင်တင်ပြဇာတ်ဆိုသည်မှာ ဖတ်စာ
ပြဇာတ်အဖြစ်၌သာ ရပ်တည်မနေဘဲ ဇာတ်ခုံဇာတ်စင်ပေါ်မှ သရုပ်
ဆောင်၊ သရုပ်ဖော်၊ သရုပ်ပြခြင်းကို စင်တင်ပြဇာတ်ဟု ခေါ်ရပါသည်”
ဟူသောစကားနှင့် ထိုနှီးနှောဖလှယ်ပွဲမှာပင် ဦးသိန်းဖေမြင့် ဖော်ပြခဲ့
သော “ပြဇာတ်ကောင်းများ အများကြီးပေါ်ခဲ့သည်။ သို့သော် ပြဇာတ်

စာပေဖြစ်မလာခဲ့ပါ။ ဤသည်ဆုံးရှုံးမှုကြီးတစ်ရပ်ဖြစ်ပါသည်။” ဟူသော စကားတို့ကို အထူးအားဖြင့် အထောက်အထားပြု တင်ပြခြင်းဖြစ်ပါ၏။

ထိုနှီးနှောဖလှယ်ပွဲခိုဦးချုပ်မှာ သဘာပတိ ဆရာဇော်ရှိက- “ရေးနေကြတဲ့ပြဇာတ်များကတော့ စကားပြောကို သုံးတဲ့ အပြောပြဇာတ်တွေဖြစ် ××× အပြောပြဇာတ်ခင်းကျင်းမှုက လည်း အများပရိသတ်ရှေ့သို့ ရောက်မလာသေးပါဘူး။ ဒီတော့ ယခုခေတ်မှာ အပြောပြဇာတ်စာပေရေးသားမှုဟာ အားနည်း ရတော့မှာပေါ့။ ဒီပေမဲ့ ကြိုကြား ကြိုကြားရေးနေကြသူများ ရှိနေတာကို တွေ့ရတော့ သူတို့ကို ကျေးဇူးတင်ကြရပါလိမ့်မယ်။ ကြိုးစားကြပါလို့ တိုက်တွန်းချင်ပါတယ်။ ဇာတ်ခုံကို လေ့လာပြီး ရေးလာကြရင် ကျောင်းပွဲမှာပဲ ဖြစ်ဖြစ်၊ အသင်းအဖွဲ့ပွဲများမှာပဲ ဖြစ်ဖြစ် လူကြိုက်များလာနိုင်ပါတယ်။ စာဖတ်ပရိသတ်ကလည်း အပြောပြဇာတ်တွေကို ဖတ်ချင်လာကြပါလိမ့်မယ်”

ဟု သုံးသပ်ခဲ့သည်။

သို့ဖြစ်၍ ပြဇာတ်ရေးသူများအနေဖြင့် ပြဇာတ်များကို ကြိုးစား ရေးသင့်ပါ၏။ ရေးသည့်အခါမှာလည်း ဇာတ်ခုံ၊ ဇာတ်စင်သဘောသဘာဝ ကို နားလည်ကျွမ်းကျင်အောင် လေ့လာပြီး အချိန်ညီညွတ်မှု (Unity of Time)၊ နေရာအသေညီညွတ်မှု (Unity of Place)၊ ဇာတ်ကွက် ဆက်စပ်ပုံ ညီညွတ်မှု (Unity of Action) စသည့် ပြဇာတ်ကျင့်ထုံး များနှင့် ညီညွတ်အောင် (တစ်နည်းဆိုရလျှင်) ပြဇာတ်ကို စင်တင်

လို့ရအောင် ရေးသားခြင်းဖြင့် စင်တင်ပြသနိုင်ရေးကို ဦးတည်အားထုတ် သင့်ပေသည်။

ပြဇာတ်များကို စင်တင်ပြသနေသော ပြဇာတ်ပညာရှင်များ အနေဖြင့်လည်း စာပေအရေးအသားဖြင့်ရှိနေသော အရေးပြဇာတ်များ ကို စင်တင်ပြဇာတ်ဖြစ်အောင် အရေးပေးသင့်သည်ဟု ဆိုချင်ပါသည်။ ဤသို့ပြုခြင်းဖြင့် ဇာတ်လမ်းကောင်းများရရှိနိုင်ခြင်း၊ ဇာတ်ကောင်များ၏ ပြောစကားများ အဆင်သင့်ရရှိနိုင်ခြင်းဟူသော အကျိုးကျေးဇူးများ ရရှိမည်ဖြစ်ပေသည်။ အခြားစာပေဝတ္ထုဇာတ်လမ်းများကို ယူခြင်းထက် ပို၍ အဆင်ပြေနိုင်သည်။

ဤနေရာတွင် ပြောရန်တစ်ချက်ရှိပါ၏။ အရေးပြဇာတ်မှ စင်တင် ပြဇာတ်သို့ ကူးပြောင်းရာတွင် တိုက်ရိုက်ကူးပြောင်း၍ ရနိုင်မည်မဟုတ် ပါ။ ကြားတွင် ‘ဇာတ်ညွှန်း’ ဟူသော အဆင့်တစ်ဆင့်ရှိရပါဦးမည်။ ဆိုလို သည်မှာ ‘အရေးပြဇာတ်’ တစ်ခုသည် ဖတ်ရှုသူ သဘောပေါက်အောင် လည်း ဇာတ်ကောင်တို့ပြောရန် စကားကို အရှည်ရေးရသဖြင့် ဝတ္ထုရှည် ဆန်မည်ဖြစ်ပြီး အခန်းများများလည်း ရေးဖွဲ့ရတတ်သည်။ ၎င်းအတိုင်း စင်တင်ကမည်ဆိုပါက ကပြလို့တော့ရမည်၊ အချိန်ရှည်လျားစွာ လိုအပ်မည်ဖြစ်ပြီး ညလုံးပေါက်ပင် ကပြရအံ့ထင်ပါသည်။ မျက်မှောက် ခေတ်ပရိသတ်နှင့်အံ့ဝင်ခွင့်ကျဖြစ်မည် မဟုတ်ပါ။ ‘စင်တင်ပြဇာတ်’ အနေနှင့်မူ ဇာတ်ကောင်၏အဝတ်အစား၊ နောက်ခံကား၊ ဆက်တင်၊ မီး စသည်တို့၏ အထောက်အပံ့၊ ဇာတ်ကောင်၏ ဟန်ပန်အမူအရာတို့ ကြောင့် အရေးပြဇာတ်ကဲ့သို့ ပြောစကားများပြားစွာ မလိုအပ်ပေ။

နမူနာအားဖြင့် ဤစာရေးသူရေးသားသည့် အမျိုးသားစာပေ ဆုရပြဇာတ်ဖြစ်သော ‘ရွှေအမွေ’ပြဇာတ်ကို ယဉ်ကျေးမှုဝန်ကြီးဌာနက ရန်ကုန်မြို့ အမျိုးသားကဇာတ်ရုံတွင် သုမောင် စိုးမိုးကြည်၊ ဖိုးသောကြာ၊ ချောရတနာ၊ စန်းနီလာဝင်း၊ ဦးစိန်ရိုး စသည့်သရုပ်ဆောင်များဖြင့် (၁-၁၀-၂၀၀၅ နေ့က)စင်တင်ကပြရန် စီစဉ်ပုံကို ဖော်ပြလိုပါသည်။

မူလအရေးပြဇာတ် ‘ရွှေအမွေ’တွင် အခန်းပေါင်း (၃၇)ခန်းဖြင့် ရေးသားထားသည်။ ယင်းပြဇာတ်ကို တင်ထွန်းဦး (ယဉ်ကျေးမှု)က ဇာတ်ညွှန်းရေးသားပြီး အီရိတ်တာ အကယ်ဒမီ မောင်ဝဏ္ဏနှင့် တင်ထွန်းဦး (ယဉ်ကျေးမှု)တို့က ဆရာဗိုလ်ကလေးတင့်အောင်၏ ကြီးကြပ်မှုဖြင့် တင်ဆက်ပြသခဲ့သည်။ ယင်းသို့ စင်တင်ပြသသည့်အခါတွင်ကား အခန်း (၁၄) ခန်းမျှသာရှိပြီး ချုံ့သည်များရှိသလို ရွာပျိုဖြူများ ရေခပ်ဆင်း သရုပ်ဖော်၊ ဆိုကရေးတီးသင်တန်းများ၊ ဦးရွှေရိုး ဒေါ်မိုး အိုးစည်ဝိုင်း စသည့်ပြကွက်ကကွက်များကို ဖြည့်ထည့်သည်များလည်း ရှိလေသည်။ ပြဇာတ်အမည်ကိုလည်း ‘မေတ္တာရွှေစောင်း အမွေကောင်း’ဟု ပြင်ဆင်သည်။

သို့ဖြစ်၍ အရေးပြဇာတ်တစ်ခုကို စင်တင်မည်ဆိုပါက ‘ဇာတ်ညွှန်း’တစ်ခုလိုအပ်မှာ အမှန်ပင်ဖြစ်ပါ၏။ သို့ဆိုလျှင် ဇာတ်ညွှန်း တိုက်ရိုက်ရေးပြီး စင်တင်ကပြလျှင် မပြီးပါလောဟု မေးရန်ရှိပေသည်။

ဇာတ်ညွှန်းဆိုသည်ကား ဖတ်ရှုသူအား ပြည့်ဝသော အရသာ ပေးစွမ်းနိုင်ရေးကို ဦးမတည်ပါ။ ဇာတ်ကောင်တို့ပြောရမည့်စကား၊

လှုပ်ရှားရမည့်ဟန်နှင့် ဆက်တင်သမား မီးသမား အသံသမားတို့ လုပ်ရမည့်အလုပ်များကို အညီအညွတ်ဖြစ်အောင်သာ ဦးတည်ပေသည်။

‘ဇာတ်ညွှန်း’က ဇာတ်ညွှန်းနေရာမှာသာ ရှိရပါမည်။

သို့သော် ပြဇာတ်ရေးသူသည် ဇာတ်ညွှန်းဆရာ ရေးသားနိုင်ရေးအတွက် အပြည့်အစုံပါရှိအောင်မူ ဂရုပြုရေးသားရန် လိုအပ်ပေသည်။

အရပ်ပြဇာတ်လေ့ ပိုမိုထွန်းကားရေး

ပြဇာတ်များ တိုးတက်ထွန်းကားရေးအတွက် ဒုတိယရေးလိုသည့်အချက်မှာ ‘အရပ်ပြဇာတ်’များ ပိုမိုထွန်းကားအောင် ဆောင်ရွက်ရေးဖြစ်ပါသည်။

အတွေ့အကြုံတစ်ခုနှင့် ဆက်စပ်၍ ဖော်ပြပါမည်။

၂၀၀၈ ခုနှစ်၊ မေလ (၂)ရက်နေ့က၊ ဧရာဝတီတိုင်း (ယခုဧရာဝတီတိုင်း ဒေသကြီး)အတွင်း တိုက်ခတ်သွားသော နာဂစ်မုန်တိုင်းကြောင့် ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှုများကို နိုင်ငံတော်နှင့်အတူ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ၊ နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများ၊ ပုဂ္ဂလိကစေတနာရှင်များ အစရှိသည်တို့က အံ့၍ခံ၍ ကူညီဖြေရှင်းခဲ့ကြသည်။ ၂ နှစ်တာကာလသို့ ရောက်ရှိလာချိန်တွင် အပျက်အစီးများနေရာ၌ အသစ်အလွင်တို့ အစားထိုးပြီးရှိနေသော်လည်း ဘေးဒုက္ခခံ ဒေသပြည်သူလူထုအတွက် ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ကူညီပေးရမည့်ကိစ္စများ အများအပြား ရှိသေးသည်။

ကျန်းမာရေးနှင့် ပတ်သက်၍ ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနက ‘သန့်လေးသန့်’ကို စီမံချက်ချ၍ လူထုလှုပ်ရှားမှုများ ဆောင်ရွက် လျက်ရှိရာတွင် နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုက ကျေးလက်ဒေသ တိုက်နယ်တစ်ခုကို အခြေပြု၍ ပြည်သူလူထု၏ ပူးပေါင်းပါဝင်မှုရအောင် ဆောင်ရွက်နေသည်။ ထိုအဖွဲ့အစည်းက ကျေးရွာတစ်ရွာလျှင် ပြဇာတ် တစ်ခုနှုန်းဖြင့် ပြဇာတ် (၃၁)ဖွဲ့ဖြစ်လာအောင် စည်းရုံးပြီး အသင့်တော် ဆုံးပြဇာတ် (၈)ခုကို ဆန်ကာတင် ရွေးချယ်သည်။ ထို့နောက် (ဤစာရေးသူအပါအဝင်) စာပေဂီတပညာရှင်များ၏ အကူအညီဖြင့် တိုက်နယ်အဆင့် ပြဇာတ်ပြိုင်ပွဲကို ကျင်းပကာ ပထမ၊ ဒုတိယ၊ တတိယ နှင့် ထူးချွန်သရုပ်ဆောင်၊ ထူးချွန်အိုရိတ်တာဆုများ ထိုက်ထိုက်တန်တန် ပေးအပ်ချီးမြှင့်ခဲ့သည်။

ထိုဆောင်ရွက်ချက်မှာ များစွာအောင်မြင်ထိရောက်လှသည်။ ကျေးရွာအသီးသီးမှ တင်ဆက်လာသော ပြဇာတ်များတွင် ရေနံ ပတ်ဝန်းကျင်သန့်ရှင်းရေးကို အဓိကထား၍ သင်ခန်းစာပေးသည်။ သားသမီးကို လက်မဆေးဘဲ အစားအစာ စားခိုင်း၍ ရောဂါပိုးဝင် သေဆုံးရပုံကို ကြေကွဲဖွယ်ပြပြီး အစားအစာကိုင်တွယ်သည့်လက် သန့်ရှင်းရန် အထူးလိုအပ်ပုံကို ပြသည်။ အိမ်သာစနစ်တကျ သုံးရေး မှ အစ လူကုန်ကူးမှုတိုက်ဖျက်ရေးပါမကျန် ပြဇာတ်များဖြင့် ပညာပေး သွားကြသည်။

ထိုပြဇာတ်ပြိုင်ပွဲသို့ ရွာသူရွာသားများ ကွင်းလုံးပြည့်မျှ လာ ရောက်ကြည့်ရှုကြသဖြင့် ကျန်းမာရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ပတ်သက်၍ ပေးချင် သော အသိပညာများကို လူထု၏ နှလုံးသားထဲသို့ အောင်မြင်စွာ ပို့ဆောင်ပေးနိုင်ခဲ့သည်။

ကျေးလက်က ပြဇာတ်ကို ကြိုက်သည်။ ပြည်သူက ပြဇာတ်ကို လက်ခံသည်။ (ဇာတ်သဘင်တွင် ရှေ့ပိုင်းပြဇာတ်မပါ၍ မဖြစ်တော့ သည့် ယနေ့အခြေအနေကို ကြည့်၍ သိနိုင်ပါ၏။) ပညာပေးချင်သည် များကို ပြဇာတ်ရသတွင် ထည့်သွင်းနိုင်၍ ပြည်သူတို့အဖို့လည်း အကျိုး ရှိ၊ နိုင်ငံအတွက်လည်း အကျိုးရှိသည်။

ကျေးလက်ပြည်သူကို တစ်အိမ်တက်ဆင်းလိုက်၍ ပညာပေး ပြောကြားသည်ထက် ပြဇာတ်နည်းက ပိုမိုထိရောက်ပါလိမ့်မည်။ အမှန် အားဖြင့် မြို့ရပ်ကွက်များ၊ ကျေးရွာများတွင် အရပ်ပြဇာတ်များ ကပြခဲ့ ကြသည့်လေ့မှာ ရှေးကပင် ရှိပြီးဖြစ်ပါ၏။ သီတင်းကျွတ်ပွဲတော်၊ တန်ဆောင်တိုင်ပွဲတော်၊ တပေါင်းပွဲတော်စသည့် ဘာသာရေးပွဲလမ်းတို့ တွင် ကိုယ့်ရပ်နှင့်ကိုယ့်ရွာပြဇာတ်များ ကပြလေ့ရှိကြသည်။ ‘ကိုယ့်အ ရပ်နှင့် ကိုယ့်ဇာတ်’ဟူသော ဆိုရိုးစကားပင် ရှိပါ၏။ ဘာသာရေးပွဲလမ်း များတွင် ဘာသာရေးနှင့် နှိပ်သော ဇာတ်လမ်းများ၊ လူမှုရေးလှုပ်ရှား မှုပွဲများတွင်လည်း ဆိုင်ရာဇာတ်လမ်းများဖြင့် ပြဇာတ်များ တင်ဆက်နိုင် သည်။

ပြဇာတ်များကို ကာလ၊ ဒေသအလျောက် တိုတိုလည်း ကပြနိုင်သည်။ ရှည်ရှည်လည်း ကပြနိုင်သည်။ ခမ်းခမ်းနားနားလည်း ကနိုင်သည်။ သင့်တင့်သော အခမ်းအနားဖြင့်လည်း ကနိုင်သည်။ ကျေးလက်လူငယ်လူရွယ်တို့သည်လည်း ဂီတနှင့် သရုပ်ဆောင်မှုကို ဝါသနာမပါသူရှားပါလိမ့်မည်။

ယင်းသို့သော အရပ်ပြဇာတ်များအတွက် ရည်သန်၍လည်း စာရေးဆရာများက ပြဇာတ်များရေးကြဖို့ လိုပါသည်။ ကျေးရွာစာကြည့်တိုက်များတွင်လည်း ပြဇာတ်စာပေများ ရှိသင့်ပါသည်။

မြို့အဆင့်တွင်လည်း နေ့ကြီးရက်ကြီးများတွင်လည်းကောင်း၊ ကျောင်းဆင်းပွဲ၊ စိတ်ရတု၊ ရွှေရတု၊ ငွေရတုစသည့်ပွဲများတွင်လည်းကောင်း ပြဇာတ်များ ကပြရေးကို လမ်းကြောင်းပေးသင့်ပါ၏။ နည်းပေးလမ်းပြများ လုပ်ဆောင်ပေးသင့်ပါ၏။ အပြိုင်အဆိုင်နည်းများ ကျင့်သုံးနိုင်ပါ၏။

ကျောင်းပြဇာတ်များ ကပြရေး

ပြဇာတ်များ တိုးတက်ထွန်းကားရေးအတွက် တတိယအချက်အနေဖြင့် ရေးလိုသည်မှာ ‘ကျောင်းပြဇာတ်များ’ ကိစ္စဖြစ်ပါသည်။

ယခုအခါကျောင်းများတွင် ကျောင်းပြဇာတ်များ ကပြခြင်းများသည် မရှိသလောက် ဖြစ်နေပါပြီ။

ခေတ်မီဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကို ဦးတည်၍ ကျောင်းများတွင် ခေတ်မီသင်ကြားမှု၊ သင်ယူမှုအထောက်အကူပြုစာသင်ခန်း (MULTI-MEDIA CLASS ROOM)များ ဖွင့်လှစ်ဆောင်ရွက်နေသည်။ မိမိတိုင်းပြည်နှင့် လူမျိုးဂုဏ်ကို မြှင့်တင်တတ်စေရန်ဟူသော အချက်သည်လည်း ခေတ်မီ သင်ကြားမှု၊ သင်ယူမှုအထောက်အကူပြု စာသင်ခန်းများ ဖွင့်လှစ်ခြင်း ရည်ရွယ်ချက်များတွင် အပါအဝင်ဖြစ်ကြောင်း သိရသည်။

ကျောင်းများရှိ ခေတ်မီသင်ကြားမှု၊ သင်ယူမှုဂီတအနုပညာအခန်းများတွင် ကခုန်ခြင်း၊ တေးသီချင်းတီးမှုတ်သီဆိုခြင်းများ ပြုရုံသာမက မြန်မာ့သမိုင်း၊ ဇာတိသွေး၊ ဇာတိမာန် တက်စေမည့်ဖြစ်ရပ်များကို အချိန်တိုပြဇာတ်ကလေးများ အသွင်ဖြင့် ကျောင်းသား ကျောင်းသူကလေးများ ကိုယ်တိုင်ပါဝင်ကပြကြမည်ဆိုပါလျှင် သင်ကြားသင်ယူမှုတွင် များစွာအထောက်အကူဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။ ထို့ပြင် ကျောင်းသားကျောင်းသူကလေးများ၏ ရင်ထဲ အသည်းထဲအထိ ဇာတိသွေး၊ ဇာတိမာန်များလည်း ကိန်းအောင်းသွားနိုင်ပါသည်။

သမိုင်းဘာသာရပ်နည်းတူ မြန်မာစာပေဆိုင်ရာ၊ အင်္ဂလိပ်စာပေဆိုင်ရာ စသည်များကိုလည်း ပြဇာတ်တိုများ ခင်းကျင်းနိုင်ပါ၏။

အချို့သောပုဂ္ဂိုလ်များက ပြဇာတ်ကဖို့ဆိုသည်နှင့် တေးဂီတ၊ အခမ်းအနား၊ ဆက်တင်၊ မီး၊ အသံချဲ့စက်စသည်များကို တွေးကာဝန်လေးတတ်ကြသည်။ တကယ်တော့ ကျောင်းပြဇာတ်များသည် အပြောပြဇာတ်သာဖြစ်ပါ၏။ ထိုသို့လည်း ဖြစ်သင့်ပါ၏။ ယေဘုယျ

အားဖြင့် တေးဂီတမလိုအပ်လှပါ။ သို့သော် ဆီလျော်သလောက်ကား ထည့်နိုင်ပါသည်။ မီးဆိုသည်မှာလည်း နေပိုင်းဆိုလျှင် မလိုအပ်ပါ။ ဆိုရပါလျှင် တေးဂီတ၊ လျှပ်စစ်မီး၊ အသံ၊ ဆက်တင် စသည့်အထောက်အပံ့ပစ္စည်းများသည် ကျောင်းပြဇာတ်များတွင် ခြီးခြံ၍ ရသည့်ကိစ္စများ ဖြစ်၏။ အဓိကလိုအပ်ချက်မှာ ကျောင်းသူကျောင်းသားကလေးများ စင်ပေါ်တက်ရောက် သရုပ်ဆောင်ရေးဖြစ်သည်။

‘အပြောပြဇာတ်’အမျိုးအစားသည် ကမ္ဘာတွင် ထင်ရှားလှကြောင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အပြောပြဇာတ်သည် အားအနည်းဆုံးဖြစ်နေကြောင်း၊ ပရိသတ်ရှေ့သို့ မရောက်သေးကြောင်းလည်း ပညာရှင်များက သုံးသပ်ထားပါသည်။ ယခုကဲ့သို့ ကျောင်းများတွင် အပြောပြဇာတ်များကို အခါအားလျော်စွာ ခင်းကျင်းကြမည်ဆိုပါက မြန်မာအပြောပြဇာတ်များ ပရိသတ်ရှေ့သို့ ရောက်လာမှာဖြစ်ပါ၏။

စစ်ကြိုခေတ်ကာလတွင် အောက်တာဂွမ်လျောင် (မောင်ဖြိုး)က ‘စလေအညာက ပလွေဆရာ’စသော ကလေးပြဇာတ်ကလေးများနှင့် ကျောင်းပြဇာတ်စာအုပ်ကို ရေးခဲ့သည်။ ၂၀၀၂ ခုနှစ်က ဤစာရေးသူရေးသားသည့် ‘သူရဲကောင်းစိတ်ဓာတ်ပြဇာတ်များ’စာအုပ်သည်လည်း ကျောင်းပြဇာတ်များကို ရည်မျှော်၍ ရေးခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါ၏။

ကျောင်းသားကျောင်းသူများအနေဖြင့် ပြဇာတ်စာပေနှင့် ရင်းနှီးလာစေရန်အတွက်လည်း ပြဌာန်းစာအုပ်များတွင် ပြဇာတ်ကလေးများကို အခြေခံပညာအဆင့်မှစ၍ ထည့်သွင်းပြဌာန်းထားသင့်ပါသည်။

**စင်တင်ပြဇာတ်ပြိုင်ပွဲများ တိုးတက်ထွန်းကားရေး
စတုတ္ထတင်ပြလိုသည့်အချက်။**

မြန်မာ့ရိုးရာယဉ်ကျေးမှု အဆို၊ အက၊ အရေး၊ အတီးပြိုင်ပွဲများတွင် ၂၀၀၇ ခုနှစ် (၁၅)ကြိမ်မှစ၍ ပြဇာတ်ဘာသာရပ်ကို တိုးချဲ့ပြီး ပြဇာတ်ပြိုင်ပွဲ ကျင်းပခဲ့သည်။

မြန်မာ့ယဉ်ကျေးမှုအနုပညာတစ်ရပ်ဖြစ်သော ‘စင်တင်ပြဇာတ်’တိုးတက်ထွန်းကားလာရေးအတွက် ယခုကဲ့သို့ပြဇာတ်ပြိုင်ပွဲများ ကျင်းပပေးခြင်းသည် မြန်မာပြဇာတ်များ အခန်းကဏ္ဍအတွက် ဝမ်းမြောက်ဖွယ်ဖြစ်လေသည်။

ပြဇာတ်ပြိုင်ပွဲကို ဝါသနာရှင် (ပထမတန်း)အဆင့်တူ သတ်မှတ်ပြီး၊ ပြည်နယ်/တိုင်းတစ်ခုလျှင် သုံးဖွဲ့အထိ ပါဝင်ယှဉ်ပြိုင်ခွင့်ပြုထားသည်။ ပြိုင်ပွဲဝင်သည့် အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့လျှင် သရုပ်ဆောင် ၂၀ ဦးနှင့် ပံ့ပိုးဂီတ ၁၀ ဦး သတ်မှတ်ပြီး ပံ့ပိုးဂီတတွင် မြန်မာဆိုင်းဝိုင်းနှင့် ဆို-က-ရေး-တီး ပြိုင်ပွဲတူရိယာအမျိုးအစားများကို သုံးခွင့်ပြုထားသည်။ ပြိုင်ပွဲဝင်အချိန်ကန့်သတ်ချက်မှာ တစ်ဆက်တည်း မိနစ် ၉၀ ဖြစ်သည်။

ဇာတ်ညွှန်းဆု၊ အိုက်တာဆု၊ ပံ့ပိုးဂီတဆု၊ ထူးချွန်သရုပ်ဆောင်ဆုများလည်း ချီးမြှင့်ပေးအပ်သည်။ ပြဇာတ်တစ်ခုလုံးအတွက် ပထမဆု၊ ဒုတိယဆု၊ တတိယဆုများ ချီးမြှင့်သည်။

၂၀၀၇ ခုနှစ် (၁၅)ကြိမ် မြန်မာ့ရိုးရာယဉ်ကျေးမှု အဆို၊ အက၊ အရေး၊ အတီးပြိုင်ပွဲတွင် ပြဇာတ်ပြိုင်ပွဲကို ‘စည်းလုံးစို့လေ သွေးချင်းတို့ရဲ့

ပြည်’ ခေါင်းစဉ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ၁၆ ကြိမ်တွင် ‘လူငယ် အားမာန် မိုးယံသို့ချီ’ခေါင်းစဉ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ၂၀၀၉ ခုနှစ် (၁၇) ကြိမ်တွင် ‘သားကောင်း ရတနာ’ခေါင်းစဉ်ဖြင့်လည်းကောင်း ပြဇာတ် ပြိုင်ပွဲများ ကျင်းပခဲ့သည်။

မြန်မာပြဇာတ်တိုးတက်ထွန်းကားရေးတွင် စာပေဗိမာန်က နှစ်စဉ်ကျင်းပသော (ပြဇာတ်စာပေ) စာမူပြိုင်ပွဲက အရေးပြဇာတ် တိုးတက်ထွန်းကားရေးကို ဦးတည်လျက်ရှိသကဲ့သို့၊ ယခုကဲ့သို့ မြန်မာ့ရိုးရာယဉ်ကျေးမှု၊ အဆို၊ အက၊ အရေး၊ အတီးပြိုင်ပွဲ (ပြဇာတ်ပြိုင်ပွဲ)က စင်တင်ပြဇာတ် တိုးတက်ထွန်းကားရေးကို ဦးတည်လျက်ရှိသည်ဟု ဆိုအပ်ပေသည်။ အစဉ်အလာမပျက် အားပေးဆောင်ရွက်သင့်ပါ၏။

အခန်း (၁၁)

လခ(ဒွေ)ဇေတကါဓမ္မအူ

အရေးပြဇာတ် (စာပေပြဇာတ်)ကို စင်တင်ပြသသင့်သလို၊ စင်တင်ပြဇာတ်သည်လည်း စာပေပြဇာတ်အနေဖြင့် တင်ကျန်ရစ်သင့်ကြောင်းဖြင့် မြန်မာပြဇာတ်များ ထွန်းကားရေး ‘စံ’တစ်ခုကို ရှေ့အခန်းတွင် တင်ပြခဲ့ပြီ။

စာပေဗိမာန်မှ နှစ်စဉ်ကျင်းပပေးလျက်ရှိသော စာမူပြိုင်ပွဲ၊ ပြဇာတ်ဘာသာရပ်တွင်လည်း ‘စင်တင်ပြသနိုင်ခြင်း’ကိုမူ တစ်ခုအနေနှင့် ထားရှိသည်ကို ဆုရွေးချယ်ရေးအဖွဲ့၏ မှတ်ချက်များအရ သိနိုင်ပါသည်။

သို့ဖြစ်၍ ပြဇာတ်ရေးသူသည် ‘စင်တင်နိုင်ခြင်း’ဟူသောအချက်ကို အမြဲဂရုပြုပြီး ရေးသားရန် အထူးလိုအပ်လှပေသည်။ ယင်းသို့ ရေးသားဆောင်ရွက်နိုင်ရန်အတွက် အရေးကြီးသော အောက်ပါအချက် (၃) ချက်ကို ဆွေးနွေးရေးသားလိုပါ၏။

- (က) ရေးဖွဲ့မှု နည်းဟန်များ
- (ခ) တင်ဆက်မှု နည်းပညာများ
- (ဂ) ဇာတ်ညွှန်းပညာ

ရေးဖွဲ့မှုနည်းတန်များ

ဝတ္ထုရေးရာတွင် မြင်ကွင်း နှစ်သုံးခုကို စာကြောင်းတစ်ကြောင်း၊ စာပိုဒ်တစ်ပိုဒ်နှင့် ရေး၍ ရနိုင်သော်လည်း ပြဇာတ်ရေးရာတွင်မူ ‘မြင်ကွင်းတစ်ခု - ပြကွက်တစ်ကွက်’ စနစ်သာ ဖြစ်ရမည်ကို အထူး ဖော်ပြရန်လိုအပ်မည်ပင်။

ပြဇာတ်တစ်ပုဒ်ကို အခန်းဖွဲ့၍ ရေးသားရာ၌ အခန်းတိုင်းတွင်

- နေရာ/ ဒေသ၊
- အချိန်/ကာလ၊
- အပြင်အဆင်

တို့ကို ဦးစွာဖော်ပြပါရှိရသည်မှာလည်း ခေတ်ပြဇာတ်ရေးထုံးဖြစ်နေပါပြီ။ (မိမိ၊ အသံ၊ အထူးပြုလုပ်ချက်၊ ဂီတ စသည်တို့က ယေဘုယျအားဖြင့် ဇာတ်ညွှန်းဆရာ၏တာဝန်ဖြစ်ပါ၏။)

ပြဇာတ်ရသဖော်ဆောင်နိုင်ရန်အတွက် ပြဇာတ်ရေးသားဖွဲ့နွဲ့မှုသည် အရေးကြီးလှသည်။ ဇာတ်ဆောင်များပြောသည့် စကားလုံးတို့သည် ပွဲကြည့်ပရိသတ်၏ ရင်ထဲနှလုံးသားထဲအထိ ရိုက်ခတ်ထိမိသွားစေရန် ပြဇာတ်ရေးသူက ရေးသားနိုင်ရပါမည်။

မြို့တော်သိန်းအောင်ပြဇာတ်များ ခေတ်စားခဲ့ခြင်းများတွင် ပြဇာတ်ဆရာ မောင်ယဉ်အောင်၏ စကားလုံးများ^{၇၄} ထိမိခြင်းလည်းပါမည်။

၇၄။ ဦးသိန်းဖေမြင့် ပြည်သူ့ကြိုက်ပုံသဏ္ဌာန်အမျိုးမျိုးဆောင်သော ပြဇာတ်များနှင့် ပြဇာတ်စာပေစာတမ်း

‘မိုးလား၊ တိမ်လား၊ မြူလား ပြဇာတ်’မှ ဗိုလ်ကြီးကိုဝင်းနှင့် ခေးတို့ပြောစကားများကို ခံစားကြည့်ရန် ဖော်ပြပါ၏။

“ကောင်းကင်တစ်ခုမှာ ပြေးလွှားနေတဲ့ဟာတွေကို ခေး သိလား။ မိုးလား၊ တိမ်လား၊ မြူလား၊ ခေး မခွဲတတ်ပါဘူး အစ်ကို”

“တကယ်တော့ မိုးတိမ်ဆိုရင်လည်း လူသားတွေရဲ့ အသက်သွေးကြောဖြစ်တဲ့ လယ်ယာကင်းကျွန်းနဲ့ စပါးဆန်ရေအတွက် ဖြစ်စေရမယ်။ မြူမှုန်ဆိုရင်လည်း စိမ်းလန်းတဲ့ တောင်တန်းနဲ့ ချမ်းမြေ့မယ့် နှလုံးသားကို စိုပြည်အောင် ဖန်ဆင်းပေးမှာပဲ။ အေး.... မိုးလည်းမဟုတ်၊ တိမ်လည်း မမည်၊ မြူလည်း မဟုပဲ စစ်မြေတလင်းက ယမ်းခိုး၊ ယမ်းငွေ့တွေများ ဖြစ်ခဲ့ရင် ကိုယ်တို့အတွက် ဝမ်းနည်းစရာတွေပေါ့”

“အေး... ဒီစစ်မီးတွေ မငြိမ်းနိုင်သ၍တော့ ကိုယ်တို့စစ်သားတွေရဲ့ ဘဝဟာ မိုးနဲ့၊ တိမ်နဲ့၊ မြူနဲ့အတူ လွင့်ပါးပျက်ပြယ်ကြရမှာပေါ့ ခေး”

“စစ်ရဲ့ရလဒ်ဟာ အနုတ်လက္ခဏာမှန်း လူတိုင်း သိနားလည်ပါလျက်နဲ့ ဘာလို့များ ဒီစစ်ပွဲတွေကို နှံ့ချင်ကြပါလိမ့် အစ်ကိုရယ်”

‘သဘင်သည် မဝင်ရပြဇာတ်’မှ ဦးသက်နှင်းနှင့် အမောင်တို့ စကားပြောခန်းတွင်လည်း ဤသို့ ထိထိမိမိရေးသည်။

“ယဉ်ကျေးမှုကို မြတ်နိုးတဲ့သူတိုင်း ရိုးရာအနုပညာကိုတော့ ထိန်းသိမ်းကြရမှာပဲ။ တေးဆိုချော့မှ အိပ်တတ်တဲ့ကလေးဘဝ ကစပြီး အနုပညာဆိုတဲ့ စမ်းရေကို စားမြိန်ရှက်ရှက် နှစ်သက် ကြတာဟာ နှလုံးသားတိုင်းရဲ့ ဆန္ဒပါ။ နောက်ပြီးတော့ အနုပညာနဲ့ ပတ်သက်လို့ မလေ့လာ မလိုက်စား မရောယှက် ပါဘူးလို့ ဘယ်ဥပဒေသတွေနဲ့များ ဘောင်ခတ်သတ်မှတ်လို့ ရပါသလဲ။

အေးကွယ်- အနုပညာဆိုတာ တိုင်းပြည်အတွက် တစ်ထောင့် တစ်နေရာမှာ လိုအပ်နေတဲ့ ရတနာတစ်ပါးပါပဲ။ ဒါပေမဲ့ ဒီရတနာရဲ့တန်ဖိုးကို ထိန်းသိမ်းကြတဲ့သူတိုင်း နားမလည် ကြဘူးကွဲ့၊ စိန်ကောင်း၊ ကျောက်ကောင်းဖြစ်ဖို့ရာ ကျောက်သွေး သမားအပေါ်မှာတည်သလို အနုပညာရှင်ကောင်းတစ်ယောက် ဖြစ်ဖို့ နေရာမှာလည်း အနုပညာသည်တွေရဲ့ လက်ထဲမှာပဲ တည်ရှိတယ်”

‘ကောက်ပင်တရေးနိုးပြဇာတ်’မှ ကိုကြီးမောင် စဉ်းစားသည့် စကားတို့က လယ်သမားဘဝကို ဆွေးဆွေးမြွေမြွေထင်ဟပ်သည်။

“အင်း.. မိုးကိုလည်း တောင့်တရ၊ ပိုးကိုလည်း ကြောက်ကြရ၊ တို့လယ်သမားတွေရဲ့သဘာဝဟာ ဒုက္ခကြမ္မာအမျိုးမျိုးနဲ့ပါလား။ မိုးမသောက်ခင်က ခလောက်ကယ်ရှောင်ရှောင်နဲ့ လုပ်ငန်းကို ပြင်ခဲ့ကြပေမယ့် တို့ဘဝဟာ ပြည့်တယ်လို့ မရှိပါလား။ စားတော့ တစ်လုတ်၊ ဝတ်တော့အစုတ်နဲ့ တဲပုတ်နဲ့နေရတဲ့ဘဝ။

မြေရှင်ယာရှင်အရင်းရှင်ကြီးတွေက ကျွန်လိုခိုင်းကောင်း၊ နွားလို မောင်း၊ မိုးရွာမခဲ၊ နေပူမလွှဲ၊ ချွေးတရွှဲရွဲနဲ့ ရေတွင်းတူးပါလျက်နဲ့ ရေကြည်မသောက်ရတဲ့ဘဝ၊ စပါးကောက် စိုက်ပါလျက်နဲ့ ဆန်ကောင်းမစားရတဲ့ ဘဝ။ ကြည့်ပါဦး၊ မကြာခင်တို့ပြုစုခဲ့တဲ့ မျိုးစပါးတွေဟာ နိုးကြားလာကြတော့မယ်။ ဒါပေမယ့် တို့ပြုစု သူတွေနဲ့ခွဲလို့ မြေရှင်ယာရှင်လက်ထဲကို ဝကွက်အပ်ကြရတော့ မယ်။ တို့တစ်တွေဟာ ဖောင်စီးရင်း ရေငတ်ကြရသူတွေပါလား။ နေဝင်နေထွက် နံနက်ခင်း ညခင်း လက်ကြောတင်းအောင် လုပ်ပါလျက်နဲ့ ဝမ်းမဝ၊ ခါးမလှသူတွေပါလား။ တို့ရဲ့အာဏာ ဖူးသစ်၊ လယ်သမားခေတ်ဟာ ဘယ်တော့များမှ ရောက်ပါ့မလဲ”

ဤသို့လျှင် ပြဇာတ်ရေးသူသည် မိမိရေးသားသည့် စကားလုံး များ ပွဲကြည့်ပရိသတ်၏ရင်ထဲသို့ ခိုက်သွားအောင် ခံစားရေးဖွဲ့ရန် လိုပေ သည်။

စင်တင်ပြဇာတ်တွင် စကားလုံးရေးဖွဲ့မှုနှင့် ပတ်သက်၍ မဖြစ် မနေပါရှိရမည်မှာ ‘နှုတ်ခမ်းသပ်စကား’(ခေါ်) ‘အခန်းပိတ်စကား’ဖြစ်၏။

ရွှေမန်းတင်မောင်၏ ‘မောင်မျိုးပြဇာတ်’အခန်း (၁၇)ခဲဘိုးအစား ထမင်းချက်ကျွေးမည်ဟု မောင်မျိုးက စည်းရုံးသည့်အခန်း အဆုံးသတ် တွင်

“ကြိုက်ဗျာ၊ အကုန်လုံးလာစားနော်၊ ကျွန်တော့်ဇနီးလောင်း မသန်းညွန့် အချက်အပြတ် တကယ်ရတယ်နော်၊ ကိုယ့်ဇနီး

လောင်းမို့ကိုယ်ပြောတာ မဟုတ်ဘူး၊ ခင်ဗျားတို့ လျှာမြက်စေမယ်၊ တမာရွက်နဲ့ ငါးချိုး ဖျို့”

ဟုအနားသတ်လိုက်ရာ ပရိသတ်က ငါးခနဲ ပွဲကျကျန်ရစ်သည်။

တင်ထွန်းဦး (ယဉ်ကျေးမှု)၏ ‘တို့မြေ၊ တို့ရေ၊ တို့လှေ ပြဇာတ်’၊ ပြကွက် (၁၃)အဆုံးတွင် အမောခံနိုင်သည့်ဆေးတောင်းသည်ကို နှုလာဆေးပေးသဖြင့် “မင်းပဲသောက်- မင်းပဲသောက်” စကားဖြင့် အခန်းပိတ်လိုက်သည်။ တိုတိုနှင့် ထိရောက်သည်။

(၁၅) ကြိမ်မြောက် ဆို-က-ရေး-တီး ပြဇာတ်ပြိုင်ပွဲတွင် ဧရာဝတီတိုင်းမှ တင်ဆက်သော ‘စည်းလုံးစို့လေ သွေးချင်းတို့ရဲ့ပြည် ပြဇာတ်’၊ ပြကွက် (၁၂)၊ မူးယစ်ဆေးစွဲနေသော မြေးဖြစ်သူနှင့် မြေးကို ဖျက်ဆီးသူအား ရဲက ဖမ်းသွားသည့် အခန်းတွင် ဘရာမြတ်၏ “တောက်.... ဝိုင်းဝိုင်းကို ခွေးမဝင်နိုင်အောင် စည်းခတ်ထားနိုင်ပေမယ့်၊ ခွေးထက်ဆိုးတဲ့ အဖျက်သမားကိုတော့ မတားနိုင်ခဲ့ဘူးကွာ” ဟူသော ကြိတ်မနိုင်ခဲ့မရ ဒေါသနာသစကားဖြင့် အခန်းပိတ်လိုက်သည်မှာ ထိရောက်လှ၏။

နိုင်ငံခြားပြဇာတ်များတွင် Prologue ခေါ် ‘အဖွင့်တေးသံ’ (သို့မဟုတ်) ‘နိဒါန်းကဗျာ’နှင့် Epilogue ခေါ် ‘ဇာတ်သိမ်းတေးသံ’ ပါလေ့ရှိပေသည်။ စင်တင်ပြဇာတ်များ ကာလကလည်း အလျဉ်းသင့်

သလို ထည့်သွင်းခဲ့ကြမည်ပင်။ မြန်မာ့ရုပ်ရှင်ကား အများစုတွင်ကား ဇာတ်သိမ်းသီချင်း ပါလေ့ရှိပေသည်။ ပြဇာတ်တင်ဆက်ရာတွင်လည်း ‘အဖွင့်တေး’နှင့် ‘ဇာတ်သိမ်းတေး’ ပါရှိခြင်းဖြင့် ပရိသတ်ကို စိတ်နှင့် ဆွဲဆောင်နိုင်ပါလိမ့်မည်။ အခါခပ်သိမ်းတော့ မဆိုလိုပါ။ ပြဇာတ်တွင် အဖွင့်တေးနှင့် ဇာတ်သိမ်းတေးကို အလျဉ်းသင့်သလို ပါရှိရန်သင့်သည်ဟူသောအချက်ကို ပြဇာတ်ရေးသူအနေနှင့် သိရှိရန်သာဖြစ်ပါသည်။

အထက်တွင် တင်ပြဆွေးနွေးခဲ့သည့်အတိုင်း ရှေးဦးနည်းဟန်များကို အလေးဂရုပြုလိုက်နာရေးသားခြင်းဖြင့် ပြဇာတ်ကောင်းများ ရရှိမှာ အမှန်ဖြစ်ပါ၏။

တင်ဆက်မှုနည်းပညာများ

ဇာတ်ခုံပညာနှင့် တင်ဆက်မှုနည်းပညာတို့ကို စနစ်တကျပေါင်းစပ်နိုင်မှသာ အောင်မြင်သော စင်တင်ပြဇာတ်တစ်ခုဖြစ်နိုင်သလို၊ ပြဇာတ်ရေးသူသည်လည်း ဇာတ်ခုံအကြောင်း (တစ်နည်း) တင်ဆက်မှုနည်းပညာများကို သိရှိပြီး ရေးသားမှသာ အသက်ဝင်သော ပြဇာတ်၊ အောင်မြင်သော ပြဇာတ်တစ်ပုဒ်ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။

တင်ဆက်မှုနည်းပညာများကို ဗိုလ်ကျော်ဆန်းရေးသည့် ‘သဘာဝသစ်’ စာအုပ်တွင် အတော်စုံလင်စွာ ဖော်ပြထားသည်။ ယင်းတို့အနက်မှ ပြဇာတ်ရေးသူတို့အကြမ်းဖျဉ်း သိအပ်သည့်၊ လိုက်နာအပ်သည့် အချက်များကို ထုတ်နုတ်တင်ပြအပ်ပေသည်။

(က) ကခွင်အခေါ်အဝေါ်များ

- ‘လက်ဝဲဘက်’ ‘လက်ယာဘက်’ အသုံးအနှုန်းမှာ ပရိသတ်ဘက်မှအမြင်အရ ခေါ်ဝေါ်သည့် အသုံးအနှုန်းမဟုတ်။ ဇာတ်စင် ဇာတ်သမားဘက်မှ ရှုမြင်ခေါ်ဝေါ်သုံးနှုန်းခြင်းဖြစ်၏။ ‘လက်ဝဲဘက်မှ ထွက်’၊ ‘လက်ယာဘက်မှထွက်’၊ ‘လက်ဝဲဘက်သို့ဝင်’၊ ‘လက်ယာဘက်သို့ဝင်’ စသည်ဖြင့် ညွှန်ကြားရေးသားရာတွင် ဤဇာတ်စင်ဇာတ်သမား အခေါ်အဝေါ်နှင့် ရေးသားရသည်။
- ကခွင်၏ရှေ့ပိုင်း (ဇာတ်ခုံရှေ့အစွန်း)ကို ‘အောက်ခွင်’ဟု သုံးနှုန်းပြီး ‘အောက်ယာခွင်’၊ ‘အောက်လယ်ခွင်’၊ ‘အောက်ဝဲခွင်’ ဟုပိုင်းခြားခေါ်ဝေါ်သည်။
- ကခွင်၏ နောက်ပိုင်း (နောက်ဆုံးနံရံ Cyclorama ဘက်)ကို ‘အထက်ခွင်’ဟု သုံးနှုန်းပြီး ‘ထက်ယာခွင်’၊ ‘ထက်လယ်ခွင်’၊ ‘ထက်ဝဲခွင်’ဟု ပိုင်းခြားခေါ်ဝေါ်သည်။

(ခ) ကန့်လန့်ကာ ပိတ်ကားအခေါ်အဝေါ်များ

- ပြည်ဗုံးကား။ ။ ပရိသတ်နှင့် အနီးဆုံးကား။
- ဖြောင်ကား (Cyclorama)။ ။ နောက်ဆုံးနံရံတွင် မြင်ကွင်းများလိုအပ်သလို ဗန်တီးပြောင်းလဲနိုင်ရန် ချိတ်ဆွဲထားသော ကား။

- ကားလိပ်။ ။ လိပ်၍ တင်နိုင် ချနိုင်သော ရေးချက်ပိတ်ကား။
- ပိုက်ဖောက်ကား။ ။ ပိုက်ဖြင့် ပိတ်သားထပ်ကာ လိုအပ်သလို ရေးချယ်ညှပ်ဖောက်၍ ချိတ်ဆင်ထားသည့် ကား။
- စုံရင်ခွဲကား။ ။ အလယ်ဗဟိုမှ ဘေးတစ်ဘက်တစ်ချက်သို့ ဖွင့်သိမ်းနိုင်သောကား။
- ဇာကန့်လန့်ကာ။ ။ ရေးချက်မပါသော ဇာပိတ်ကန့်လန့်ကာ။
- စိုက်ထောင်ထား။ ။ ဇာတ်ညွှန်းက တောင်းဆိုသည့် အတိုင်း ရေးဆွဲကာထောင်ရသည့် ကားချပ်ငယ်။
- ဒူးပိတ်ကား။ ။ အောက်ခြေကို မပြင်စေအောင် ဒူးလောက်အမြင့်သာရှိသည့် ထောင်ကား (သို့မဟုတ်) ကြိုးတန်းဆွဲသည့်ကား။

(ဂ) ကခွင်မီး အခေါ်အဝေါ်များ

- ခွင်ပြည့်မီး
- ကွက်ထိုးမီး (Spot Light)
- မီးမှိန် (Fade out)
- မီးပြန်လင်း

(ဃ) အသံဆိုင်ရာ အခေါ်အဝေါ်များ

- မိုက်/ မိုက်ခွက် (Microphone)
- ကိုယ်ကပ်မိုက် (Body Mic)
- နောက်ခံအသံပြုလုပ်ချက် (Sound Effect)

(င) ခေတ်မီတင်ဆက်မှုပစ္စည်းကိရိယာများ

နည်းပညာအရပ်ရပ်တိုးတက်ခေတ်မီလာသော ယနေ့ ကာလတွင် ဇာတ်ရုပ်ပညာရပ်များ (အထူးသဖြင့် လျှပ်စစ် မီး၊ အီလက်ထရွန်းနစ်အသံစသည်)တို့သည် တင်ဆက် ပြသမှုများကို ပိုမို၍ ထိရောက်စေလျက်ရှိရာ မျက်ခြည် မပြတ်လေ့လာသင့်ပါသည်။

ဇာတ်ညွှန်းပညာ

မျက်မှောက်ခေတ်၊ ပြဇာတ်ရေးသား တင်ဆက်မှုအနေထားအရ အရေးပြဇာတ်နှင့် စင်တင်ပြဇာတ်အကြားတွင် ‘ဇာတ်ညွှန်း’ဆိုသော အဆင့်တစ်ဆင့်လိုအပ်မည်ဖြစ်ကြောင်း အထက်အခန်းများတွင် သုံးသပ်ပြခဲ့သည့်အတိုင်းပင်၊ ပြဇာတ်ရေးသူသည် သူရေးသားထား သည့်ပြဇာတ်မှ ရယူရေးသားမည့်ဇာတ်ညွှန်းနှင့် ပတ်သက်သော နည်း ပညာကို သိထားရပေမည်။

ဇာတ်ညွှန်းရေးသားရာတွင် အဆင်ပြေချောမွေ့စေရန် အစီအစဉ် များ ဆစ်ပိုင်း၍ ရေးလေ့ရှိကြသည်။

အချို့က အောက်ပါအတိုင်း ဆစ်ပိုင်းရေးသည်-

- (က) အခင်း (ဇာတ်လမ်းကို ဖန်ခြင်း)
- (ခ) အခက် (ဇာတ်အိမ်ကို ဖွဲ့ခြင်း)
- (ဂ) အဖြေ (ဇာတ်ပေါင်းခြင်း)

အချို့က အောက်ပါအတိုင်း ဆစ်ပိုင်းရေးသည်-

- (က) ဇာတ်ပျိုးခြင်း
- (ခ) ဇာတ်နှိုးခြင်း
- (ဂ) ဇာတ်တက်ခြင်း
- (ဃ)ဇာတ်ထွက်ခြင်း
- (င) ဇာတ်ဆင်းခြင်း
- (စ) ဇာတ်သိမ်းခြင်း

အချို့ကလည်း ဇာတ်လမ်းကို အစဖော် (အစပျိုး)ပေးပြီး ဇာတ် အိမ်ဖွဲ့ (အခန်းစဉ်ချဲ့)၊ ထို့နောက် ဇာတ်ရှိန်မြှင့်ပြီး ဇာတ်ကွက်ဖြေရှင်း အဆုံးသတ်သည်။

မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ ဇာတ်ညွှန်းကို အစ၊ အလယ်၊ အဆုံး သုံးပါး ညီညွတ်အောင် ရေးသည်ချည်းဖြစ်၏။ အထူးဂရုပြုရသည်မှာ ဇာတ် ညွှန်းသည် ရိုးတာပြီး ငေါင်းစင်းစင်း မဖြစ်အောင်၊ ငြီးငွေ့ဖွယ် မဖြစ် အောင် အခန်းများ စီစဉ်ရေးသားရပါသည်။ ပရိသတ်မငြီးငွေ့အောင် ဟာသကွက်များကို ဖြစ်နိုင်သ၍ ကြားညှပ်ရသည်။ ဇာတ်ညွှန်းအစ (အခန်းဖွင့်)ကို ပရိသတ်စွဲမက်အောင် ‘ညှို့စားချက်’(Catch Point) ဇာတ်ကွက်ဖန်တီးရလေ့ရှိသည်။

ဇာတ်ညွှန်းတွင် အဖွင့်တေး (Prologue)နှင့် ဇာတ်သိမ်းတေး (Epilogue)ပါဝင်လေ့ရှိသည်။

ဇာတ်ညွှန်းရေးရာတွင် အောက်ပါအချက်များ တိကျစွာ ပါဝင်ရသည်-

- ပါဝင်သူများ
- နေရာ
- အချိန်
- အခမ်းအနား (အပြင်အဆင်)
- မီး
- အသံ
- ဇာတ်ပို့ဂီတ
- ဇာတ်ဝင်ပစ္စည်း
- အဝတ်အစား
- ဇာတ်ညွှန်း (ညွှန်ကြားချက်)
- (လိုအပ်ချက်အရ)သီချင်း

၆၁-

မြန်မာပြဇာတ်၏သမိုင်းရေးစီးကြောင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ပညာရှင်များ၊ သုတေသီများ၊ စာရေးဆရာများ ‘ဟိုတစ်ကွင်း သည်တစ်ကွင်း’ စာအုပ်စာပေဆောင်းပါးတို့ ရေးသားခဲ့ကြသည်များ ရှိပါသည်။ မျက်မှောက်ခေတ်ပြဇာတ်များနှင့် ပတ်သက်၍လည်း ‘ဆေးတစ်စက် စုတ်တစ်ချက်’ရေးခဲ့ကြသည့် ဆောင်းပါးများ ရှိပါသည်။

ယင်းသို့ ရှေးပြဇာတ်နှင့် ခေတ်ပြဇာတ်တို့၏ ရေစီးကောက်ကြောင်းနှင့်တကွ မျက်မှောက်ခေတ်ပြဇာတ်များ တိုးတက်ထွန်းကားရေးကို ဆက်စပ်တင်ပြလိုသော စေတနာဆန္ဒကို အရင်းခံလျက် ဤ ‘မြန်မာပြဇာတ်ရေးစီးနှင့် ရှေ့ခရီး’ကို ရေးသားခြင်းဖြစ်ပါ၏။ ထို့ပြင် မျက်မှောက်ခေတ်ပြဇာတ်ဟူရာတွင် အရေးပြဇာတ်နှင့် စင်တင်ပြဇာတ်တသီးတခြားစီဖြစ်နေခြင်းကိုလည်း ဆက်စပ်ဖော်ထုတ်တင်ပြလိုခြင်းလည်း ပါပါသည်။

မြန်မာပြဇာတ်များ သမိုင်းကောက်ကြောင်းကို ဖော်ပြရာတွင် ကျမ်းမလေးစေရအောင် လိုရင်းကို အဓိကထား ရေးသားသော်လည်း၊ ပြဇာတ်ဘာသာရပ်ကို လေ့လာသူများ ‘အသင့်သားစည်’လေ့လာနိုင်ရန်အတွက် ပြဇာတ်ဝတ္ထုကြောင်း၊ ပြဇာတ်ရသ၊ ပြဇာတ်ရေးဖွဲ့သူ

အကြောင်း၊ ထူးခြားသော အဖြစ်အပျက် စသည်တို့ကို သင့်ရာသင့်ရာ၌ သင့်သလောက် ဖော်ပြပါ၏။ တစ်နည်းအားဖြင့် ‘မြန်မာပြဇာတ်နိဒါန်း’ ဟု ဆိုနိုင်လောက်အောင် ကြိုးပမ်း၍ ရေးပါသည်။

ယင်းသို့လျှင် မြန်မာပြဇာတ်ရေးစီးကြောင်းကို

- ရှေးအကျဆုံး ပြဇာတ်၊
- နန်းတွင်းပြဇာတ်တော်ကြီးများခေတ်၊
- ဦးကြင်ဥ၊ ဦးပုညပြဇာတ်ခေတ်၊
- ပုံနှိပ်ပြဇာတ်ခေတ်၊
- ခေတ်ပေါ်ပြဇာတ်များ/ စင်တင်ပြဇာတ်များ

ဟူ၍ အခန်းများ ခွဲခြားဖော်ပြပြီးနောက်၊ မျက်မှောက်ကာလပြဇာတ် များကို

- မျက်မှောက်ကာလပြဇာတ်များ အခြေအနေ၊
- မြန်မာပြဇာတ်၏ရှေ့ခရီး၊
- အရေးအပြကျနစေမှု

ဟူသောအခန်းတို့ဖြင့် သုံးသပ်အကြံပြုရေးသားပါသည်။

ဤစာကို ပြုစုရာတွင် မြန်မာပြဇာတ်ရေးစီးကြောင်းနှင့် ပတ်သက် ၍ ပညာရှင်၊ သုတေသီ စာရေးဆရာကြီးများ၏ စာပေများကို ကိုးကား ဖော်ပြရသည့်အတွက် ခွင့်ပြုကြပါရန် ဂါရဝတရားဖြင့် တောင်းပန်အပ် ပါသည်။ ‘စာရေးခြင်း ပညာထက် စာရေးရန်အကြောင်းမျိုးစုံကို ကုံလုံ ကြွယ်ဝအောင် စုဆောင်းတတ်သောပညာက ပိုမိုခဲယဉ်းလေသည်’

ဟူသော အဆိုအမိန့်အရ ထိုပညာရှင်၊ သုတေသီစာရေးဆရာကြီးများ အား ဦးထိပ်ထားပါ၏။

မျက်မှောက်ကာလပြဇာတ်များ အရေးနှင့် ပတ်သက်၍ ဤစာ ပြုစုသူအနေဖြင့် ‘နွားရှေ့ထွန်ကျူး’အရေးအသားမျိုးပါရှိသွားပါက ရေးသာမှုစေတနာကို ထောက်ထား၍ ခွင့်လွှတ်ကြစေလိုပါသည်။

ဤစာကို ရေးရာတွင် လေ့လာရမိသမျှ အကိုးအထောက်များ ဖြင့် အားထုတ်ရေးသားရပါကြောင်းနှင့် အားနည်းချွတ်ယွင်းချက်များ ကင်းမည်မဟုတ်ပါကြောင်းဖြင့် ဝန်ခံမှုပြုပါ၏။

ဇင်မင်း(သမိန်ထော)

၅။ပုဒ်၏သပုဒ်ပသိတ်အကသ=ခနပု
အညသ္မ

ဆသဆဆဆအကကြသ%တတကသန္ဓ
/
(သအုဒ၏သပုဒ်ပသိတ်=
ဂခ(=၂+)

အခန်း (၁)

ဆိ'၌တ္ထိ=မာဠပုဉ္ဇေ)ဆယ့်(နိခါသုပင်ဟတင်
ဣသ=အုဆခလ္လနု=

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

ဘုရားကျွန်တော် မြွက်ဘော်သံဃာ၊ ဇာတ်ချင်းလျှောက်မည်မှာ
သုံးလူမြတ်စွာ၊ သဒ္ဓါကြည်နူး၊ ရိုသေရှိခိုးဦး၊ ရာမဘုန်းမြ၊ တထူး
ထွေလာ၊ ဇာတ်ချင်းဝတ္ထုမှာ၊ ဆိုသည်ခြင်းရာ၊ မည်သာတွင်ဘိ၊ ဒသမင်း
ကိရိ၊ အာဒိအစဝင်၊ စီစဉ်ကျင်းတော့သည်။ ရွှေနန်းပွဲရင်ပြင်၊ ဇာတ်ဝင်း
တော့သည်။ ။

သည်ပဏာမဇာတ်ချင်းချလျှင် လင်္ကာဒီပကျွန်းသမုတ်၍
ပံသုရက္ခဘိလူးနှင့် ယက္ခိနီဒေဝိမိဖုရား မောင်းမမိသံတို့နှင့် ခင်းကျင်း
(စံ)နေစေ။

ထိုအခါ ကောင်းကင်ယံက ဗကဗြဟ္မာမင်းနှင့် ဗြဟ္မာအပေါင်းတို့
အသီးအသီးပြောဆိုကြ၍ ဗကဗြဟ္မာမင်းက ဆိုရမည်မှာ-

“အို၊ အသင်တို့၊ မချို့ပျော်ဖွယ်၊ သာဆန်းကြယ်သား၊ ပင်လယ်
ရံဝန်း၊ လင်္ကာကျွန်းနှိုက်၊ မည်မှန်းမသိ၊ ကြီးဘိမျက်မာန်၊ ခက်ထန်

ကြမ်းကြုတ်၊ ယုတ်မာသော ဘီလူးမျိုးတို့ အုပ်စိုး၍ ယခုနေသည်၊ အခြေအမြစ် မဖြစ်သင့်၊ သည့်နှယ်ဖြင့်သာ၊ နှစ်မြင့်ကြာသော်၊ မြဲစွာ အံ့မူ၊ ဘီလူးတို့နေရာဖြစ်တော့မည် မရှည်ချက်ချင်း၊ ငါ ခုဆင်း၍၊ ထန်ပြင်းကျော်ဟိုး၊ ကြောက်စိုးလန့်ကြား၊ ဘီလူးများကို သွား၍ ယခုနှင်ဖြိုမည်”ဆိုလျှင်

ဗြဟ္မာငယ်တို့ကလည်း “အရှင်ဘုရားသွားရာ ကျွန်ုပ်တို့လည်း လိုက်ပမည်ဟုဘုရား” လျှောက်စေ။

ပြီးလျှင် ဗြဟ္မာငါးယောက်တန်သည်၊ ခြောက်ယောက်တန်သည် ဆင်းလာစေ။

x x x x x

~~(သဘာဝ၏သမုဒ္ဒယသီအိုရီ-၈ ၏သမုဒ္ဒယအလောက)~~

သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ ဘီလူးတို့ကို ဗြဟ္မာမင်းသည် လေမုန်တိုင်းဖြင့် တိုက်လွှင့်နှင်ထုတ်ပြီးနောက် ပံ့ပိုးသောဘီလူးမင်း၏သမီး နေကြာသန် တွင် (၁) အသင်္ဂီရီ (၂) ကုမ္ဘိကဏ္ဍ (၃)ဝိဘိသန (၄) သဗ္ဗနစတို့ကို မွေး ဖွားသည်။

အသင်္ဂီရီသည် ကုဝေရနတ်မင်းကို တိုက်ခိုက်ရာ အောင်မြင်၍ လင်္ကာပူရမြို့၌ မင်းအဖြစ်ခံယူပြီး မဏ္ဍောဒလီကို မိဖုရားကြီးအရာ မြှောက်သည်။ ထိုမိဖုရားကြီးမှ (၁) မေဃနာဒနှင့် (၂) မဟိရာဝဏ သားတော်နှစ်ပါးကို ဖွားမြင်ရာ မေဃနာဒကို အိမ်ရှေ့အရာ အပ်နှင်း သည်။ မေဃနာဒကို ဗြဟ္မာမင်းက ဣန္ဒြိယတ္တဘွဲ့အပ်နှင်းသည်။

အယုဒ္ဓယပြည်တွင် အသရဌမင်းကြီး၌ တောင်နန်းစံမိဖုရားကြီး ကောသီလ၊ မြောက်နန်း၌ သုမိတ္တရာ၊ အလယ်နန်း၌ ကေကရတို့ ရှိ လေ၏။ အသရဌမင်းကြီးလက်တော်၌ ခူနာပေါက်ရာ ကေကရမိဖုရား ပြုစုသဖြင့် ပျောက်ကင်းသွားရာ မိဖုရားကို အနာဂတ်ဆုပေးထားသည်။

အသရဌမင်းကြီး၏မိဖုရားကြီး ကောသီလမှ ရာမမင်းသား၊ သုမိတ္တရာမှ လက္ခဏမင်းသားနှင့် သန္တရုဃနမင်းသား၊ ကေကရမှ ဘဒ္ဒရမင်းသားဖွားမြင်၏။

လက္ခမိနတ်သမီးသည် စုတေပြီးနောက် ဇနက္ခမင်းကြီး၏သမီးတော်ဖြစ်လာပြီး သီတာမင်းသမီးတွင်သည်။

ရာမနှင့်လက္ခဏာမင်းသားနှစ်ပါးတို့သည် အရွယ်ရောက်သောအခါ ဝိသွာမိတျရသေ့ထံသို့ တစ်ဆယ့်ရှစ်ရပ်သော ပညာများသင်ကြားရန် ဒသရဌမင်းကြီးက စေလွှတ်ထားသည်။

ဇနက္ခမင်းကြီး၏သမီးတော် သီတာမင်းသမီးနှင့် လက်ထပ်ရန် လေးတင်ပွဲကို စီစဉ်သောအခါ တိုင်းနိုင်ငံအသီးသီးမှ မင်းသားများ ဝင်ရောက်ယှဉ်ပြိုင်ကြသည်။ ဒသဂီရိလည်း ဝင်ရောက်ယှဉ်ပြိုင်၏။ လေးတင်ပွဲ၌ ရာမမင်း ဝင်ရောက်၍ လေးတင်လျှင် အောင်မြင်လေ၏။ ထိုအခါ ရာမနှင့် သီတာဒေဝီကို လက်ဆက်ပေးသည်။

လက်ထပ်ပွဲပြီးသည့်နောက် ရာမမင်းသည် ဖရာသုရာမ (ပသျှူးရာမ)နှင့် စစ်ထိုးရ၏။ ရာမမင်းအောင်နိုင်ပြီးနောက် ရာမ၊ သီတာနှင့်လက္ခဏသုံးဦးတို့ တောခရီးထွက်လာရာ အနန္တကျီးနှင့် တွေ့၏။ ကျိန်လိုက်ရာ ကျီးသည် လက်တစ်ခုပျံ့ရှိပြီး မည်းသောအရောင် ဖြစ်လေ၏။

ညီတော် ဘဒ္ဒရမင်းသားသည် ရာမမင်းထံသို့ လာရောက် လျှောက်ထားချက်အရ ဂဝန္တ စသောဘီလူးတို့ကို ရာမမင်းက ပြုခွင့်ရာ အောင်မြင်၏။

ဇတာယုဂ်သည် နေကို အန်တုပြိုင်လေ၏။ မဟိသယက္ခ ကျွဲဘီလူးတို့လည်း ထွက်ပေါ်လာသည်။

ဗာလီမင်းနှင့် သုဂျိတ်မျောက်တို့ရန်ဖြစ်တိုက်ခိုက်ပြီး ဗာလီက သုဂျိတ်ကို နှင်ထုတ်၏။

ရာမမင်းသည် ခရနှင့် ဒုသဘီလူးတို့ကို ပြုခွင့်ပြီးနောက်၊ သီတာမင်းသမီးလိုချင်သော သမင်ကို တောအတွင်းလိုက်ဖမ်းစဉ် သီတာမင်းသမီးကို ဒသဂီရိခိုးဆောင်သွားလေသည်။ လမ်းခရီး၌ ဒသဂီရိသည် ဇာတယုဂ်နှင့် တိုက်ခိုက်ရပြီးနောက် လင်္ကာပူရရောက်လျှင် သီတာမင်းသမီးအား သော်ကဥယျာဉ်တွင် ထား၏။

ရာမမင်းနှင့် လက္ခဏမင်းတို့လည်း သုဂျိတ်မျောက်တို့နှင့် မိတ်ဆွေဖြစ်ပြီးနောက် ဗာလီမျောက်မင်းကို တိုက်ခိုက်ရာ ဗာလီသေလေ၏။

ရာမမင်းသည် သီတာဒေဝီကို ရှာဖွေရန် မျောက်များကို အရပ်လေးမျက်နှာသို့ စေလွှတ်၏။ တောင်မျက်နှာသို့ထွက်လာသော အင်္ဂတမျောက်အိမ်ရှေ့မင်းသည် ဟနုမာန်ကို လင်္ကာပူရသို့ စေလွှတ်ရာ ဟနုမာန်သည် မြို့တွင်းအနှံ့သီတာဒေဝီကို ရှာဖွေ၍ တွေ့၍သောအခါ ဝင်ရောက်လျှောက်ထားစဉ် ဟနုမာန်ကို ဒသဂီရိ၏ဘီလူးတို့ တိုက်ခိုက်၏။ ဣန္ဒဇိတ္တက ဟနုမာန်ကို နဂါးပတ်နှင့် ဖမ်းယူပြီး ဒသဂီရိ၏ ရှေ့တော်သို့သွင်း၏။ ဟနုမာန်သည် အမြီးကို မီးတုတ်တပ်ပြီး လင်္ကာပူရမြို့ကို မီးရှို့၍ လောင်စေပြီး သမုဒ္ဒရာကို ခုန်ကျော်၍ပြန်သည်။

ရာမမင်းလည်း မျောက်စစ်သည်တို့နှင့် ချီ၍ သမုဒ္ဒရာကမ်းသို့ ရောက်၏။

အသင်္ကရိက ညီတော်ဝိဘိသနကို နှင်ထုတ်လိုက်သဖြင့် ရာမမင်း ထံသို့ ဝိဘိသန ခစားလေသည်။ ထို့နောက် သမုဒ္ဒရာပင်လယ်ထဲ၌ ကျောက်တန်းဆည်၍ ရာမမင်းညီနောင်တို့ မျောက်စစ်သည်များနှင့် လင်္ကာပူရမြို့အနီးသို့ ရောက်ကြသည်။ မျောက်စစ်သည်တို့ လင်္ကာပူရ မြို့ကို ဝန်းရံပြီးဖြစ်လေ၏။

အသင်္ကရိသည် အစွမ်းကောင်းသော ဘီလူးတို့နှင့်ထွက်လာပြီး လက္ခဏာမင်းသားနှင့် မျောက်ဗိုလ်များကို တိုက်ခိုက်ရာ အသင်္ကရိလှံချက် ဖြင့် လက္ခဏာမင်းသားအော်ရာရရှိသည်။ ရာမမင်းနှင့် မျောက်ဗိုလ်များ တို့ထွက်၍ အသင်္ကရိကို တိုက်ခိုက်ကြပြန်ရာ ရာမမင်းသား၏ လေးချက် ဖြင့် အသင်္ကရိ၏မကိုင်းဆယ်ဆူမြေသို့ကျ၍ အသင်္ကရိပြေးဝင်လေ၏။ ထို့နောက် ကမ္ဘီကာဏ္ဍဘီလူးထွက်၍ တိုက်ပြန်ရာ ရာမမင်းက ခွင်းသတ် ပြန်သည်။ အသင်္ကရိ၏သား အတိကာကိုလည်း လက္ခဏာမင်းသားက လေးဖြင့် ခွင်းသတ်သည်။

ထိုအခါ ဣန္ဒြိတ္တထွက်လာပြီး အရပ်လေးမျက်နှာဝန်းရံထား သော မျောက်ဗိုလ်စစ်သည်တို့ကို ကောင်းကင်မှနေ၍ လှည့်လည်ပစ် ခတ်လေရာ မျောက်စစ်သည်တို့ မိန်းမော၍ သေသူတို့သေကြကုန် သည်။ ဟနုမာန်၊ ဝိဘိသန၊ ဓမ္မမာန်တို့သာ မသေကျန်၍ မဟိရေ တောင်နှင့်တကွ ဆေးမြစ်ကို ဟနုမာန်ဆောင်ယူ၍ ကုသလေလျှင် အားလုံးအသက်ရှင်ကြသည်။

မျောက်စစ်သည်တို့ လင်္ကာပူရမြို့တွင်းသို့ ဝင်ရောက်ပြီး မီးနှင့် တိုက်ရှို့ဖျက်ဆီးသောကြောင့် လူစွမ်းကောင်းဘီလူးတို့ထွက်၍ တိုက် ပြန်ရာ ဘီလူးတို့ ရှုံးနိမ့်သည်။

အိမ်ရှေ့ဘီလူးမင်းသား ဣန္ဒြိတ္တ စစ်ပွဲသို့ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက် ရာ လက္ခဏာမင်းသားက ခွင်းသတ်လိုက်၏။ အသင်္ကရိလည်း မြေထဲတိုင်း ပြည်၌နေသော မဟိရာဝဏကို ခေါ်ယူပြီး အိမ်ရှေ့အရာရှင်းသည်။ ထို့နောက် မဟိရာဝဏသည် ရာမမင်းညီနောင်ကို ဖမ်းရန် ပရိယာယ် အကြိမ်ကြိမ်ဆင်သော်လည်း ဟနုမာန်က မဟိရာဝဏကို သတ်ပြီး ရာမမင်းသားတို့ကို ကယ်တင်သည်။

ထို့နောက် အသင်္ကရိ၏သား အသွဒိဌသည် စစ်မြေသို့ထွက်လာရာ ဟနုမာန်က မှန်ကြီးကို ဆီး၍ပြရာ၊ မှန်ကြည့်မိ၍ ပြာအတိဖြစ်သွား၏။

ထိုအခါ အသင်္ကရိကိုယ်တိုင် စစ်မြေသို့ ချီတက်လာသည်။ အသင်္ကရိနှင့် လက္ခဏာတို့စစ်ပြိုင်ရာ အသင်္ကရိလှံချက်ဖြင့် လက္ခဏာ မင်းသားမိန်းမောသွားသည်။ ထိုအခါ ဟနုမာန်သည် ဂန္ဓမာဒနတောင် သို့သွား၍ တောင်နှင့်တကွ ဆေးမြစ်ကို ယူဆောင်လာပြီး လက္ခဏာ မင်းသားကို ကုသရာ ပျောက်ကင်းချမ်းသာ၏။

အသင်္ကရိသည် ရာမမင်းနှင့် စစ်ပြိုင်တိုက်ခိုက်ရာ ရာမမင်းလွှတ် သော ဗြဟ္မာဥသျှတမြားထိ၍ အသင်္ကရိမင်း စစ်မြေတွင် ကျဆုံးလေ သည်။

ရာမမင်းလည်း နတ်ရထားစီး၍ လက်ကူရမြို့ကို လှည့်လည် ကြည့်ရှုပြီးနောက် ပိဘီသနကို နန်းတင်၏။ ထို့နောက် သီတာမိဖုရားကို ဆောင်ယူ၏။ သီတာမိဖုရားက မိမိစိတ်ဖောက်ပြားမှုမရှိသည်ကို သစ္စာ ပြ၍ မီးပုံမှာ ခုန်ဆင်းပြသည်။

ရာမမင်း၊ သီတာမိဖုရား၊ ညီတော်လက္ခဏတို့ မျောက်ဘီလူး အပေါင်းခြံရံလျက် ရထားပျံစီး၍ အယုဒ္ဓယပြည်သို့ပြန်၏။ ရောက်ရှိ သည့်အခါ ဘိသိက်ခံယူပြီး ထီးနန်းစံလေသည်။

x x x x x

(ဦးမောင်မောင်တင် (မဟာဝိဇ္ဇာ)၏ဇာတ်လမ်းစာမူမှ ကောက်နုတ်
ဖော်ပြချက်)

၂ = ဥတုမုဒ္ဒိ = အခွေ၏သပုခနုပု
အညီညွတ်

၂ = ဥတု

/
ဇေဇ္ဇိ၏သပု
ဂခ(=၂ +

ဇေယျသဗ္ဗမင်္ဂလံ။ ။အောင်ချာနဂရတိုင်းပြည်တည်၍ ဗြဟ္မာ
သဟံမင်းကြီး နန်းစံစေ၊ တိုင်းရေးပြည်ရေး သာသနာတော်ရေး
သားတော် သမီးတော်အရေးများကို ဝန်တို့နှင့် မေးမြတ်တိုင်း
မေးပြီးလျှင်

တစ်ခန်းရပ်

၃၁ ခေမ္မာသဝဉ္စါ=ဒိဋ္ဌာ(သ=ဋ္ဌိဆသ=ဓပသုဓဇေဒီဟံဟ
ပ၌ ဇ္ဇ န္ဓ =

(၁) မြောက်နန်းမိဖုရားက သားတော်ပါပဟိန်ကို ခေါ်စေ။

မြမုတ္တာ နှစ်၊ တရာသက်ဝယ်၊ ဘယက်သွယ်သို့၊ လည်ဝယ်ရစ်သည့်၊
ရွှေကျစ် ကြိုးလိမ်၊ ပါပဟိန်။ ။ မထိမ်မမြူ၊ မယ့်ကျေးဇူးကြောင့်၊
ကြည်နူးသဒ္ဓါ၊ ဘရိုက်ရာကို၊ နောင်လာမဲ့သား၊ နို့စို့ရွယ် ခါလည်သားက၊
တိုင်းကား ရွှေပြည်၊ အပ်နှင်းမည်ဟု၊ ရည်ရွယ်ဂတိ၊ ဆိုချက်ရှိပါသည်။
သတိသာ ထားပါတော့ သားတော်မောင်ငဲ့။

(၂) ပါပဟိန်မင်းသားဆို။ ။ တပ်ပါသည် ဘုရား။ ဘာဘွားဘုန်း

စည်၊ စောရန်နည်က၊ ရည်ရွယ်ဂတိ၊ ယခင်အထက်၊ ကျေးဇူးတွက်
ကြောင့်၊ ဆိုချက်ရှိလျှင်၊ ကောလိယဆက်၊ နွယ်မပျက်အောင်၊ မြမြက်

နေဇာ၊ ရေသင်္ခါနှင့်၊ ဇေယျာသွန်းခံ၊ ရိပ်ဖြူမိုးလို့၊ အုပ်စိုးစံပါမည်။ နိုင်ငံ
ကျယ်စွာ၊ ပြည်အောင်ချာကို၊ သိသာခြားနား၊ ဘာဘုရားမှာ၊ သွား၍
တောင်းတော်မူပါ မြတ်မယ်မယ်ဘုရား။

(၃) မြောက်နန်းမိဖုရားဆို။ ။ ကြင်သက်တမျှ၊ ချစ်မဝသည်၊

ယုယပိုက်ကျူ၊ မယ့်သားဦး။ ။ ထက်ကျေးဇူးပိုင်း၊ ရှိသည့်တိုင်းလည်း၊
ရှုကသိုဏ်းပုံ၊ မယ့်ကြေးမုံမှာ၊ ဂုဏ်မထင်ရှား၊ နှောင်းငယ်ဘွားမို့၊ တိုင်း
ကားသာစည်၊ နန်းမြို့ပြည်ကို၊ ပေးမည်စိတ်တွင်၊ မယ်မထင်ဘူး၊ ဘုန်း
အင်လောက်လွေ၊ ရွှေခြင်္သေ့သို့၊ အိမ်ရှေ့စံပျော်၊ သင်းရွှေဘော်နှင့်၊
လက်ယာတော်ထား၊ အခေါင်ကြွန်း၊ နောင်လာမြန်းမည့်၊ တောင်နန်း
ဘွား သားတော်ကြီးရှိပါသေးသည် သားတော်မောင်တော်ငဲ့။

x x x x x

ဇေဇ္ဇိဒ၏သပုဓ ဇာတ်သပုထအလောက

အောင်ချာနဂရပြည်၊ ဗြဟ္မာသဟံမင်းကြီး လက်ညှိုး၌ ခူနာ ပေါက်သောကြောင့် မြောက်နန်းမိဖုရားက ငုံ့သိပ်နေစဉ် ခံတွင်း၌ ပြည် ပေါက်သော်လည်း မင်းကြီးနိုးမည်စိုးသောကြောင့် မျိုချလေ၏။ မင်းကြီး နိုး၍ ထိုအကြောင်းကို သိလျှင် လိုသောဆုကို တောင်းရန်ခွင့်ပြု၏။ မိဖုရားက နောင်လိုသောအခါမှ တောင်းပါမည်ဟု လျှောက်ထား၏။

ပါပဟိန်သည် မြောက်နန်းမိဖုရား၏ သားတော်ဖြစ်သည်။

ပါပဟိန်သည် ၁၆ နှစ် အရွယ်၌ နန်းလွှဲပေးဖို့ မြောက်နန်းမိဖုရား က တောင်းဆိုသည်။ သို့သော် ပါပဟိန်မှာ မူးယစ်သောက်စားနေသူ ဖြစ်သောကြောင့် တောင်းတိုင်းမပေးဘဲ ဝန်ကြီးများ၏ လျှောက်ထား ချက်အတိုင်း ဇေယျသိန် (တောင်နန်းဖွားသားတော်ကြီး)ကိုသာ ထီးနန်းလွှဲအပ်တော်မူ၏။

ထိုအခါ မယ်တော်အကြံပေးချက်အတိုင်း ထောင်ထားပုန်ကန် ရန် ဆုံးဖြတ်ပြီး ပါပဟိန်သည် ဇေယျသိန်မင်းထံ အခစား မဝင်ဘဲနေ၏။ ဇေယျသိန်က အမတ်တို့အား အခေါ်လွှတ်သော်လည်း ထောင်းထုပုတ် ခတ်၍သာ လွှတ်လိုက်သောကြောင့် ပါပဟိန်ကို ရာထူးမှ နုတ်၍

ဆင်တင်းကုတ်၌ထား၏။ တောင်နန်းဖွားသားတော်ငယ် အသမ္ဘိန် မင်းသားက တောင်းပန်သော်လည်း မရပေ။

ထိုအခိုက် ပါပဟိန်သည် နောင်တော်ဇေယျသိန်၏သံလျက်ကို ညအချိန်ဝင်ခိုးသောကြောင့် ဇေယျသိန်မင်း စနည်းနာထွက်ချိန်နှင့်ကြုံ၍ မိရာ အသမ္ဘိန်တောင်ပန်းသဖြင့် အသက်ချမ်းသာပေးပြီး တိုင်းပြည်မှ နှင်လိုက်သည်။

ပါပဟိန်သည် လူစု၍နောင်တော်ကို ပြန်တိုက်ရန် ချီလာသည်။ ထိုအခိုက် မရီးတော်ရှာရန် နောင်တော်အမိန့်အရ ထွက်လာသော အသမ္ဘိန်မင်းသားနှင့်တွေ့လေ၏။ ငါ့အမိန့်ကို အသမ္ဘိန်စို့သောကြောင့် သားရင်းဖြစ်သော ငါ့မှာ ပိန်ရသည်ဟုအပြစ်ဆိုပြီးလျှင် သတ်လေ၏။

ဇေယျသိန်မင်းသည် ပါပဟိန်ကို မခုခံနိုင်သောကြောင့် နန်းမှ ပြေးလေရာ ပါပဟိန်သတ်ခဲ့သော ညီတော် အသမ္ဘိန်အလောင်းကို တွေ့၍ ဝိုင်းကြွေး၏။ ထိုအခါ ဇော်ဂျီနှင့်တွေ့၍ ကုသပေးရာ အသက်ပြန် ရှင်သည်။ ညီတော်နှစ်ပါး ရသေ့ပြု၍ တော၌နေလေသတည်း။

x x x x x

(ဆရာမာဃ၏ ဇာတ်လမ်းမူကို အကျဉ်းချုပ်ဖော်ပြချက်)

ခွဲ၌ နှစ်၏ သပုဓနပု
ဗျာဉ်သေ

၂၀၁၅ ခုနှစ် = တည =

/

ထည့်၍ အသွယ်အသွယ်

၈၈ (=၇) +

အဘွား = နေသပသွယ် အ.သ = အေပသပဟာ နေသွယ်နု =

မယားဆို ။ ။ မထိတထိ၊ စိုစိစိနှင့်၊ အလိုပြစ်ချော၊ နားတစာ
စာပြောတတ်ပါတဲ့ သောတော။

လင်ဆို ။ ။ ဟဲ့ ယုတ်မာကြမ်းကြုတ်၊ သရမ်းနှုတ်နှင့်၊ တုတ်တ
ထောင်သော အမှန်းမသိ လမ်းမရှိတဲ့ ငမိတော။

မယားဆို ။ ။ ဟေ့ မထွက်အိမ်ရိပ်၊ နှင့်အောင်စားလို့၊ ဝမ်းကား
အောင် အိပ်သည်၊ လုပ်ချစ်စိတ်ကင်း၊ သူ့အိမ်
တစ်လျှောက်၊ ပျင်းမွေးပေါက်တဲ့ လင်ကြောက်ပျင်း။

လင်ဆို ။ ။ ဟဲ့ နှုတ်ကောင်းလျှာပါ၊ လင်ယောက်ျားကို၊ စကား
ရှုတ်ချ၊ နေ့ညမဟု၊ အိုးလိုဆူတဲ့ မီးပူမ။

မယားဆို ။ ။ ဆဲသံမောင်းသံ၊ ကြောင်းမတန်နှင့်၊ ဟန်ပန်ကြီးစွာ၊
တဉာဏ်ကွယ်ထောင့်၊ ငါ့ကို မှောက်တဲ့၊ မယ့်ဖ
နောင်စာ။

လင်ဆို ။ ။ အသား မဲညစ်၊ ချေးလေးသစ်ထွင်၊ ထစ်တင်ပသီး၊
ချေးပိုက်ကြီးနှင့် ဆံစေ့ဆံထုံး၊ မချင့်မနိုင်၊ နှုတ်
ထွက်က ရိုင်းသနဲ့၊ ဟဲ့ မြင်တိုင်းမုန်း။

ထည့်နှံအသွေးအစာအိမ်သုခအိမ်သုခအေးလောကအေး

ဗာရာဏသီပြည်၊ ဗြဟ္မဒတ်မင်းသည် တောလိုက်ထွက်ရာ သမင်
နောက်လိုက်စဉ် မျက်ခြည်ပြတ်၍ အားအင်ကုန်ခန်းပြီး ထိန်ပင်အောက်
တွင် မှောက်လဲနေသည်။

အစာရှာရာမှ ပြန်လာသော လူဝံမက မင်းကြီးကို တွေ့၍
ရေကြည်ရေအေးပေးကာ အာဟာရဖြစ်စေသည်။ ကျားရန်ကြောက်၍
ထိန်ပင်ပေါ်သို့ တင်ကာလုပ်ကျွေးပြုစုခဲ့ရာ မင်းကြီး ကျန်းမာလာ၏။
သံသရာဘဝ မေတ္တာဆက်ကြောင့် ဗြဟ္မဒတ်မင်းကြီးနှင့် လူဝံမပေါင်း
ဖက်ကြလေသည်။ သားတစ်ယောက်၊ သမီးတစ်ယောက်ရလေသည်။

တစ်နေ့တွင် လူဝံမသည် သမီးငယ်ကို ပိုက်၍ အိပ်နေခိုက်
ကျားစဉ်းလဲ ရောက်လာပြီး လူဝံမကို ထိန်ပင်ပေါ်မှ တွန်းချရန် မင်းကြီး
ကို ဖြားယောင်းသဖြင့်၊ မင်းကြီးသည် လူဝံမကို ထိန်ပင်ပေါ်မှ တွန်းချ
ပြီး ထွက်ခွာသွားလေ၏။ ကျားစဉ်းလဲက လူဝံမကို စာရား ကြွင်းသမျှ
ကို ထိန်ပင်အောက်တွင် မြှုပ်နှံပြီး သားလူဝံပျိုက နှမလူဝံမကလေး
ကို ထိန်းသိမ်းပြုစုခဲ့သည်။

ထိုအချိန်တွင် ဗာရာဏသီပြည်၌ ဗြဟ္မဒတ်မင်းကြီးမြိုင်ရပ်မှီး
ဥပုသ်တော်ဝင်သဖြင့် သားတော် နေသူရကန် မင်းသားအား ထီးနန်း
တင်သည်။

မုဆိုးကြီးသောတောသည် ဝံပျို မောင်နှမကို တော၌တွေ့၍
ဖြားယောင်းခေါ်ဆောင်လာကာ မိမိတို့အိမ်၌ အခိုင်းအစေပြုထား၏။

ဇောင်ခြမ်းကုန်းရှာမှ တောင်သူကြီး လုံး၊ ငွေ့ညိုတို့သားအဖ
သည် မုဆိုးသောတောတို့ထံသို့ သူရင်းငှားရှာရန် ရောက်လာရာ
သောတောက ဝံပျိုကို ထည့်လိုက်သည်။ တစ်ဖန် ဝံပျိုမကလေးကို
တောမှရသော သန္ဓေသူကလေးအဖြစ် နေသူရကန်မင်းအား ဆက်သ
ရာ အဆင်းလက္ခဏာနှင့်ပြည့်စုံ၍ မိဖုရားအရာထားလေသည်။

နေသူရကန်မင်းသည် မြို့တွင်းသို့ စနည်းနာထွက်ရာ မိဖုရားမှာ
ဝံသူမဖြစ်ကြောင်း ကြားသိရ၍ တိရစ္ဆာန်နှင့်ထီးနန်း မလျော်ကန်သဖြင့်
ဝံသူမမှာ ရရှိထားသော သန္ဓေသား ဖွားမြင်ပြီးချိန်တွင် သုသာန်ထုတ်
အသတ်ခံရလေ၏။ နတ်စိမ်းဖြစ်သွားသည်။

ဝံပျိုသည် သူရင်းငှားလုပ်ရာမှ နှမကလေးနှင့် တွေ့ရန် ပြန်လာ
ရာ နှမနတ်စိမ်းနှင့် တွေ့ပြီး ၎င်းမွေးထားခဲ့သော သားငယ် (၎င်း၏တူ)
ကို ကောက်ယူမွေးမြူထားသည်။ တူငယ်သည် သမ္မာဒေဝနတ်ဖန်၍
လူလားမြောက်လေ၏။

ဝံပျိုနှင့်တူဖြစ်သူ ဝဏ္ဏကုမ္မာတို့လမ်းခရီးတွင် ဝံပျိုက သစ်သီးရှာ
ထွက်စဉ် ကျောက်ဖျာထက်မှာ နားစက်နေသော ဝဏ္ဏကုမ္မာထံ ဖုဿ
ရထားဆိုက်လေသည်။ အောင်ချာနဂရပြည်မှ ဝန်များရောက်လာ၍
မေးမြန်းရာတွင် ဝဏ္ဏကုမ္မာက မိမိသည် ဗာရာဏသီမင်း နေသူရကန်
၏သားတော်ဖြစ်ပြီး တောကစားထွက်စဉ် လမ်းမှား၍ ကိုယ်ထီးဖြစ်နေ

ရကြောင်းလှည့်ဖျား ပြောဆိုသည်။ ဝန်ကြီးများက ဝဏ္ဏကုမ္ပဏီကို နန်းလောင်းနန်းလျာအဖြစ် ခေါ်ဆောင်သွားလေသည်။

သစ်သီးရှာရာမှပြန်လာသော ဝံပျိုက နောက်မှလိုက်ခဲ့ရာ နန်းတွင်းသို့ ရောက်လာသည်။ ဝဏ္ဏကုမ္ပဏီက မိမိမှာ ဦးရီးဦးမင်း မရှိကြောင်း ပြောပြီးဖြစ်သည့်အတိုင်း ဝံပျိုအား ဆင်နှင့်နင်းသတ်ရန် အမိန့်ပေးသည်။

ဆင်နှင့်နင်းသတ်ရန် သုံးကြိမ်တိုင်တိုင်စီစဉ်ကြသော်လည်း ရွှေဝံမနတ်စိမ်းတားသဖြင့် မသေရှိလေ၏။ ရွှေဝံမနတ်စိမ်းက ဝဏ္ဏကုမ္ပဏီကို ခေါ်ဆောင်ခဲ့ရန် အမိန့်ပေးသဖြင့် ဝန်မင်းတို့က ခေါ်ဆောင်ရောက်ရှိလာလျှင် ရွှေဝံမနတ်စိမ်းက သနပ်စုံကို နတ်သံနော၍ ပြောပြသည်။

ဝဏ္ဏကုမ္ပဏီနောင်တရ၍ ဦးရီးတော် ဝံပျိုကို အိမ်ဖြူပြတင်းနှင့် ထားပြီး ဘွားတော်နှင့် မယ်တော်တို့အားလည်း နတ်ကွန်းဆောက်၍ ပူဇော်မည့်အကြောင်း ကတိပေး၏။ ရွှေဝံမနတ်စိမ်းသည် ထိန်ပင်နန်းသို့ တမ်းတရင်း တောတောင်တွင်းသို့ ပြန်သွားရှာလေသတည်း။

× × × × ×

(ဦးမောင်မောင်တင် (မဟာဝိဇ္ဇာ)ရေးသည့်ဇာတ်လမ်းမူကို
အကျဉ်းချုပ် ဖော်ပြချက်)

ခနပုခဓမ္မဇ္ဇ၏သပုဓမ္မဇ္ဇိမ
အညီညွတ်

ခအသုဇ္ဈိ၊ ခကေ၏သုဃကံ+

/

အသျှိုနက္ခဏညဇ္ဇ၏သပု

ဂဓ(=၂)+

၏သးဗျာဒညာအကသ=

- ဦးရွှေနှောင်း** = ဆီကုန်သည်သူဌေး
- အေါ** = သူဌေးကတော်
- မရွှေသစ်** = ဦးရွှေနှောင်း၏သမီး
- မယ်မှုန်** = မရွှေသစ်ကို စောင့်ရှောက်သူ
- မောင်ပန်းလွှာ** = မရွှေသစ်၏ရည်စား
- မောင်ဆောင်း** = မောင်ပန်းလွှာကို စောင့်ရှောက်သူ
- ခင်ခင်ထား** = ဝန်ကတော်ကျ
- မောင်မောင်ဆင်** = ခင်ခင်ထား၏ရည်းစား၊ ထုံးဘိုရွာစား
- ကြွယ်နှင့် ဇွယ်** = ဦးရွှေနှောင်း၏အခိုင်းအစေများ
 အဆိုသင်ဆရာ
 အကသင်ဆရာ
 သင်္ဂြိုဟ်ဆရာ
 သိုင်းဆရာ
 အပ်ချုပ်သမား
 ဖိနပ်ချုပ်သမား

သိကြား ဗြဟ္မာများ

- ပုဏ္ဏားများ
- အတီးအမှုတ်ဆရာများနှင့်
- အခြားတပည့်လက်သားများ

အချိန်

သီပေါမင်းတရား လက်ထက်တော်

နေရာ

ရတနာပုံမန္တလေးမြို့ရွန်ရှိ ဦးရွှေနှောင်း၏အိမ်ဖြစ်သည်။

အခန်း (၁)

၏သပုတ္တကဓဇ

(ဆီကုန်သည် ဦးရွှေနှောင်း၏အိမ်သို့အကသင်ဆရာ၊ အဆိုသင်ဆရာနှစ်ဦးနှင့် တပည့်လက်သားများရောက်လာကြစေ။)

အဆိုသင်ဆရာ။ ။ “ကဲကဲ၊ တပည့်တို့၊ သူဌေးမင်းကို စောင့်ရင်း ဒီမှာထိုင်ကြကွယ်”

အကသင်ဆရာ။ ။ “မင်းတို့ကလည်း ဒီမှာထိုင်ကြကွယ်”

အဆိုသင်ဆရာ။ ။ (တပည့်တစ်ယောက်ဆီသို့ လှမ်း၍) “သိချင်း ရေးပြီးပြီလားဟေ့”

တပည့်။ ။ “ဟုတ်ကဲ့၊ ပြီးပါပြီ”

အဆိုသင်ဆရာ။ ။ “မှန်း.... ကြည့်စမ်းရအောင်။ အဲအဲ၊ တော်ပြီ တော်ပြီ”

အကသင်ဆရာ။ ။ “ဘယ်နဲ့.... နောင်ကြီးတို့က သိချင်းဆန်းတွေ ရေးနေထင်တယ်”

အဆို။ ။ “ဪ ဆန်းဆို ကျုပ်တို့သူဌေးမင်းက ခပ်ဆန်းဆန်း ကြိုက်သကောလေ။ စောင့်ရင်း ဆိုသလို တပည့်ကျော်ကို အရေးခိုင်းထားရတယ်ဗျ”

အက။ ။ “တဆိတ် ဆိုကြည့်စမ်းရအောင်လေ”

အဆို။ ။ “အို..... ညီမောင်နှယ် အလျင်လိုလှချေကလား။ သူဌေးမင်း ကြွလာတော့ ကြားရမှာပေါ့ဗျ။ သူဌေးမင်း ကြွလာပါတော့မယ်။ စောင့်ပါဦး”

အက။ ။ “ကောင်းပါဗျာ၊ ကောင်းပါ။ နို့ နောင်တော်တို့ ကျုပ်တို့ရဲ့ပညာတွေဟာ စစ်စစ် ကဲ့ရဲ့ရှုတ်ချစရာတွေ မဟုတ်ဘူးနော်။ အင်မတန်အဖိုးတန်တဲ့ ပညာတွေ ဖြစ်တယ်”

အဆို။ ။ “အေးပေါ့။ အဖိုးတန်ဆို၊ ကျုပ်တို့မှာ ဦးရွှေနှောင်းလို လူမျိုးနဲ့တွေ့လို့ ငွေဝင်လမ်းမှန်ပြီး ကျုပ်တို့ရဲ့ လိုဘပြည့်စုံနေတယ် မဟုတ်လား။ ညီမောင်လည်း သိတဲ့အတိုင်း ဦးရွှေနှောင်းဟာ တကယ်ဆို၊ ကိုယ်က ကုန်သည်ကပဲ။ ရိုးရိုးတန်းတန်း နေပါတော့လား။ အခုတော့ သူကလည်း သူ့ကိုယ်ကိုသူ မဟာမျိုး မဟာနွယ်ထင်ပြီး၊ နန်းတော်သားများလို အယဉ်အကျေး အသိမ်အမွေ့ကြိုက်လိုက်ရတာ လွန်လို့။ လောကမှာ ဒီလိုလူမျိုးတွေချည်း ရှိနေမယ်ဆိုလျှင် ညီမောင်တို့ ကျုပ်တို့ဟာ ငွေပုံပေါ်ကားယားခွ ထိုင်နိုင် ကြတာပေါ့”

x x x x x

အံ့သြနိက္ခန္ဓာညီအစ်မသမီးလေးလေးလေးတို့
၏သမ္မာဒေဝလောကုတ္တရာ

အခန်း (၁)

- ဇာတ်ကွက် ၁။** ဦးရွှေနှောင်း၏အိမ်သို့ အကသင်ဆရာ၊ အဆိုသင်ဆရာနှင့် တပည့်လက်သားများ ရောက်လာ။ ဦးရွှေနှောင်းအကြောင်း ပြောဆိုကြသည်။
- ဇာတ်ကွက် ၂။** ဦးရွှေနှောင်း နောက်ပါအခိုင်းအစေ့စပ်ယောက်နှင့် ထွက်လာပြီး အဆို၊ အကသင်ရင်း ထီးမှုနန်းဟန်ဆိုရ ကရသည်ကို သဘောကျလျက်ရှိသည်။

အခန်း (၂)

- ဇာတ်ကွက် ၁။** သိုင်းစရာကြီး ရောက်လာပြီး ဦးရွှေနှောင်းနှင့် သိုင်းကစားပြသည်။ သိုင်းဆရာ၊ အကဆရာ၊ အဆိုဆရာတို့ အငြင်းအခုံဖြစ်ကြသည်။
- ဇာတ်ကွက် ၂။** သင်္ဂြိုဟ်ဆရာရောက်လာသည်။ အကဆရာ၊ အဆိုဆရာ၊ သိုင်းဆရာတို့ အငြင်းအခုံဆက်ဖြစ်။

မြန်မာပြဇာတ်ရေစီးနှင့် ရှေ့ခရီး

၂၁၅

ရန်ဖြစ်ကာ လုံးထွေးသတ်ပုတ်ရင်း ဝင်သွားကြသည်။

- ဇာတ်ကွက် ၃။** ဦးရွှေနှောင်းနှင့် တပည့်များ ကျန်ခဲ့ပြီး ညည်းညူကြသည်။
- ဇာတ်ကွက် ၄။** သင်္ဂြိုဟ်ဆရာပြန်ဝင်လာပြီး၊ စာ ကဗျာလင်္ကာများ နန်းဟန်ပါအောင် သင်ပြန်သည်။
- ဇာတ်ကွက် ၅။** အပ်ချုပ်သမားက ထိုင်မသိမ်းအင်္ကျီမပို့သေး၍ ဦးရွှေနှောင်းမြည်တွန်တောက်တီးနေသည်။
- ဇာတ်ကွက် ၆။** အပ်ချုပ်သမား၊ ဖိနပ်ချုပ်သမားတို့ ရောက်လာပြီး ထိုင်မသိမ်းအင်္ကျီ၊ ဖိနပ်များအကြောင်းပြောရင်း ဦးရွှေနှောင်းအား မြှောက်ပင့်ပြောဆိုရာ ဦးရွှေနှောင်းက ငွေများဆုချသည်။

အခန်း (၃)

- ဇာတ်ကွက် ၁။** ဦးရွှေနှောင်း ထိုင်မသိမ်းအင်္ကျီဝတ်ပြီး မြို့ပြင်လေးရပ်ထွက်ရန် ပြင်ဆင်သည်။
- ဇာတ်ကွက် ၂။** ထိုင်မသိမ်းအင်္ကျီဝတ်ထားသော ဦးရွှေနှောင်းကို မယ်မှုန်က ရယ်ပွဲဖွဲ့သည်။

- ဇာတ်ကွက် ၃။** ဦးရွှေနှောင်းကို မြင်၍ ဇနီးမိသားစုက မသင့်တော်ကြောင်း၊ ဦးရွှေနှောင်း၏ရူးတူးတူး အလုပ်များကို ဝေဖန်ပြောဆိုသည်။
- ဇာတ်ကွက် ၄။** ထုံးဘိုရွာစား မောင်မောင်ဆင်ရောက်လာပြီး ဦးရွှေနှောင်းအား ထီးမှုန့်ရောင်းရာများဖြင့် မြှောက်ပင့်ပြောဆိုကာ ငွေထပ်မံချေးသဖြင့် ဇနီးမိသားစုက မကျေနပ်ဖြစ်နေသည်။
- ဇာတ်ကွက် ၅။** မောင်မောင်ဆင်အား ချေးပေးဖို့ ဦးရွှေနှောင်းငွေများ ဝင်ယူစဉ် ဇနီးမိသားစုက မောင်မောင်ဆင် အချေအတင်ပြောသည်။
- ဇာတ်ကွက် ၆။** မောင်မောင်ဆင်နှင့် ဦးရွှေနှောင်းတို့ နန်းတွင်းသူ ခင်ခင်ထားလာရောက်မည့်ကိစ္စ ပြောဆိုကြသည်။
- ဇာတ်ကွက် ၇။** မောင်ပန်းလွှာနှင့် မရွှေသစ်တို့မေတ္တာရှိနေကြောင်း မယ်မှုန်က ဇနီးမိသားစုက ပြောပြသည်။
- ဇာတ်ကွက် ၈။** မောင်ပန်းလွှာနှင့် မောင်ဆောင်းတို့ထံ မယ်မှုန်ရောက်လာရာ မောင်ပန်းလွှာက မရွှေသစ် စိမ်းကားကြောင်း ပြောသည်။
- ဇာတ်ကွက် ၉။** မောင်ပန်းလွှာနှင့် မောင်ဆောင်းတို့ မရွှေသစ် စိမ်းကားပုံ၊ ဥယျာဉ်တွင်းတွေ့စဉ်က အကြောင်းများကို ပြောဆိုကြသည်။ မောင်ဆောင်းကလည်း မယ်မှုန်က စိမ်းကားကြောင်း ရင်ဖွင့်သည်။

- ဇာတ်ကွက် ၁၀။** မရွှေသစ်နှင့် မယ်မှုန်၊ မောင်ပန်းလွှာနှင့် မောင်ဆောင်းတို့ တွေ့ဆုံကြပြီး စုံတွဲနှစ်တွဲ အထင်လွဲရသည်ကိစ္စများ ပြေလည်သွားသည်။
- ဇာတ်ကွက် ၁၁။** ဇနီးမိသားစုက မောင်ပန်းလွှာ ရောက်လာသည်။ ဦးရွှေနှောင်းလည်း ထွက်လာရာ မောင်ပန်းလွှာက မရွှေသစ်ကို တောင်းရမ်းပြောဆိုသည်။ မဟာဆီမဟာသွေးမဟုတ်၍ မပေးစားနိုင်ကြောင်း၊ ၎င်း၏သမီး ဝန်ကတော်ဖြစ်စေရမည်ဟု ဦးရွှေနှောင်းက မောင်ပန်းလွှာကို ပြောလွှတ်သည်။
- ဇာတ်ကွက် ၁၂။** မောင်ပန်းလွှာစိတ်ပျက်နေစဉ် မောင်ဆောင်းက ဦးရွှေနှောင်းကြိုက်တတ်သည့် အစာခွဲရန် စီစဉ်မည်၊ ဇာတ်ခင်းမည်၊ စောင့်ကြည့်ပါဟု ပြောသည်။
- ဇာတ်ကွက် ၁၃။** ထုံးဘိုရွာစား မောင်မောင်ဆင်နှင့် ၎င်း၏ရည်းစား ခင်ခင်ထားတို့ ဦးရွှေနှောင်း၏အိမ်ရှေ့တွင် တွေ့ဆုံသည်။
- ဇာတ်ကွက် ၁၄။** ထုံးဘိုရွာစား မောင်မောင်ဆင်နှင့် ခင်ခင်ထားတို့ ဦးရွှေနှောင်းအိမ်ထဲသို့ ဝင်သည်။ ဦးရွှေနှောင်းက သူပေးထားသော မြလက်စွပ်ကြောင့် နန်းတွင်းသူလာရောက်သည်ထင်ပြီး အားရဝမ်းသာထမင်းပွဲတည်ခင်းသည်။

အခန်း (၄)

ဇာတ်ကွက် ၁။ ဦးရွှေနှောင်းက ထမင်းစားပွဲကြီးကို အရက်များ၊ အတီးအမှုတ်များဖြင့် တည်ခင်းခြင်းဖြစ်ပြီး၊ မောင်မောင်ဆင်နှင့် ခင်ခင်ထားတို့က ဦးရွှေနှောင်းအား မြှောက်ပင့်စကားများ၊ ဦးရွှေနှောင်းက ရီသဲ့သဲ့ စကားများ ပြောကြရင်း ဦးရွှေနှောင်း အရက်မူးလာသည်။ တခြားနေရာသို့ လွှတ်ထားခဲ့သော ဧိခါရောက်လာပြီး ကြိမ်းမောင်းပြောဆိုရာ မောင်မောင်ဆင်နှင့် ခင်ခင်ထားတို့ ထွက်သွားသည်။ ဦးရွှေနှောင်းနှင့် ဧိခါစကားများ ကျန်ရစ်သည်။

ဇာတ်ကွက် ၂။ ဦးရွှေနှောင်းက ခင်ခင်ထားကို တမ်းတရင်း အရက်သောက်နေစဉ် အဘိုးအိုအသွင် ရုပ်ဖျက်ဝတ်ဆင်ထားသော မောင်ဆောင်းရောက်လာသည်။ ၎င်းသည် ဦးရွှေနှောင်း၏ဖခင် ဝန်မင်း၏ မိတ်ဆွေရင်းဖြစ်ကြောင်း၊ ဝန်မင်းအနိစ္စရောက်ပြီး ချိန်မှာ ကမ္ဘာကို လှည့်လည်နေခဲ့ရာ ယခုမှ ပြန်

မြန်မာပြဇာတ်ရေစီးနှင့် ရှေ့ခရီး

၂၁၉

ရောက်ကြောင်း၊ သတင်းကောင်းတစ်ခုပါလာကြောင်း မကြာမီက ဤနေပြည်ကို ယိုးဒယားပြည်မှ မဟာဥပရာဇ်မင်းသားလေး ရောက်နေရာ ၎င်းက မရွှေသစ်ကို တွေ့၍ မိဖုရားမြှောက်ဖို့ ခေါ်ဆောင်သွားလိုသည်ဟု ပြောကြောင်း၊ မိမိမှာ ယိုးဒယား စကားတတ်မြောက်သည်ဖြစ်၍ မင်းသားလေးနှင့် စကားပြောနိုင်ကြောင်းဖြင့် အယုံသွင်းရာ ဦးရွှေနှောင်းက ယုံကြည်ပြီး ဝမ်းသာအားရဖြစ်နေသည်။

ဇာတ်ကွက် ၃။ ယိုးဒယား မဟာဥပရာဇ်အသွင် ရုပ်ဖျက်ဝတ်ဆင်ထားသော မောင်ပန်းလွှာနှင့် နောက်ပါသုံးယောက် ရောက်ရှိလာသည်။ အဘိုးအို(မောင်ဆောင်း)က ကြိုဆိုပြီး ယိုးဒယားစကားလိုလို ပြောဆိုသည်များကို ဘာသာပြန်ပြသည်။ မဟာဥပရာဇ်က ဦးရွှေနှောင်းကို မဟာသက်တော်ရှည် ရာထူးအပ်နှင်းပြီး မရွှေသစ်ကို မဟာဒေဝီဘွဲ့နှင့် ဘိသိက်သွန်းလိုကြောင်း ပြောဆိုပြီး ဝင်သွားရာ ဦးရွှေနှောင်းသဘောရွှေ့ပြီး လိုက်ပါသွားသည်။ ထိုစဉ် မောင်မောင်ဆင်ရောက်လာပြီး ဦးရွှေနှောင်းအား တစ်ပတ်ရိုက်ထားခြင်းကိစ္စ ပြောပြစောင့်ဆိုင်းသည်။

ဇာတ်ကွက် ၄။

ဗြဟ္မာအသွင် ဝတ်ဆင်ထားသော လူ ရှစ်ယောက် သားမြီးယပ်များကိုင်ကာ နှစ်ယောက်စီတန်း၍ ထွက်လာသည်။ သိကြားအသွင် ဝတ်ထားသူက ခရုသင်းကိုင်၍ ၎င်းနောက်မှ ပုဏ္ဏား သုံးယောက် လိုက်ပါလာပြီး သိကြားက ခရုသင်းမှုတ်၊ အလယ်ပုဏ္ဏားနှစ်ယောက်က ဦးရွှေနှောင်းကို ဝင် ခေါ်တွဲထုတ်လာပြီး အလယ်ပုဏ္ဏားရှေ့တွင် နှုး ထောက်ထိုင်စေသည်။ ပုဏ္ဏားက ဦးရွှေနှောင်း အား ပေါင်းထုပ်သံခမောက်ဆောင်းပေး၊ မီးလွယ် သိုင်းပေး၊ သိုင်းနှင့် ကျိုင်းအပ်ပေးသည်။ ထို့နောက် ခရုသင်းမှုတ်၊ ဇေယျတုဆိုကြပြီး သားမြီးယပ်များ ဖြင့် ဦးရွှေနှောင်း၏ ဦးခေါင်းကို ပုတ်ကာ ပုတ်ကာ ဝင်သွားကြသည်။ ဦးရွှေနှောင်းကျန်ရစ်ခဲ့သည်။

အခန်း (၅)

ဇာတ်ကွက် ၁။

ဦးရွှေနှောင်းကျန်ရစ်စဉ် ဇေခါထွက်လာရာ ဦးရွှေ နှောင်းကို ကြည့်ပြီး အံ့အားသင့်ကာ ရူးသွားပြီ လား ဟု ပြောသည်။ ဦးရွှေနှောင်းက ၎င်းသည် သက်တော်ရှည်အမတ်ကြီး - မာတုချာဖြစ်သွား ပြီးဖြစ်ကြောင်းနှင့် ၎င်းအား ရိုရိုသေသေ ပြောဆို ရန် ပြောပြီး ဝင်သွားရာ ဇေခါလိုက်သွားသည်။

ဇာတ်ကွက် ၂။

မောင်မောင်ဆင်နှင့် ခင်ခင်ထားထွက်လာပြီး မောင်ပန်းမွှေးကိစ္စကို ဝိုင်းကူကြမည်ဟု ပြော သည်။ ထိုအချိန်တွင် ပေါင်းထုပ်သံခမောက် ဆောင်း ဦးရွှေနှောင်း ပြန်ထွက်လာရာ မောင် မောင်ဆင်၊ ခင်ခင်ထားတို့ကို တွေ့ပြီး မောင်မောင် ဆင်တို့က သက်တော်ရှည် အမတ်ကြီးအဖြစ် မြှောက်ပင့်ပြောဆိုသည်။ ထို့နောက် ယိုးဒယား မင်းသား (မောင်ပန်းလွှာ)ထွက်လာ၊ ဆက်လက်၍ အဘိုးအို (မောင်ဆောင်း)ထွက်လာပြီး ယိုးဒယား စကားများ ဟန်လုပ်ပြောကြသည်။ ထို့နောက် မရွှေသစ်ထွက်လာရာ ဦးရွှေနှောင်းက ယိုးဒယား မင်းသားနှင့် အတင်းလက်ထပ်ပေးရန် ပြုရာ၊ ပထမတွင် မရွှေသစ်က ငြင်းပြီး နောက်မှ မောင် ပန်းလွှာကို မှတ်မိကာ မငြင်းတော့ပေ။ ထိုအခိုက် ဇေခါရောက်လာရာ လက်ထပ်မပေးဟု ငြင်း သည်။ အဘိုးအို (မောင်ဆောင်း)က အနီးကပ်ပြီး မောင်ပန်းလွှာဖြစ်ကြောင်း တိုးတိုးပြောလိုက် သည့်ခါမှ သဘောတူသည်။ ထို့နောက် မင်္ဂလာ လက်ထပ်ပွဲကို ပြင်ဆင်လိုက်တော့သည်။ မောင်ဆောင်းနှင့် မယ်မှုန်ကိုလည်း တစ်ခါတည်း ပေးစားလိုက်လေသည်။

မူပိုင်ခွင့်သပိတ်အကသ=ခါသတုဗ္ဗိကသထလဇ္ဈနလခါ

သတ်တုတထေ=ပျဉ်လသ္မ

/

ဇု=၂တံဇဇုဇုဇုသပ

တသတ္တနကတုဗ္ဗိကသ=

× × × × × ×

ဓာတ်ပြားခေတ်တစ်သစ်ဆန်းလာချိန်တွင် အသံထွက်ရုပ်ရှင် လုပ်ငန်းကလည်း တစ်နေ့ထက်တစ်နေ့ အောင်မြင်လာခဲ့ပါပြီ။ ဆရာ ရွှေအိုးဘီအောင်၊ အောင်မိုး၊ ဦးတင်မောင်၊ ဆရာ ဦးသုခ၊ ဆရာဦးချင်းစိန်၊ ဆရာ ဦးချန်ထွန်းတို့၏ ရုပ်ရှင်ကားကောင်းများ ထွက်ပေါ်လာကြ၏။ ပြဇာတ်နယ်အတွင်းမှ ရုပ်ရှင်ပညာရှင်အချို့လည်း ကုမ္ပဏီအသီးသီး၌ အသံထွက်ရုပ်ရှင်ရိုက်နေကြလေပြီ။ အသံထွက်ရုပ်ရှင်ရုံများတွင် လူကြိုက်ကြိုက်တိုးစည်ကားနေသည်။

× × × × × ×

၁၉၅၃ ခုနှစ်လောက်တွင် ပြဇာတ်မင်းသမီးများဖြစ်ကြသော တင်တင်မူ၊ မေမြင့်၊ ကြည်ကြည်ဌေးတို့မှာ ရုပ်ရှင်မင်းသမီးများအဖြစ် သို့ ကူးပြောင်းကာ ကုမ္ပဏီအသီးသီး၌ ရုပ်ရှင်ဇာတ်ကားများ ရိုက်ကူး ခြင်းဖြင့် မအားလပ်ဖြစ်နေလေပြီ။ ရုပ်ရှင်မင်းသားကြီး ဖိုးပါကြီးမှာလည်း ပြဇာတ်ကို မကမဖြစ်၍သာ ကနေရသည်။

× × × × × ×

အုန်ဆရာတင်ကြီးများသော ဝင်းဝင်းပြဇာတ်ရုံ၊ ခေတ်စတင်သည့် ၁၉၄၉ ခုနှစ်က အသံတိတ်ရုပ်ရှင်ကား ၃၈ ကားနှင့် အသံထွက်ရုပ်ရှင် ကား ၄၈ ကားသာ ပေါ်ထွက်ခဲ့ပါသည်။ ၁၉၅၀ ခုနှစ်တွင် အသံတိတ်

ကား ၄၀ နှင့် အသံထွက် ခုနစ်ကား၊ ၁၉၅၁ ခုနှစ်တွင် အသံတိတ် ၄၅ ကား၊ သံစုံသွင်း တစ်ကားနှင့် အသံထွက် ခုနစ်ကား၊ ၁၉၅၂ ခုနှစ်တွင် အသံတိတ် ၂၉ ကား၊ သံစုံသွင်း နှစ်ကားနှင့် အသံထွက် ၁၁ ကား၊ ၁၉၅၃ ခုနှစ်တွင် အသံတိတ် ၃၄ ကား၊ သံစုံသွင်း သုံးကား၊ အသံထွက် ၁၁ ကားထွက်ပေါ်လာခဲ့သည်။

× × × × × ×

၁၉၅၄ ခုနှစ်ရောက်သောအခါ အသံတိတ်ကား ၅၆ ကား၊ သံစုံသွင်း သုံးကားနှင့် အသံထွက် ၁၃ ကားဖြစ်လာ၏။ ကျွန်တော်တို့ပြဇာတ်သမားများကလည်း အလူးအလဲကြိုးစားနေကြရသည်။ သည်အထဲက ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ ပညာရပ်များဖြင့် ပြဇာတ်လောကမှ ရုပ်ရှင်လောကသို့ ချဉ်းနင်းဝင်ရောက်ကာ နေရာဦးထားသူတို့လည်း တစ်နေ့တခြားများလာခဲ့ပါပြီ။

× × × × × ×

၁၉၅၄ ခုနှစ် နှစ်ဦးပိုင်းမှစ၍ ဝင်းဝင်းရုံအုပ်ချုပ်သူများ အီရိက်တာနှင့် သရုပ်ဆောင်များ၊ ဂီတပညာရှင်များ၊ ဆက်တင်၊ မီး၊ အသံ၊ ဂိတ်စောင့်၊ လက်မှတ်ရောင်းစသော ရုံအလုပ်သမားများအားလုံး စိတ်ဓာတ်အင်အားလျော့ပါးခဲ့ကြလေပြီ။ တစ်နေ့ထက် တစ်နေ့ ဝင်ငွေကျဆင်းလာပုံ၊ ပရိသတ်အင်အား လျော့ပါးလာပုံကို ကြည့်၍ မိမိတို့ဘက်မှ ချွတ်ယွင်းချက်ကို ရှာကြသည်။

× × × × × ×

ယခုအချိန် ၁၉၅၄ ခုနှစ်တွင် အသံထွက်ရုပ်ရှင်လုပ်ငန်း၊ ဓာတ်ပြားလုပ်ငန်းတို့ အရှိန်ကောင်းလျက် ပြည်သူပရိသတ်တို့၏ အသည်းနှလုံးကို စွဲကာ လှုပ်ယမ်းစွဲလမ်းနှစ်ခြိုက်စေခဲ့လေပြီ။

× × × × × ×

‘ချစ်လွန်းလို့’ပြဇာတ်သည် ဝင်းဝင်းပြဇာတ်များ၏နိဂုံး အမှတ်အသားဖြစ်၍ စုပေါင်းညီညွတ်အောင်မြင်ခဲ့သော် ဝင်းဝင်းအဖွဲ့သားတို့ ဖရိုဖရဲ တကွတပြားမဖြစ်မီနောက်ပိတ်ဆုံး တွေ့ဆုံနှုတ်ဆက်ကပြခဲ့ကြသော ပြဇာတ်ဖြစ်သောကြောင့်ပါတည်း။

× × × × × ×

ကျမ်းကိုးစာရင်း

- ၁။ ဦးမောင်မောင်တင် (မဟာဝိဇ္ဇာ)၊ မြန်မာပြဇာတ်စာပေသမိုင်း (၂၀၀၂)
၂။ စာပေဗိမာန်၊ ပြဇာတ်နှင့် ပြဇာတ်စာပေစာတမ်းများ (၁၉၇၁)
၃။ ဦးဖေမောင်တင်၊ မြန်မာစာပေသမိုင်း (၁၃၂၀)
၄။ ဦးသော်ဇင်၊ ပြဇာတ်ကထာ(စာပေဗိမာန်၊ ၁၉၈၁)
၅။ ညွန့်ဟံ (ကြူတော)၊ လွတ်လပ်ရေးအကြံချေးနှင့် ဇာတိမာန်ပြဇာတ်များ (စာပေဗိမာန်၊ ၁၉၉၆)
၆။ မောင်သုတာ၊ စာဆိုတော်များ အတ္ထုပ္ပတ္တိ (ရှုမဝ၊ ၁၉၆၂)
၇။ ဒုဂ်ရွှေများ၊ မြန်မာနိုင်ငံစာပေဆုများ (စာပေဗိမာန်၊ ၁၉၇၂)
၈။ စာပေဗိမာန်၊ မြန်မာနိုင်ငံစာပေဆုများ (၁၉၈၀)
၉။ ကုန်းဘောင်ဆက်မဟာရာဇဝင်တော်ကြီး
၁၀။ မြန်မာ့စွယ်စုံကျမ်း၊ အတွဲ-၇
၁၁။ ယဉ်ကျေးမှုဝန်ကြီးဌာန၊ မြန်မာ့အနုသုခုမ အဘိဓာန်
၁၂။ တက်တိုး၊ အင်္ဂလိပ် မြန်မာ အဘိဓာန်
၁၃။ မြန်မာစာအဖွဲ့၊ မြန်မာအဘိဓာန်အကျဉ်းချုပ်
၁၄။ ဂီတဝိသောနေီကျမ်း

- ၁၅။ မှော်ဘီဆရာသိန်းကြီး၊ အရူးလွယ်အိတ်စာတမ်း
၁၆။ ဇေယျ၊ ဗမာ့အရေးနှင့် အနုပညာအသွေး (ပြည်ချစ်)
၁၇။ ငွေဥဒေါင်း၊ သီးခြားစာဝက်ပါ (ပုဂံ၊ ၁၉၆၆)
၁၈။ ဒေါက်တာကျော်စိန်၊ ဇော်ဋီကာ
၁၉။ စာပေဗိမာန်၊ မြန်မာစကားပြေစာတမ်းများ (ပထမတွဲ)
၂၀။ စာပေဗိမာန်၊ စာအုပ်စာပေ၊ ဒုတိယတွဲ (၁၉၇၃)
၂၁။ ဗိုလ်ကျော်ဆန်း၊ သဘင်သစ် (စာပေဗိမာန်၊ ၁၉၈၉)
၂၂။ ဗိုလ်ကလေးတင့်အောင်၊ ပန်းဝက်ပါ (ပြဇာတ်)
၂၃။ သိပ္ပံမောင်ဝ၊ ခေတ်စမ်းစာပေအထွေထွေ
၂၄။ မလိခ၊ ပြဇာတ်အညွှန်း
၂၅။ နတ်နွယ်၊ မြန်မာနိုင်ငံစာပေလှုပ်ရှားမှု
၂၆။ ဝန်ကြီးပဒေသရာဇာ၊ မဏိကက်ပြဇာတ် (ဟံသာဝတီ၊ ၁၉၆၇)
၂၇။ သညာသည် နေမျိုးနာဠကကျော်ခေါင်၊ ရာမပြဇာတ်တော်ကြီး (၂၀၀၁)
၂၈။ ဦးသော်ဇင်၊ ဣန္ဒာဝုဓ (ခေါ်)အိန္ဒာဝင် (စာပေဗိမာန်)
၂၉။ ဦးကြင်ဥ၊ ပါပဟိန်ပြဇာတ် (မဟာဝိဇ္ဇာ၊ ၁၉၅၂)
၃၀။ ဦးကြင်ဥ၊ ဒေဝက္ခန္ဓာပြဇာတ် (ဟံသာဝတီ၊ ၁၉၅၂)
၃၁။ စလေဦးပုည၊ ရေသည်ပြဇာတ် (ကြယ်သုံးလုံး)
၃၂။ စလေဦးပုည၊ ဝိဇယပြဇာတ် (ပြည်ကြီးမဏ္ဍိုင်၊ ၁၉၅၃)
၃၃။ ဇော်ဂျီ၊ မဟာဆန်ချင်သူပြဇာတ် (ပုဂံ၊ ၁၉၆၅)

၃၄။ သိပ္ပံမောင်ဝ၊ ပြဇာတ်များ (ရာပြည့်၊ ၂၀၁၀)
၃၅။ ရွှေမန်းတင်မောင်၊ မောင်မျိုးပြဇာတ် (သိန်းအေးရင်စာအုပ်စဉ် ၅)
၃၆။ ဇင်မင်း (သမိန်ထော)၊ ရွှေအမွေပြဇာတ် (စာပေဗိမာန်၊ ၂၀၀၀)
၃၇။ တင်ထွန်းဦး (ယဉ်ကျေးမှု)၊ တို့မြေ တို့ရေ တို့လှေပြဇာတ်
 (စာပေဗိမာန်)(၂၀၀၄)
၃၈။ ဦးမောင်မောင်တင် (မဟာဝိဇ္ဇာ)၊ မြန်မာပြဇာတ်နှင့် ပြဇာတ်စာပေ
 သမိုင်းစာတမ်း
၃၉။ ဒဂုန်ဆရာတင်၊ လူဘိုင်အိုစကုတ်မှ စင်တင်ပြဇာတ်သို့ စာတမ်း
၄၀။ ဦးသိန်းဖေမြင့်၊ ပြည်သူ့ကြိုက်ပုံသဏ္ဌာန်အမျိုးမျိုးဆောင်သော
 ပြဇာတ်များနှင့် ပြဇာတ်စာပေစာတမ်း
၄၁။ တက္ကသိုလ် မောင်မောင်ကြီး၊ မြန်မာပြဇာတ်စာပေစာတမ်း
၄၂။ စောမုဇူ၊ စစ်ပြီးခေတ် မြန်မာပြဇာတ်စာပေ (မဟာဘွဲ့ယူ)စာတမ်း
၄၃။ သိပ္ပံမောင်ဝ၊ မြန်မာပြဇာတ်များဆောင်းပါး (ခေတ်စမ်းစာပေ
 အထွေထွေ)
၄၄။ ဒေါက်တာခင်မောင်ညွန့်၊ မြန်မာ့ယဉ်ကျေးမှုအမွေ ဆက်လက်ထိန်း
 သိမ်းနိုင်ကြပါစေဆောင်းပါး
 (မြန်မာ့အလင်းသတင်းစာ၊ ၁၆-၁၀-၂၀၀၈)
၄၅။ မင်းသုဝဏ်၊ နှစ်တစ်ရာ စာတစ်အုပ်ဆောင်းပါး (ငွေတာရီမဂ္ဂဇင်း၊
 ဧပြီ-၁၉၇၂)

၄၆။ တင်မြင့်၊ ဗျူဟာအေပြဇာတ်ဆောင်းပါး (ငွေတာရီမဂ္ဂဇင်း၊
 အောက်တိုဘာ-၁၉၇၁)
၄၇။ ဇင်မင်း (သမိန်ထော)၊ ပြည်သူ့ကြားက ပြဇာတ်ဆောင်းပါး
 (ပိတောက်နွယ်မဂ္ဂဇင်း၊ ဩဂုတ်-၂၀၁၀)
၄၈။ စည်းလုံးစို့လေ သွေးချင်းတို့ရဲ့ပြည် ပြဇာတ် ဇာတ်ညွှန်း
 (ဧရာဝတီတိုင်းမှပြိုင်ပွဲဝင်ပြဇာတ်)
၄၉။ စာပေဗိမာန်၊ အမျိုးသားစာပေဆုနှင့် စာပေဗိမာန်စာမူဆုများ
 မှတ်တမ်းစာစောင်များ
၅၀။ Mr. Charles Lane, A Dictionary, English and Burmese
၅၁။ ဒေါက်တာ ဂျွန်ဆင်၊ မြန်မာ-အင်္ဂလိပ်အဘိဓာန်